

Pedagógiai program

Tiborszállási Péchy László Adventista Általános Iskola

4353 Tiborszállás, Dózsa út 18.

OM: 201844

2020.

Tartalomjegyzék

NEVELÉSI PROGRAM	3
Helyzetelemzés	4
A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	5
Az intézményünk által kitűzött értékcélok	6
Az iskolában folyó nevelő-oktató munka célja	7
Az iskolai nevelő –oktató munka tartalmi szabályozása a 110/2012. Kormányrendelet Nemzeti Alaptanterv alapján	8
Az iskolában folyó nevelő-oktató munka feladatai.....	17
Nevelő – oktató munkánk eszközei és eljárásai.....	18
Az iskolában folyó nevelés-oktatás szinterei	20
A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	22
A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	24
A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok	28
A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei	33
A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai	34
A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje.....	37
A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	49
A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái.....	51
A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei.....	54
A felvétel és az átvétel helyi szabályai.....	55
Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai	55
Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	57
HELYI TANTERV	59
A választott kerettanterv megnevezése	61
Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok kifutó rendszerben alkalmazva a 2020/2021. tanévtől.....	62
Felmenő rendszerben bevezetett kerettantervek a 2020/2021. tanévtől	66
Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok felmenő rendszerben alkalmazva a 2020/2021. tanévtől.....	67
A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszám.....	69

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei figyelembe véve a tankönyv térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét	69
A Nemzeti alaptantervben (Nat) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai	71
A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja	77
A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai	78
A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei	79
A magatartás és a szorgalom helyi értékelésének, minősítésének elvei	84
A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei.....	86
A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a fogyatékoság típusához és fokához igazodó fejlesztő program	89
I. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelése-oktatása.....	89
II. A hallási fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása	96
III. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása	107
IV. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása	118
V. A halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelése-oktatása	133
Magasabb évfolyamba lépés feltételei.....	137
Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje.....	138
Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek	141
Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	143
A 16 óráig tartó bent tartózkodás alóli mentesítés szabályai	145
Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok, tevékenységek.....	145
A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	154
Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elvei és korlátai	155
A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	156
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZKEDÉSEK	158
ZÁRADÉK	159
MELLÉKLETEK.....	160
TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI	160

NEVELÉSI PROGRAM

Helyzetelemzés

A Tiborszállási Péchy László Adventista Általános Iskola 2012. szeptember 1-je óta működik a Hetednapos Adventista Egyház fenntartásában, amely a világ számos országában rendelkezik oktatási intézményekkel. A tiborszállási általános iskola az első általános iskola, amely a fenntartásuk alá került Magyarországon.

Intézményünk évfolyamonként 1 osztállyal rendelkezik. Az iskola egy kiemelten hátrányos helyzetű térségben működik, így a tanulók között sok a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyerek, ezért kiemelt feladatunk a gyerekek ösztönzése, segítése, támogatása nemcsak tanulmányaik, hanem a mindennapi tevékenységek során is. Tanulóközösségünket a helybeli és a környékbeli településekről bejáró diákok alkotják. Sajátos nevelési igényű tanulók ellátását működési engedélyünk, illetve a szakértői véleményben foglaltak figyelembe vételével biztosítjuk.

Az alsó tagozaton az alapkészségek fejlesztését tartjuk a legfontosabbnak. Első osztálytól tanítjuk az angol nyelvet. Kiemelt szerepet szánunk az egészséges életmódnak és a környezeti nevelésnek, a képességfejlesztésnek. Az oktató-nevelő munka sikeréhez a délutáni egyéb foglalkozások (szakkörök, korrepetálások, énekkar, sportkör, napközi és tanulószoba) is hozzájárulnak. Minden osztályterem rendelkezik interaktív táblával, internet hozzáféréssel.

„Az iskola dolga, hogy megtanítsa velünk, hogy kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítsa bennünket a jól végzett munka öröme és az alkotás izgalmára, hogy megtanítsa szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.” (Szent-Györgyi Albert)

Oktató-nevelő munkánk során arra törekszünk, hogy tanulóink építsék be személyiségükbe mindazt, ami igaz, jó és szép. Elhivatott pedagógusaink célkitűzése, hogy a tanulók sikeresen elsajátítsák és alkalmazzák a mindennapi életben való helytálláshoz szükséges tárgyi és gyakorlati tudást. Feladatunk, hogy a gyermekeket az egyetemes emberi és egyházi értékek tisztelőjévé, a társadalom hasznos tagjaivá formáljuk, akik mindenkor készek a valódi értékeket befogadni, gyarapítani, közvetíteni. Mindehhez szeretetteljes, családi légkört teremtünk, ahol a tanuló és a tanulóhi szükségletek állnak a középpontban.

A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei

- **A hetednapi adventista nevelési elvek Krisztus-központúak. Az adventisták hiszik, hogy a Szentlélek vezetése mellett megismerhetjük Isten jellemét és céljait a természetből, a Bibliából, valamint Jézus Krisztus életéből és szolgálatából.**
- Az adventista nevelés abból a felismerésből fakad, hogy az igazi nevelés célja nem más, mint Isten képmásának helyreállítása az emberben.
- **Hitünk szerint Isten szerető, bölcs és hatalmas lény, aki személyes kapcsolatra törekszik velünk emberekkel, hogy kiárassza ránk kegyelmét, mint helyreállításunk eszközt, és bemutassa jellemét, mint életvitelünk normáját.**
- Tudjuk, hogy emberi szándékaink, gondolataink és viselkedésünk is elmarad az Istentől kapott ideáltól, ezért azon fáradozunk nevelési szolgálatunkban, hogy helyreállítsuk azt a közösséget Isten és a tanuló között, amit szétört a bűn.
- **Az otthon, az iskola és a gyülekezet együttes erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy felkészítse a tanulókat a szolgálatra úgy ebben a világban, mint az eljövendőben.** Ezért az adventista nevelés többet nyújt az akadémiai ismereteknél, előmozdítja a tanulók lelki, szellemi, fizikai és szociális fejlődését.
- **Olyan emberek nevelésére törekszünk, akik hisznek Istenben, tisztelik embertársaikat, jellemük visszatükrözi a Teremtő jellemét,** szellemi erőiket elsősorban arra használják, hogy új gondolatokkal és értékekkel gazdagítsák embertársaikat és ne elégedjenek meg azzal, hogy csupán mások gondolataik ismételtetik.
- Azoktól a tanulóktól, akik intézményünkben nevelkednek, azt várjuk, hogy önző ambíciók helyett szeretetteljes szolgálatra törekedjenek, és ennek érdekében hozzák ki magukból a maximumot, és építsék be személyiségükbe mindazt, ami igaz, ami jó és, ami szép.

Fejleszteni kívánjuk tanulóinknál:

- az értelmes, a kreatív és kritikai gondolkodást,
- kommunikációs képességeket és készségeket,
- a manuális képességeket tudatosan irányított tevékenységrendszer által,
- az egész életen át történő tanulási igényt,
- a demokratikus és felelős döntési készséget,
- a másokra való figyelmet, a világ dolgai iránti érdeklődést,
- az egészséges életmódra való törekvést,
- környezetünk tudatos óvásának felelősségét.

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka értékei

Nevelésünk meghatározó elemei azok az értékek, amelyeket a szülők, a tanulók, a fenntartó, és a társadalom oldaláról elvárásként fogalmazódnak meg. Ezen értékek közvetítői az iskola széles partneri környezetének szereplői, akik hatást gyakorolnak a fejlődő gyermeki személyiségre, de elsősorban a pedagógusok és a szülők azok, akik személyes példájukkal, tapasztalataikkal, mindennapi életvitelükkel megfelelő határfokban képesek befolyásolni a velük kapcsolatban lévő gyerekek magatartását, viselkedését.

Intézményi pedagógiai munkánkat a keresztény és humanista erkölcsi értékek, a nemzeti öntudat, a demokratikus célok, a tanulók személyiségének fejlesztése, a korszerű

technikai - technológiai szemlélet, egészséges életmódra és környezettudatosságra nevelés alapján határozzuk meg.

Nevelő-oktató munkánk egészét **áthatja az értékalapú szemléletközpontúság elve**, mely a keresztény világnézet és emberi magatartás alapvető értékein alapul: szeretet, bizalom, empátia, igazságosság, méltányosság, rend, szabadság, tudás, szolidaritás, egymás elfogadása, egyéniesítés (differenciálás), mások tisztelete, megértés, segítőkészség,

Munkánk során figyelembe vesszük azt, hogy a tanulót nem érheti semmilyen okból hátrányos megkülönböztetés. Preferáljuk **az aktivitást, kezdeményezőkétséget, döntési képességet, valamint az innovációt**, mert ezek olyan tulajdonságok, amelyek birtokában a tanulók irányítani képesek majd későbbi életüket; tanulói a sokoldalú személyiségfejlesztés eredményeképp maguk is aktív részesei legyenek egy derűs, harmonikus **iskolai közösségnek**.

Az intézményünk által kitűzött értékcélok

Az iskola célja a - Nemzeti Alapterv szabályozásával összhangban -, hogy a családdal együttműködve cselekvő elkötelezettségre neveljen az igazság és az igazságosság, a jó és a szép iránt, fejlessze a harmonikus személyiség kibontakoztatásához szükséges szellemi, érzelmi, erkölcsi, társas és testi képességeket. Ezáltal járul hozzá ahhoz, hogy tanulóink:

- a haza felelős polgárává váljanak;
- kifejlődjék bennük a hazafiság érzelmvilága;
- reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert;
- megtalálják helyüket a családban, a szűkebb és tágabb közösségekben, valamint a munka világában;
- törekedjenek a tartalmas és tartós kapcsolatok kialakítására;
- legyenek képesek felelős döntések meghozatalára a maguk és a gondjaira bízottak sorsát illetően;
- váljanak képessé az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre;
- ismerjenek meg és értsék meg a természeti, társadalmi, kulturális jelenségeket, folyamatokat;
- tartsák értéknek és feladatnak a kultúra és az élővilág változatosságának megőrzését.

Fontos, hogy intézményünk folyamatosan fejlessze nevelő-oktató munkáját, melynek középpontjában természetesen a tanuló egész személyisége és lénye áll.

Célunk olyan széleskörű általános műveltség biztosítása, amely jó alapot ad a középfokú iskolában történő helytálláshoz. Tanulóink számára biztosítani kívánjuk mindazon ismeretek átadását, azoknak az alapképességeknek és képességeknek kialakítását és fejlesztését, melyek életkori adottságaiknak megfelelnek, és szükségesek ahhoz, hogy fejlődésük töretlen legyen, megalapozva a felnőtt életben való boldogulásukat.

Olyan intézményért dolgozunk nap, mint nap, amit alapvetően a tanulók érdeke határoz meg, törekszünk a partnerközpontú gondolkodás és tevékenységrendszer megvalósítására. Szeretnénk elérni, hogy iskolánkban jól érezzék magukat a partnereink is, kiváltképpen a tanulók szülei. Legyen iskolánk és környezete esztétikus, vonzó, ahol a munka végzése megfelel a XXI. században jogosan elvárhatónak. Törekszünk arra, hogy intézményünk hírnevét folyamatosan növeljük, nevünket minél szélesebb körben tegyük ismertté a környéken élők számára.

A nevelés-oktatás során arra kell törekedni, hogy a tanulóknak kialakítsuk a fogékonyságot az alábbi értékekkel kapcsolatban:

Egyetemes emberi értékek	Társadalmi értékek
<ul style="list-style-type: none"> ❖ önzetlenség ❖ szeretet ❖ segítőkészség ❖ tolerancia és szolidaritás ❖ empátia ❖ felelősségvállalás ❖ kötelességtudat ❖ kulturált viselkedés (önfegyelem) ❖ együttműködés ❖ előítélet-mentesség, elfogadás ❖ tisztesség, becsületesség ❖ pozitív életszemlélet ❖ következetesség, pontosság ❖ egészséges életvitel (szenvedély-mentesség) ❖ igényesség. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása ❖ egészséges nemzettudat, ❖ az erőszak elutasítása, a béke megóvása, az emberiségért érzett felelősség ❖ a munka szeretete, megbecsülése, igényesség ❖ a fogékonyság, kreativitás, innovációs készség ❖ a természet tisztelete, szeretete ❖ műveltség ❖ humánus ❖ sokoldalú képzettség ❖ alapos, piacképes tudás ❖ nyelvismeret ❖ információtechnikai tájékozottság.

A nevelés keretében kívánatosnak tartjuk a tanulók szociálisan értékes, tehát közösségfejlesztő és ún. önfejlesztő magatartásának alakítását, és az ennek megfelelő tevékenységi formák gyakoroltatását. Törekszünk a nemkívánatos tanulói megnyilvánulások leépítésére.

Társadalmi elvárás, hogy felkészítsük tanulóinkat a magasrendű és a közjót szolgáló aktivitásra. A személyiség fejlesztésben meghatározó szerepet töltenek be a jó szokások, példaképek, eszményképek és meggyőződések. Ehhez partnernek kérjük a szülői házat, a családot, a hitoktatásban résztvevő egyházakat, továbbá iskolánkkal kapcsolatban álló egyéneket, csoportokat, szervezeteket.

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka célja

Az igazi nevelés forrása és célja:

„A Szentnek ismerete az eszeség.”
 „Bízd csak azért magadat ő reá és légy békességben...”
 (Péld 9:10; Jób 22:21).

Oktatási intézményünk tanult, de gyenge jellemű emberek helyett erős egyéniségeket bocsáthat útjukra, akik képesek önállóan gondolkodni és cselekedni, akik nem rabjai, hanem urai a körülményeknek, akik széles látókörűek, tisztán gondolkodnak és határozott a meggyőződésük.

Az ilyen nevelés több az értelem kiművelésénél. Több a fizikai kiképzésnél. Megerősíti a jellemet annyira, hogy tulajdonosai nem áldozzák fel az igazságot és becsületességet az önző kívánságok és a világi becsvágy kedvéért. Megerősíti a lelket a Gonosz ellen. Ahelyett, hogy némely szenvedélyük elhatalmasodna rajtuk és tönkretenné őket, minden indítékukat és vágyukat alárendelik az igazság nagy alapelvének. Mivel Isten jellemének tökéletességét szemlélik, azért elméjük megújul, és lelkük átalakul Isten képmására.

Az ilyen nevelés forrását a Szentírás a következő szavakkal tárja elénk a Végtelen Alkotóra utalva; akikben „van a bölcsességnek és ismeretnek minden kincse elrejtve” (Kol 2:3). „... övé a tanács és az értelem” (Jób 12:13).

Célunk, hogy:

- A tanuló áll a középpontban, akit mint Isten gyermekét szeretnünk kell.
- A tanár ideális esetben hetednapi adventista, amennyiben nem osztja hitünket, akkor is elvárható, hogy pozitív életpéldával és magas szakmai felkészültséggel segítse elő a tanulók lelki, szellemi és erkölcsi felemelkedését.
- Mivel minden ismeret egy bizonyos világgéphez kötődik, az adventista iskola célja a keresztény bibliai világgép és a magas szintű tudományos műveltség összhangjának kutatása.
- A tanterv – a nemzeti alaptantervet követve – kiegyensúlyozott formában mutatja be az egyetemes emberi kultúra értékeit, valamint a keresztény tradíció evangéliumi kincseit.
- A tanítás akadémiailag az elérhető legmagasabb szintre törekszik, ugyanakkor lehetőséget teremt a hallgatónak bizonyos fokú hitbeli, erkölcsi és bölcsességbeli készségek és képességek elsajátítására is.
- Az iskolai életben – a tanárok és a tanulók lelkiismereti szabadságát tiszteletben tartva – megfelelő teret biztosítunk az akadémiai képzés mellett a lelki, fizikai és szociális nevelésnek.
- A fegyelmezés az oktatás és a nevelés elengedhetetlen része, de nem tévesztendő össze a büntetéssel. Az iskolai fegyelmemnek is a helyreállítást kell szolgálnia.
- Az osztályzás és az értékelés célja tanulók és az intézmény ösztönzése, hogy mindenki a tőle telhető legtöbbet nyújtsa az oktatás és a nevelés egész folyamatában.

Az iskolai nevelő –oktató munka tartalmi szabályozása a 110/2012. Kormányrendelet Nemzeti Alaptanterv alapján

Az új NAT műveltségi területenként határozza meg az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát. A fejlesztési feladatok és a közműveltségi tartalmak az egyes nevelési-oktatási szakaszokhoz kapcsolódnak.

Fejlesztési területek-nevelési célok

A fejlesztési területek – nevelési célok áthatják a pedagógiai folyamat egészét. A célok elérése érdekében a pedagógiai folyamatban jelen kell lennie az ismeretszerzés, a gyakoroltatás, cselekedtetés mellett a példák érzelmi hatásának is. Összhangban kell lennie a kulcskompetenciák alapját adó képességekkel, készségekkel, az oktatás és nevelés során megszerzett ismeretekkel, és a tudásszerzést segítő attitűdökkel.

A nevelési célok megvalósulása a köznevelés folyamatában:

- beépülnek az egyes műveltségi területek, illetve tantárgyak fejlesztési követelményeibe, tartalmaiba;
- tantárgyak részterületeivé válhatnak, vagy önálló tantárgyként jelenhetnek meg az iskola helyi tanterve szerint;
- alsó tagozaton tematizálják a tanítói munkát, a felsőbb évfolyamokon pedig elsősorban az osztályfőnöki órák témaköreit;
- témákat, fejlesztési helyzeteket körvonalaznak a nem tanórai keretek között folyó, egyéb iskolai foglalkozások, programok számára.

Az erkölcsi nevelés

- A tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése,
- A cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése,
- Igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése,
- Az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése,
- Az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra való felkészítés,
- A tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira a helyes megoldáskeresés,
- A kötelesség tudat, a munka megbecsülése, a mértéktartás, az együttérzés, a segítő készség, a tisztelet, a tisztesség, a korrupció elleni fellépés, a türelem, a megértés, az elfogadás megtanulása,
- A tanulást elősegítő beállítódások kialakítása – az önfegyelemtől, képzelőtehetség, intellektuális érdeklődésük felkeltése.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

- A tanulók ismerjék meg nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait, az egyetemes emberi civilizáció kiemelkedő eredményeit, nehézségeit és ezeket kezelő nemzetközi együttműködési formákat.
- Tanulmányozzák a jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát.
- Ismeretek, egyéni és közösségi tevékenységek elsajátítása, amelyek megalapozzák az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismerését, megbecsülését.
- Alakuljon ki bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése,
- Ismerjék meg Európa történelmét, sokszínű kultúráját,

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállam működésének alapja az állampolgári részvétel, amely erősíti a nemzeti öntudatot és kohéziót, összhangot teremt az egyéni célok és a közjó között.

Ezt a magatartást jellemezzé:

- a törvénytisztelet,
- az együttélés szabályainak betartása,
- az emberi méltóság és az emberi jogok tisztelete,
- az erőszakmentesség,
- a méltányosság.

Az iskola megteremtí a lehetőségét annak, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket, és biztosítja a honvédelmi nevelést. Fejlődjön ki a tanulóknál a kreatív, önálló mérlegelő gondolkodás, az elemzőképesség és a vitakultúra, amelyet a közügyekben való részvétel megkíván. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

- Az önismeret fejlesztése, mint a társas kapcsolati kultúra alapja – a személyes tapasztalatok és a megszerzett ismeretek tudatosításán alapuló, fejlődő és fejleszthető képesség.
- A tanuló kedvező szellemi fejlődésének, készségeinek, tudásának és kompetenciáinak kifejlesztése.
- A tanulók képessé váljanak az érzelmeiknek hiteles kifejezésére, a mások helyzetébe történő beleélés képességének az empátiának a fejlődésére, a kölcsönös elfogadásra.

- A tanuló énképének kialakítása, hogy a saját/egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani.
- A megalapozott önismeret kialakításával a tanulóban fejlődjön ki a kulturált egyéni és közösségi élethez, mások megértéséhez és tiszteletéhez, a szeretetteljes emberi kapcsolatok kialakításához szükséges képesség.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek, fiatalok erkölcsi érzékének, szeretet kapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelés beemelését a köznevelés területére.

A köznevelési intézményeknek ezért kitüntetett feladata:

- a harmonikus családi minták közvetítése,
- a családi közösségek megbecsülésére nevelés,
- felkészítés a családi életre,
- a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelésére nevelés,
- a szexuális kultúra kérdései.

A testi és lelki egészségre nevelés

- Az egészséges életmódra, a testi-lelki egészségre nevelés,
- A helyes táplálkozásra, a mozgás megszerettetésére, a stressz kezelés módszereinek alkalmazására nevelés,
- A lelki egyensúly megóvására, társas viselkedések szabályozására, a konfliktusok kezelésére nevelés,
A családdal együttműködve a tanulók felkészítése az önállóságra, a betegség megelőzésére, a szabályok betartására a közlekedésben, a testi higiéniában, a veszélyes körülmények és anyagok felismerésében, a váratlan helyzetek kezelésében,
- A káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésére nevelés, motiválással, példamutatással.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség.

- A hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, segítő magatartás kialakítása a tanulóban, saját élményű tanuláson keresztül.
- A segítő magatartás képességeinek fejlesztése, az együttérzés, együttműködés, problémamegoldás, önkéntes feladatvállalás és –megvalósítás.

Fenntarthatóság, környezettudatosság.

- A tanulók az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják.
- A tanulók számára a természet és a környezet ismeretén és szeretetén alapuló környezetkímélő, értékvédő, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás váljék meghatározóvá.
- A környezettel kapcsolatos állampolgári köteleességek és jogok gyakorlására nevelés.
- A tanulók megismerjék a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő.
- Kapcsolódjanak be közvetlen és tágabb környezetük értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe, gyarapításába.

Pályaorientáció

- A tanulók életkorához igazodva átfogó képet kell nyújtani a munka világról.

- Tevékenységeken keresztül kell biztosítani arra, hogy a diákok kipróbálhassák képességeiket, elmélyülhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, megtalálhatják hivatásukat, kiválaszthassák a nekik megfelelő foglalkozást és pályát,
- Képessé váljanak arra, hogy ehhez megtegyék a szükséges erőfeszítéseket.
- Fejleszteni kell bennük a segítséssel, az együttműködéssel, a vezetéssel és a versengéssel kapcsolatos magatartásmódokat és azok kezelését.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

- A tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa, a fogyasztás területén,
- Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát,
- Lássák a rövid és hosszú távú céljaik, az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásra utaltságát,
- A köznevelési intézmény biztosítsa a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés

- A tanulók nevelése az új és a hagyományos médiumok nyelvének nevelésére,
- A médiatudatosságra nevelés, a kritikai beállítódás kialakítása, a médiumoktól befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére, tudatos alakítására,
- A tanulók megismertetése a média működésével és hatásmechanizmusával,
- A média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal,
- A valóságos és a virtuális, a nyilvános és a bizalmas érintkezés megkülönböztetésének módjával,
- A különbségek és az említett médiajellemzők jogi és etikai jelentőségével.

A tanulás tanítása

Minden pedagógus teendője:

- Felkeltse az érdeklődést a tanulóban az iránt, amit tanít,
- Útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban.
- Annak megtanítása, hogy
  - hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere;
  - hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások;
  - hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és tapasztalatok;
  - melyek az egyénre szabott tanulási módszerek;
  - miként működhetnek együtt a tanulók csoportban;
  - hogyan rögzíthetők és hívhatók elő pontosan, szó szerint például szövegek, meghatározások, képletek.
- Olyan tudás kialakítása, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni, a változatok sokoldalú áttekintésével és értékelésével.
- A tanulás eredményességének, a tanuló testi és szellemi teljesítményeinek lehetőség szerinti növelése és a tudás minőségének értékelése.

Egységesség és differenciálás, módszertani alapelvek

Az iskolák, a pedagógusok, a tanulók sokféle, differenciált tevékenysége a teljesítmény növelésére sarkalló, az életesélyek tanulással történő növelését szolgáló egységes, közös alapra kell, hogy épüljön. Cél a személyiségfejlesztő tanítás.

Olyan pedagógiai munkát feltételez az iskolától, a pedagógusoktól, amelynek középpontjában a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése, a készségek elsajátíttatása, kibontakoztatása, a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll, figyelembe véve, hogy az oktatás és a nevelés színtere nem csak az iskola, hanem az élet számos egyéb fóruma is.

A differenciált tanítás-tanulás megvalósulásának szempontjai:

- A tanulónak a tanulási tevékenységekben történő hangsúlyos részvétele;
- Olyan tanulói kompetenciák fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az ismereteknek különböző helyzetekben történő kreatív alkalmazását;
- A tevékenységekre épülő tanulásszervezési formák segítsék a tanulót az ismeretek megszerzésében, a kompetenciák fejlesztésében
- Ki kell használni a tanulás társas természetéből adódó előnyöket, a differenciált egyéni munka adta lehetőségeket.
- Segíteni kell a párban vagy csoportban végzett felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködésen alapuló tanulást.
- A minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet biztosítása, a tanulói különbségekhez illeszkedő, differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés és tananyag-alkalmazás, a fejlesztő, tanulást támogató értékelés.
- Az egyéni rétegmunka, az adaptált szövegváltozatok felhasználása, amelyek kiterjeszthetik és elmélyíthetik a tankönyvek tartalmát.

Mindezek megvalósításához a pedagógus feladata:

- A pedagógus a probléma-megoldási és a jelenségértelmezési közvetett és közvetlen eszközökkel segítse, a tanuló igényeit, szükségleteit figyelembe véve.
- A pedagógus tegye lehetővé az iskolán kívüli szakemberek bevonását, valamint a külső helyszínek nyújtotta pedagógiai lehetőségek felhasználását (könyvtár, múzeum, levéltár, színház, koncert).
- A pedagógus működjön együtt más tantárgyakat tanító pedagógusokkal azért, hogy a tanulónak lehetőségük legyen a tanórákon vagy a témahetek, tematikus hetek, projektnapok, témához szervezett események, tanulmányi kirándulások, iskolai táborok alkalmával a tantárgyak szervezett, összefüggő, illetve kapcsolódó tartalmainak integrálására.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését.
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók esetében az egyéni haladási ütemet biztosítsa, a differenciált (optimális esetben személyre szabott) nevelés, oktatás során az egyéni módszerek alkalmazza.
- Az aktív tanulás segítése a tanuló tehetségének, különleges nevelési-oktatási szükségleteinek vagy fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező szakember támogatásával történjen.

Az iskoláknak tanítási évenként több olyan tanóra megszervezését ajánlott beilleszteniük a helyi tantervbe, amelyben több tantárgy ismereteinek integrálását igénylő (multidiszciplináris) téma kerül a középpontba, a tanóra céljának, tartalmának és megvalósítási módszereinek megjelölésével.

Képesség-kibontakoztatás támogatása

A tanulói teljesítmény értékelésének egyik célja,

- segítse a tanuló és a szülő objektív tájékoztatását,

- hozzájáruljon, hogy a pedagógus folyamatosan meggyőződjön a tanulási folyamat hatékonyságáról,
- lehetőséget biztosítson a pedagógiai munka nyomon követésére, az újratervezésére,
- a célok újra definiálására és továbbiak meghatározására, amennyiben ezt a tanulók fejlődése megkívánja.

Az értékelési folyamatokat megalapozó tervező munka figyelembe veszi a tanuló előzetes tudását, aktuális fejlettségi szintjét, egyéni fejlődési lehetőségeit, életkori sajátosságait, az értékelés személyiségfejlődésére gyakorolt hatását és a pedagógiai célokat.

Diagnosztikus mérés: egy tanítási óra, tanulási egység, téma vagy program megkezdése előtt végzett adatgyűjtés.

A diagnosztikus értékelés kiterjedhet:

- a tanulók meglévő tartalmi tudására,
- aktuális készség- és képességfejlődési szintjére,
- hozzáállására,
- viszonyulására.

Az értékelés során figyelembe kell venni:

- a tanuló életkori sajátosságait,
- a tanulás korábbi és aktuális környezeti tényezőiről rendelkezésre álló információkat,
- a pedagógiai célokat.

Az eredmények visszajelzésével a pedagógus útmutatást tud adni a tanulónak a tanulást várhatóan leghatékonyabban segítő tanulási módokról.

A tanulási folyamat rendszeres értékelése és visszajelzése teszi lehetővé a tanuló fejlődésének folyamatos nyomon követését.

A kiinduló állapot értékelése és a fejlesztő, segítő támogató értékelés önfejlesztésre és kitartásra ösztönzi a tanulót fejlődésének, valamint tudásának gyakori, interaktív módon történő visszajelzésével.

Célja:

- a tanuló erősségeinek és hiányosságainak felmérése,
- az éppen kihívást jelentő célok meghatározása,
- a nevelési-oktatási gyakorlatnak a célok eléréséhez történő igazítása.

Az összegző értékelés célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje milyen mértékben felel meg a célként kitűzött tanulási eredményeknek.

Az összegző értékelés minősítő jellegű, de lehet részletes szöveges értékelés is, amely rendelkezik a fejlesztő, tanulástámogató értékelés jellemzőivel. Az első évfolyam végén a tanuló összegző értékelése szöveges formában történik.

Az iskolakezdést követő első félévet minden szempontból bevezető, fejlesztő szakasznak szükséges tekinteni, ezért a pedagógus ebben az időszakban a szöveges formában megfogalmazott fejlesztő, tanulást segítő értékeléseket elsősorban szakmailag megalapozott megfigyeléseire építheti.

A szöveges értékelés lehetőséget biztosít arra, hogy a tanuló és a szülő részére a tantárgyi előrehaladásról és a kompetenciák fejlődéséről a pedagógus a tapasztalatain és a követő méréseken alapuló, részletes tájékoztatást nyújtson.

Az értékelés az 1. évfolyamot követően az iskola pedagógiai programjában rögzített módon, a jogszabályoknak megfelelően történik.

Kompetencia alapú oktatás

A kulcskompetenciákon azokat az ismereteket, készségeket és az ezek alapját alkotó képességeket és attitűdöket értjük, amelyek birtokában a tanulók gyorsan alkalmazkodhatnak a modern világ felgyorsult változásaihoz, a változások irányát és tartalmát cselekvően lesznek képesek befolyásolni.

A különböző kompetenciaterületekben megjelenő ismeretek, készségek, és ezek háttérében a meghatározó képességek és attitűdök számos tanulási helyzetben és összefüggésben alkalmazhatók különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására, ezért több műveltségterülethez is köthetők.

Számos olyan fejlesztési területet említhető, amely valamennyi műveltségterületen a kialakítandó kompetencia részét képezi: ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, az együttműködés, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése, a kapcsolati kultúra, a társas tolerancia.

A tanulási területeken átívelő általános kompetenciák, azok jellemzői egyetlen tanulási területhez sem köthetők kizárólagosan, hanem változó mértékben és összetételben épülnek a megszerzett tudásra, fejlődnek a tanulási-tanítási folyamatban.

1. A tanulás kompetenciái
2. A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
3. A digitális kompetenciák
4. A matematikai, gondolkodási kompetenciák
5. A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
6. A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
7. Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

A fent felsorolt kulcskompetenciákon felül a következő nevelési területek fejlesztése áll pedagógiai munkánk középpontjában:

1. Egészséges életmódra nevelés, testi, lelki egészség, mely a tanórai és az egyéb foglalkozások során az egészségnevelési és környezeti nevelési programmal (benne a komplex intézményi mozgásprogrammal) koherensen jelenik meg a gyakorlatban a fizikailag aktív, egészségtudatos életvezetésre, a motoros műveltség eszközeivel való személyiségfejlesztésre és a tehetséggondozásra épül, továbbá szervesen magába foglalja az egészségmegőrzést is. Egyházi intézmény lévén a lelki egészség kiemelt helyen áll.
2. Környezettudatos magatartásra nevelés, mely a fenntarthatóság szempontjaira koncentrálnak.
3. Társkapcsolatokkal kapcsolatos ismeretek elsajátíttatása.
4. Tanulásirányítás – önálló tanulásra való nevelés.
5. Szabadidő szervezése az egészséges életmód és környezeti nevelés követelmények figyelembe vételével.
6. Aktív állampolgárságra nevelés (konfliktuskezelés, együttműködés képessége), melynek szerves része az egészséges nemzeti öntudatra szocializálás.
7. Értékorientációk, beállítódások kialakítása (felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedésformák) elsősorban erkölcsi normákon alapuló megközelítésmóddal.

8. Nemzeti összetartozás ápolására irányuló hazafias elköteleződésre nevelés, mely nem irányulhat még látens módon sem a szegregáció, a kirekesztés, a nemzetiségek és más nyelvi-vallási etnikumok diszkriminációjára.

Emelt óraszámú képzések célja intézményünkben

Az intézmény az idegen nyelv oktatását kiemelten kezeli. A szabadon felhasználható órakeret terhére már 1. osztálytól lehetőséget biztosítunk angol nyelv oktatására. 3. osztálytól tanítjuk az informatikát (a 2020-as NAT is már 3. osztálytól bevezeti a digitális kultúrát). Alsó tagozaton felkeltjük érdeklődésüket a tantárgyak iránt. Tudatosítjuk a magasabb fokú ismeretek és képességek, készségek megszerzésének előnyeit. Felső tagozaton megalapozzuk a nagyobb tudást, erősítjük a tanulók hozzáállását. A tehetségeket felkészítjük a versenyeken való eredményes szereplésre.

Emelt óraszámú idegen nyelvi oktatás

Cél	Feladat
1-2. évfolyam	
<ul style="list-style-type: none"> • A tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. • Megfelelő motivációval, tanári biztatással, az életkornak megfelelő tevékenységi formákkal a gyerekek sikerélményhez juttatása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Játékos nyelvtanítás (utánzás, rajz, mozgásos játékok, dalok, mondókák, mesék), középpontban a beszédkészség fejlesztése áll pozitív nyelvi élmények segítségével.
3-4. évfolyam	
<ul style="list-style-type: none"> • Életkornak megfelelő tevékenységi formákkal a gyerekek sikerélményhez juttatása, motiválása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az idegen nyelvi tanulási szokások megalapozása, áttérés az angol nyelvi írásra. • Játékos nyelvtanulás kiterjed írott-olvasott szövegekkel való tevékenységekre is.
5-6. évfolyam	
<ul style="list-style-type: none"> • Kiemelt fejlesztési terület a tanulás tanítása, így nagyobb önállóságra neveljük tanulóinkat, fejlesztjük önbizalmukat. • Számukra előnyös a témaközpontú tanítás, mert az őket érdeklő téma feldolgozása során több műveltségterületet érintünk, változatos tevékenységformákkal, gazdag szókinccsel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alapkészségek fejlesztése, elsősorban a szóbeli kommunikatív kompetencia ösztönzése, hiszen ha szóban sikeresen kifejezi magát a tanuló, akkor a többi készség tekintetében sem lesz lemaradása. • Továbbra is fontos feladat, hogy megtartsuk a nyelv iránt való pozitív kötődésüket korunknak és érdeklődésüknek megfelelő játékos feladatokkal (zenehallgatás, nyelvi vetélkedők, stb.)
7-8. évfolyam	
<ul style="list-style-type: none"> • El kell juttatni a tanulókat a nyelvtanulási stratégiák felhasználásához, hogy nyelvtudásukat iskolán kívül is hasznosítsák. • Lehetőséget kell adni számukra, hogy a meghirdetett nyelvi versenyeken a 	<ul style="list-style-type: none"> • A négy alapkészség (olvasás, írás, beszéd, beszédértés) arányos fejlesztése. • Az önálló tanulás és az önművelés gyakoroltatása. • Ismerkedjenek meg a tanulók az angol nyelvű országok kultúrájával, történetével,

megszerzett nyelvi tudásukat alkalmazzák, és ezáltal sikerélményhez jussanak.	<p>ezáltal értsék meg a magyar kultúra helyét az európai civilizációban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informatikai eszközök, digitális tananyag használata. • Nyelvgyakorlás angol nyelvi tehetség gondozó táborokban, ill. lehetőség szerint anyanyelvi beszélőkkel. • A tehetséges tanulók felkészítése városi, megyei és országos versenyekre, illetve továbbtanulási szándékuknak megfelelően nyelvi tagozatos osztályokba.
---	--

Emelt óraszámú informatika: (kifutó rendszerben 2020/2021-től)

Cél	Feladat
3-4. évfolyamon:	
<ul style="list-style-type: none"> • Biztos alapkészségek elérése, problémamegoldó gondolkodásmód kialakítása. • Az információszerzés sokoldalú lehetőségének megismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • a pontos munkavégzés és az önellenőrzés fontosságának tudatosítása, • a tanulók képesség szerinti differenciálása, • tehetséges tanulók szakkörbe irányítása, versenyeztetése, • ismerkedés az információs eszközökkel: folyóirat, tv, rádió, magnó, telefon, videó, számítógép, • könyvtárismeret.
5-8. évfolyamon:	
A tanulók megértésen alapuló gondolkodásmódjának, önállóságának, kreativitásának fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • a tanult ismeretek önálló alkalmazása a feladatok megoldásakor, • típusfeladatoktól eltérő példák megoldása (szakköri feladatok, levelezős versenyek, felvételi feladatsorok), • az informatikai ismeretek bővítése, • az ismeretek gyakorlati alkalmazása, rendszerezése, felkészülés a továbbtanulásra.

Felső tagozaton kifutó rendszerben, a szabadon felhasználható órakeret terhére 6-8. osztályban emelt óraszámú tanítjuk a matematikát. 2020/2021-től a 8. évfolyamon a matematika, valamint magyar nyelv és irodalom tantárgyak óraszámja magasabb a szabadon felhasználható órakeret terhére. Célunk az alapkészségek fejlesztése, önálló, logikus gondolkodás, problémamegoldó képesség fejlesztése.

Emelt óraszámú matematika: (kifutó rendszerben 2020/2021-től)

Cél	Feladat
<ul style="list-style-type: none"> • Az alapkészségek biztos ismerete, a logikus gondolkodás fejlesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pontos munkavégzésre ösztönzés. • Képességek szerinti differenciálás.

• A tanulók önálló problémamegoldó gondolkodásának fejlesztése

• Önálló feladatmegoldásra törekvés.
• Életszerű feladatok megoldása.

Alsó tagozaton, a szabadon felhasználható órakeret terhére **1-4. osztályban emelt óraszám**ban tanítjuk a **magyar nyelv és irodalmat** (1., 2. osztályban a 2018/2019-es tanévtől felmenő rendszerben). Célunk az anyanyelvi kommunikáció és az alapképességek fejlesztése. Feladatunk a pontos munkavégzésre nevelés, képességfejlesztés.

Az iskolában folyó nevelő-oktató munka feladatai

Az, aki Isten szándéka szerint cselekszik, hogy közölje az ifjúsággal Isten ismeretét, és jellemét az Ő jellemével való összhangra formálja, magasztos és nemes munkát végez. Mikor felébreszti bennünk a vágyat, hogy elérjék ezt az eszményt, akkor olyan nevelést ad nekik, amely magas, mint a menny, és határtalan, mint a világegyetem. Olyan nevelésben részesíti őket, amely nem fejeződik be a földi előkészítő iskolából megadja a képesítést a mennyei iskola magasabb osztályába.

A Nemzeti alaptanterv szerint iskolánk feladata:

- a nemzeti műveltség, a hazai nemzetiségek kultúrájának átadása, megőrzése,
- az egyetemes kultúra közvetítése, az erkölcsi érzék és a szellemi-érzelmi fogékonyság elmélyítése,
- a Kárpát-medence, különösen a környező országokban élő magyarság életének megismerése, az Európához tartozás erősítése,
- a munkához szükséges képességek, készségek, ismeretek, attitűdök együttes fejlesztése, az egyéni és csoportos teljesítmény ösztönzése, a közjóra való törekvés megalapozása, a nemzeti, közösségi összetartozás és a hazafiság megerősítése,
- teljesítmény növelésére sarkalljuk tanítványainkat, hogy *az elsajátított tudás értékálló és a kor igényeinek megfelelő* legyen.

További feladataink:

- Segítse elő a hitélet erősítését szolgáló (csendes hét, lelki gyakorlat, stb.) programokban, az órai munkában és a tanórán kívüli tevékenységekben az egyéni életélmények szerzését, az egyéni képességek kibontakozását.
- Fejlessze a tanulók problémamegoldó gondolkodását, az összefüggések felismerését a szakórákon, a morális kérdések megítélését osztályfőnöki, hit- és erkölcs tanórákon.
- Tehetség gondozó és felzárkóztató programokkal támogassa az egyéni képességek kibontakozását.
- Teremtsen a diákok számára életkoruknak megfelelő formájú és jelentőségű döntési helyzeteket.
- Mutasson fel ismert egyházi és elismert személyiségek által követésre méltó példákat.
- Segítse elő a személyes meggyőződés, érzelmi-szellemi megerősödést, személyre és konkrét közösségekre szabott feladatok alapján.
- Hozzon létre konstruktív, jellegzetes, tartalmas és felelős, szellemi arculattal rendelkező alkotó (kis) közösségeket, ahol a tanuló a közösségben való élet során fejlessze önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját.
- Törekedjen azoknak a hátrányoknak a csökkentésére, amelyek a gyermekek szociokulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadnak.

Nevelő – oktató munkánk eszközei és eljárásai

Intézményünkben az eszközök, eljárások kiválasztásakor, alkalmazásakor az alábbi elvek érvényesülnek:

- a pedagógus szabadsága,
- a nevelési és pedagógiai program alapján az ismereteket, a nevelés és tanítás módszerét a pedagógus megválaszthatja
- a helyi tanterv alapján a kiválasztja az alkalmazott szakkönyveket, segédleteket, felszereléseket
- a nevelés-oktatás célja, tartalma,
- a tanulócsoporthoz összetétele, adottsága, fejlettsége, képessége,
- a tantárgy sajátossága,
- a pedagógus személyisége,
- folyamatos fejlesztés iránti elkötelezettség a partnerek igényeinek figyelembe vételével,
- a fenntartó elvárásai.

Nevelési eszközeink

a) **Általánosan elfogadott és a hívő ember számára követendő európai erkölcsi normák beépítése a viselkedésbe és a gondolkodásba, érték közvetítésbe.**

- keresztény értékek közvetítése, elfogadása és érvényesítése a mindennapok során,
- az emberi tudás tisztelete, példaképek állítása,
- a fegyelem, az önfegyelem, az önállóság kialakítása, a közösségért végzett tevékenység formáinak elsajátítása; a szabadságra nevelés, a szabad gondolkodás képességének fejlesztése,
- a beteg, sérült és fogyatékos embertársaink iránti elfogadó és segítőkész magatartásra nevelés,
- nyitottság, megértő viselkedés, a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások elfogadása; a másság iránti toleráns viselkedés kialakítása.

b) **Személyiségfejlesztés**

- Felelősségérzet kialakítása önmagunk és társaink iránt testi, szellemi, erkölcsi téren.
- Önismeret, önfejlesztés.
- A siker, kudarc feldolgozása.
- Tapasztalatszerzés az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

c) **Közösségi értékek megőrzése, gyarapítása**

- Nemzeti hagyományaink ápolása (ünnepélyek, szakkörök, tablók, versenyek)
- Iskolai és osztályszintű közösségi programok szervezése, lebonyolítása (szülői hozzájárulással és támogatással szervezett klubdelután, színházlátogatás...)

d) **Kommunikáció**

- A kommunikációs kultúra középpontba állítása: önálló ismeretszerzés, vélemények,
- érvek kifejtése, értelmezése, azok megvédése.
- Az idegen nyelvtanulás fejlesztése érdekében nemzetközi kapcsolatok kialakítása, ápolása.

e) Életmód

- A lelki szellemi, testi egészség biztosítása - egészségnevelési programban.
- Prevenció - betegség, baleset, drog és egyéb káros szenvedélyek.
- „NEW START” alapelvek

A „NEW START” mozaikszó 8 alapelvet tartalmaz az egész életen át tartó egészséges életvitelhez, amely az iskola egészségnevelési programjának alapja is. A 8 alapelv tudatosítására törekszünk az intézményes nevelés során,

N, mint „nutrition”, vagyis táplálék. Tápláljuk testünket egészséges, rostban gazdag, bőséges tápanyagot tartalmazó élelmiszerekkel.

E, mint „exercise”, vagyis mozgás. Erősítsük testünket naponkénti, aktív testmozgással.

W, mint „water”, jelentése víz. Frissüljünk fel reggelente meleg-hideg zuhany alkalmazásával és igyunk naponta 6-8 pohár vizet.

S, mint „sunshine”, jelentése napfény. Engedjük, hadd süssön be a szobába a nap, egészséges keretek között minél többet tartózkodjunk a napon. Felvidít, egészségünket is javítja.

T, mint „temperance”, vagyis mértékletesség. Élünk kiegyensúlyozott életet, egyaránt fordítsunk időt a munkára, a pihenésre is. Ápoljuk társas kapcsolatainkat, és figyeljünk a lelki növekedésre is. Védjük testünket a káros anyagoktól, amilyen a dohány, alkohol, koffein, és a drogok.

A, mint „air”, jelentése levegő. Tartózkodjunk a szabad levegőn, szellőztessünk. Gyakran vegyünk mély lélegzetet.

R, mint „Relax”, vagyis pihenés. Törekedjünk a napi 7-8 órai alvásra. Szenteljünk időt a kikapcsolódásra, üzzünk értelmes kedvtelést.

T, mint „Trust”, jelentése bizalom. A minőségi és beteljesedett élethez a lelki növekedés is hozzátartozik. A szeretet, a hit, a bizalom, és a reménység kedvező hatást gyakorol a testi egészségre is.

Oktatási eszközeink

- Kulcskompetenciák fejlesztése, különböző tevékenységeken keresztül.
- Az alapkészségek szintjének feltérképezése a különböző mérőeszközök segítségével, egyéni fejlesztés megtervezése. A kommunikációs képesség fejlesztése, az anyanyelv helyes használata szóban és írásban.
- Osztályszintű, valamint az egyéni képesség szerinti csoportbontás kialakítása, differenciált képesség és készségfejlesztés.
- Tanórán kívüli tehetséggondozás és felzárkóztatás lehetőségének megteremtése.
- Ismeretszerzés változatos formáinak megteremtése a tanítási órákon és egyéb tevékenységeken: önálló munka (házi feladat, gyűjtő munka, kiselőadás), kirándulás, erdei iskola, szakkörök, kulturális rendezvényeken való részvétel, versenyek, stb.
- A tudomány eredményeinek és a tudósok munkásságának megismerése, a művészeti értékek és alkotóinak elismertetése, megszerettetése. A verbális és a vizuális információhordozók együttes alkalmazása különösen a HH/HHH tanulók esetén.
- Az ismeretek feldolgozásához használt eszközeink:
  - Auditív eszközök: CD, DVD.
  - Vizuális eszközök: fénykép, dia, rajz, térkép, grafika, egyéb szemléltetési eszközök, programcsomagok.
  - Audiovizuális eszközök: televízió, videó, számítógépes oktatóprogramok, filmek, interaktív tábla, stb.
  - Adat- és információ-feldolgozó eszköz: számítógép

Eljárások

Napjaink pedagógiai gyakorlata, tapasztalata, valamint a nevelés kiemelt szerepe a nevelő-oktató munka során megkívánja, hogy a módszereket a nevelés folyamatában betöltött szerepük alapján csoportosítsuk. Ennek alapján az alábbi csoportosítás végezhető el:

- A meggyőzés módszerei (példaképzés, önbírálat, beszélgetés, tudatosítás).
- A tevékenység megszervezésének módszerei (követelés, serkentés, ellenőrzés, értékelés, játékos módszerek, gyakorlás, stb.).
- A magatartásra ható, ösztönző módszerek (ígéret, biztatás, elismerés, dicséret, jutalmazás, helyesítés).
- A jutalmazás formái (szóbeli dicséret, írásbeli dicséret, oklevél, kitüntetés, jutalomkönyv, tárgyi jutalom, táborozás, ösztöndíj, tanulmányút, stb.).
- A büntetés formái (szóbeli figyelmeztetés (észrevétel, dorgálás, feddés, határozott rendreutasítás, osztályfőnöki figyelmeztetés, intés, rovás, igazgatói figyelmeztetés, intés, rovás, nevelőtestület elé idézés, szigorú megrovás, párhuzamos osztályba való áthelyezés, stb.)
- A nevelés sikerét veszélyeztető körülmények kizárását célzó módszerek (felügyelet, ellenőrzés, figyelmeztetés, elmarasztalás, tilalom, stb.)

Az iskolában folyó nevelés-oktatás szinterei

❖ Tanórai foglalkozások

❖ Tanórán kívüli tevékenységek

➤ Egyéb foglalkozások

- Szakkörök, tehetséggondozás
- Korrepetálások, felzárkóztatások, egyéni/csoportos fejlesztések
- Napközi, tanulószoba
- Könyvtár
- Énekkar

➤ Szabadidős tevékenységek

- Műveltségi foglalkozások
- Tanulmányi és sportversenyek
- Vetélkedők
- Sportfoglalkozások
- Osztályprogramok
- Tanulmányi kirándulások, túrák, táborok
- *Határtalanul!* programban való részvétel, sikeres pályázat esetén „Nemzeti összetartozás –Határtalanul” *témanap* tartása: az államhatáron túl ívelő nemzeti összetartozás érzésének kialakítása, a határon túl élő magyarság múltjának és jelenének megismerttetése, kapcsolatfelvétel a korosztály külhonban élő tagjaival.
- *Lázár Ervin Programban* való részvétel: tanévenként egyszeri alkalommal ingyenes színházi, tánc- és cirkuszi előadások, komolyzenei hangversenyek, illetve az őshonos állatok bemutatóhelyei látogatása.

➤ Közéleti tevékenységek

- Diákönkormányzat

- Társadalmi életben való részvétel (nem köznevelési intézményekkel közösen szervezett rendezvények, megemlékezések)

A napközi otthonos nevelés célja, feladatai

A nevelésnek alapozó jellegűnek, a családdal együttműködésre épülőnek kell lennie. A napközis munkát úgy kell megtervezni, hogy az egységes testi-lelki és szellemi fejlődés feltételrendszere biztosított legyen.

A napközi otthoni programoknak szorosan kapcsolódnia kell a délelőtti nevelési-oktatási folyamatokhoz. A szabadidős tevékenységet és a tanulási időt úgy kell megtervezni, hogy az megerősítse, illetve kiegészítse a délelőtti iskolai munkát.

Iskolán kívüli tanórai foglalkozások kötelező tananyaga elsajátításának keretei

A vonatkozó hatályos jogi szabályozás alapján a tantervi követelmények teljesíthetőek a hagyományos tanórai tanulásszervezési módoctól eltérő formában (kooperatív módszerek, egyéni differenciálás, projektoktatás, erdei iskola, stb.) is. Ezzel a lehetőséggel igyekszünk élni, figyelembe véve azt is, hogy mindazok a jogszabályok érvényesek ezekre a módszerekre is, melyek a tanítás mindennapjait szabályozzák.

Az iskolán kívüli tanórák során a tanulókat kiemeljük a szokásos iskolai környezetből. A – tanítás-tanulás folyamata a hagyományostól eltérően szerveződik, s a közös (és kötelező) feladatok és élmények hatására felbomlanak a megszokott tanulásszervezési formák keretei. Minden ilyen program az osztályközösség szocializációjának is fontos, meghatározó színtere.

A kötött, iskolán kívüli programok feltételei:

- a tanulói (és szülői) igények ismerete;
- programot levezető humán erőforrás biztosítása;
- az anyagi lehetőségek figyelembevétele.

A hagyományos tanítási napoktól eltérő nevelési és oktatási folyamatok három szakaszra oszthatók:

- 1. előkészítő szakasz: készségek és képességek kialakítása; közös tervezés; kutatómunka, felkészülés.
- 2. program biztonságos megvalósítása.
- 3. közös ismétlés (felidézés), ellenőrzés, értékelés, önértékelés.
- Célok megvalósulásának ellenőrzése, javaslatgyűjtés korrigálásra.

A tanítás során rendszeresen megvalósított iskolán kívüli tanórák beépítésre kerülnek a szaktárgyi tanmenetekbe. A múzeum- és színházlátogatások, kirándulások a magyar nyelv és irodalom, történelem, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, biológia és egészségügy, földrajz, természetismeret, testnevelés, kémia és fizika órákra vonatkozó tananyagot teszik színesebbé.

Erdei iskolák, több napos osztálykirándulások

Az erdei iskola sajátos, a környezet adottságaira építő nevelés- és tanulásszervezési egység, mely a szorgalmi időszakban megvalósuló, egybefüggően többnapos, az iskola szokásos működési helyétől különböző helyszínen végzett tanulásszervezési mód, melynek során a tanulás a tanulók aktív, cselekvő, kölcsönösségen alapuló együttműködésére és kommunikációjára épül.

Kiemelt feladata a környezettel harmonikus, egységes életvezetési képességek fejlesztése, és a közösségi tevékenységhez kötött szocializáció.

Osztályaink minden tanév során egy vagy több napot töltenek erdei iskolában, vagy osztálykiránduláson a lehetőségeknek megfelelően.

Nagy hangsúlyt kap a környezeti- és egészséges életmódra nevelés, a természeti és kulturális emlékeink megfigyelése, a természettudományos gondolkodás empirikus tapasztalatokon alapuló fejlesztése, a velünk élő környezet minél alaposabb megismerése. A programok összeállításában fontos szerepet jut a tanulók életkora, már meglévő ismeretei mellett annak is, hogy pedagógusaink hogyan és mit szeretnének a megfigyeltékből beilleszteni a további iskolai munkába.

Erdei iskolai, kirándulási projektjeink az alábbi területeket ölelik fel:

Korosztály	Témakör	Érintett tantárgyak
Alsó tagozat	<ul style="list-style-type: none"> Erdők, mezők, vízpartok állat- és növényvilága, Tájékozódás a természetben A vidéki élet szépségei 	Környezetismeret Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Technika, életvitel és gyakorlat Testnevelés és sport
Felső tagozat	<ul style="list-style-type: none"> Ismerkedés Magyarország tájegységeivel Magyarország műemlékei A hagyományok és népművészet szerepe életünkben 	Természetismeret Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Technika, életvitel és gyakorlat Testnevelés és sport Földrajz Biológia-egészségtan Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek

Pályázati lehetőségek kihasználásával határozott törekvésünk – a nemzeti összetartozás érzésének erősítését szolgálva – annak elérése, hogy diákjaink intézményünkben folytatott tanulmányaik alatt legalább egy alkalommal az iskola által szervezett kirándulás keretein belül eljussanak olyan Kárpát-medencei területekre, amelyeken jelentős számú magyar nemzetiség él. A Határtalanul! program által nyújtott pályázati lehetőségek segítségével a szomszédos országok magyarlakta területein tett tanulmányi kirándulás közvetlen, személyes tapasztalatot, élményt biztosít a külföldi magyarsággal való megismerkedésre, az ismeretek bővítésére, kapcsolatok, barátságok kiépítésére, a magyarságtudat és hazafiság érzésének mélyítésére.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A szeretet az igazi nevelés alapja. Ez a teremtés és megváltozás alapja is. Ez világosan kitűnik abból a törvényből, amit Isten az élet vezérelveként nekünk adott. Az első és nagy parancsolat ez: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből...” (Lk 10:27). A végtelen Mindenhatót teljes szívünkkel, teljes elménkkel és minden erőnkkel szeretni: minden erőnk, képességünk teljes kifejtését jelenti.

Azt jelenti, hogy egész lényünkben: testünkben, lelkünkben és elménkben helyre kell állítanunk Isten képmását.

A NAT-ban képviselt értékek, valamint a nevelési célkitűzéseink, az egységes alapvető követelmények, az ezekre épülő differenciálások mindezt a célt szolgálják.

A tanulók az adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban fejlődnek, és ez által bontakozik ki személyiségük.

Tanítványaink személyiségfejlesztése a nevelőtestület tudatos, közös munkájával és személyiségfejlesztést segítő környezet kialakításával érhető el, amely érinti a tanulást, a tudásfejlesztést és a mentálhigiénés nevelési feladatokat.

A tanulás-tudás fejlesztését eredményezi:

- tanulási képesség fejlesztése,
- az önálló ismeretszerzés képességének kialakítása és fejlesztése,
- a tudás alkalmazásának képessége,
- kreatív nyelvismeret elsajátítása,
- az informatika és a számítástechnika ismerete, alkalmazása az ismeretszerzésben
- könyvtár alkalmazása az ismeretszerzésben.

Tehetséggondozás felzárkóztatás:

- a tanórákon,
- a tanórán kívüli tehetséggondozás, felzárkóztató foglalkozások szervezése működtetése,
- versenyekre előkészítés, versenyztetés (iskolai, területi, országos versenyek)

A személyiségfejlesztés területén elvégzendő feladatok:

- hitéleti nevelés,
- alapvető erkölcsi normák megismertetése,
- az önfegyelem fejlesztése, kialakítása,
- az önismeret önbizalom fejlesztése,
- igényesség kialakítása a tanulás, viselkedés, öltözködés stb. terén,
- kommunikációs képesség fejlesztése,
- az önművelés iránti igény kialakítása,
- sikerorientált magatartás kialakítása – pályaválasztás elősegítése,
- pozitív szociális szokások kialakításának segítése,
- empátia, humánus kialakítása az egyéni érdekek érvényesítése mellett,
- önös érdek háttérbe szorítása mások érdekében,
- környezettudatos magatartás kialakítása,
- egészséges életmód, egészségre nevelés (drog-megelőzési program).

Elvárásaink a tanulókkal szemben:

- tiszteletteljes, szép beszéd
- testi, lelki egészségének megőrzése, biztosítása
- alapos, rendszeres és pontos munka
- becsületesség
- lelkiismeretes munkavégzés
- a házirend felelős betartása

A teljeskörű egészségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Elsődleges feladatunk a testi-lelki egészség fejlesztése.

A tanulók ismerjék meg az egészségvédelem kiemelt kérdéseit:

- az életkorral járó biológiai - pszichohigiénés tennivalókat;
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztésének módjait;
- a rendszeres fizikai aktivitás egészségmegőrzésben játszott szerepét;
- az egészségtudatos léthez tartozó egyénileg kialakított mozgásprogram fittség megőrzése szempontjából való fontosságát;
- az egészségre káros szokások biológiai – élettani – pszichés összetevőit (alkoholfogyasztás, dohányzás, inaktív életmód, helytelen táplálkozás, drogfogyasztás);
- a stressz- és feszültségoldó gyakorlatok szerepét a testi-lelki kiegyensúlyozottság elérésében;
- a társas kapcsolatok egészségi-etikai kérdéseit.

Cél: Ezen tudás birtokában képesek legyenek egészségük megőrzésére, a betegségek megelőzésére, egészséges személyiség kimunkálására, a helyes magatartás kialakítására.

Alapvető célunk az egészségmegőrzés elemi feltételeinek megismertetése és betartatása.

A rendszeres testmozgásra való igény kialakításához elengedhetetlen egy komplex intézményi mozgásprogram tanévre aktualizált feladattervének kialakítása és megvalósítása. Fontos kritérium, hogy az aktív, mozgásos tevékenységek az iskolai élet minden területét fogják át. Tudatosítanunk kell, hogy az egészségtudatos megatartásnak szerves része a lelki egészség erősítése és fejlesztése, a szükséges prevenciók folyamatok és tevékenységek kialakítása.

Az egészségfejlesztés iskolai feladatai

➤ **Higiénés magatartásra nevelés**

- A személyi higiéniére nevelés területei:
  - általános testápolás,
  - egészséges öltözködés,
  - fogápolás,
  - serdülőkori higiénés problémák.
- A tisztaság iránti tartós igény kialakítása.
- A környezet-higiéniére való nevelés területei:
  - a közvetlen tanulói környezet, az iskola higiéniéje,
  - a lakás, a lakókörnyezet higiéniéje,
  - a település higiéniéje.

➤ **Egészséges táplálkozásra nevelés**

- A táplálkozás-élettani optimumra törekvés ösztönzése.
- A korszerű táplálkozástechnika megismertetése.
- A táplálkozás napi és évszakos ritmusának tudatosítása.
- Megfelelő étkezési szokások kialakítására nevelés:
  - az étkezések higiéniája,
  - az étkezések esztétikája,
  - az étkezések társas jellege.

Különböző csoportok eltérő táplálkozási sajátosságainak megismertetése.

- **Egészséges mozgásfejlődés biztosítása**
  - A rendszeres testmozgás, testedzés iránti igény felkeltése.
  - A sportolás szükségletté tétele.
  - A mozgás esztétikumának, örömszerző funkcióinak felismertetése.
  - Erőnlét, terheléstűrő, fittség, állóképesség egyéni fejlesztése.
- **Baleset-megelőzésre, betegségek elkerülésére, az egészség megóvására nevelés**
  - Felkészítés a balesetveszélyes helyzetek felismerésére és elkerülésére:
    - az iskolában,
    - a háztartásban,
    - a közlekedésben.
  - A gyógyításba és gyógyulásba vetett bizalomra nevelés.
  - A szűrővizsgálatok, a prevenció jelentőségének megismertetése.
- **Mentálhigiéné, krízis prevenció**
  - A lelki egészség megóvására nevelés,
  - A perszonalizációs és szocializációs folyamatok segítése,
  - A problémamegoldó, konfliktuskezelő, konfrontációtűrő-képesség fejlesztése.
  - A pozitív jövőkép kialakulásának támogatása.
  - A stressz- és feszültségoldás elméleti ismerete és gyakorlati megvalósítása
- **Függőséghez vezető szokások megelőzése**
  - A függőséghez vezető motívumok, veszélyhelyzetek felismertetése.
  - Az egészséget veszélyeztető élvezeti szerek elutasítására nevelés
  - (drog, alkohol, dohányzás stb.)
- **A tanulót veszélyeztető bántalmazások megelőzése**
  - A bántalmazás, elhanyagolás felismerése, a leghatékonyabb tevékenység a megelőzés.
  - A folyamat állomásai:
    - Univerzális és célzott megelőzés
    - Felismerés, jelentés és a bántalmazás megállítása.
    - Kezelés és családon kívüli elhelyezés
- **Harmonikus kapcsolatok kialakítására nevelés**
  - Folyamatos, reális önismeretre nevelés.
  - A társas kapcsolatokra való nyitottság fejlesztése.
  - Elfogadó, toleráns magatartásra nevelés.
  - Felelős, örömteli párkapcsolatok kialakítására nevelés.
- **Családi életre, társsá, szülővé válásra nevelés, felkészítés a felnőtt lét szerepeire**
  - A nemi szerepvállalásra való felkészítés.
  - Családtervezésre, gyermekgondozásra, gyermeknevelésre való felkészítés
  - A család harmonikus életvitelének megtervezésére, megszervezésére való felkészítés.
  - A családi szerepek megélésére való nevelés.
  - Harmonikus életvitel megteremtésének képességére való nevelés.
- **Feladatunk továbbá:**
  - A krónikus beteg, valamint testi, érzékszervi és egyéb fogyatékos tanulók háziorvossal egyeztetett fokozott ellenőrzése.

- A pszichés fejlődés zavaraival és magatartási problémákkal küzdő tanulók segítése, szükség esetén szakértői bizottság elé utalása.

Az egészséges életmódra nevelés megvalósításának szinterei

- ✚ tanórákon (osztályfőnöki, angol nyelv, biológia, természetismeret, környezetismeret, testnevelés, hit- és erkölcstan) a tananyaghoz kapcsolódóan, illetve
- ✚ tanórán kívüli tevékenységek keretein belül történik.

Iskolai szintű tevékenységek:

- fogászati szűrés
- egészségügyi szűrővizsgálatok
- sportnap, sportvetélkedők
- kerékpártúra
- túrázás
- táborozás
- egészség-expo (egészségnap)
- védőnői és egyéb előadások
- egészségügyi szolgálat munkája

Az egészségismeretek témakörei az iskolában, melyek hatékony átadása a megfelelő készségek kialakítását is jelenti:

Az egészséget befolyásoló tényezők:

- Az egyén és az őt körülvevő közösség egészsége, mint közös felelősségünk.
- A gyermek jogai és kötelességei: jogtudatosság és kötelességtudatosság.
- A jó egészségi állapot megőrzése.
- Személyi higiénia. (*Test, testápolás, öltözködés. A serdülőkor higiéniája.*)
- Az egészséges pszichoszexuális fejlődés.
- A környezet egészsége. (*Környezetszennyezés.*)
- Médiatudatosság, a médiafogyasztás egészségvédő módja.
- A média egészséget meghatározó szerepe.
- Művészeti tevékenységek lelki egészséget, egészséges személyiségfejlődést és tanulási eredményességet elősegítő hatásai.
- Fogyasztóvédelem.
- Idő és az egészség, alvás és egészség, bioritmus, időbeosztás.
- Tartós egészségkárosodással élő társakkal együttélés, a segítségre szorulóknak segítése.
- Táplálkozás:
  - A táplálkozás és az egészség, betegség kapcsolata.
  - Az egészséges táplálkozás, élelmiszerek helyi termelése, helyi fogyasztása. Vitaminok.
  - Lelki eredetű táplálkozási zavarok.
  - A beteg ember táplálásának sajátosságai.
- Testmozgás:
  - A testmozgás és az egészség, betegség kapcsolata.
  - Az egészséghez szükséges testmozgás.
  - A szervezet fejlődése és működése testmozgással és annak hiányában.
  - Sporttevékenységek lelki egészséget, egészséges személyiségfejlődést és tanulási eredményességet elősegítő hatásai.
- Lelki egészség (ide tartozik a stressz- és konfliktus-kezelés, problémamegoldás fejlesztése, valamint az agresszió, bántalmazás és a szenvedélybetegségek elsődleges megelőzése is):
  - A lelki egészség.

- Önismeret, önértékelés, a másikat tiszteletben tartó kommunikáció módjai, ennek szerepe a másik önértékelésének segítésében.
- Az érett, autonóm személyiség jellemzői.
- A társas kapcsolatok (ide tartozik a társas kapcsolati készségek fejlesztése, valamint a családi életre nevelés is).
- A nő szerepei, a férfi szerepei.
- A társadalom élete, a társadalmi együttélés normái, illem és etika, erkölcs.
- A családi élet – kapcsolat a család tagjai között; közös tevékenységek.
- *Egészséges otthon, egészséges iskola, család.*
- *A serdülőkor problémái.*
- *Család, a korai szex. Szexuális felelősségtudat kialakítása.*

Betegségek megelőzése:

- Megelőzhető fertőző betegségek, a megelőzés elmulasztásának következményei.
- Megelőzhető nem-fertőző idült (krónikus) betegségek.
- Idült (krónikus) betegek egészsége.
- Gerincvédelem, gerinckímélet.
- Balesetek, baleset-megelőzés, elsősegély-nyújtás.
- A szenvedélybetegségek és megelőzésük (dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, játék-szenvedély, internet- és tv-függés).

A gyermek fejlődése:

- A gyermekáldás, a várandósság alatti hatások a gyermek fejlődésére.
- A gyermek fejlődését elősegítő viszonyulás a gyermekhez – családban, iskolában.

Az egészségügy igénybevétele:

- Otthoni betegápolás.
- Iskola-egészségügy igénybevétele.
- Az egészségügyi ellátórendszer többi elemének igénybevétele.

Komplex intézményi mozgásprogram

1. Egészséges életmód-tréningek épüljenek be a kötelező iskolai programokba (sport- és egészségnap, részvétel a különféle helyi szervezésű fitességi és más sportprogramokon).
2. A mozgásos tevékenységek a tantárgyi jellegnek és az életkori sajátosságoknak megfelelően épüljenek be az óratervi órákba.
3. Az egész napos iskolai (szabadidős), napközis és tanulószobai foglalkozásokon a foglalkozási programban (tervben) foglaltak szerint, míg a különféle szabadidős tevékenységekben azok időkeretének minimum 40 %-a erejéig a testmozgás különféle formái domináljanak a tematikai-tárgyi jelleghez igazodóan.
4. Az egyéb foglalkozásokon – a tantárgyfelosztás keretei között – nagyobb időkeretben és változatosabb programok keretében képviseltessék magukat a sportfoglalkozások (tömegsport, sportszakkör, sportkör stb.).
5. Az éves munkatervben – az évszak sajátosságainak megfelelően (pl. tél – korcsolyázás) – nagy hangsúlyt fektetünk a mozgásos tevékenységekre, mely az iskolai szabadidős és napközis időkeretben szervezett tevékenységek kiemelt iránya legyen.
6. Az intézmény kapcsolatrendszerének keretében sportegyesülettel, illetve a településen működő más sporttevékenységgel foglalkozó társadalmi szervezetekkel, továbbá az iskolai működést támogatni hivatott alapítvánnyal alakuljon ki stratégiai együttműködés az iskola tanulóinak mozgáskultúráját fejleszteni hivatott programok támogatása céljából.

7. A tanulmányi kirándulások és az erdei iskolai programok egyik központi eleme legyen a mozgás és az egészségtudatos életmódra nevelés.
8. A felső tagozat osztályfőnöki foglalkozásai terjedjenek ki a testmozgás propagálására, amely életvezetési tanácsokat is foglaljon magába.
9. A lehetőségekhez mérten a rendelkezésre álló források segítségével, vagy pályázatokra támaszkodva a legkülönbözőbb sportprogramok kerüljenek megszervezésre.
10. A tanulók fizikai állapotának méréséből fakadó tapasztalatok értékelése alapján a szabadidős és sporttevékenységek terén a mozgásprogramok tartalmára készüljön minden tanévben javaslat.

A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés közös feladat. Mindenki, aki iskolánkba belép, de elsősorban iskolánk valamennyi dolgozójának figyelembe kell vennie mindennapi munkája során, hogy példaként áll a diákok előtt megjelenésével, viselkedésével, beszédstílusával. Legfontosabb feladatunk, hogy az iskola értékrendjéhez kapcsolódva kialakítsuk a közösség értékrendjét, hagyományait.

A pedagógiai program szempontjából iskolánk keretén belül működő közösségi nevelés területei:

- Tanórák: hittanórák, szaktárgyi órák, osztályfőnöki órák
- Tanórán kívüli szabadidős foglalkozások: napközi, tanulószoba, szakkörök, kirándulások, táborok, erdei iskolák, énekkar
- Tanórán kívüli egyházi jelleget magában hordozó erkölcsi nevelést fokozó programjaink: gyermek istentisztelet, csendes hetek
- Diák önkormányzati munka
- Az iskola állandó ünnepélyei, rendezvényei, hagyományörző tevékenységei

A közösségfejlesztés céljai

Színes és tartalmas közösségi élet kialakítása, mely lehetőséget teremt tagjainak együttműködési készségük, felelősségérzetük, öntevékenységük fejlesztésére, a demokratikus elvek tiszteletben tartására.

A tanulók társas kapcsolatait jellemezze:

- az alapvető emberi értékek ismerete és elfogadása,
- a teljesítmény és az emberi nagyság tisztelete,
- nyitottság és tolerancia a másság iránt,
- az egyén és a közösség összhangja, a szolidaritás, az együttműködés,
- a demokrácia normáinak ismerete és törekvés annak alkalmazására mindennapi életükben,
- a kulturált magatartás.

Az iskola tanulói

- érezzék jól magukat az intézményben,
- erősödjön bennük szűkebb és tágabb hazájuk iránt táplált azonosságtudat,
- legyenek büszkék és ápolják az iskola hagyományait,
- ismerjék meg és tiszteljék hazájuk jelképeit, nemzeti kultúráját,
- erősödjön bennük a hazaszeretet érzése,
- legyenek nyitottak a különböző szokások, kultúrák iránt,
- életkoruknak megfelelően ismerjék meg a gyermeki és az emberi jogokat,

- egyházuk aktív tagjaivá váljanak.

Intézményi hatások, osztályközösségek fejlesztése - elemi emberi értékekre nevelés formái

Egy csoportból akkor lesz közösség, ha egy cél érdekében munkálkodnak, felelősséget tudnak vállalni egymásért, s ez a tevékenység, kapcsolat örömet jelent számukra. Színterei a család, az osztályközösség, az iskolai közösség, baráti közösségek, valamint alkalmi közösségek.

- Együttlét; kis és nagy közösségekhez tartozás, identitás.
- Önállóság; saját személyiségük formálása, önismeret (szabadság és autonómia egysége).
- Fegyelem; a társadalmi normák és tradíciók szerepe.
- A felelősség- és kötelességtudat kialakítása.
- Önálló erkölcsi világkép alakítása; melyben a közösségi érzés és az együttlét eszméje egyre magasabb szintre kerül.
- A hátrányos megkülönböztetés nélküli közösségi magatartás kialakítása
- Tolerancia; a különböző kultúrák ismerete, tisztelete.
- Egészséges kritikai szemlélet, az egyéni kezdeményezőkéesség összekapcsolása

Nevelői közösségek

Az osztályfőnöknek, a diákönkormányzatot segítő tanárnak, valamint minden nevelőnek feladata az elemi emberi értékekre nevelés, az előzőekben felsoroltakra hangsúlyt fektetve, mely konkrét példákkal, szituációs játékokkal, irodalmi és képzőművészeti alkotások bemutatásának elemzésével valósítható meg.

Az intézményen belüli nevelői közösségek: tantestület, egy osztályban tanítók, állandó és alkalmi munkacsoportok. A nevelőközösség hatékony működéséhez elengedhetetlen az önművelés módszertani kultúrájának fejlesztése: szakmai továbbképzések, az iskolai tevékenységek ellenőrzése és értékelése (mérések-visszacsatolás), pedagógiai, pszichológiai ismeretek fejlesztése, a pályakezdők, újonnan érkezett kollégák segítése, mentori támogatása.

A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok:

- Törekedni kell a tanulás támogatására kölcsönös segítségnyújtással, ellenőrzéssel, a tanulmányi és a munkaerkölcs erősítésével.
- Segíteni a tanulók kezdeményezéseit, a közvetlen tapasztalatszerzést.
- A közösségi cselekvések kialakítása, fejlesztése (példamutatással, helyes cselekvések bemutatásával, bírálat, önbírálat segítségével),
- A tanulók önállóságának, öntevékenységének fejlesztése.
- Különböző változatos munkaformákkal (csoportmunka, differenciált, egyéni munka, kísérlet, verseny) az együvé tartozás, az egymásért való felelősség érzésének erősítése.
- Törekedni kell olyan pedagógus közösség kialakítására, amely összehangolt követeléseivel és nevelési eljárásaival az egyes osztályokat vezetni, és tevékenységüket koordinálni tudja,

Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai:

- A csendes hetek elősegítik a vallás és hit megélését.
- Nevelje a tanulókat az önellenőrzésre, egymás segítésére és ellenőrzésére.
- Átgondolt játéktervvel és a tevékenység pedagógiai irányításával biztosítsák, hogy a különböző játékok, tevékenységek megfelelően fejlesszék a közösséget, erősítsék a közösséghez való tartozás érzését.
- A sokoldalú és változatos foglalkozások (zenei, tánc, képzőművészeti, kézműves, stb.) járuljanak hozzá a közösségi magatartás erősítéséhez.

- A séták, a kirándulások, erdei iskolák mélyítsék el a természetszeretetet és a környezet iránti felelősséget.

A diákönkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai

- Jelöljön ki olyan közös értékeken és érdekeken alapuló közös és konkrét célokat, amellyel nem sérti az egyéni érdekeket.
- Fejlessze a meglévő közösségi munkákat, közösségépítő tevékenységeket.
- Törekedjen a közösség iránti felelősségtudat kialakítására, fejlesztésére.

A Diákönkormányzat célja:

- a demokratikus önszerveződés alapjainak megismerése,
- az iskola hírnevének jobbítása,
- a közösségi életre nevelés,
- a hátrányos megkülönböztetés nélküli közösségi magatartás megvalósítása
- tolerancia elvének elfogadtatása
- kreativitás fejlesztése,
- önállóság, autonómia,
- hazaszeretetre nevelés,
- a környezettudatos magatartás fejlesztése (szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás)
- az okos, ésszerű versenyszellem kialakítása a tanulók körében,
- egymás megbecsülése, mások tevékenységének tiszteletben tartása.

A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai

A pedagógus közösségfejlesztő feladatai a szabadidős tevékenység során:

- Építsen ki jó kapcsolatot az adott korosztállyal, szüleikkel, plébániával, egyházi személyiségekkel, külső szakemberekkel.
- Fejlessze a csoportokban végzett közös munka során az önismeretet, az önfegyelmet, az együttműködést.
- Segítse olyan csoportok kialakítását, amelyek az emberi kapcsolatok hitbéli, pozitív irányú elmélyítésével hatnak az egész személyiség fejlesztésére.

A közösségfejlesztés iskolai színterei

- tanévnnyitó
- csendes hét
- iskolai megemlékezések (okt. 6., okt. 23., márc. 15., febr. 25., ápr. 16., jún. 4.)
- egyéb nevezetes napok: Föld, Víz, Állatok, Madarak és fák napja
- ADRA nap
- Mikulás
- karácsonyi műsor
- farsangi rendezvény
- kavalkádok
- hulladékgyűjtés
- Péchy-hét
- rajzverseny
- szavalóverseny
- anyák napja

- egészség-expo
- gyermeknap
- fordított nap
- tanévzáró ünnepség
- tanulmányi kirándulások
- iskolakert működtetése
- szakkörök
- táborok
- séták, túrák
- kerékpározás
- házi vetélkedők, sportversenyek, tanár-diák meccsek
- iskolák közötti vetélkedők, sportversenyek
- színházlátogatás
- játékonysági est
- családi nap
- egyéb témanap/témahét

A közösségfejlesztés vagy közösségszervezés a közösségek kezdeményező- és cselekvőképességének fejlesztését jelenti.

Ennek lényege a tevékeny közösség nevelőerejének tudatos és szakszerű kiaknázása az egyéni fejlődés érdekében. Ez a folyamat aktív, dinamikus kapcsolatot teremt az egyén és a társadalom között.

A közösségfejlesztés szereplői és feladataik

- Tantestület
- Alsó tagozat (tanítók, gyerekek, fizikai dolgozók)
- Felső tagozat (tanárok, tanulók, technikai dolgozók)
- Osztályközösségek

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

TANTESTÜLET:

Az alapfeladatok ellátásához iskolánkat hozzáértő iskolavezetés, szakmailag jól felkészült tantestület alkotja, melyre jellemző a gyermekközpontúság, az aktivitás, az új iránti fogékonyság, a célokkal való azonosulási képesség.

A szervezeti felépítésnek köszönhetően jó az információáramlás, az egyes közösségek közötti koordináció.

Kiemelt feladat, fő fejlesztési irány: Mentálhigiéniai feladatok (hangulat, személyiségfejlesztés) az empátiás képességek fejlesztése, az őszinte, nyílt kritikai szemlélet alakítása közösségi programokkal, kirándulásokkal, személyiségfejlesztő tréningekkel, a minőségbiztosítás módszereivel. Egymás munkájának megbecsülése, elismerése.

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulók közösség ráhatásán keresztül érvényesül.

ALSÓ TAGOZAT:

Alapfeladataink: Családias légkör kialakítása, beszoktatás, szokásrendek kialakítása, a Házi rend szabályainak folyamatos megismertetése, betartása, az osztályközösség kiépítésének

megkezdése (felelősi rendszer) saját szabályok létrehozása, betartása, szülőkkal való kapcsolattartás, önkiszolgálás megszervezése, szabadidős tevékenységek szervezése, a személyközi kapcsolatok figyelése, alakítása;

Kiemelt feladatok: Az osztály aktív magjának feltérképezése, az önkormányzó képesség kialakítása 4. osztályra, bekapcsolódás a DÖK munkájába a szakasz végén, a közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása;

Fő fejlesztési irányok: Az elkülönült évfolyamközösségek egymáshoz közelebbi kapcsolatba hozása,;

Testi-lelki, szociális fejlesztést szolgáló programok, amelyet az egészségnevelési program részletesen tartalmaz.

FELSŐ TAGOZAT:

Alapfeladatok: Az osztály aktív magjának továbbfejlesztése, osztálytanács létrehozása, az önkormányzás képességének kialakítása, aktív részvétel a DÖK munkájában, a közösség egyéni arculatának továbbfejlesztése, az iskolai hagyományok ápolása, ügyeleti rendszer kiépítése, viselkedési normák betartása (Házirend), vitakészség fejlesztése.

Kiemelt feladatok: Ismerje és alkalmazza a közösségben éléshez szükséges magatartásformákat, a család, az iskola, a társadalom együttélési szabályainak ismerete. Segítségnyújtás a kamaszkori testi, lelki problémák megoldásához; Multikulturális képességek fejlesztése. A tolerancia képességének fejlesztése, a másság elfogadására nevelés.

Fő fejlesztési irányok: A kulturált beszéd, magatartás csiszolása. Az összetartást erősítő normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

Testi-lelki fejlesztési szolgáló feladatok: Életvezetési ismeretek tanítása, felvilágosító előadások (drog, alkohol, cigaretta) a káros szenvedélyek elleni védekezés módjainak megismertetése (védőnői, iskolaorvosi, szakszolgálat) szakemberek bevonásával: A sporttevékenység széleskörű elterjesztése (foci, asztalitenisz, atlétika) háztartástan tanítása, iskolaorvosi, iskolafogászati rendszeres ellátás, kirándulások, kerékpártúrák, táborozások.

OSZTÁLYKÖZÖSSÉGEK:

A gyermek neveltségének fontos eleme a közösségben, a közösségekért végzett munka. A közösségi nevelés fontos része az önkormányzó képesség kialakítása, fejlesztése. Közös tevékenységek szervezése, amelyek együttes élményt adnak, az együvé tartozás érzését erősítik. Cél: jó csoportlétkörben az együtt megválasztott közeli és távoli célok érdekében közös munkálkodás. Fontos az önállóság lehetővé tétele. Közös szabályok, normák alkotása, azok betartása. Közben kialakulnak a megfelelő személyközi viszonyok, mélyül a föl- és alárendelt pozíciókban a tanuló helyes önértékelése.

SZAKKÖRÖK:

A különböző szakkörök a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálják. Jellegüket tekintve lehetnek szaktárgyiak, művészetiek, technikaiak, de szerveződhetnek közös érdeklődési kör, hobby alapján is. A felmerülő igényeknek megfelelően a lehetőségek figyelembe vételével a szakkörök indításáról minden tanév elején a tantestület dönt. A részvétel feltétele, az adott tárgy iránti érdeklődés. A jelentkezéssel a tanuló vállalja, hogy rendszeresen látogatja azt.

TANULMÁNYI KIRÁNDULÁSOK:

Nevelőtestületünk fontosnak tartja a tapasztalati tanulást. Keressük a lehetőségeket hogyan segíthetjük tanulóinkat saját élményeiken keresztül nagyobb tudást szerezni, élménypedagógiai módszerek segítségével.

A szülők, a tanulók és a pedagógusok együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei

Az iskola szakmai működéséért az iskola igazgatója, valamint a nevelőtestület felelős. Az irányítási feladatok ellátásában közreműködnek a törvényben és a jogszabályokban meghatározottak szerint: a szülők, a tanulók a pedagógusok és ezek különböző szervezetei

Az iskolahasználók együttműködésére, partneri kapcsolata nélkül nem tudná vállalt feladatait teljesíteni. A gyermek nevelésének két fő színterén, az iskolában és a családban összhangot, egységet kell teremteni a közös cél érdekében.

Alapvető értéknek tartjuk a szülőkkel való harmonikus, jó kapcsolat kialakítását, ápolását. A tanár-szülő kapcsolatnak a kölcsönös bizalmon, őszinteségen, megbecsülésen, megértésen kell alapulnia. Pedagógiai programunkat a szülőkkel, mint iskolahasználókkal egyetértésben tudjuk megvalósítani.

Ennek érdekében:

- Tájékoztatni kell a szülőket az iskola nevelési céljairól, feladatairól, az alkalmazott módszerektől.
- Ugyanakkor az iskolának mindezekről ismernie kell a szülők véleményét. (Kérdőív/interjú)
- Alkalmat kell biztosítani a szülőknek, hogy az iskolai közélet tevékeny résztvevői, közreműködői és segítői lehessenek.

Iskolánk nagy gondot fordít arra, hogy a szülők időben, alaposan informálódjanak intézményünk életéről, működéséről.

A szülők tájékoztatásának formái

Szóbeli

Szülői értekezlet
Fogadóórák
Családlátogatás
Nyílt tanítási napok

Írásbeli

Tájékoztató füzet
Iskolai hirdetőtáblák
Tájékoztató szórólap
Internet (osztálycsoport, honlap)

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

1. Szülői értekezletek

Célja: a közös feladatok, célok megtervezése, a problémák megoldása.

Kapcsolatteremtés iskola – szülő, szülő – szülő között.

Az iskola – szülő kapcsolatban a kölcsönösséget tartjuk a legfontosabbnak, az együttműködésünk alapja, a sikeresség záloga.

Meggyőződésünk, hogy a személyes kapcsolatoknak rendkívül fontos szerepe van.

2. Fogadóórák

Célja: a szaktanárokkal való egyéni találkozásokon véleménycsere a gyermektanulmányi munkájáról, iskolai viselkedéséről. Egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal.

3. Családlátogatás

Célja: A gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, közvetlenebb kapcsolat kialakítása, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

Ideje: Évente egyszer, vagy sürgőszerűen, (új osztály – új osztályfőnök) probléma esetén többször is előfordulhat.

4. Nyílt tanítási nap

Célja: Betekintés az iskola belső világába. A szülők megfigyelhetik gyermekük iskolai tevékenységét órán és órán kívül.

Ideje: Évenként 2 alkalommal, az éves munkatervben megjelölt időszakokban

Kapcsolat a tanulókkal

Az iskola tanulói közösségének, hogy közös tevékenységeik szervezésére, irányítására diákönkormányzatot hozzanak létre, /DÖK/. A DÖK tevékenysége a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed, a diákönkormányzat munkáját pedagógus segíti, jogköreit az SZMSZ tartalmazza.

Az ideális **tanár – diák** viszony kialakítása nélkülözhetetlen feltétele a színvonalas, tartalmas, a *kölcsönös tiszteleten alapuló* oktató – nevelő munkának. Ezért fontos, hogy a tanuló tisztában legyen jogaival, és kötelességeivel. /Ezeket az iskolai Házirend is tartalmazza.

A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok kötelességeit és jogait a köznevelési törvény szabályozza, feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

- Feladatuk a magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
- Heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidejét), azaz 32 órát az intézményvezető által meghatározott feladatok ellátásával töltse.
- Heti teljes munkaidejének ötvenöt–hatvanöt százalékában, azaz 22-26 órát tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
- Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felüli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
- A tanítási órák és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások pontos és eredményes megtartása.
- Aktív részvétel a nevelőtestület értekezletein, valamint a szakmai munkaközösségek munkájában.
- Aktív részvétel az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
- A tudomására jutott hivatali titkot megőrizze.
- A jogszabályokban meghatározott határidőkre megszerezze az előírt minősítéseket.
- Az iskola céljainak képviselője a tanulók és a szülők előtt.
- A pedagógusra bízott osztályterem, szaktanterem gondozottságának és pedagógiai szakszerűségének figyelemmel kísérése.

- A tanulócsoporthról statisztikai adatokat szolgáltat az iskolavezetés által meghatározottak szerint.

A pedagógusok legfontosabb helyi feladatai

- munkaköri köteleességek teljesítése,
- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, osztályozó, javító vizsgák lebonyolítása,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével, felzárkóztatásával kapcsolatos feladatok,
- felügyelet a vizsgákon, tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- önképzés,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- pontos adminisztrációs munka,
- a tanév feladatainak határidőre történő végrehajtása,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása,
- bukársra álló tanulók szüleinek félév/év vége előtt legalább egy hónappal való értesítése,
- tanulók tájékoztató füzetének ellenőrzése,
- az iskolai munka feltételeinek javítása,
- megfelelő munkakapcsolat kialakítása a tanulókkal, szülőkkel.

Az osztályfőnököt az igazgató bízta meg, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját.
- Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét, a tanulók hiányzásait.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.

- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, beszámolók készítése, bizonyítványok megírása, törzslapok kitöltése, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskolai feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segítészésére.
- Részt vesz a tantestület munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.
- Betartatja az alapvető erkölcsi normákat a tanulókkal, szülőkkel, nevelőtársakkal.
- Kitölti és vezeti az osztálynaplót, ellenőrzi a beírásokat, a törzslapokat, bizonyítványokat vezet, kitölti.
- Odafigyel tanterme gondozottságára, pedagógiai szakszerűségére.
- Elkészíti éves osztályfőnöki munkatervét és tanmenetét.

Az osztályfőnöki munka tervezése

Az osztályfőnök osztályfőnöki nevelő munkáját a minden tanév elején összeállított tanmenet és az osztályfőnöki munkaközösség munkaterve alapján végzi. Az osztályfőnöki munkaközösségi munkaterv felépítése:

- a) A tanév elején (okt.1-ig) összeállított munkaterv
  - Tanév eleji statisztikai adatok az osztályokról.
  - Osztályfőnöki tanmenetek (az osztályfőnöki órák éves terve).
  - Az osztály diákközösségének vezetői.
  - A szülői munkaközösség tagjai.
- b) Az osztályfőnöki munkaközösségi munkatervhez csatolt dokumentumok a tanév folyamán:
  - Jelenléti ívek és feljegyzések a szülői értekezletekről.
  - Beszámoló az osztályok féléves/éves munkájáról (tanulmányi, közösségi, stb.)
  - Az osztályközösség jellemzése.

Az osztályfőnöki munka tartalma

a) Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák a tanév első osztályfőnöki óráin

- A házirend szabályainak megbeszélése.
- Az osztályközösség belső szabályainak megbeszélése, rögzítése.
- Balesetvédelmi, tűzvédelmi szabályok ismertetése, visszakérdezése.
- Az osztályközösség gyermekvezetőinek megválasztása.
- Az iskolai munkatervből az osztályt érintő feladatok ismertetése.

b) Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák

- Félévente egy alkalommal egészségvédelmi téma (helyes táplálkozás; az alkohol- és kábítószer fogyasztás, a dohányzás káros hatásai a szervezetre; a személyes higiénia) az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségével igénybe vételével.
- Az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.
- Udvarias viselkedési formák kialakítása, az alapvető magatartási normák ismerete.

- Elsősegély-nyújtási alapismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás baleseteknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja.
- Az osztály félévi munkájának és magatartásának értékelése az első és a második félév végén.
- Megemlékezés az iskola névadójáról.
- Osztálykirándulás előkészítése.
- Az iskolakert működtetésében való részvétel.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló az Nkt. alapján:

1. különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:
  - sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
  - beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
  - kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,
2. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

Az óvodából iskolába lépő kisgyermeknek gondos beilleszkedése, biztonságérzetük megteremtése alapvető célkitűzésünk.

Feladataink:

- Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.
- Felzárkóztató foglalkozások szervezése.
- Az egyházi iskola jellegéből adódó lelki, erkölcsi nevelés.
- A pedagógusok és a tanulók személyes, jó kapcsolatainak kialakítása, mélyítése.
- A pedagógusok és a szülők gyülekezeti kapcsolatainak mélyítése.
- A családok nevelési gondjainak enyhítése.

I. A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ELLÁTÁSA

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a) a tanuló életkori sajátosságainak fogyatékoság, sajátos nevelési igény által okozott részleges vagy teljes körű módosulását, egyenetlenségeit;
- b) az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, esetleg részleges vagy teljes kiesését, egyenetlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszhetőségét.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását tesz szükségessé.

A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

- a) A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő nevelési-oktatási intézmény egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú rehabilitációs,

rehabilitációs célokat és feladatokat határoz meg, melyeket az intézményünk dokumentumai tartalmaznak.

- b) A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységünk szakmaközi együttműködésben kialakított és szervezett nyitott tanulási-tanítási folyamatban valósul meg, mely az egyes tanulók vagy tanulócsoportok igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teheti szükségessé.
- c) A sajátos nevelési igényű, ugyanakkor kiemelt tehetségű tanulók ellátása esetén a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység mellett megjelenítjük a tehetséggondozás feladatainak.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

- a) A sajátos nevelési igényből fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók és a személyiség fejlesztése.
- e) Társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének támogatása.
- f) Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa és súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, felismerésének, diagnosztizálásának ideje.
- c) A sajátos nevelési igényű tanuló
  - ca) életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
  - cb) képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
  - cc) érzelmi szükségletei, állapota, attitűdje,
  - cd) korai fejlesztésben és gondozásban való részvétele, a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A társadalmi integráció kívánalmai: az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, az átvezetés, a továbbtanulás, pályaválasztás, a lehető legönállóbb életvitelre történő felkészítés.

A sajátos nevelési igényű tanuló fejlesztésére vonatkozó célokat, feladatokat, tartalmakat, tevékenységeket, követelményeket megjelenítjük:

- a) a pedagógiai programunkban,
- b) a helyi tantervünkben,
- c) a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanulási-tanítási programban (pl. tanmenet, óraterv),
- d) az egyéni fejlesztési tervekben.

A sajátos nevelési igény típusának megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor kompetenciája:

1. a programok, programcsomagok tervezése, összeállítása;
2. a rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és kiscsoportos fejlesztés, osztálytermen belüli megsegítés;
3. közreműködés az integrált nevelés, oktatás keretein belül a tanítási órákba beépülő rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztő tevékenység tervezésében, kivitelezésében, ezt követően a konzultációban, az osztálytermi környezet adaptációjában;

4. a tanuló fejlődésének nyomon követése, értékelése, illetve az ebben való közreműködés a többségi pedagógusokkal együtt.

A szükséges pedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű tanulók számára

Hozzáférhetővé kell tenni a sajátos nevelési igényű tanulók számára:

- speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek, differenciált, egyénre szabott tananyagokat;
- a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezetet, speciális bútorokat; fejlesztő helyiségeket;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának, illetve osztálytermi foglalkoztatásának megvalósulásához;
- a tanulók sajátos nevelési igénye típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalt gyógypedagógus, terapeuta (módszertani intézmény, utazótanári szolgálat).

A többségi intézményekben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás

A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját, iskolai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű tanulókkal együtt történő – integrált – oktatásuk (teljes vagy részleges integrációjuk).

Az együttnevelést megvalósító intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál, mint részvétet és védettséget.

Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedését, önmagukhoz mért fejlődését, a többi tanulóval való együtt haladását tekintjük.

Jellemző intézményünkre, hogy;

- A befogadó iskola vezetője támogatja pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken, alkalmat teremt a horizontális tudásátadásra.
- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének felkészítése megtörténik a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.
- Az együttnevelés megvalósításában a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül, és a sérülésspecifikus módszertani eljárásokat alkalmazzuk.
- Multidiszciplináris teamek (pl. többségi pedagógus, gyógypedagógus, szülő, az érintett tanuló stb.), illetve jó gyakorlatok működtetése, a pedagógusok által alkalmazott differenciált tananyagok, feladatlapok felhasználása.
- A nyitott tanulási-tanítási folyamatban megvalósuló tevékenység lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök alkalmazását.
- A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében- oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel, a diverzitás iránti pozitív attitűddel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógusok alkalmazása, akik
  - a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző módosulásait;

- egyéni fejlesztési tervet készítenek a gyógypedagógus, konduktor együttműködésével, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosítanak, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaznak;
- a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépítik, a folyamatos értékelés, hatékonyságvizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján megváltoztatják eljárásaikat, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaznak;
- a rugalmas tanulásszervezés segítségével minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezetet hoznak létre, melyben érvényesül a differenciálás, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek alkalmazása, a differenciált értékelés;
- egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus, konduktor iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba, megosztva vállalja a felelősséget a különleges bánásmódot igénylő gyermek haladásáért.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, konduktor

- a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- b) javaslatot tesz a fogyatékoság, az egyéb pszichés fejlődési zavar, az autizmus spektrum zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális segédeszközök kiválasztásában, ismerteti a speciális eszközök használatát, tájékoztat a beszerzési lehetőségekről;
- d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- g) támogatást nyújt a többségi pedagógus számára a differenciáláshoz a tantervi követelmények szintjén, a következőknek megfelelően: nincs érdemi változtatás a tantervben, elvárt tudásban, hanem több idő, személyi támogatás (többségi pedagógustól, gyógypedagógustól, asszisztentstől), eszközhasználat, differenciált tananyag-feldolgozás révén jut el a gyermek a tantervi célig. Eltérő tantervi célok megjelenítése esetén – a gyermek szakértői véleményének alapján –
  - terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a habilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
  - alkalmazza a sajátos nevelési igényű tanuló osztálytermen belüli megsegítésének lehetőségeit a befogadó intézményben;
  - segíti a befogadó pedagógust a szűrésben, az egyéni értékelésben, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
  - segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált nevelésben-oktatásban részt vállaló nevelési-oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézmények (EGYMI), a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok segítségét. Ennek keretében ismerjék meg az integrált nevelés létező jó gyakorlatait, tapasztalatcseré, tudásháló (képzések, online platform stb.) révén.

II. A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGGEL KÜZDŐ TANULÓK NEVELÉSE, OKTATÁSA

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Valamennyi pedagógus, de különösen az osztályfőnök feladata, hogy feltérképezze annak az okát, amelynek következtében a tanuló beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzd.

Az okok lehetnek:

- családban rejlő
- környezeti hatások
- a tanuló kifogásolható magatartású és erkölcsű személyekkel való kapcsolata
- helytelen nevelői hatás
- rossz tanár-diák viszony
- az értékelés, elismerés hiánya
- a gyerek helyzete a közösségben.

A helyzet feltárása utáni teendők:

- az osztályfőnök, az osztályban tanítók, a gyermekvédelmi felelős, a Pedagógiai Szakszolgálat szakemberei és a szülők a gyermekre szabott, egyéni tervet beszélnek meg,
- a helyzet megváltozásáról a tanév végi osztályozó értekezleten az osztályfőnök beszámol.

A beilleszkedési, magatartási nehézségek megelőzése céljából elengedhetetlenek tartjuk:

- az iskola oldott, szeretetteljes légkörének megteremtését,
- családi környezet kialakítását, a tantermek közös dekorálását, tisztaság megőrzését,
- részvételt a gyerekeket érintő döntések meghozatalában – DÖK és osztályközösségen belül,
- a tanuló saját fejlődéséhez viszonyított értékelését,
- differenciált fejlesztés lehetőségét - Pedagógiai Szakszolgálattal történő folyamatos kapcsolattartást,
- sokszínű szabadidős program szervezését, ahol minden tanuló megtalálja a neki megfelelő elfoglaltságot, sikert ér el

A meglévő beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségek kezelése céljából fontosnak tartjuk:

- a folyamatosan romló tanulmányi teljesítmény okának feltárását,
- alulteljesítés okainak kiküszöbölését,
- hiányzások vizsgálatát,
- családi háttér feltárását (családlátogatás),
- a magatartási nehézségek okainak feltárása,

- a megfelelő pedagógiai eljárások kidolgozása (önkontroll, reális énkép kialakítása),
- az érintett gyermeket oktató pedagógusok együttműködése,
- pszichológus segítségének igénybevétele,
- egyéni foglalkozások, felzárkóztatás,
- fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógytornász, pedagógus, mentorpedagógus, szülő együttműködése
- évismétlők felzárkóztatásának, beilleszkedésének segítését,
- szociálisan hátrányos helyzetűek támogatását, eseti, rendszeres nevelési támogatások rendszerének ismertetését,
- tanulási nehézségekkel küzdő tanulók felzárkóztatását (egyéni fejlesztés, Pedagógiai Szakszolgálatokhoz történő irányítást)
- új tanulók beilleszkedésének támogatását,
- társaik között visszahúzódó „szereptelen” gyerekek bevonását az osztály és a csoport életébe,
- Pedagógiai Szakszolgálatok szakemberének rendszeres látogatását,
- szülők informálását a gyermekvédelmi felelős fogadó órájáról (ellenőrző, szülői értekezlet)
- előadások szervezését bűnmegelőzésről, drog-prevenzióról 7 – 8. osztályos tanulóknak és szüleiknek.

Kiemelt feladat: a másság elfogadása, egymás segítése, tolerancia kialakítása.

A tanórákba építhető korrekciós eljárások:

- a differenciálás alkalmazása,
- a speciális tanulási zavarok (dislexya, diszgráfia, diszkalkulia) korrekciója érdekében együttműködés a speciális szakemberekkel, az általuk javasolt programok alkalmazása,
- szülőkkel való együttműködés a problémák leküzdése érdekében.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók értékelése:

A BTMN-s tanuló számára többletidőt, segédeszközöket kell biztosítani az írásbeli, szóbeli feleletek megoldásához.

Az a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló, akit 2018. augusztus 31. napjáig a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesítettek, a mentesítés időtartamának félbeszakadása nélkül, középfokú iskolai tanulmányainak befejezéséig egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesülhet.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján fejlesztő pedagógiai ellátásban és törvényben, továbbá jogszabályban meghatározott kedvezményekben részesülnek.

III. A KIEMELTEN TEHETSÉGES TANULÓK NEVELÉSE

A tehetséges fiatalok gondozása Istentől ránk szabott feladat.

Isten eszménye magasabb, mint ahova a legszellemesebb emberi gondolat elérhet. A kegyesség, az Istenhez való hasonlóság a cél, amit el kell érünk. A tanuló előtt megnyílik az állandó fejlődés ösvénye. Olyan célt kell elérnie, olyan színvonalra kell eljutnia, amely magába foglalja mindazt, ami jó, nemes és tiszta. Az igazi tudomány minden ágában a lehető leggyorsabban a legmesszebbre jut el. Erőfeszítéseit azonban oly célok elérésére irányítja,

amelyek magasztosabbak a pusztán önző és világi érdekeknél, amennyire az egek magasabbak a földnél.

Az iskola szorgalmazza a tanulók szellemi energiáinak kifejlesztését, Istentől kapott adottságaik hasznosítását. A tehetség fölismerése elsődleges pedagógiai feladat.

A versenyek rendszere:

- iskolai házi versenyek és pályázatok,
- iskolák közötti versenyek,
- az felügyeleti minisztérium, vagy a pedagógiai szolgáltató intézetek által szervezett helyi, területi és országos versenyek.

Fontosnak tartjuk, hogy iskolánk tevékenységrendszere ne egymástól elkülönülő műveltségi területeket fejlesszen, hanem minden tanítványunk legyen gazdagabb azáltal, hogy az iskola ethosa lehetővé teszi az egyén sokoldalú fejlesztését. Ez lehetőséget nyújt minden tanuló számára tehetsége kibontakoztatására. Ezek formái a következők lehetnek:

- tehetséggondozó foglalkozások,
- középiskolai előkészítők,
- szakkörök,
- énekkar,
- számítástechnika, Internet használat,
- versenyek, vetélkedők, bemutatók,
- az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata,
- tárlatok, kiállítások szervezése, megtekintése,
- a hagyományostól eltérő oktatási formák (pl. játszóház, kézműves délutánok, rendhagyó irodalom órák, stb.)
- a szabadidős foglalkozások (színház, múzeumlátogatás).

Tanórán kívüli foglalkozásokról - a szülői, tanulói igények alapján - az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

IV. A GYERMEKEK VÉDELMEÉRŐL ÉS A GYÁMÜGYI IGAZGATÁSRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY SZERINT HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓ

Az, hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül-e az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság állapítja meg.

A jogszabály értelmében:

(1) Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról – önkéntes nyilatkozata alapján – megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű a tanuló, aki esetében a fenti szabályozásban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

a) a nevelésbe vett gyermek,

b) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A gyermekvédelmi törvény meghatározza a gyermeki jogokat, a gyermekek védelmének rendszerét, szabályozza a pénzbeli és természetbeli ellátások formáit, leírja a gyermekvédelmi gondoskodás szintjeit, rendelkezik a gyámügyi és ifjúságvédelmi intézmények feladatairól. A törvényi szabályozáson túl iskolánkban, napjainkban a gyermekvédelemmel kapcsolatban a problémák korai felismerése a legfontosabb. Ennek érdekében az alábbi lehetőségek kapnak kiemelt figyelmet:

- **Kapcsolat a családdal:** személyes beszélgetések, fogadóóra, szülői értekezlet, iskolai programok, családlátogatások.
- **Anyagi támogatás:**
  - önkormányzat anyagi támogatásának igénylését segítő intézkedések (étkezési támogatás, tankönyvsegély, eseti és rendszeres nevelési segély kérésének lehetősége...),
  - Az egyházi szeretetszolgálat által nyújtható támogatás
- **Pedagógiai eljárások:**
  - tanár-gyerek kapcsolat,
  - differenciáló foglalkozások, képesség-kibontakoztatás, korrepetálás, szakkör,
  - szociális hátrányok ellensúlyozása,
  - közösségi - szabadidős tevékenységek,
  - nyári táborok szervezése,
  - egészséges életmódra nevelés (egészséges táplálkozás, sport, drog prevenció),
  - a gyermekjogi, diákjogi információkhoz való juttatás – DÖK.
- **Szervezeti lépések:**
  - fenntartó – iskola - gyermekvédelmi hálózat, családvédelmi hálózat kapcsolata,
  - iskola-szülő és gyermek – Pedagógiai Szakszolgálatok kapcsolata
  - iskolaorvos, védőnő – iskola kapcsolata
  - Gyermekjóléti Szolgálattal való szoros kapcsolattartás

Tényfeltáró gyermekvédelmi eljárások:

- HH/HHH tanulók felmérése, nyilvántartása, integrációs rendszerbe történő bevonása
- Veszélyeztetett helyzetben lévő tanulók feltérképezése, szakemberekhez történő irányítása
- Osztálynaplók speciális vizsgálata a veszélyeztetett gyermekeknél (tanulmányi eredmény hirtelen romlása, hiányzás, túlkorosság...).

Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, megszüntetésére.

• A megelőzést elősegítik az iskola preventív szemléletű, keresztyén normákat felmutató oktatási, nevelési módszerei, valamint a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás.

- A gyermekvédelmi problémák *feltárásának* célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat.
- A feltárt probléma *megszüntetése* a gyermeknek, a gyermek környezetének nyújtott segítséggel, szükség esetén külső szakmai segítség igénybe vételével.

Az iskola célja, hogy segítse a szülőt gyermeke nevelésében. Pedagógiai elveink következtében valamennyi pedagógusunk közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

A feladatokat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős koordinálja az SZMSZ-ben meghatározottak alapján. Fogadóóráit (gyermek és szülő számára) az éves munkaterv tartalmazza. Erről az érintettek tájékoztatást kapnak.

Munkáját a következő szervezetek segítségével végzi:

- tanuló és a családja,
- osztályfőnöki munkaközösség,
- osztályban tanítók közössége,
- Pedagógiai Szakszolgálatok,
- szakemberek bevonása (Gyermekjóléti Szolgálat, nevelési tanácsadó, stb.)
- iskolaorvos.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása céljából

A nevelési – oktatási feladataink között szerepel az esélyek kiegyenlítése, a hátrányok csökkentése, a rászoruló tanulók felzárkóztatása. A hátránykompenzáció kiterjed minden tanulóra, aki önerőből képtelen továbblépni vagy képességeit nem tudja kibontakoztatni.

A szociális hátrányok megszüntetésére, enyhítésére történő törekvésünk célja:

- a tanulók sikeres iskolai pályafutásának segítése,
- a fiatalok társadalmi beilleszkedésének előmozdítása.

A cél megvalósítása érdekében végzett tevékenységek:

- **Napközi otthonos és tanulószobai foglalkozást** biztosítunk minden tanulónk számára - a szülőknek minden olyan esetben javasoljuk a napközis ellátást, ha a gyermek, délutáni felügyelete problémát jelent, vagy segítségre szorul a tanulásban.
A bukásra álló tanulók szüleinek külön felhívjuk a figyelmét a napközis foglalkozások igénybevételére.
A napköziben a tanulók segítséget kapnak a nevelőtől és társaiktól. A gyermekek megtanulják a helyes időbeosztást (játéokra és tanulásra fordított idő arányát), ötleteket szerezhetnek a tanulási módszerekre.
- **A drogmegelőzési tevékenységek**
A 6 –14 éves gyermek gondolataiban a fantázia és a valóság könnyen keveredik, ezért szükség van szabályokra, amelyekhez igazíthatják viselkedésüket (tanulói házirend), bíznak a felnőttekben és feltételezik, hogy ők mindig jól és az ő érdekükben döntenek. Ezért tudatosítani kell bennük, hogy kik azok a felnőttek, akikben feltétlenül megbízhatnak (szülők, pedagógusok).
- **Az egészség és a higiénia fontosságának ismertetése**, betartatása a mindennapokban (étkezések előtti és toalett használat utáni kézmosás, étkezések utáni fogmosás, egészséges ételek megismertetése, a pihenés és a megfelelő idejű alvás szükségessége),

- **TV műsorok** alapján az életkornak megfelelően műsorajánlat készítése
- **Az INTERNET** használatának lehetőségeire és veszélyeire való felhívás.
- **Beszélgetések** az egészségvédő gyógyszerek (betegség esetén szedett gyógyszerek) és a tiltott kábítószeresek közötti különbségekről.

- **Pályaorientációs tevékenység:**

A pályára nevelés is megosztott, összetett feladat. Egymás mellett történik a pályák ismertetése és a tanulók adottságainak megismerése és a tanulók adottságainak megismerése, képességeinek fejlesztése és az önismeretre nevelés.

A pályaválasztásra történő felkészítésben részt vesz a pályaválasztási felelős, az osztályfőnök és a szaktanárok. Esetenként külső előadó – szülő, iskolánk volt diákja, középfokú vagy felsőfokú intézmény képviselője – is tarthat egy – egy szakmával vagy iskolatípussal kapcsolatos ismertetőt.

A pályaválasztásra a felkészítés történik:

- szakórákon,
- osztályfőnöki órákon,
- üzemlátogatásokon,
- nyílt napokon,
- tanulmányi versenyekre történő előkészítéseken,
- tanulmányi kirándulásokon,
- szülői értekezleteken.

Az alkalmazott módszerek:

- a propagandaanyagok ismertetése,
- egyéni beszélgetések a tanulókkal,
- a tanulók elképzeléseinek megismerése,
- videó vetítések egy – egy intézmény életéről, egy – egy szakmáról.

- **Felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről**

- A **rendszeres étkezési hozzájárulást** a gyermekvédelmi felelős az osztályfőnökök bevonásával állapítja meg, a törvényi előírásoknak megfelelően.
- Az iskolavezetés a **tankönyvtámogatás** értékéről minden évben, írásban tájékoztatja a szülőket.
- A **táborozási hozzájárulásokra** ritkán kerül sor. A támogatás csak a célirányos pályázatok útján nyert pénzkertből lehetséges. A szétosztásnál a szociális hátrányok mellett figyelembe vesszük a tanulók iskolai munkáját is.
- Azok a tanulók, akik az ingyenes tankönyv ellátásra nem jogosultak, tankönyvtámogatásban részesülhetnek, mely elosztását iskolánk szociális rászorultság alapján differenciálva végzi a rendelkezésre álló tartós tankönyv készlet erejéig.

A hátrányos megkülönböztetés tilalma

A köznevelési törvény alapján tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból, így különösen: színe, neme, a gyermek vagy hozzátartozói, színe, neme, vallása, nemzeti, etnikai hovatartozása, politikai vagy más véleménye, származása, vagyoni és jövedelmi helyzete, kora, cselekvőképességének hiánya vagy korlátozottsága, születési vagy egyéb helyzete miatt.

Hátrányos megkülönböztetésnek minősül: minden olyan különbségtétel, kizárás, korlátozás vagy következménye, amely az egyenlő bánásmód megszüntetésére vagy akadályozására, továbbá a gyermek, tanuló zaklatására irányul.

A hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képesség- kibontakoztató programja

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló iskolai nevelésének, oktatásának megszervezését jelenti.

Cél:

- A szociális helyzetből és a képességek fejletlenségéből eredő hátrányok ellensúlyozása.
- A továbbtanulási esélyek kiegyenlítése.

Feladatok:

- A másság elfogadása.
- Esélyegyenlőtlenségekből adódó nehézségek enyhítése.
- Művelődési hátrányok kompenzálása.
- Multikulturális tartalmak megjelenítése.
- A pedagógiai módszertani kultúra fejlesztése.
- Differenciált tanulásszervezés.
- Korrepetálások szervezése.
- Egyéni értékelő lapok vezetése.

Értékelés:

- A képesség-kibontakoztató felkészítésben résztvevő tanulók haladását, fejlődését, továbbá az ezeket hátráltató okokat az osztályfőnök és az egyéni fejlesztésben részt vevő pedagógusok legalább háromhavonta értékeli.
- Az értékelésre meg kell hívni a tanuló szülőjét, a tanulót, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst, indokolt esetben a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság, illetve a nevelési tanácsadó képviselőjét.

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszerének lényege a tapasztalati tanulás és az együttműködés:

- Ehhez kapcsolódóan jelenik meg a képességek és a hozott tudás, tapasztalat és értékrend szempontjából heterogén intézményi környezet megteremtésének feltételrendszere, amely nem a leszakadók felzárkóztatására épül, hanem az egymástól tanulás pedagógiai erejére.
- Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszere nem ad meg tanítási tartalmakat, választandó tantervet, tankönyvet, nem nevez meg konkrétan alkalmazandó programokat, hanem olyan struktúrát vázol fel, melynek követése kikerülhetetlenné teszi az integrációs nevelést.

Célrendszer megfogalmazása az integráció tükrében:

- az eltérő képességű és szociális helyzetű tanulóink együttnevelése-oktatása maradéktalanul megvalósuljon,
- a partneri kapcsolatok támogatásával a gyermekek komplex segítése történjen - a készségek fejlesztése, a tanulmányok támogatása, a pedagógusok felkészítése, a szabadidő hasznos eltöltése, valamint a családokkal, szülőkkel tartott kapcsolat fejlesztése révén.

Az iskolába való bekerülés előkészítése

- az általános iskolában a felvételi eljárást az elsősök beiratkozása jelenti, külön felvételit a jogszabályi előírásoknak megfelelően nem tartunk,
- a beiratkozás megszervezése, lebonyolítása külön eljárásrend alapján történik. Az iskolában heterogén osztályok szerveződnek.

A pedagógiai rendszer tartalmi elemei:

- a tartalmi elemek a hagyományos értelemben vett pedagógiai rendszerek alkotórészeit egészítik ki azokkal a szempontokkal, melyek az együttnevelés pedagógiai esélyeit jelentősen növelik,
- az integráció leginkább a tanulószervezési formákra hat.

Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek:

- az önálló tanulást segítő fejlesztés,
- eszközjellegű kompetenciák fejlesztése,
- szociális kompetenciák fejlesztése,
- az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek,
- multikulturális tartalmak,
- az integrációt elősegítő módszertani elemek.

A tanári együttműködés formái - műhelymunka :

- problémamegoldó fórumok
- esetmegbeszélések mikro csoportokban
- értékelő megbeszélések

Kompetencia alapú értékelési rendszer

- a szóveges értékelés rendszerének alkalmazása (háromhavonta kötelező értékelés),
- egyéni értékelő lapok vezetése, egyéni fejlesztési terv elkészítése.

A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- pályaorientáció a tanórákon és a tanórán kívül,
- után-követés.

Elvárható eredmények:

Az iskolai integrációs program alkalmazása során számot kell adnunk arról, hogy:

- a hátrányos helyzetű tanulók aránya az iskolában megfelel a jogszabályban előírtaknak,
- az intézmény tartósan képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására és együttnevelésére,
- multikulturális tartalmak beépülnek a helyi tantervbe,
- az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel,
- az iskolában működik a tanári együttműködésre épülő értékelési rendszer kialakítása.

Várható eredmény:

- nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- csökken az iskolarendszerű oktatásból kikerülők száma,
- csökken a HH/HHH-s tanulók körében a egyéni munkarend szerint tanulók száma,
- nő az érettségig adó intézményekben továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma,
- javulnak a kompetenciamérés eredményei (az országos kompetenciamérések eredményeit megőrizzük, ha indokolt, a javításhoz fejlesztési tervet dolgozunk ki).

A hátrányos/halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egyéni fejlesztési terve:

Az integrációs és képesség-kibontakoztató felkészítésben résztvevő tanulók számára készült egyéni értékelő lap tartalmazza a tanulókra vonatkozó egyéni fejlesztési tervet. A személyiséglapot minden tanév elején az osztályfőnök kitölti, amely tartalmazza:

- a tanuló viselkedésére, jellemvonására vonatkozó észrevételeket,

- gondolkodásmódját,
- egyéb észrevételeket a tanuló értelmi fejlettségére vonatkozóan,
- fejlesztendő területek meghatározását,
- eredményességet,
- háromhavonta kötelező szöveges értékelést.

A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A diákönkormányzat jogkörei

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeiknek képviselőjére, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének, iskolai rendezvények segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. A diákönkormányzat feladata, hogy tagjainak érdekeit képviselje, az érintett tanulók érdekében eljárjon. A diákönkormányzat tevékenysége során az intézmény működésével kapcsolatos és a tanulókat érintő valamennyi kérdésben javaslatot tehet, véleményt nyilváníthat.

Az iskolai diákönkormányzat jogosítványait 2. osztálytól az iskola osztályközösségében megválasztott osztálytitkárokból (osztályonként 2 fő) álló diákönkormányzat vezetősége, illetve annak választott tisztségviselői (titkár és titkárhelyettes) érvényesítik. Az iskolai diákönkormányzat a magasabb rendű jogszabályokban megfogalmazott jogkörökkel rendelkezik, amelyek a következők:

- döntési;
- egyetértési;
- véleményezési;
- javaslattevő.

A diákönkormányzatot az iskolavezetőség előtt, a nevelőtestülettel, illetve más külső szervezetekkel való kapcsolattartásban (a tanulók véleményének továbbításában) a diákönkormányzatot segítő pedagógus személy képviseli.

Döntési jogkör

- a tanulóközösségek dönthetnek saját közösségi életük megtervezésében, szervezésében, ellenőrzésében, értékelésében;
- képviselőjük, tisztségviselőjük személyéről és ezek megbízatásának visszavonásáról;
- a diákönkormányzat dönt a nevelőtestület véleményének meghallgatásával saját működéséről és szerveinek hatásköréről;
- saját anyagi eszközeik felhasználásáról;
- egy tanítás nélküli munkanap (diáknap) programjáról.

Véleményezési jogkör

A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni a jogszabályban előírt esetekben:

1.
  - a. az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
  - b. a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
  - c. az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor,
  - d. a házirend elfogadása előtt.
2. Az iskolai diákönkormányzat véleményét a fegyelmi eljárás során be kell szerezni.
3. Az éves munkaterv elkészítéséhez a tanulói programokat illetően az intézményvezető kikéri a diákönkormányzat véleményét is.

4. Az első tanítási órát reggel nyolc óra előtt - az iskolai diákönkormányzat véleményének kikérésével - legfeljebb negyvenöt perccel korábban meg lehet kezdeni.
5. Az iskolai diákönkormányzat véleményét – az 1. pontban (az Nkt. 48. § (4) bekezdés) meghatározottakon túl -
  - a) a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
  - b) a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
  - c) a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
  - d) az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
  - e) az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
  - f) a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához,
  - g) az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben,
  - h) az intézményi étkeztetéssel kapcsolatos véleménynyilvánításban ki kell kérni.

Javaslattevő jogkör

A tanulóközösségek javaslatot tehetnek az iskolai élettel kapcsolatos problémák mindegyikének megoldására.

A tanulói képviseleti rendszer az osztálytitkárokon, és az iskolai diákönkormányzaton keresztül, illetve érdekvédelmi szervek útján működik.

Véleménynyilvánítás

A tanulók szervezett véleménynyilvánításának és tájékoztatásának fóruma a diákközségi ülés. Megtartásának idejét a tanév helyi rendje tartalmazza. A diákközségi ülés napirendjét az igazgató és a diákképviselő közösen állapítja meg. A napirend nyilvánosságra hozatala a faliújságon keresztül történik.

A diákközségi ülésen jelen vannak a nevelőtestület képviselői. A diákközségi ülés levezető elnöke a diákönkormányzatot segítő tanár. A tanulók részére az igazgató ad tájékoztatást. Az iskola életével kapcsolatos kérdéseket a diákönkormányzat segítő tanár közreműködésével a községi ülést megelőzően írásban is eljuttathatja az iskola igazgatójához. Írásban, illetőleg a szóban feltett kérdésre az illetékes vezető ad érdemi választ.

A rendkívüli diákközségi ülés összehívását a diákönkormányzat vezetője a javasolt napirend megjelölésével a segítő tanár útján kezdeményezi az igazgatónál. Az igazgató a kezdeményezéstől számított 15 napon belül intézkedik a rendkívüli diákközségi ülés összehívásáról a napirend közzétételével. Ha az igazgató a rendkívüli diákközségi ülés összehívását nem tartja szükségesnek, gondoskodik a kezdeményezést kiváltó kérdés más úton való megnyugtató rendezéséről.

A tanulók egyénileg más keretek között is nyilváníthatnak véleményt a velük kapcsolatos dolgokról. Véleményt nyilváníthatnak osztályfőnöki órákon, elmondhatják problémáikat szaktanáraiknak, napközis nevelőiknek. Bedobhatják írásba foglalt véleményüket – névvel és osztály megjelöléssel ellátva – az első emeleti folyosón elhelyezett „Véleménygyűjtő ládába”.

Írásos véleményt és javaslatot nyújthatnak be (és erre választ kérhet) az iskola igazgatójához.

A választ 14 munkanapon belül kell megkapniuk.

Tájékoztatás

A tanulók tájékoztatásának szóbeli és írásbeli formáját alkalmazzuk. A diákönkormányzat maga dönt tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről.

Szóbeli tájékoztatást adhat a nevelőtestület minden tagja. Rendszeres tájékoztatási kötelezettsége van az osztályfőnököknek.

A diákjogokat, az érdekvédelmet érintő kérdésekről a DÖK felnőtt segítője ad tájékoztatást.

A pályaválasztási, továbbtanulási kérdésekről az osztályfőnököknél lehet érdeklődni.

Szociális kedvezmények igénybevételének lehetőségeiről a gyermekvédelmi felelős ad tájékoztatást.

A térítési díjakról, pénztári befizetésekről az intézményvezetőtől lehet felvilágosítást kérni.

Írásbeli tájékoztatás eszköze az intézetben elhelyezett faliújság. Felhasználható iskolai rendezvények, pályaválasztási események, ünnepélyek, iskolán kívüli – a nevelési elveinkkel nem ellentétes – programok közzétételére.

A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

A nevelés, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház és a pedagógus közösség együttműködése.

Ennek alapja a gyermek iránt érzett közös felelősség, amelynek feltétele a kölcsönös bizalom és tájékoztatás, az őszinteség. Megvalósulási formái a kölcsönös támogatás és a koordinált pedagógiai tevékenység. Eredménye a családi és az intézményi nevelés egysége, és ennek nyomán a gyermeki személyiség kedvező fejlődése.

Az együttműködési formák biztosítják, hogy mind a szülők, tanulók valamint a tanárok naprakész információval rendelkezzenek a tanulót, az iskolát érintő kérdésekben.

A gyermekek, diákok és a pedagógusok együttműködésének formái:

- A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkatervről, ill. az aktuális feladatokról az iskola igazgatója, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják.
- Az iskola igazgatója legalább évente egyszer a diákközgyűlésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén, a diákönkormányzat legalább havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és faliújságon keresztül, az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon tájékoztatják a diákokat.
- A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, ill. választott képviselőik útján közölhetik az iskola igazgatójával, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel vagy az iskolaszékkal.
- A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan tájékoztatják.

A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

Kapcsolattartás tanulókkal	<ul style="list-style-type: none"> • osztályszerveződések • osztályközösségek rendezvényei az osztályfőnök irányításával • a DÖK választott képviselőkön keresztül működik • diákparlament, • diákönkormányzati megbeszélések • osztálykeretben: • osztályfőnöki órák • rendezvények • osztályfőnök, szaktanár személyes kapcsolata a tanulóval
-----------------------------------	--

A szülők közösségét érintő együttműködési formák

Szülői közösségek	<ul style="list-style-type: none"> • osztályszintű, • iskolaszintű – szülői választmány.
--------------------------	---

Az intézmény kapcsolatrendszere: iskolánk identitásának erősítése és hatékony képviselete csak szűkebb és tágabb környezetünkkel való sokoldalú kapcsolattartás révén valósítható meg. A szülő, a tanuló, a pedagógus együttes munkája révén valósulhatnak meg a pedagógiai programunkban megfogalmazott nevelési-oktatási célkitűzések. Ezért a szülőnek, a tanulónak és az iskolának a továbbiakban is élő, konstruktív, alkotó módon kell együttműködniük.

Erkölcsei ajánlások a szülőknek:

- A szülők joga, hogy hitüknek megfelelő iskolába járassák gyermeküket - az iskola igazán egyházi szelleme csak akkor születhet meg, ha a szülők is közösséget alkotnak.
- Az iskola a szülőktől is elvárja, hogy elfogadják szellemiségét, ne neveljenek, tegyenek az iskola ellen, hanem erkölcsileg támogassák azt.
- Az iskola feladata, hogy jogos problémák esetén a szülőkkel együtt megkeresse azok mindenki számára megnyugtató megoldását - ezt a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartással igyekszik elérni.

A szülőkkel való együttműködés formái az alábbiak:

- szülői értekezletek,
- szülői fórumok,
- szülői levelek,
- szülői lelki napok - itt egy-egy témát a nevelők és a szülők közösen átgondolhatnak
- személyes beszélgetés,
- családlátogatás,
- fogadó óra,
- nyílt nap,
- írásbeli tájékoztatás,
- közös kirándulás,
- iskolai rendezvények,
- csendes hét,
- pályaválasztási tanácsadás,
- SZMK gyűlés.

Az iskola fontosnak tartja, hogy a szülők ezeken aktívan részt vegyenek, hogy maguk is fejlődjenek hitben és tudásban ezzel példát mutatva gyermekeiknek.

A szülők részéről elvárhatjuk:

- Aktív részvételt az iskolai rendezvényeken,
- Ötletnyújtást az előadások (hitéleti, nevelési, stb.) témáihoz,
- Őszinte véleménynyilvánítást,
- Együttműködő magatartást,
- Nevelési problémák őszinte megbeszélését, a közös megoldásra való törekvést,
- Érdeklődő, segítő hozzáállást,
- Szponzori segítségnyújtást.

A szülői házzal való együttműködés továbbfejlesztési lehetőségei:

- Közös rendezvények (pl.: jótékonyági est, karácsonyi ünnepség, farsangi bál, stb.) szervezése a szülők és pedagógusok részvételével.
- Osztály-család közös hétvége.

Erkölcsei elvárások a nevelőtestülettől:

- A diákok nevelése felelős, örök életre szóló feladat, elképzelhetetlen a szeretet, az adás vágya és az empátia nélkül.

- Ahhoz, hogy a diákok harmonikus, kellő önismerettel, önfegyelmel rendelkező, szépre, jóra fogékony, Istent és embertársat szerető emberekké váljanak, a pedagógusoknak is ilyennek kell lenniük.
- Ez a munka nagy önfegyelmet és önismeretet igényel, de ugyanakkor a pedagógusnak vállalnia kell a diákok előtt teljes személyiségét, korlátait is.
- A pedagógus minden pillanatban értéket közvetít. Ezért kerülnie kell mindent, amely értéktelen, amely az aktuális fogyasztói divatot képviseli, ami csak szórakoztat, de nem nevel, ami üres tudást ad, de személyiséget nem fejleszt. Mindezt úgy kell tennie, hogy igazodjon a gyerekek jogos igényeihez, életkori sajátosságaikhoz, hogy ne elriasszon, hanem magával hívjon.
- A tanár élete összhangban kell álljon az általa és az iskola által képviselt értékekkel. Ezért fontos, hogy minden pedagógus pontos, fegyelmezett, alapos munkát végezzen. Ígéreteit megtartsa a diákok és a kollegák felé is. Konfliktusait emberi módon kezelje. Tudjon megbocsátani. Családi háttere rendezett legyen.
- Nélkülözhetetlen személyiségjegyek: lelkiismeretesség, türelem, empátia, gyerekszeretet, önzetlenség, önkritika, áldozatosság, önismeret, önkontroll és felelősségvállalás. Az iskola elvárja a pedagógusaitól a tanártársakkal való korrekt együttműködést, döntéseiben a határozottságot, munkájában a kreativitást, optimizmust, rugalmasságot, igényességet. Mint alkotó értelmiséginek, természetesen életformája kell, hogy legyen az állandó tanulás, a természettisztelő magatartás, a kulturált beszéd és megjelenés. Tanítványaival való kapcsolatában közvetlen bizalmat ébresztő, segítőnevelő legyen. Munkájában központi helyet foglaljon el a jó teljesítmény folyamatos elismerése, az önzetlen segítségnyújtás. A szülőkkel való kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és bizalmon alakuljon. Szigorúan tartsa titokban a családra vonatkozó információit, legyen tapintatos.
- Az iskola a tanárokat fejlődésük érdekében szakmai továbbképzésekre küldi előre meghatározott rend szerint. Nevelési értekezleteket és lelki programokat szervez, és lehetőségeihez képest mindent megtesz, hogy jó hangulatban, örömmel és megfelelő felszereltséggel magas szakmai színvonalon dolgozhassanak.

Az iskolai közösségek rendszere, partnereink

Az iskola kapcsolatai	
<i>Belső kapcsolataink</i>	<ul style="list-style-type: none"> • pedagógusok kapcsolatrendszere, • pedagógusok - iskolán belüli szakmai bemutatók, • tanulócsoportok kapcsolata - DÖK, • szülői munkaközösség, (törvény alapján, saját munkatervvel) - szülőkkel való kapcsolat formái (írásos - üzenőbe vagy ellenőrzőbe, fogadó órák, szülői értekezletek, nyílt napok),
<i>A hitéletünk területén lévő külső kapcsolataink</i>	<p>fenntartó egyházzal és a hitoktatásban résztvevő egyházakkal való kapcsolattartás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az iskola gondot fordít arra, hogy megismertesse munkáját a vonzáskörzetébe tartozó gyülekezetek híveivel, a potenciális szülőkkel és tanulókkal. • Várja és fogadja a gyülekezetekhez tartozó gyermekeket, folyamatos tájékoztatást ad munkájáról, illetve arra törekszik, hogy az egyház és az iskola kapcsolata az egymás életében, rendezvényein való alkotó részvétel révén elmélyüljön.

	<ul style="list-style-type: none"> • Fontosnak ítéljük meg egy másik egyházi intézmény életébe történő betekintést, hisz e kapcsolatok révén mintát, tapasztalatokat, összehasonlítási alapot kaptunk. • Célunk, hogy a kapcsolatfelvételekkel és kapcsolattartással színesedjen az intézmény életének e területe is.
<i>Egyéb intézményekkel való külső kapcsolataink</i>	<p>Óvoda: iskola-előkészítés, visszajelzés - foglalkozások látogatása, megbeszélések</p> <p>A környező települések általános iskolái: - szaktárgyi és sportversenyeken való részvétel,</p> <p>A középfokú intézmények: továbbtanulási tájékoztató, nyílt napokon való részvétel,</p> <p>POK: minősítések, tanfelügyelet lebonyolítása, szakmai programok, mérések,</p> <p>A településünk kulturális intézményei - színházlátogatás, rendezvények szervezése,</p> <p>Egészségügyi intézmények - gyermekorvos, fogorvos- a tanulók szűrése, egészségügyi tanácsadás,</p> <p>Pedagógiai Szakszolgálatok - pszichológusi tanácsadás, tanulói vizsgálatok lebonyolítása, iskolaérettség, magatartászavar, értelmi fogyatékosok,</p> <p>Gyermekjóléti Szolgálat - gyermekvédelmi hálózat, esetmegbeszélések</p> <p>Helyi önkormányzat: étkeztetés biztosítása, rendezvények</p> <p>Vízügyi igazgatóság: Péchy-díj, vízügyi múzeumok</p> <p>ADRA Alapítvány: táboroztatás, adománygyűjtés, programok</p> <p>NEEKA Alapítvány: adománygyűjtés, programok</p>

A tanulmányok alatti vizsgák tantárgyankénti, évfolyamonkénti követelményei

Az egyes vizsgatárgyak részei, követelményei és értékelési rendje: Minden vizsgatantárgy követelményei az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

A vizsgatárgyak részei:

- **Magyar nyelv és irodalom:** írásbeli, szóbeli vizsga
- **Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek (kifutó)/ Történelem (felmenő):** szóbeli, írásbeli vizsga
- **Állampolgári ismeretek:** szóbeli, írásbeli vizsga
- **Idegen nyelv:** írásbeli, szóbeli vizsga
- **Matematika:** írásbeli, szóbeli vizsga (szóbeli vizsga felmenő rendszerben 2020/2021-től)
- **Fizika:** szóbeli vizsga
- **Biológia-egészségtan (kifutó) / Biológia (felmenő):** szóbeli vizsga
- **Kémia:** szóbeli vizsga
- **Földrajz:** szóbeli vizsga
- **Testnevelés és sport (kifutó) / Testnevelés (felmenő):** gyakorlati vizsga
- **Ének-zene:** szóbeli vizsga
- **Informatika (kifutó) / digitális kultúra (felmenő):** gyakorlati vizsga

- **Vizuális kultúra:** szóbeli és gyakorlati vizsga
- **Hít- és erkölcstan:** szóbeli vizsga
- **Környezetismeret:** szóbeli vizsga
- **Természetismeret (kifutó) / Természettudomány (felmenő):** szóbeli vizsga
- **Technika, életvitel és gyakorlat (kifutó) / Technika és tervezés (felmenő):** szóbeli vizsga
- **Hon-és népismeret:** szóbeli vizsga
- **Dráma és színház:** szóbeli vizsga

A felvétel és az átvétel helyi szabályai

Az iskolába jelentkező tanulók felvételének elvei

Az iskola hivatalos beiskolázási körzete: Tiborszállás község közigazgatási területe.

A jogszabályi előírásoknak megfelelően az iskolaérett gyerekek beiratkozhatnak az első osztályba.

A beiskolázás feladatainak ellátásában az iskola kijelölt pedagógusai szoros kapcsolatot tartanak az óvodákkal, indokolt esetben a szakértői bizottsággal.

Az első évfolyamra történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.

Az első évfolyamba történő beiratkozáson be kell mutatni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
- gyermek nevére kiállított személyazonosságot igazoló hatósági igazolványokat,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetén a szakértői bizottság véleményét.

A felvételtől illetve az elutasítástól az igazgató írásban nyolc napon belül tájékoztatja a szülőket.

Ha több osztály indítására kerülne a sor a felvett tanulók osztályba vagy csoportba való beosztásáról - a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével – az intézmény vezetője dönt, a szülői kéréseket a lehetőségekhez képest figyelembe véve igyekszünk osztályba sorolni az elsős tanulókat.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Intézményünk vallási, világnézeti tekintetben elkötelezett, a Hetednapos Adventista Egyház fenntartásában működik. Nem lehet intézményünk tanulója az, aki az egyházi törvénnyel nem összeegyeztethető magatartást mutat, illetve olyan közösség tagja, amely e törvénnyel nem összeegyeztethető nézeteket hirdet.

Átvételkor figyelembe vesszük:

- az intézménybe felvehető maximális tanulói létszámot, illetve az osztálylétszámot,
- a tanuló eddigi tanulmányi eredményeit,
- a tanuló hitbeli elkötelezettségét,
- a tanuló magatartását.

A 2-8. évfolyamba történő felvételnél be kell mutatni:

- gyermek nevére kiállított személyazonosságot igazoló hatósági igazolványokat,

- az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetén a szakértői bizottság véleményét,
- az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot.

A tanév közbeni iskolaváltoztatás szabályai

A tanuló körzeten kívüli iskolából történő jelentkezésekor figyelembe vesszük a tanuló tanulmányi eredményét, magatartását, az adott évfolyamra járó tanulók létszámát, s azt, hogy a szülő elfogadja-e iskolánk hitélettel kapcsolatos elveit, előírásait.

Ha az átvételt kérő körzeten kívüli tanuló előző tanév végi osztályzatának átlaga 3,5 alatt van, illetve magatartása vagy szorgalma változó, rossz, vagy hanyag minőségű, az intézményvezető a tanuló felvételéről szóló döntése előtt kikéri a helyettese és az érintett évfolyam osztályfőnökének, illetve az osztályban tanítóknak a véleményét.

A 2-8. évfolyamra jelentkező tanuló átvételekor amennyiben az intézmény vezetése szükségesnek látja, a különbözeti vizsgánál leírtakat alkalmazzuk, türelmi idő biztosításával és egyéni segítségnyújtással, felzárkóztató foglalkozáson való részvétel biztosításával.

A 2-8. évfolyamra jelentkező tanulóknak – az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – szintfelmérő vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján – alacsonyabb óraszámban tanulta.

A különbözeti vizsga időpontjáról a szülőt a tanuló átvétele során tájékoztatni kell. A különbözeti vizsga szervezése az igazgató által meghatározott időpontban lehetséges.

Ha szükséges, segítjük a tanulót a vizsgára való felkészülésben.

Ennek módja: egyéni foglalkozáson, felzárkóztatáson való részvétel.

Amennyiben a tanuló a különbözeti vizsgán az előírt követelményeknek nem felel meg, a vizsgát az adott tantárgyból az igazgató által kijelölt időpontban megismételheti.

Ha az ismételt vizsgán teljesítménye újból nem megfelelő, az évfolyamot köteles megismételni, vagy a tanév közben az előző évfolyamra beiratkozni.

Ha az iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, köteles először a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók kérelmét teljesíteni a jogszabályban meghatározott arányok figyelembevételével.

A további felvételi lehetőségéről szóló tájékoztatót legalább tizenöt nappal a felvételi, átvételi kérelmek benyújtására rendelkezésre álló időszak első napja előtt a helyben szokásos módon nyilvánosságra kell hozni.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók közül előnyben kell részesíteni azokat, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye azon a településen vagy kerületben van, ahol az iskola székhelye vagy telephelye, feladatellátási helye található.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felvétele után a további felvételi kérelmek elbírálásánál előnyben kell részesíteni azokat a jelentkezőket, akiknek a lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye azon a településen található, ahol az iskola székhelye vagy telephelye, feladatellátási helye található.

Ha az iskola jogszabály által meghatározottak során az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján dönt.

A sorsolásra a felvételi, átvételi kérelmet benyújtókat meg kell hívni.

A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirend határozza meg. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felvételi, átvételi kérelmének teljesítése után sorsolás nélkül is felvehető a sajátos nevelési igényű tanuló, továbbá az a tanuló, akinek ezt különleges helyzete indokolja.

Különleges helyzetnek minősül, ha a tanuló

- szülője, testvére tartósan beteg vagy fogyatékkal élő, vagy
- testvére az adott intézmény tanulója, vagy
- munkáltatói igazolás alapján szülőjének munkahelye az iskola körzetében található, vagy
- az iskola a lakóhelyétől, ennek hiányában tartózkodási helyétől egy kilométeren belül található.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

Az *elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása* tanítási órákon belül (osztályfőnöki, biológia és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg. Minden osztály számára fontos, hogy az iskola megfelelő számú elsősegélynyújtó ládával rendelkezzen, melyet nemcsak a mindennapok, de a kirándulások, és egyéb rendezvények (pl. hulladékgyűjtés során) alkalmával is tudnak használni.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja, hogy a tanulók

- ismerjék meg az elsősegélynyújtás fogalmát;
- ismerjék meg az élettannal, anatómiával kapcsolatos legfontosabb alapfogalmakat;
- ismerjék fel a vészhelyzeteket;
- tudják a leggyakrabban előforduló sérülések élettani hátterét, várható következményeit;
- sajátítsák el a legalapvetőbb elsősegély-nyújtási módokat;
- ismerkedjenek meg a mentőszolgálat felépítésével és működésével;
- sajátítsák el, mikor és hogyan kell mentőt hívni.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek elsősegély-nyújtási alapismeretek területén;
- a tanulóknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük az elsősegélynyújtás alapismereteit;
- a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten - tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások keretében – foglalkoznak az elsősegélynyújtással kapcsolatos legfontosabb alapismeretekkel.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos feladatok megvalósításának elősegítése érdekében:

- az iskola kapcsolatot épít ki a Mentőszolgálattal, a Vöröskereszttel.
- támogatjuk a pedagógusok elsősegély-nyújtási ismeretekkel foglalkozó továbbképzésekre való jelentkezését.

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

Az egyes szakórákon az alábbiak szerint történik a figyelem felkeltése:

- Környezetismeret: segélykérés, mentők értesítése
- Természetismeret: sebellátás, vérzescsillapítás, ájult beteg ellátása
- Biológia órán: a leggyakoribb mozgásszervi elváltozások, sérülések, rovarok okozta csípések ellátása, légúti akadály, újraélesztés, artériás és ütőeres vérzés.
- Kémia órán: mérgezések, vegyszerek okozta sérülések ellátása, savmarás, forrázás, égési sérülések, szénmonoxid mérgezés.
- Fizika órán: az áramütéssel, égési sérülések ellátásával kapcsolatos feladatok.

- Testnevelés órán: a testnevelés órán előforduló balesetek megelőzése és alapvető feladatok.
- Osztályfőnöki órán: az iskolában előforduló balesetek megelőzése és alapvető feladatok.

Az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott elsősegélynyújtási ismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás balesetknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja; valamint az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségének igénybe vétele félévente egy alkalommal az ötödik-nyolcadik évfolyamon egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában az elsősegély-nyújtási alapismeretekkel kapcsolatosan.

Tanórán kívüli lehetőségek:

- egészségügyi nap/hét szervezése minden tanévben
- Erdei Iskola: túrázás balesetvédelmi ismereteiről tájékoztatás
- Vöröskeresztes szakkör keretén belül az alapvető elsősegély nyújtási szabályok megismertetése a szakköri tagokkal, hogy ők is tudják népszerűsíteni a társaiknak
- balesetvédelmi oktatás a tanulóifjúság és az iskola valamennyi dolgozója részére

HELYI TANTERV

A Nat-ban megfogalmazottak alapján a kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, az elvárt tudás mélységét.

A nevelés-oktatás 12 évfolyama egységes folyamat, amely három képzési szakaszra oszlik. A Nat-ban meghatározott fejlesztési feladatok az egyes képzési szakaszokhoz kapcsolódnak. Ezek a következők:

- az alapfokú nevelés-oktatás szakasza:
  - 1–4. évfolyam;
  - 5–8. évfolyam;
- a középfokú nevelés-oktatás szakasza:
  - 9–12. évfolyam

Az *óvodai nevelés* szakasza az iskolaérettség eléréséig tart. Fejlesztési feladatrendszerét a kisgyermekkorai fejlesztésben irányadó *Óvodai nevelés országos alapprogramja* határozza meg. A Nat épít az Óvodai nevelés országos alapprogramjára.

Az 1–4. évfolyam első két évében a szabályozás lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését.

A 3–4. évfolyamon erőteljesebbé válnak, a negyedik évfolyam végére meghatározóak a meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A Nat az első négy évfolyamot tekinti az első önálló képzési szakasznak.

Az 5–8. évfolyam a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása.

A 7–8. évfolyam alapvető feladata a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése. A Nat a második négy évfolyamot tekinti a második önálló képzési szakasznak.

A tanulók napi és heti terhelése a módosított Nat alapján:

A tanuló napi terhelése nem lehet több:

- 1-4-évfolyamon: napi 6 tanítási óránál
- 5-8.évfolyamon és nyelvi előkészítő évfolyamon napi 7 tanítási óránál

A tanuló kötelező és választható tanítási óráinak összege egy tanítási héten:

- 1-3.évfolyamon: 24 óra
- 4. évfolyamon: 25 óra
- 5-6. évfolyamon: 28 óra
- 7-8. évfolyamon: 30 óra

A napi és a heti terhelésbe nem kell figyelembe venni:

- az egyházi köznevelési intézményben szervezett hitéleti oktatásra vonatkozó tantárgy,
- a tanuló heti kötelező tanóráinak száma és az osztályok engedélyezett heti időkerete különbözete terhére megszervezett egyéb foglalkozások,
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 7. § (6) bekezdése szerinti sportiskolában a mindennapos testnevelési órákat meghaladó többlet testnevelési óra, valamint a mindennapos testnevelés keretében szervezett iskolai sportköri foglalkozások,
- a nemzeti köznevelésről szóló törvény 27. § (5)–(8) bekezdése alapján szervezett foglalkozások a nemzeti köznevelésről szóló törvény 6. melléklet E oszlopában

foglaltak alapján szervezett egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozás óraszámait.

A Nat-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak a képzési szakasz sajátosságai szerint több változatban elkészített kerettantervekben jelennek meg.

Az intézmények az oktatásért felelős miniszter által kiadott, illetve jóváhagyott kerettantervekből választhatnak, amelyek a tartalmi szabályozás következő szintjét jelentik.

Az egyes iskolatípusokban és oktatási szakaszokban a kerettantervek rögzítik a nevelés és oktatás céljait, a tantárgyi rendszert, az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak egy vagy két évfolyamonkénti követelményeit, a tantárgyközi tudás- és készségterületek fejlesztésének feladatait, és közlik a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló, illetve ajánlott időkeretet.

Az intézmény szakmai önállóságát a kerettantervekben kötelező tartalommal nem szabályozott időkeret szabad felhasználása, a módszertani szabadság, az engedélyezett kerettantervek közötti választás, illetve az egyedi tantervek engedélyeztetési lehetősége biztosítja.

A kerettantervek határozzák meg a tanulás-tanítás folyamatában elsajátítandó fejlesztési követelményeket, továbbá az elvárt tudás mélységét, szervezettségét, és alapul szolgálnak a kimeneti követelmények meghatározásához.

A NAT által javasolt tanulók heti kötelező alapóraszámja és maximális óraszámja évfolyamonként

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Alapóraszám	22	22	22	23	27*	26*	28*	28*
Maximális óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30

*Az 5–8. évfolyam alapóraszámjai a hon- és népismeret, valamint a dráma és színház tantárgyak 1-1 tanórájával növekednek az intézményi döntés alapján meghatározott évfolyamokon.

Az 5–8. évfolyamok esetében a hon- és népismeret, illetve a dráma és színház tárgyak közül egy évfolyamra egyszerre csak az egyik tervezhető.

A választott kerettanterv megnevezése

A 2020/2021. tanévtől kifutó rendszerben alkalmazzuk az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet:

- 1. melléklete szerinti: Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára,
- 2. melléklete szerinti: Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára

készült kerettanterveket, valamint

- az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatására a 11.1 melléklet szerinti kerettantervet: Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára (1-8. évfolyam).

Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok kifutó rendszerben alkalmazva a 2020/2021. tanévtől

Óraterv a helyi tantervhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7+1*	7+1*	6+1*	6+1*
Idegen nyelvek (angol nyelv)	1*	1*	1*	2+1*
Matematika	4	4	4	4
Hit- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Környezetismeret	1	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Informatika	0	0	0+1*	0+1*
Szabadon tervezett órakeret*	2	2	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27
Heti óratervi órák száma hit-és erkölcsstan órátöbblettel**:	26	26	26	28

(2018/2019-es tanévtől felmenő rendszerben bevezetett óraszámok késsel kiemelve)

Óraterv a helyi tantervhez – 5–8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4
Idegen nyelvek (angol nyelv)	3+1*	3+2*	3+2*	3+2*
Matematika	4	3+1*	3+1*	3+1*
Hit- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Fizika			2	1
Kémia			1	2
Biológia-egészségtan			2	1
Földrajz			1	2
Ének-zene	1	1	1	1
Dráma és tánc/ <u>Hon- és népismeret</u>	1			
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Informatika	0+1*	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezett órakeret*	2	3	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31
Heti óratervi órák száma hit-és erkölcsstan órátöbblettel**:	29	29	32	32

Iskolánk az ötödik évfolyamon választható *Dráma és tánc*, illetve *Hon- és népismeret* tantárgyak közül a *Hon- és népismeret* tantárgyat tanítja.

A tantárgyakhoz adott plusz óraszámokban nem tanítunk további tananyagot: a rendelkezésre álló időkeretet gyakorlásra, elmélyítésre, az alkalmazható tudás megszerzésére, a képességek fejlesztésére fordítjuk.

Informatika (2013/2014-től: 1-5.osztály kifutó rendszerben, 2018/2019-től 3-5. osztály felmenő rendszerben): Nem tanítható „előrehozott” tananyag; előkészítő jellegű, játékos formájú tantervi tartalom kidolgozása szükséges, a használandó taneszközökkel, segédletekkel együtt.

A szabadon tervezhető órakeret felhasználása, kifutó rendszerben alkalmazva

	1.o.	2.o.	3.o.	4.o.	5.o.	6.o.	7.o.	8.o.
angol nyelv	1	1	1	1	1	2	2	2
informatika			1	1	1			
magyar nyelv és irodalom	1	1	1	1				
matematika						1	1	1
szabadon felh. órakeret	2	2	3	3	2	3	3	3

Iskolánk miniszter által kiadott kerettantervben szereplő választható („A változat” illetve „B változat”) kerettantervek közül az alábbi tantervek alapján tanít **kifutó rendszerben** :

Tantárgy megnevezése	Változat
Magyar nyelv és irodalom	A változat
Matematika	A változat
Fizika	A változat
Kémia	A változat
Biológia-egészségtan	A változat
Ének-zene felső tagozat	A változat
Ének-zene alsó tagozat	A változat

A választott kerettantervben szereplő tananyagok, témakörök évfolyamonkénti bontása, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározása a szaktanárok feladata volt.

A választott kerettantervben szereplő tananyagok, témakörök évfolyamonkénti bontásához, illetve az egyes témákhoz tartozó órakeretek meghatározásához iskolánk pedagógusai az egyes tantárgyak tanításához alkalmazott tankönyvek tankönyvkiadói által összeállított helyi tantervi ajánlásokat használták fel. A kidolgozott tantárgyi tantervek külön mellékletben található meg.

Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára alapfokú nevelésoktatás szakasza, alsó tagozat kifutó rendszerben

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok az 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

Helyi tanterv óraszámai
enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára, kifutó rendszerben alkalmazva

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1*	7+1*	6+1*	7+1*
Matematika	4+1*	4+1*	3+1*	4+1*
Hit- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret*	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27
Rendelkezésre álló órakeret egyházi órátöbblettel**	26	26	26	28

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+1*	4+1*	4+1*	4+1*
Idegen nyelv (angol nyelv)	-	-	2	2
Matematika	4+1*	4+1*	4+1*	4+1*
Hit- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret*	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31
Rendelkezésre álló órakeret egyházi órátöbblettel**	29	29	32	32

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le, a fennmaradó 10% szabadon felhasználható időkeret lehetőséget biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, hogy a helyi igényeknek megfelelően a töltsse meg azt tantárgyi tartalommal. A tantárgyakhoz adott plusz óraszámokban nem tanítunk további tananyagot: a rendelkezésre álló időkeretet gyakorlásra, elmélyítésre, az alkalmazható tudás megszerzésére, a képességek fejlesztésére fordítjuk.

Iskolánk az ötödik évfolyamon választható *Dráma és tánc*, illetve *Hon- és népismeret* tantárgyak közül a *Hon- és népismeret* tantárgyat tanítja.

**Egyházi kiegészítés: Évfolyamonként, osztályonként + 1-1 óra hit-és erkölcsstan.

Felmenő rendszerben bevezetett kerettantervek a 2020/2021. tanévtől az 1.,az 5. évfolyamon

Kerettanterv az általános iskola 1–4. évfolyama számára

Magyar nyelv és irodalom 1–4. évfolyam
Matematika 1–4. évfolyam
Etika 1–4. évfolyam
Környezetismeret 3–4. évfolyam
Első élő idegen nyelv 4. évfolyam
Ének-zene 1–4. évfolyam
Vizuális kultúra 1–4. évfolyam
Technika és tervezés 1–4. évfolyam
Digitális kultúra 3–4. évfolyam
Testnevelés 1–4. évfolyam
Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára

Magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyam
Matematika 5–8. évfolyam
Történelem 5–8. évfolyam
Állampolgári ismeretek 8. évfolyam
Hon- és népismeret 5–8. évfolyam
Etika 5–8. évfolyam
Természettudomány 5–6. évfolyam
Kémia 7–8. évfolyam
Fizika 7–8. évfolyam
Biológia 7–8. évfolyam
Földrajz 7–8. évfolyam
Első élő idegen nyelv 5–8. évfolyam
Ének-zene 5–8. évfolyam
Vizuális kultúra 5–8. évfolyam
Dráma és színház 7–8. évfolyam
Technika és tervezés 5–7. évfolyam
Digitális kultúra 5–8. évfolyam
Testnevelés 5–8. évfolyam
Kerettantervek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

Iskolánk által alkalmazott helyi tantervi óraszámok felmenő rendszerben alkalmazva a 2020/2021.tanévtől

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1*	7+1*	5+1*	5+1*
Idegen nyelv (angol nyelv)	1*	1*	1*	2+1*
Matematika	4	4	4	4
Hít- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Kötelező alapóraszám	22	22	22	23
Szabadon tervezhető órakeret*	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25
Rendelkezésre álló órakeret egyházi óratöbblettel**	25	25	25	26

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	3+0,5*
Idegen nyelv (angol nyelv)	3+1*	3+1*	3+1*	3+1*
Matematika	4	4	3	3+0,5*
Hít- és erkölcsstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Történelem	2	2	2	2
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Hon- és népismeret	-	1*	-	-
Természettudomány	2	2		
Fizika	-	-	1	2
Kémia	-	-	1	2
Biológia	-	-	2	1
Földrajz	-	-	2	1
Ének-zene	2	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és színház	-	-	1*	-
Technika és tervezés	1	1	1	-
Digitális kultúra	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Kötelező alapóraszám	27	26	28	28
Szabadon tervezhető órakeret*	1	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30
Rendelkezésre álló órakeret egyházi óratöbblettel**	29	29	31	31

Az 6. és 7. évfolyam alapórszámai a hon- és népismeret, valamint a dráma és színház tantárgyak 1-1 tanórájával növekednek az intézményi döntés alapján. A hon- és népismeret heti egy órában a szabadon tervezhető órakeret terhére kötelezően választandó. A dráma és színház a felső tagozat valamely évfolyamán kötelezően választandó. Egy évfolyamra egyszerre csak az egyik tervezhető.

**Helyi tantervi óraszámok az
enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára
felmenő rendszerben alkalmazva 2020/2021. tanévtől**

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7+1*	7+1*	6+1*	7+1*
Matematika	4+1*	4+1*	3+1*	4+1*
Hit- és erkölcstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Környezetismeret	-	-	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	1
Digitális kultúra	-	-	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret*	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	24	24	24	25
Rendelkezésre álló órakeret egyházi óratöbblettel**	25	25	25	26

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+1,5*	4+0,5*	4+1*	4+1*
Idegen nyelv (angol nyelv)	-	-	2	2
Matematika	4+1,5*	4+0,5*	4+1*	4+1*
Hit- és erkölcstan	1+1**	1+1**	1+1**	1+1**
Történelem	2	2	2	1
Hon- és népismeret	-***	0+1*	-	-
Természettudomány	2	3	5	5
Állampolgári ismeretek	-	-	-	1
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Digitális kultúra	1	1	1	1
Technika és tervezés	1	1	1	1
Testnevelés	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra (közösségi nevelés)	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret*	2+1***	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	30	30
Rendelkezésre álló órakeret egyházi óratöbblettel**	29	29	31	31

*** A hon- és népismeret tantárgy 6. évfolyamra kerül át, így az 5. évfolyamon megnövekedett 1 órával a szabadon tervezhető órakeret, amelyet a matematika és a magyar nyelv és irodalom tantárgyak óraszámához csatoltunk.

A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások, továbbá a kerettantervben meghatározottakon felül a nem kötelező tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyaga, az ehhez szükséges kötelező, kötelezően választandó vagy szabadon választható tanórai foglalkozások megnevezése, óraszama

Kötelezően választandó tanórai foglalkozások:

Évfolyamonként, osztályonként: heti 1 óra hit- és erkölcstan (felekezetek szerinti csoportbontásban).

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei figyelembe véve a tankönyv térítésmentes igénybevétele biztosításának kötelezettségét

Tankönyv: az a könyv – beleértve a szótárt, a szöveggyűjteményt, az atlaszt, a kislexikont, a munkatankönyvet, a munkafüzetet, a feladatgyűjteményt – vagy a digitális tananyag vagy a nevelési-oktatási program részét alkotó információhordozó, feladathordozó amelyet jogszabályban meghatározott eljárásban tankönyvvé nyilvánítottak.

A taneszköz: a nevelési-oktatási intézményben a pedagógiai programban foglaltak alapján és annak végrehajtására szolgáló szemléltető, a nevelés-oktatás céljait szolgáló pedagógiai szakmai eszköz.

A tankönyvellátás állami feladat. A tankönyvellátás rendszerének működtetéséért az oktatásért felelős miniszter felelős.

Az iskola az iskolai tankönyvrendelés keretében a Nat szerinti kerettantervi tantárgyhoz, témakörhöz kizárólag a tankönyvjegyzéken szereplő tankönyvek közül választhat.

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép, stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amit az oktatási tárca meghatároz, kijelöl. Tankönyvek esetében, amelyeket hivatalosan tankönyvvé nyilvánítottak.

A pedagógus nem választhat olyan tankönyvet, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak.

A tankönyvjegyzék bármely évfolyam bármely tantárgya vonatkozásában a Nat szerint jóváhagyott kerettantervi tantárgyanként legfeljebb kettő tankönyvet tartalmazhat.

Az iskolai tankönyveket (munkafüzeteket nem) 1-8.évfolyamig az iskola ingyenesen biztosítja a tanulók számára. Ezek egy része könyvtári állományban van, így a tanulóknak azt a tanév végén le kell adni a házirendben meghatározottak szerint. Az elveszett, a megrongálódás miatt használhatatlan tankönyveket a házirendben meghatározottak alapján a szülőnek kártérítést kell fizetni.

A nevelők maguk határozzák meg az egyes évfolyamokon a tantárgyaknak a kerettantervre épülő helyi tantervi követelményeinek feldolgozásához szükséges taneszközöket.

A tanítási év közben a meglévő tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg, ha abból a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

A tanulók életkori sajátosságait szem előtt tartva olyan könyveket használjanak, amelyek:

- szemléltetőek, lényegyet kiemelőek, érthetőek, világos szerkezetűek, esztétikusak,
- tartalmazzák az alapfogalmakat,
- mutassanak rá az összefüggésekre és törvényszerűségekre,
- tegyék lehetővé az önellenőrzést is,
- biztosítsák az önálló ismeretszerzés készségének kialakulását és fejlődését,
- legyenek benne differenciálásra alkalmas feladatok is.

A tankönyveken kívüli információhordozók motiválják a tanulókat a tantárgy iránti érdeklődésre, annak fenntartására.

A felhasznált videofilmek, számítógépes programok önálló elemzésre, gondolkodásra serkentsék a tanulókat.

A tankönyvek, taneszközök feleljenek meg a gazdaságosság és a többszöri felhasználhatóság elvének.

Lehetőleg egy tankönyvcsaládból tanítsunk, felmenő rendszerben. A pedagógusok egyeztessenek, kérjék ki egymás véleményét. Egy bevezetett tankönyvcsaládot (ha az megfelel a törvényi szabályozásnak) legalább 4 évig alkalmazzuk, hogy egy adott évfolyam azzal haladjon végig. Speciális esetben (pályázat, interaktív anyag) szükségszerű változás eszközölhető.

Egy tantárgy ismeretanyagához 1 tankönyv és 1 munkafüzet vagy feladatgyűjtemény rendelhető. Ha a tankönyv, munkafüzet (egészségügyi, praktikussági szempontból) 2 kötetes, az 1 tankönyvnek, munkafüzetnek minősül.

Ha egy tantárgy ismeretanyaga önálló tanórák keretében kerül elsajátíttatásra, akkor a részterületekhez külön-külön rendelhető 1-1 munkafüzet.

A pedagógusnak legyen joga - speciális esetekben: pályázat, moduláris oktatás, stb. - a tantervbe be nem írt, de a hivatalos tankönyvjegyzékben szereplő tankönyvet is választania, ha ez nem terheli meg külön az iskolai tankönyvrendelést.

A szülők anyagi lehetőségei miatt az SZMSZ-ben leírt elvárások érvényesüljenek.

Az iskola- pénzügyi lehetőségeihez mérten-, a törvénynek megfelelően, szerez be tartós tankönyveket, segédkönyveket az iskolai könyvtár részére, és biztosítja a hozzáférhetőséget, illetve ingyenes használatot a nehéz anyagi körülmények között élő tanulók részére.

A ruházati és más felszerelések kiválasztása – a testnevelés, technika, rajz tantárgyakhoz, a kötelező és nem kötelező napközis tevékenységekhez – a szülők előzetes tájékoztatásával, az szülői munkaközösség és az iskolai diákönkormányzat egyetértésével történik.

A pedagógus – minőség típus és ár megjelölése nélkül – olyan ruházati, vagy más felszerelés beszerzését kérheti a tanulótól, amely nélkülözhetetlen az általa tartott tanórai foglalkozáson való részvételhez, a tanított tananyag elsajátításához, és amelyet minden tanulónak rendszeresen alkalmazni kell.

A Nemzeti alaptantervben (Nat) meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ezáltal válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

Az olvasás és írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás. Az első-második osztályban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasás-írás tanulásának folyamatát. Segíteni kell a tanulókat abban, hogy a tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani. Ennek eszköze a tanítói módszertani eszköztár, s a tanulói csoportnak megfelelő jól megválasztott tankönyvcsalád.

A tanulási hátrányokkal küzdő tanulók megsegítésére az iskolánkban dolgozó fejlesztő pedagógusok állnak rendelkezésre, akik együttműködnek az osztálytanítókkal.

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése a következők mentén történik:

- Fokozatosan átvezetjük a tanulókat az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- Felkeltjük a tanulók érdeklődését a tanulás iránt figyelembe véve az életkori és egyéni jellemzőket is. A tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére.
- A tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a tanulók személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a célhoz.
- Útbaigazítást adunk a tananyag elsajátításával, annak szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban, valamint megtanítjuk a tanulókat tanulni.
- Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.
- Az alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése), az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások.
- A biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával.
- A tanulási részképességek fejlesztése (beszéd, olvasás, figyelem, memória, gondolkodás, logika, önművelés), tanulóink problémamegoldó képességének fejlesztése.

- A gondolkodási kultúra fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása.
- Olyan tudás kialakítása, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni: előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése.
- Lehetőséget adunk a tehetségek kibontakoztatására és lemaradók felzárkózására.
- A környezet, a körülöttünk lévő világ egyes jelenségeinek empirikus tapasztalatok útján való értékelése.
- A környezeti nevelés terén törekedni kell a tanórán kívüli környezetben történő megvalósítás bővítésére, a lehetőségek maximális kihasználására (napközis időkeret, iskolán kívüli programok, erdei iskola, tanulmányi kirándulások, pályázati programok, stb.).
- A tanulókat fizikailag aktív, egészségtudatos életmódra, az egészségmegőrzés érdekeit szem előtt tartó életvezetésre szocializáljuk a foglalkozások során.
- Stressz- és feszültségoldás háttérismereteinek és technikáinak elsajátíttatása a mindennapokban.
- Az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük.

A belépő első idegen nyelv oktatása vonatkozásában a távlati koncepciót arra kell alapozni, hogy a 12. évfolyam végéig – az érettségi vizsga idejére – a B1 szintet elérjék a tanulók a nyelvtudás terén.

A 3-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a Nat elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.

A beszédkészség a szóbeli szövegek megértésének és alkotásának fejlesztése.

Döntően meghatározza a tanuló kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét a nyelviség.

Elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata.

Különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása és gyakoroltatása.

Fontos a magyar kultúra hagyományainak megismerése, megszerettetése.

Kiemelkedően fontos az önálló tanulás képességének kialakítása. A tanulási szokások, technikák tanulása, információszerezés lehetőségeinek, korlátainak megismerése.

A figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék fejlesztése.

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamatában – élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti az alapvető képességeket és alapkészségeket, közvetíti az elemi ismereteket, szokásokat alakít.

Ez az iskolaszakasz a kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált tevékenységek segítségével fejleszti a tanulóknál a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Szabályokat közvetít a társas közösségekben való részvétel és együttműködés

tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. A tanuló jellemét formálva elősegíti a személyiség érését.

A stressz- és feszültségoldás különféle lehetőségeinek kimerítése a mindennapi nevelési és más közösségi szituációkban komoly eszköz a problémakezelés és a konfliktuskezelés terén éppúgy, mint az interperszonális kapcsolatokban.

Támogatja az egyéni képességek kibontakozását, segíti a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatát.

A fejlesztést a tanító az egyéni sajátosságokra épülő differenciált tanulásszervezéssel és bánásmóddal szolgálja.

Az alapvető képességek, készségek, kompetenciák fejlesztésében a tanulói tevékenységekre épít. A pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor a tanulócsoport, illetve az egyes tanulók fejlődési jellemzőit és fejlesztési szükségleteit tekinti legfontosabb kiindulási pontnak.

A motoros fejlesztés eszközei a differenciálás és a motiváció fontos eszközei valamennyi képesség- és készségfejlesztési területen mind a tanórai, mind az egyéb foglalkozások során.

Kisiskolás korban a tanulási képesség az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében: problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető leginkább.

E tevékenységek közben alakulnak a fontos képesség-összetevők (együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenzés, értékelés) is. Ezekre egész további életükben szükségük lesz.

Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem egyre inkább függetlenül, önállóan is dolgozni tudjanak.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében néhány elemi tanulási technika tapasztalati megismerése és többszöri kipróbálása, valamint alapvető tanulási szokások kialakítása szükséges.

Alapvető fontosságú a környezeti nevelés tanórán kívüli megvalósítása, a tanulókat fizikailag aktív, egészségtudatos életmódra, az egészségmegőrzés érdekeit szem előtt tartó életvezetésre való szocializálása, mely minden foglalkozásban helyet kap. Kulcsfontosságú a stressz- és feszültségoldás háttérismereteinek és technikáinak elsajátíttatása a mindennapokban.

Fontos, hogy biztosított legyen a tanulók számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

Különösen nagy hangsúly van a matematikai és az anyanyelvi kompetenciaterületek fejlesztésén. Esélyteremtéssel, felzárkóztatással, tehetséggondozással igyekszünk segíteni a tanulók képességeinek kibontakoztatását. Az esélyegyenlőtlenség, a szegregáció elleni küzdelem, a megkülönböztetés hátrányainak bemutatása és az ellenük való küzdelem az iskolában társadalmi

fontosságú. Ennek etikai alapú megközelítése valamennyi tanórai és – a nevelési célzatú foglalkozások között kitüntetett helyen szereplő osztályfőnöki órák mellett – a tanórán kívüli foglalkozásban is elengedhetetlen. A nemzetiségek, a nyelvi-vallási etnikumok iránti megértő, befogadó attitűd, a kultúrtörténeti relevanciájuk, államalkotó jelentőségük bemutatása egyaránt lényeges az ismeretközlésben és a nevelés-oktatás egészén keresztül.

A kompetencia alapú oktatás napjainkban olyan cél, amely alapvetően átalakítja az iskoláról, a tanításról és tanulásról való gondolkodást. A hangsúly a tartalomról a tanulás kompetencia alapú koncepciójára helyeződött át. A cél eléréséhez a tudás alapú társadalom követelményeinek megfelelő, a magasabb szintű és színvonalú foglalkoztatás igényét kielégíteni képes oktatási és képzési rendszerekre van szükség. Ennek fő összetevője az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák elsajátítása, amely a személyiség kiteljesítéséhez, a társadalmi beilleszkedéshez és a foglalkoztathatósághoz nélkülözhetetlen.

Az ismeretek, alapfogalmak és a rendszerközpontú szemlélet mellett kell megfelelő teret engedni az ezeket nélkülözni nem képes kompetencialapú fejlesztésnek.

A kulcskompetencia olyan kompetencia, amely döntő a személyiség kiteljesítése és az egész életen át tartó fejlődés (kulturális tőke), az aktív állampolgári szerepvállalás és beilleszkedés a társadalomba (társadalmi tőke) és a foglalkoztathatóság (emberi tőke) szempontjából.

Az iskolai nevelés-oktatás alapvető célja az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése.

A kritikus készségek, így az alapkészségek elsajátítása az iskolai nevelő-oktató munka fő feladata, melynek keretében:

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- az egészséges életvitel kialakításához biológia-egészségtan tantárgy gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni, mely az egészségmegőrzésnek, a fizikailag aktív és egészségtudatos életvezetésre készítetésnek a komplex intézményi mozgásprogrammal, valamint az egészségnevelési programmal való összhangját képes megjeleníteni a lelki egészség fejlesztésével egyetemben (pl. stressz- és feszültségoldó programok);
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása;
- a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük;
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- az egészséges nemzeti öntudat fogalmi elemeinek megismertetésével a közösségfejlesztés céljait is szolgáljuk, de kellő hangsúllyal mutatunk rá a tolerancia fontosságára, a velünk élő nemzetiségek, vallási-nyelvi etnikumok nemzet- és államalkotó szerepére, melynek különös jelentősége van történelem, magyar irodalom, erkölcsstan tantárgy terén;
- a biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával; a mentális képességek célirányos fejlesztésével; az önálló tanulás és az önművelés alapozásával;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra.

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása,
- a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi további fejlesztésével; helyes magatartásformák megismertetésével és gyakoroltatásával;
- fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A XX. századi totális diktatúrák jellemzőinek feldolgozása, az általuk elkövetett bűntettek tárgyilagos megismertetése a tanulók életkori sajátosságaiból fakadóan különös jelentőségű az alapvető emberi jogi (alkotmányjogi) ismeretek közvetítésével együtt. Ennek keretén belül az Alaptörvény Nemzeti hitvallás és Alapvetés részegységeinek ismertetésével igyekszünk a tanulókat érthető és általuk is értelmezhető ismeretanyaghoz juttatni, mely a felelős, nemzetéért megalkuvás nélkül tenni akaró és tudó, pozitív demokráciaképpel rendelkező állampolgárrá nevelés kulcsfontosságú területe.

A természettudományi tantárgyak oktatása terén – az adott kompetenciaterület sajátosságaihoz igazodóan – a következők jelentik a prioritást:

- természettudományos és műszaki életpályára való szocializáció;
- a jelen érdekesítő kutatási kérdései, az abba való bepillantás engedése a tanulók számára;
- természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő komplex fejlesztése.

Tanulási környezet kialakítása

- A tanulásra használt helyiségeket, osztálytermeket lehetőség szerint úgy biztosítjuk, hogy a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazásához a berendezések rugalmasan és gyorsan átalakíthatók legyenek. A tantermek berendezése illeszkedjenek az osztályba járó tanulók korosztályi és egyéni szükségleteihez, nyugodt, biztonságos és támogató tanulási környezetet teremtsünk tanulóink számára.
- Biztosítjuk, hogy a tanulóink a foglalkozásokon IKT és digitális eszközöket, internetkapcsolatot és prezentációs eszközöket vehessenek igénybe.
- A tanulók értékelését az igazságosság, az esélyteremtés és a méltányosság alapelveit szem előtt tartva végezzük, a tanulók emberi méltóságának tiszteletben tartásával, az értékelés személyes jellegének figyelembevételével valósítjuk meg.
- A pedagógusaink a tevékenységközpontú tanulásszervezési formákat alkalmazzák, a differenciált egyéni munka adta lehetőségek kihasználása, valamint a párban vagy csoportban végzett kutatásalapú, felfedező, tevékeny és jól szervezett, együttműködő tanulás támogatása szintén hozzájárul a korszerű és tanulási környezet megteremtéséhez;

- A tanulóval szemben támasztott elvárásaink egyértelműek, a tanulóink ismerik a mérési stratégiákat, mert már tanulási folyamat elején ismertetjük az velük;
- Törekszünk olyan iskolai légkör megteremtésére, ahol a tanulóink szívesen tanulnak, a bizalom fenntartása biztosított;
- A több tantárgy, tanulási terület ismereteinek integrálását igénylő témákat, jelenségeket feldolgozó tanórák, foglalkozások, témnapok, témahetek, tematikus hetek és projektek alkalmazása segíti a tanulót a jelenségek megértésében, a problémák komplex módon történő vizsgálatában.

A tanulók, a pedagógusok, a szülők és a pedagógiai munkát támogató minden szereplő kapcsolata a kölcsönös tiszteleten és nyílt párbeszéden alapul, feladatunk a közös céljaink szem előtt tartása.

Egyénre szabott tanulási lehetőségek

Alapelv:

- a tanulók közti különbségeket a különféle környezeti feltételek és az egyénenként eltérő idegrendszeri érés, az egyéni képességek kölcsönhatása eredményének tekintjük.
- Olyan fejlesztési célokat jelölünk ki, amelyek nemcsak a tanulótól várnak illeszkedést, hanem a tanulási környezettől is alkalmazkodást igényelnek a tanuló egyedi jellemzőihez.
- A tehetség és fejlődési késés, fejlődési zavar, esetleg ezek együttes megléte megtervezését végezzük.

Biztosítjuk;

- a tanulás egyéni lehetőségeit,
- a személyre szabott nevelés-oktatás során megszerezhető tanulási tapasztalatokat,
- enyhítjük a hátrányok hatásait igyekszünk kiküszöbölni azokat.

Kiemelten fontosnak tarjuk a családi és településszerkezeti hátrányokból eredő, az eltérő kulturális és nyelvi elsajátítási lehetőségekhez köthető, valamint a különleges bánásmódot igénylő tanulókhöz illeszkedő fejlesztő tevékenység.

Hátránykompenzálás:

Minden gyermek, tanuló fejlődésében lényeges szerepet játszik a pedagógus fejlesztő tevékenysége, amely különösen igaz a kiemelkedően kreatív, egy vagy több területen tehetséges, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű (SNI), valamint a szakmai besorolásukat tekintve heterogén, az ok-okozati összefüggéseket tekintve fel nem tárt, ám tanulási-tanítási szempontból kihívást jelentő, beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulók fejlesztésének területén.

A pedagógusaink munkáját fejlesztőpedagógusok támogatják, akiknek szerepe a különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztására épülő, egymást segítő szakmai tevékenység. A közös felelősségvállalásnak lényeges szerepe van a nevelés sikerességében, amely nem csak az együttnevelést megvalósító iskolában tanító pedagógus kizárólagos felelőssége.

A pedagógus a tanulást-tanítást speciális szakmai kompetenciák alapján segíteni tudó különböző szakemberekkel együtt (például gyógypedagógus, gyógytestnevelő, iskolapszichológus, szociális munkás, fejlesztő pedagógus, tehetséggondozó pedagógus, gyermekvédelmi jelzőrendszer szakembere) kialakított foglalkozások keretében, valamint a szülők és a tanuló folyamatos

bevonásával, a pedagógiai tevékenység részeként elismert konzultációs tevékenységet folytatva végzi pedagógiai munkáját. A rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesül.

A hátránykompenzáció biztosítása érdekében (SNI, BTMN, HH, HHH) a tanulók szükségleteihez, képességeihez, készségeihez illeszkedő módszertani eljárásokat (eszközök, módszerek, terápiák, a tanulást-tanítást segítő speciális eszközök, a gyógypedagógus módszertani iránymutatásainak beépítése, egyéni fejlesztési terv készítése és rendszeres ellenőrzése) alkalmazunk.

A különleges bánásmódot igénylő tanulók integrációja és hatékony együttnevelése során pedagógusaink rendelkeznek a megfelelő szemléletmóddal és kompetenciákkal.

Pedagógusaink ismerik a digitális technológiával támogatott oktatási módszerek sokféleségét és alkalmazzák azokat.

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja

A heti 5 testnevelés óra mellett heti 2 sportköri foglalkozást tartunk, amelyre önkéntesen jelentkezhetnek a tanulók.

A mindennapos testedzés célja

Az egészségfejlesztő iskolai testmozgás programjának célja a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel. Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszthető.

A mindennapos iskolai testedzés programjának feladatai

A mindennapos iskolai testedzés feladatainak megvalósításában meghatározó szereplők elkötelezett, hivatásszerető nevelőink.

Annak érdekében, hogy az egészségfejlesztő testmozgás hatékonyan megvalósuljon, az alábbi sajátos egészségügyi és pedagógiai szempontoknak kell teljesülniük:

- minden gyermek minden nap részt vesz a testmozgás-programban;
- minden testnevelési órán és minden egyéb testmozgási alkalmon történjen meg a keringési- és légző-rendszer megfelelő terhelése;
- minden testnevelési óra bemelegítő szakaszában legyen gimnasztika, benne a helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légzőtorna;
- fontos a testnevelési tananyag egészében a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása, külön figyelemmel a fittség mérések testhelyzeteire és az izomerősítések különböző testhelyzeteire;
- minden testnevelési óra és egyéb testmozgási alkalom örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is;
- érvényesüljenek a teljes testmozgás-programban a testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai;
- a testmozgás-program a tanulónak életmód-sportokat, életminőség-sportokat is tanítson meg (olyan sportokat, amelyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében);
- a testmozgás-program játékokat, táncot is tartalmaz, melyek a testnevelés órákon túl - lehetőségeink szerint - a gyógytestnevelés órán, tömegsport foglalkozáson és egyedi megvalósításban is történik;

Mindennapi testedzés megvalósítása:

- Testnevelési órákon

- Iskolai sportkörben való sportolással
- Igény szerinti szervezett úszásoktatásban való részvétellel
- Napközis, tanuló szobai foglalkozásokba beillesztve, pontos terv szerint
- Szabadidőben rendszeres sportfoglalkozások keretében
- Egy-egy sportágnak az iskolában helyet adva (pl.: kézilabda, futball) biztosítva a tanulók szervezett sportolási részvételét
- Sporttáborok szervezése
- Sportversenyek lebonyolítása
- Családi sportnap szervezése

A könnyített testnevelés és a gyógytestnevelés szervezése

A tanuló az iskolaorvosi, szakorvosi szűrővizsgálat alapján könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés órára kell beosztani. A könnyített testnevelés- vagy gyógytestnevelés-órát, lehetőség szerint, a többi tanulóval együtt, azonos csoportban kell szervezni.

Az orvosi szűrővizsgálatot május 15-éig kell elvégezni, kivétel, ha a vizsgálat oka később következik be.

Az orvos által vizsgált tanulókról az iskolának nyilvántartást kell vezetnie, amelyben fel kell tüntetni a felvételi állapotot és az ellenőrző vizsgálatok eredményét.

A könnyített testnevelés órát az iskolaorvosi, szakorvosi vélemény alapján a testnevelés óra vagy az iskola által megszervezett külön foglalkozás keretében úgy kell biztosítani, hogy a mindennapos testnevelés ezekben az esetekben is megvalósuljon.

A gyógytestnevelés órákat a pedagógiai szakszolgálat feladatainak ellátására kijelölt nevelési-oktatási intézményben kell megszervezni legkevesebb heti három, de legfeljebb heti öt tanóra keretében.

Ha a tanuló a szakorvosi javaslat alapján a testnevelés órán is részt vehet, akkor számára is biztosítani kell a mindennapos testnevelésen való részvételt. Ebben az esetben a gyógytestnevelés- és a testnevelés órákon való részvételnek együttesen kell elérnie a heti öt órát, ezek arányára a szakorvos tesz javaslatot.

Fel kell menteni a tanulót a testnevelés órán való részvétel alól, ha mozgásszervi, belgyógyászati vagy egyéb, szakorvos által megállapított egészségkárosodása nem teszi lehetővé a gyógytestnevelés órán való részvételét sem.

Amennyiben a tanuló csak gyógytestnevelés órán vesz részt, értékelését a gyógy-testnevelő, gyógytestnevelés és testnevelés órán is részt vesz, értékelését a testnevelő és a gyógy-testnevelő együtt végzi.

A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai

Hit-és erkölcstan esetében az 1-8. évfolyamon heti 1-1 órában minden tanuló vallásának megfelelő hitoktatásban részesül, melyek: adventista, református, görög, ill. római katolikus.

Egyéb foglalkozások (pl. napközi, tanulószoba, szakkör, korrepetálás, stb.) – nem kötelező foglalkozások

- Csoportbontás

- Tehetséggondozás
- HH/HHH-s tanulók felzárkóztatása
- Beilleszkedési, tanulási nehézséggel vagy magatartási rendellenességgel küzdő tanulók számára, továbbá az első – negyedik évfolyamon az eredményes továbbhaladás érdekében egy - három fős differenciált fejlesztést biztosító foglalkozások

Egyéni foglalkozások:

A) az 1-4. évfolyamon legalább heti 2 alkalommal a tanulók eredményes felkészülése érdekében, ha az szükséges;

B) továbbá azoknak a tanköteles tanulóknak (szintén legalább heti 2 alkalommal), akik a tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt második vagy további alkalommal teljesítik ugyanazt az évfolyamot,

C) a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt egyéni munkarend alapján tanulmányokat folytatók felkészítésére.

Sportkör, sportágak és tevékenységi formák szerint heti 2 x 45 perc óra (ha az iskola a mindennapos testnevelés óráiba nem építi be a sportköri foglalkozásokat)

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján fejlesztő pedagógiai ellátásban részesülnek. Az általános iskola köteles megszervezni a tanuló heti kötelező óraszámát és az osztályok engedélyezett heti időkeret-különbözete terhére a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók számára az egy-három fős foglalkozásokat.

Pedagógusválasztásra intézményünkben nincs lehetőség.

A délutáni foglalkozások (napközi, tanulószoba, egyéb foglalkozások) látogatása alól a tanuló indokolt esetben – szülői kérésre – alkalmankénti vagy egész tanévre szóló mentesítést kaphat. (Ilyen esetek lehetnek: magánórák, művészeti iskolai elfoglaltság, magán-tanulószobai ellátásban való részvétel, orvosilag indokolt eset, családi okok, sporttevékenység, bejáró tanulók esetén a rendhagyó hazautazási feltételek, egyéb elfoglaltság, stb.) Az intézményvezető minden kérelmet egyedileg bírál el.

A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módja, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formái, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elvei

Ellenőrzés módjai:

- indirekt (munkatankönyvek használata, csoportmunkákat követő beszámoló, stb.)
- direkt ellenőrzés: szóbeli vagy írásbeli

Módja	Formája
Diagnosztikus mérés	év eleji felmérés szintfelmérő külső mérés (belépő 1.oszt. mérése)

Informatív mérés	röpdolgozat, nagydolgozat, témazáró dolgozat, önálló feladatmegoldás, tollbamondás, másolás, fogalmazás, kottázás, ritmusírás, témazáró felmérés, teszt, nyomtatás számítógéppel, füzetvezetés, írásbeli felelet, gyűjtőmunka, olvasónapló, órai munka, pályázat, műszaki rajz, tudáspróba, minimumszint-mérő feladatlap, szorgalmi munka, házi fogalmazvány, részösszefoglalás ellenőrzése írásban, különböző típusú feladatlapok, tanulói produktum,
Szummatív mérés	felmérő, írásbeli fogalmazás, témazáró, szóbeli felettetés, év végi felmérés

A tanuló tanulmányi teljesítményének ellenőrzési és értékelési rendszere

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott – az előző értékeléshez képest.

Az első évfolyamon félévkor és év végén, a második évfolyamon félévkor szóveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló:

- kiválóan teljesített, vagy
- jól teljesített, vagy
- megfelelően teljesített, vagy
- felzárkóztatásra szorul.

Az 1. évfolyamon félévkor és év végén, továbbá a 2. évfolyamon félévkor szóveges minősítéssel kell értékelni a tanuló előmenetelét. A szóveges értékeléshez a Mozaik kiadó által készített naplót, illetve program mondatbankját alkalmazzuk.

A szóveges értékelés fokozatai a tantárgyi értékelés esetén:

Szóveges értékelés	Kritériumok
Kiválóan teljesített	A tanuló az adott tantárgy tantervi követelményeinek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti, tudja a tananyagot, és mindazt önállóan is alkalmazni tudja. Érdemjegyeinek átlaga: 4,5-5
Jól teljesített	Ha a tanuló az adott tantárgy tantervi követelményeinek megbízhatóan, csak kevés, jelentéktelen hibával tesz eleget. Kisebb bizonytalanságokkal tudja alkalmazni a tudását. Érdemjegyeinek átlaga: 3,5-4,4
Megfelelően teljesített	Ha a tanuló az adott tantárgy tantervi követelményeit pontatlanul, több hibával teljesíti. Tudását csak nevelői segítséggel tudja alkalmazni Érdemjegyeinek átlaga: 2-3,4
Felzárkóztatásra szorul	Ha a tanuló az adott tantárgy tantervi követelményeinek súlyos hiányosságokkal tesz eleget. A továbbhaladáshoz szükséges minimális feltételekkel nem rendelkezik. Érdemjegyeinek átlaga: 1,9 alatt van

Év közben az 1. és 2. évfolyamon a tanulók munkáját minden tantárgyból pontozással, a felmérők esetében a %-ok meghatározásával, majd érdemjegyre történő átváltással, és

szövegesen is értékeljük.

A 2. évfolyamon második félévében és a magasabb évfolyamokon a tanulók munkáját minden tantárgyból érdemjegyekkel értékeljük.

Hit- és erkölcsstanból első félévben szövegesen, év végén érdemjeggyel értékelünk kifutó rendszerben. A szöveges értékelés az első-második évfolyamos szöveges értékelés szerint történik. A 2018/2019-es tanévtől felmenő rendszerben félévkor is érdemjeggyel értékeljük ezt a tantárgyat.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

- a) a tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1),
- b) a tanuló magatartásának értékelésénél és minősítésénél példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2),
- c) a tanuló szorgalmának értékelésénél példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2).

A tanulók munkájának, előmenetelének értékelése érdekében minden tantárgyból minden tanuló munkáját havonta 1, de félévente minimum 3 érdemjeggyel kell értékelni.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt a tantárgyat tanító nevelő időben értesíti az értesítő/ellenőrző könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

Írásbeli feladatok értékelése

Az értékelés egységesítése érdekében iskolánkban az írásbeli számonkérésekhez százalékos határokat állapítottuk meg. Ettől rendkívüli esetben, az adott helyzetet mérlegelve el lehet térni:

0 – 29% =1
30 – 50% =2
51 – 69% =3
70 – 85% =4
86 – 100% =5

Szöveges értékelés átváltása:

Teljesítmény	Érdemjegy
0 – 29%	Felzárkóztatásra szorul Elégtelen (1)
30-50%	Megfelelően teljesített Elégséges (2)
51 -69%	Megfelelően teljesített Közepes (3)
70 – 85%	Jól teljesített Jó (4)
86 – 100%	Kiválóan teljesített Jeles (5)

A beszámoltatások naplóba való bejegyzésének formái: színek alkalmazásával. A jegyek különböző értékűek, ezért a naplóban különböző színnel jelölhetjük.

Zöld:

- felmérés (év eleji),

- szorgalmi feladatok, gyűjtőmunka, kiselőadás, memoriter
- füzetek rendje, külalak
- félévi osztályzat

Piros:

- témazáró, előre bejelentett, nagyobb, átfogó dolgozat, félévi és év végi felmérés
- év végi osztályzat

Kék:

- minden egyéb számonkérés, feleletek, stb.

Fekete:

- előző iskolából hozott jegyek
- enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára előírt tananyag

Szóbeli értékelés:

5: A követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti, tudja a tananyagot, mindazt önállóan alkalmazza. Pontosan szabatosan fogalmaz, saját szavaival is vissza tudja adni a szabályt.

4: A követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget. Apróbb bizonytalanságai vannak a tananyag önálló alkalmazásában. Szóbeli feleletében kisebb előadási hibákat vét.

3: A követelményeket több hibával teljesíti, ismeretei felszínesek. Tudását csak nevelői segítséggel tudja alkalmazni. Szóbeli felelete nem összefüggő, csak kérdések segítségével tud beszámolni tudásáról.

2: A követelményeket súlyos hiányosságokkal sajátította el, de bír a továbbhaladáshoz szükséges ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel.

1: A követelményeket a minimális szinten nem tudja teljesíteni.

A tanulók tanulmányi előmenetelének értékelését elsősorban az előírt követelmények alapján kell végezni, de figyelembe kell venni azt is, hogy a tanuló képességei, eredményei hogyan változtak - fejlődtek-e vagy hanyatlottak - az előző értékelés óta.

Az évközi értékelés ciklusának meghatározása az adott nevelőtől és tanulócsoporttól függ. Hasonlóképpen a módszertani szabadság érvényesül az értékelésbe bevont tanulói megnyilvánulások kiválasztásakor, nemkülönben az értékelési gesztus domináns kiindulópontjának meghatározásában (nevezetesen abban, hogy az értékelésben a fejlődést vagy a hanyatlást hangsúlyozzák-e, vagy a teljesítmény objektív értékét).

Az iskola az osztályzatról a tanulót és a kiskorú tanuló szülőjét félévkor értesítő, év végén bizonyítvány útján értesíti. Értesítő gyakrabban is készülhet az intézmény pedagógia programja szerint.

Ha a tantárgy oktatása félévkor fejeződik be, a tanuló osztályzatát az év végi bizonyítványban is fel kell tüntetni.

A kritikusan gyengén teljesítő tanulók szüleit figyelmeztető célú tájékoztató levélben legalább havonta értesítjük.

A kimagasló teljesítmény esetén a tanulót dicséretben részesítjük.

Országos mérések

Az OH által szervezett mérésekbe való bekapcsolódás: érdemjegyeket a tanuló nem kap érte.

Év végi osztályzatoknál a kiemelkedően teljesítő tanuló **szaktárgyi dicséretben részesíthető**. A bizonyítványban ezt szövegesen tüntetjük fel: „..... tantárgyból dicséretben részesült.”

Mentesítés az értékelés alól

A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti:

- az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
- egyes tantárgy tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alól.

Egyéni munkarend

- Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, **tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.**
- Az egyéni munkarendben tanulók osztályozóvizsgát tesznek.
- A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.
- **A külföldi tartózkodás miatt egyéni munkarenddel rendelkező tanuló esetében a félévi minősítés az igazgató döntése alapján mellőzhető, ez esetben a tanuló csak az év végén ad számot tudásáról.**

Integrált oktatásban résztvevő tanulókra vonatkozó értékelés és minősítés

Az iskola biztosítja a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését-oktatását.

A szakértői bizottság szakvéleményével rendelkező, a nevelési, tanulási folyamatban akadályozott tanulók mérése, értékelése, minősítése újszerű és nehéz feladatnak bizonyul. Cél, hogy az értékelés, a minősítés alkalmazkodjon az érvényben lévő társadalmi, közoktatás-politikai elvekhez, célkitűzésekhez, de egyben épüljön be a helyi oktatás-nevelés folyamatába, segítse a tanuló személyiségfejlődését. Az értékelés ösztönző hatását, a tanulói teljesítmény maximumának nyújtását, az önértékelés erősítését is biztosítsa.

Ennek érdekében az értékelés típusai közül mindhárom értékelési mód érvényesül a speciális igényű tanulók értékelése során.

Diagnosztikus értékelés: (előzetes készségek és tudások felmérése, tanulási problémák esetén az okok feltárása).

Fontos szempont, hogy a diagnosztikus értékelés csak szülői beleegyezéssel történhet, az eredményről komplex felvilágosítást nyújt.

Preventív jelleggel az első osztályos tanulók körében

Az iskolát kezdő, előzetes vizsgálati eredménnyel rendelkező tanulók, szakvéleményének értelmezése.(Nevelési Tanácsadó, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat szakértői véleményei, óvodai, logopédus kolléga jellemzése). Időpontja: iskolai beíratás ideje előtt és legkésőbb augusztus vége.

Fejlesztő jelleggel minden évfolyamon

Átmeneti vagy tartós teljesítményromlás okainak feltárása, a teljesítmények diagnosztikus értékelése, további vizsgálatkérések, melyek alapján a felzárkóztatást különböző jellegű

pedagógiai munkával biztosíthatjuk, a szülők, tanítók, tanárok, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus segítségével.

Időpontja: a tanév során folyamatosan, a probléma felmerülésekor.

Kontrollvizsgálatok szükségesek, melyek megerősítik, módosítják, vagy elvetik az előzőleg kiadott szakértői véleményeket.

A magatartás és a szorgalom helyi értékelésének, minősítésének elvei

A MAGATARTÁS ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

A magatartás értékelése a következő szempontok alapján történik:

- tevékenységek során (udvarias, tisztelettudó, fegyelmezett, becsületes, beszédstílusa stb.) tanúsított magatartás
- a tanulónak a közösségi életre gyakorolt pozitív hatása, kezdeményezőkedv, feladatok teljesítése, segítőkészség, a tanuló magaviselete a tanítási órákon, az órán és iskolán kívüli szervezőkészség,
- a diákönkormányzatban végzett munkája,
- a munkához való hozzáállása, kötelességtudata,
- a dicséretes és az elmarasztalások száma (magatartás füzet, ellenőrző),
- az iskola vagyonának védelme (rongálások visszaszorítása érdekében),
- példamutatás,
- Tanulói házirend betartása,
- környezetünk, iskolánk tisztaságának védelme,
- tevékenysége, mellet az iskola hírnevét növeli.

Értékelése: Mindkét félév végén a nevelőtestület az osztály és az osztályfőnök véleménye alapján, szavazással határozza meg a tanulók osztályzatait.

Osztályzatok:

Példás:

- Társaival segítőkész, megértő, a közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményével, példás viselkedésével elősegíti, társait ösztönzi.
- Az iskolai feladatokból önként részt vállal, azokat teljesíti.
- A versenyeken iskolánkat (eredményesen) képviseli.
- A Tanulói házirendet betartja, s ezzel társainak jó példát mutat.
- Nevelőivel, felnőttekkel, társaival szemben tisztelettudó, udvarias, segítőkész, megértő, együttműködő és jóindulatú.
- Munkavégzése megbízható, pontos, lelkiismeretes.
- Nincs igazolatlan hiányzása.
- Az iskolából csak kivételes esetben (betegség, iskolával kapcsolatos elfoglaltságok) hiányzik, mulasztott óráinak száma kevés.

Jó:

- Részt vesz a közösségi életben, a rábízott feladatokat elvégzi.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedése ellen nincs kifogás.
- A Tanulói házirendet igyekszik betartani.
- Nevelőivel, felnőttekkel, társaival szemben segítőkész, megbízható, tisztelettudó, udvarias.
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő, ezek kismértékűek.

- Írásbeli figyelmeztetések száma legfeljebb kettő, és egyik sem osztályfőnöki vagy igazgatói bejegyzés.
- Az iskolából csak kivételes esetekben hiányzik, mulasztott óráinak száma kevés.

Változó:

- A közösségi munkában csak tanári utasításra vesz részt, a közösség alakítására nincs befolyása.
- Viselkedésével szemben kifogás merül fel.
- A Tanulói házirendet és egyéb iskolai szabályzatokat megszegi illetve csak ismételt figyelmeztetésre tartja be.
- Társaival szemben időnként durva, goromba, nem segítőkész.
- Önértékelése irreális, felelősségérzete, rendszeretete ingadozó.
- Van szaktanári, osztályfőnöki intője.
- Dicséreteinek száma kevesebb, mint az intőké.
- Az írásbeli figyelmeztetések száma legalább kettő.
- Legfeljebb három óra igazolatlan hiányzása van.

Rossz:

- A közösség munkáját és fejlődését hátráltatja, hibáit nem látja be, szándékosan árt a közösségnek.
- Iskolai és iskolán kívüli viselkedésével rossz példát mutat.
- A Tanulói házirendet sorozatos figyelmeztetések ellenére sem tartja be.
- Nevelőivel, társaival, szüleivel szemben tiszteletlen, udvariatlan, időnként durván beszél, nyegle.
- Fegyelmezetlen, verekedést provokál.
- Három vagy annál több óra igazolatlan mulasztása van.
- Legmagasabb fegyelmező intézkedés vele szemben: igazgatói intés.

A SZORGALOMJEGYEK MEGÁLLAPÍTÁSÁNAK ELVEI

Szorgalom

A következő szempontok szerint értékeljük:

- A tanuló szorgalmi osztályzata a tanulmányi munkához való hozzáállását tükrözi.
- Minden gyermeket önmagához viszonyítunk. Két gyermeket nem hasonlítunk össze.
- Az első félévben elért tanulmányi eredményét, az előző év végén elért eredményével hasonlítjuk össze.
- Az év végén elért eredményt, a félévi eredménnyel hasonlítjuk össze.
- Nem átlagot számolunk, hanem a javított és a rontott tantárgyi osztályzatok arányát nézzük meg.
- Ha a tanuló 3 – 5 osztályzatot javított, akkor szorgalmi osztályzata az előző félévihez viszonyítva eggyel jobb lesz.
- Ha a tanuló 3 – 5 osztályzatot rontott, akkor szorgalmi osztályzata az előző félévihez viszonyítva eggyel rosszabb lesz.
- Az ennél kisebb mértékű rontás és javítás esetében nem változtatjuk meg az előző félévi, vagy év végi osztályzatát.

- Ha a tanuló egy tárgyból elégtelen osztályzatot kap, akkor a szorgalmi osztályzata csak kettes lehet.

Osztályzatok:

Példás:

- Tanulmányi munkában kitartó, céltudatosan szervezi meg munkáját.
- A munkában önálló, pontos, megbízható, precíz, önművelésre is képes.
- Többletfeladatokat vállal, munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődő.
- Önellenőrzése rendszeres.
- Egyes tantárgyakból (eredményesen) szerepel a versenyeken.
- Elért eredményei megfelelnek képességeinek.

Jó:

- Figyel az órákon, a házi feladatait elvégzi, az órákra képességeihez mértén lelkiismeretesen készül.
- Önállóan, rendszeresen dolgozik.
- Időnként ösztönözni kell az órai munkában való aktivitásra.
- Érdeklődése megmarad az iskolai tananyag keretein belül.
- Képes lenne jobb eredményre, a munkához való viszonya a tőle elvárható szintű.

Változó:

- Munkastílusa rapszodikus, hanyag és a jó munkák váltogatják egymást.
- Önállótlan, csak utasításra kezd a munkához, nem ellenőrzi önmagát.
- Munkája változékony, gyakran dolgozik képességszintje alatt.
- Szétszórtság jellemzi, ritkán figyel valamire.

Hanyag:

- Megbízhatatlan, feladatait nem végzi el.
- Képességeihez, a körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz tanulmányi előrehaladása érdekében.
- Gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz.
- Érdeklődése a tananyagra nem terjed ki, teljes közömbösség jellemzi.
- Tanulmányi munkájában eredménytelen.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

A TANULÓ JUTALMAZÁSA

Jutalomban részesül az a tanuló, aki képességeihez mértén:

- példamutató magatartást tanúsít,
- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el,
- az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez,
- iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális, stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt, bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez.

Az iskolai jutalmazás formái:

Szaktanári dicséret	Kiemelkedő tantárgyi teljesítményért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	A szaktanár
Osztályfőnöki dicséret (szóbeli, írásbeli)	Kiemelkedő közösségi munkáért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Az osztályfőnök (a szaktanárok, a napközis nevelők, a diákönkormányzat javaslata alapján)
Igazgatói dicséret (szóbeli, írásbeli)	Kimagasló tanulmányi, kulturális és sport eredményért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	Az osztályfőnök és a szaktanár javaslatára az igazgató
Jutalomkönyv	Kimagasló tanulmányi, kulturális és sport eredményért; szorgalmáért, közösségi munkáért	A tanév végén	A szaktanárok vagy az osztályfőnök, a napközis nevelő
Oklevél	Kitűnő tanulmányi eredményért	A tanév végén	Az osztályfőnökök
Oklevél	Tanulmányi versenyen elért kiemelkedő teljesítményért	A tanév folyamán, amikor a tanuló érdemes lesz rá	A szaktanárok
Nevelőtestületi dicséret	Példamutató magatartásért és/vagy kiváló tanulmányi eredményért	A tanév végén	Az osztályfőnök javaslatára a nevelőtestület
Péchy-díj	Nyolc éven keresztül nyújtott kimagasló tanulmányi eredményért	A 8. tanév végén	A nevelőtestület
Díszoklevél	Kiemelkedő szaktárgyi, kulturális- és sportteljesítményért év végén	Az adott iskolafokozat utolsó tanévének végén	A nevelőtestület

Oklevél	Versenyeken elért kimagasló eredmény, tanulmányi munka, szorgalom	A tanév végén	A nevelőtestület
---------	---	---------------	------------------

Igazgatói dicséretben részesülhet az a tanuló, aki a következő szempontok valamelyikének eleget tesz:

- iskolai ünnepélyeken, rendezvényeken történő szereplés,
- területi/megyei versenyeken elért helyezések (I – VI.),
- országos versenyen való szereplés,
- iskolai rongálások megakadályozásában vagy azok megszüntetésében való eredményes közreműködés során,
- szervezési feladatokért, amelyeket az iskola tanulóíért, közös programok megvalósításáért oldanak meg,
- a szaktanári és osztályfőnöki dicséretetek száma eléri a tizet,
- a diákönkormányzat – vezetői dicséret után.

A nevelőtestület félévi és év végi osztályzaskor szavazással dönt az általános, nevelőtestületi dicséretéről azon tanulók esetében, akik a következő feltételeknek megfelel:

- magatartás példás,
- szorgalom példás,
- legalább öt tárgyból dicséretben részesült.

AZ ELMARASZTALÁS SZEMPONTJAI, FORMÁI

Szaktanári figyelmeztetés (szóbeli, írásbeli)	A tantárgyi követelmények nem teljesítése, a felszerelés, a házi feladat többszöri hiánya, az órákon előforduló fegyelmezetlenség miatt.
Szaktanári intés, megrovás (szóbeli, írásbeli)	
Osztályfőnöki figyelmeztetés (szóbeli, írásbeli)	A tanuló tanulmányi és magatartásbeli kötelezettség szegése, a házirend enyhébb megszegése, igazolatlan mulasztása miatt.
Osztályfőnöki intő (szóbeli, írásbeli)	
Osztályfőnöki megrovás (szóbeli, írásbeli)	
Igazgatói figyelmeztetés (szóbeli, írásbeli)	Az iskolai házirend gyakori megsértése, igazolatlan mulasztás, szándékos kisebb értékű károkozás, fegyelmezetlenség miatt.
Igazgatói intés (szóbeli, írásbeli) Igazgatói megrovás (szóbeli, írásbeli)	Az iskolai házirend súlyos megsértése, szándékos károkozás, igazolatlan mulasztás, súlyos fegyelmezetlenség miatt.

Automatikusan igazgatói figyelmeztetésben részesül az a tanuló, aki a következőket elköveti:

- mások tulajdonának elsajátítása,
- verekedés,
- más testi épségének veszélyeztetése,
- iskolai vagyonának rongálása, tönkretétele, számítógépes hálózat jogtalan használata,
- az iskola engedély nélküli elhagyása,

- iskolai okmányok hamisítása, csalás,
- dohányzás az iskola épületében,
- alkoholfogyasztás tanítás alatt és iskolai rendezvény (kirándulás is) alkalmával.

Kisebb súlyú vétség esetén, többször felszólítjuk a tanulót a házirend betartására. A büntetést osztályfőnöki figyelmeztetéssel kezdjük, majd a további fokozatok következnek.

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a fogyatékossg típusához és fokához igazodó fejlesztő program

Az iskola a nemzeti alaptanterv és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei alapján készíti el a sajátos nevelési igényű tanulók fogyatékossgának típusához és fokához igazodó fejlesztő programot.

A sajátos nevelési tanulók iskolai fejlesztéséhez ezek alapján a pedagógus egyéni fejlesztési tervet készít.

I. Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján sajátos nevelési igényű tanulók nevelése-oktatása

Ebbe a kategóriába tartoznak

- a súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral küzdő tanulók, akik az iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása miatt egyéni sajátosságaik figyelembevételével fokozott pedagógiai, pszichológiai megsegítést, gyógypedagógiai segítséget igényelnek.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló iskolai alulteljesítés esetén folyamatos gyógypedagógiai megsegítést igényel, ami komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások formájában, a többségi pedagógus bevonásával, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében végezhető.

Az iskolai oktatás, a pedagógiai, gyógypedagógiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció és rehabilitáció a tanulási- vagy figyelem- és magatartásszabályozási zavar jellegétől, súlyosságától, a társuló zavarok meglététől, a háttérben lévő sajátos képességmintázat fejlődési lehetőségeitől, mértékétől, dinamikájától függ.

Az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó tanuló oktatása integráltan, a kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő, sajátos nevelési igényű) tanulók személyi és tárgyi feltételeivel is rendelkező többségi általános iskolában vagy intenzív terápiás és oktatási céllal szervezett időszakos különnevelés keretében (pl. beszéd-fogyatékossggal társulva logopédiai osztályban, tagozaton vagy gyógypedagógiai intézményben) történhet.

A fejlesztés hatékonyságához szükséges, hogy egyéni fejlesztési terv alapján egyrészt komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, másrészt a tanórákon az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer keretében történjen.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt figyelmet követel, valamint a tanulószervezési módok, a tanulási és értékelési eljárások megválasztása terén sajátos feladatot jelent a tanulási zavarral küzdő, ugyanakkor bármely területen tehetségesnek bizonyuló tanulók felismerése, tehetségük gondozása, ami a pályaorientáció folyamatára is hatással van.

A tanulók fejlesztésében törekedni kell

- a tudatos, tervszerű, egyénre szabott fejlesztési terv kialakítására;
- a komplex megközelítésre és módszerválasztásra;
- a fejlődési dinamika nyomon követésére.

A tanulás-tanítás folyamatában kiemelt jelentőségű

- a tananyag adaptálása;
- tanulásmódszertani elemek beemelése;
- változatos tanulásszervezési módok, differenciált oktatásszervezés, projektmunka biztosítása;
- a tanuló szükségleteihez illesztett tanulási stratégiák megválasztása, a személyre szabott, tanulóközpontú tanulás;
- az értékelési eljárások megválasztása, a fejlesztő értékelés szükségessége;
- a társas beilleszkedés, a szociális kompetenciák fejlődésének kiemelt támogatása az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába tartozó mindegyik tanulónál, ami lényeges elvi kiindulópontja a gyakorlati munkának;
- az egyéni tanulási utak megismerésének szükségessége, az adekvát pedagógiai támogatás tervezése céljából;
- a kronológiai életkorból adódó sajátosságok kiemelt figyelembevételével;
- az olvasást, írást, számolást megalapozó bázisfunkciók, különösen a nyelvi képességek fejlesztése;
- a környezet illesztése a gyermek szükségleteihez;
- érthető és követhető idői és téri struktúra kialakítása;
- átlátható és érthető szabályok kialakítása.

További fontos tényező a tanulók támogatásában a szülők bevonódásának elősegítése, a partnerségi viszony kialakítása és a pedagógusok (tanórán a pedagógiai asszisztens), a (külső, belső) segítő szakemberek munkájának összehangolása, együttműködése.

Kiemelt feladatok a nevelés-oktatás során

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladat a tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása, vagyis a tananyag-feldolgozásnál a pedagógusnak figyelembe kell vennie a tantárgyi tartalmaknak a tanulói sajátosságokhoz való illesztését, az esetleges adaptálás lehetőségeit, tekintetbe véve azon tananyagrészeket, amelyek egyéni vagy kiscsoportos korrepetálással, fokozatos felzárkóztatással, kompetenciafejlesztéssel és az így irányított otthoni gyakorlással az osztályfoknak megfelelő ismeretszerzés és - alkalmazás a tanulónál eredményesnek bizonyul.

A pozitív énkép és önértékelés kialakítása érdekében a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek és már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek! Ehhez az elváráshoz kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek a várt és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei.

Az iskola feladata:

- az optimális és támogató tanulási környezet kialakítása az előzetesen felmért szükségletek alapján;
- előzetes tudás felmérése;
- érdeklődés, motivációs bázis felmérése;
- énhatékonyság erősítése az osztálytermi és egyéni munkán keresztül is;
- módszertani sokrétűség megvalósítása;

- differenciálás megvalósítása:
  - a feladatok megoldásához hosszabb időszavakat, tágabb kereteket kell megjelölni ott, ahol erre szükség van;
  - a feladatok tartalmát, a nevelési-oktatási célt szem előtt tartva, a tanuló egyéni szükségleteihez, képességstruktúrájához és teherbírásához szükséges igazítani;
  - az iskolák segítő megkülönböztetéssel, egyénileg is támogassák a tanulókat, elsősorban az önmagukhoz mért fejlődésüket értékelve;
  - ehhez szükséges a személyre szabott értékelés, fejlesztő értékelés;
- a különbségeket az iskola az emberi viselkedés komplex környezeti hatások szerint alakuló sokféleségére utaló jellegzetességnek, az agyi érés, fejlődés változatos megnyilvánulásának (neurodiverzitás) tekintse;
- a gyógypedagógus, valamint az adott iskolában különböző tantárgyakat tanító pedagógusok tudásmegosztásra épülő, szakmailag egymást támogató tevékenysége.

További feladat a tanulás iránti motiváció, kitartás és a kudarctűrő képesség növelése, a kortársakra és a felnőttközösségre irányuló rendezett társas kapcsolatok kialakítása, a társadalmi együttélés szabályainak követése és az önállóságra nevelés.

A pedagógusoknak olyan tanulási tapasztalatokra, tanítási módszerekre és támogató stratégiákra szükséges támaszkodniuk, amelyek figyelembe veszik

- a tanulók azonosított tanulási szükségleteit,
- érdeklődését,
- tehetségét,
- célkitűzéseit,
- kulturális hátterét.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően, valamint a jellemző figyelemkoncentráció eltéréseit is figyelembe vevő tanórai foglalkozásokkal, a tanórán belül 15-20 perces tevékenységek váltakozásával segíthető a tanulás konszolidációja, biztosítható a megfelelő terhelés, valamint a figyelem fenntartása.

Olvasási zavar

Az olvasási zavar (diszlexia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő értő olvasás készségének kialakításával az olvasóvá válás elősegítése.

Fő célkitűzések:

- a) az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a magyar nyelv ortográfiai sajátosságait figyelembe vevő analízis-szintetizáló módszerrel;
- b) stabil betűismeret, betű-hang megfeleltetés kialakítása;
- c) biztos szóolvasás kialakítása mind valódi, mind álszavak esetében;
- d) olvasás fluenciájának/gördülékenységének elősegítése;
- e) az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt;
- f) szövegértési stratégiák kialakítása;
- g) a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során;
- h) az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel;
- i) a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, a tanulás támogatása pl. képekkel, gondolattérképpel, nyomtatott óravázlatokkal, bemutatók rendelkezésre bocsátásával, a szövegek auditív felkínálásával (pl. hangfájlok szerkesztése, hangoskönyvek, optikai karakterfelismerés stb.), gépirással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával;
- j) speciális olvasástanítási program alkalmazása;

- k) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása;
- l) az olvasási kedv felébresztése, a motiváció erősítése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése,
- b) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése,
- c) modalitás-specifikus integráció fejlesztése,
- d) különböző észlelési funkciók fejlesztése.

Íráskép zavara

Az íráskép (írásbeli kifejezés) zavara (diszgráfia) esetében kiemelt feladat az osztályfoknak megfelelő íráskészség kialakítása, annak elősegítése, hogy a tanuló képes legyen használni az írott nyelvet (akár folyóírás, akár nyomtatott írás, akár gépirás verziókban) a kommunikáció, ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljára.

Fő célkitűzések:

- a) az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása (ráírás, másolás, önálló íráskivitelezés);
- b) a különböző írásformák tanulói képességeikhez, szükségletekhez és preferenciákhoz illesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) eszköz (ceruza, ceruzafogó) helyes használata;
- b) megfelelő testtartás kialakítása az írás során;
- c) a mozgáskoordináció fejlesztése;
- d) a testséma biztonságának kialakítása, a szenzomotoros integráció fejlesztése;
- e) a vizuomotoros koordináció/szem-kézmozgás összerendezettségének fejlesztése;
- f) célirányos mozgások fejlesztése, különös tekintettel a manipulációs mozgásokra, praxiára/célirányos mozgások kivitelezésére;
- g) a ritmus, a nyomás és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése;
- h) a végrehajtó működés fejlesztése, különös tekintettel a motoros output optimalizálására.

Helyesírás zavara

A helyesírás zavara (diszortográfia) esetében kiemelt feladat az írott nyelv ortográfiájának/helyesírásának tudatosítása, lehetőség szerint a fluens/gördülékeny íráskészség elérése, az önellenőrzés különböző módjainak (pl. infokommunikációs technológia, helyesírás-ellenőrző és -javító szoftver) készségszintű elsajátíttatása.

Fő célkitűzések:

- a) a spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása;
- b) a fő helyesírási szabályok begyakoroltatása (a kivételek megtanulásának mellőzésével), analógiás stratégiahasználat kialakítása;
- c) önmonitorozás, önellenőrzés rögzítése;
- d) a diszlexia reedukáció (olvasás újratanítása) speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) fonológiai, nyelvi, metanyelvi tudatosság fejlesztése;
- b) beszédpercepció fejlesztése;
- c) verbális emlékezet, munkaemlékezet fejlesztése;
- d) modalitás-specifikus integráció fejlesztése;
- e) hang-betű megfeleltetés fejlesztése.

Számolási zavar

A számolási zavar (diszkalkulia) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló az osztályfokának megfelelő matematikai készséggel rendelkezzen, képes legyen a matematikai kompetencia megszerzésére, a matematikai műveletek használatára, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás és a hétköznapi gyakorlat színterein.

Fő célkitűzések:

- a) a számosság és a számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése;
- b) matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása;
- c) a matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása;
- d) a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés;
- e) segítő, kompenzáló eszközök használatának lehetővé tétele;
- f) a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások alkalmazása;
- g) a matematikai gondolkodás és érvelés (kérdésfeltevések, szóbeli kifejezés, érvelés, divergens, ill. konvergens gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, problémamodellezés, algoritmikus gondolkodás) fejlesztése;
- h) a diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a nyelvhasználat összehangolt fejlesztése;
- b) szám- és mennyiségfogalom kialakítása, magasabb szintű matematikai fogalmak kialakítása, alkalmazása, a mindennapi élethelyzetek problémamegoldásának segítése, fejlesztése;
- c) a vizuális-téri képességrendszer fejlesztése;
- d) a sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése;
- e) az önértékelés fejlesztése, sikerélmény biztosítása.

Figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar

A figyelemhiányos/hiperaktivitás zavar (ADHD) esetén kiemelt feladat, hogy a tanuló a figyelmi, aktivitási és impulzivitási nehézségei ellenére elsajátítsa az osztályfokának megfelelő ismereteket és kompetenciákat minden tantárgy esetében. Cél, hogy az ismeretszerzés és -alkalmazás, a tudásgyarapítás és képességfejlődés osztálytermi és hétköznapi színtereken is megvalósuljon.

Fő célkitűzések:

- a) a figyelem- és viselkedésszabályozás egyensúlyának megteremtése személyre szabott támogatással;
- b) teammunka keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, szakorvosi együttműködés;
- c) a figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése;
- d) a túlzott viselkedéses aktivitás veszélytelen és nem zavaró levezetésének megteremtése;
- e) fokozott egyéni bánásmód;
- f) az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése;
- g) önbecsülés és pozitív énkép kialakítása;
- h) szociális készségek fejlesztése, beilleszkedés elősegítése;
- i) feladat kivitelezés idői és téri struktúrájának megtervezése és kivitelezése;
- j) dicséret, jutalom, motiválás, sikerélmény biztosítása.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) ADHD esetén a képességfejlesztés kiemelt területe az önszabályozás fejlesztése;
- b) a társas szabályok, a mindennapi együttéléshez szükséges normák kialakítása és betartatása;
- c) a mindennapi együttéléshez szükséges szociális/társas készségek kialakítása, fejlesztése;
- d) a figyelmi működés és a kontrollált viselkedés kialakításának támogatása;
- e) speciális figyelemtréning, különösen a tartós figyelemre vonatkozóan;
- f) koncentráció fejlesztése;
- g) utasításkövetés gyakorlása, fejlesztése;
- h) a türelem, késleltetés és gátlás képességének fejlesztése;
- i) mozgáskoordináció, biztonságos mozgáskivitelezés fejlesztése, adekvát mozgásos aktivitás biztosítása.

Magatartásszabályozási zavar

A magatartásszabályozási zavar esetében kiemelt feladat a közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

Fő célkitűzések:

- a) az önszabályozás fejlődésének támogatása pedagógiai eszközökkel;
- b) kihívást jelentő viselkedések/viselkedésproblémák csökkentése;
- c) adaptív viselkedés, szabálykövetés, szabálytartás kialakulásának támogatása;
- d) társas készségek, kapcsolatok fejlesztése.

A célzott képességfejlesztés kiemelt területei:

- a) düh- és agressziókezelés fejlesztése,
- b) érzelmfelismerés és érzelemkifejezés fejlesztése,
- c) kommunikáció fejlesztése,
- d) konfliktuskezelési képesség, problémamegoldás fejlesztése,
- e) megküzdési képesség fejlesztése,
- f) figyelmi működés fejlesztése.

Eszközei lehetnek:

- kognitív viselkedésterápiás eljárások egyes elemeinek alkalmazása pedagógiai helyzetben;
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása (napirend);
- tevékenységek végzésének, iskolai feladatok teljesítésének lépésekre bontása (folyamatábra/forgatókönyvek);
- sikerélmény biztosítása, pozitív megerősítés, jutalmazási technikák bevonása;
- együttműködés a családdal és más szakemberekkel.

A Nat alkalmazása az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók nevelése-oktatása során

A helyi tantervben az egyes tanulási területekhez kapcsolódó tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, megvalósításukat a gyermekkel foglalkozó pedagógus és gyógypedagógus közösen támogatja az egyéni fejlesztési tervben rögzítettek alapján, és ennek megvalósulását rendszeresen felülvizsgálják.

Mindennek megvalósulása az osztálytermi környezetben folyó munka és az egyéni vagy kiscsoportos habilitatív/rehabilitatív tevékenység, valamint az esetmegbeszélés, teamtanítás, közös tervezés, közös értékelés, tananyag-adaptáció együttes alkalmazásával lehetséges.

A Nat kiemelt célkitűzése:

- az aktív tanulás, az egyénre szabott tanulási utak, a tanulói sokféleség figyelembevételével.
Az egyéb pszichés fejlődési zavar alapján SNI tanulóknál mindezen célok megvalósulását támogatja a rugalmas tanulásszervezés, a heterogén tanulócsoportok, a tanulók közötti kooperációra építő módszerek, a minden szempontból akadálymentes és minden tanuló számára egyformán hozzáférhető tanulási környezet létrehozása, a differenciált célkijelölés, a többszintű tervezés, a differenciáló módszerek a feladatra vonatkozó instrukciók adásában és az értékelésben, valamint szükség szerint adaptált tananyag használata.

A helyes módszertan megválasztásában fontos a tanulókat nevelő, oktató pedagógusok, a szülők és a szakszolgálatok közötti széles körű szakmai együttműködés, a tapasztalatok cseréje, a jó gyakorlatok megosztása (kölsönös együttműködés, partneri, bizalmi kapcsolat kialakítása).

Az együttgondolkodást, a közös szemléleti alapokat a pedagógiai szakszolgálatok és a nevelést-
oktatást végző intézmények között **valódi tudásmegosztáson alapuló, átjárható információáramlás támogatja.**

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését! E feladatok minden tanulási területen meg kell hogy jelenjenek.

Kulcskompetenciák fejlesztése az irányelv alapján

Alapkompetenciák

- *A tanulás kompetenciái*
- *A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)*
- *A digitális kompetenciák*
- *A matematikai, gondolkodási kompetenciák*
- *A személyes és társas kapcsolati kompetenciák*
- *A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái*
- *Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák*

Az iskolai fejlesztés szakaszai (alapozó [első félév, óvoda–iskola átmenet], alsó tagozat, felső tagozat, középiskola)

Az alapkészségek biztos kialakítása, a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges alapkompentenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozása, valamint a tanulási motiváció felkeltése és fenntartása az egyéb pszichés fejlődést mutató tanulók esetében is kiemelt jelentőségű.

A különbségek feltárása, az érési késést, fejlődésben való elmaradást mutató gyermekek képességeinek fejlesztése az alapkészségek kialakítása szempontjából is az alapozó nevelési szakasz kiemelt feladata.

Az első tanév első féléve minden köznevelési intézményben olyan előkészítő szakasz, amely tananyagában, módszereiben és értékelési formáiban eltér a későbbiektől. Ez az egyéb pszichés fejlődési zavar kategóriába eső tanulóknak kedvező, a Nat-ban javasoltak alkalmazása megfelelő.

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a Nat-ban rögzítettektől. A helyi tantervben indokolt lehet esetükben az 1. évfolyam két tanévi időtartamra történő széthúzása. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és a feladattudat kialakításának időszak a gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló-terápiás módszerek alkalmazásával.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

Fontos, hogy a tanulóval szemben támasztott elvárások egyértelműek, már a tanulási folyamat elején ismertek legyenek. Ehhez kell igazodniuk azoknak az alkalmazott mérési és felmérési stratégiáknak, amelyek az elvárás és a mért mutatók összhangja esetén a sikeres pedagógiai munka eszközei. Ennek értelmében a differenciált pedagógiai tervezés alapját a tanulási folyamat kezdetén ismert, a fenntartó által felkínált és/vagy az iskola pedagógiai programjában rögzített, diagnosztikus céllal történő értékelés adja. A tanulási folyamat követését szolgáló felméréseket, ellenőrző méréseket minden esetben a tanulást támogató, fejlesztő-segítő értékelésnek és visszajelzésnek kell követnie. Ezeknek az eszközöknek a kiegészítése a tanulói önértékeléssel, a társértékeléssel és a csoportos értékelési formákkal lehetővé teszi, hogy az értékelés a tanuló számára örömteli, élvezetes eseménnyé váljon, fejlesztve ezzel a reflektivitást és az érzelmi, szociális intelligenciát, valamint a pozitív énkép és önbecsülés fejlődését.

A szummatív értékelés helyett fejlesztő és diagnosztizáló mérés és fejlesztő szöveges értékelés bevezetése indokolt.

Habilitáció/rehabilitáció

Az egyéni fejlesztőmunka tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása logopédus, pszichopedagógus, tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon/szakirányon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, gyógypedagógus-terapeuta, pszichológus és egyéb szakemberek (pl. szomatopedagógus, gyermekpszichiáter) bevonásával történik és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről (mikro-, ill. makrotervezés) tájékoztatást kell kapniuk az osztálymunkában részt vevő pedagógusoknak, szaktanároknak, különös tekintettel a gyermek osztályfőnökére.

A gyógypedagógiai tanár, terapeuta által vezetett pedagógiai rehabilitáció a funkcionális képességfejlesztő programok külön alkalmazásával, a fejlesztések során tanultak elmélyítésével szolgálja az eredményes iskolai előmenetelt.

A tehetséges tanulók számára a tehetségük kibontakozásához szükséges feltételek, eszközök, módszerek biztosítása a pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata a tanórai és tanórán kívüli tehetséggondozás mellett.

Az egészségügyi célú rehabilitáció elsősorban az egyéb pszichés fejlődési zavar jellegének, tüneteinek kivizsgálásakor megállapított diagnózisnak megfelelő szakorvosi ellátást, annak folyamatosságát, kontrollját, valamint a pedagógiai rehabilitációt segítő egészségügyi terápiákat foglalja magába.

Ennek érdekében a diagnózisalkotás fontos része a gyermekpszichiátriai vizsgálat (ADHD és magatartásszabályozási zavar esetén), szükség esetén kiegészítésként gyermekneurológiai, fül-orr-gégészeti, valamint gyermekszemészeti vizsgálat, továbbá az ezekhez kapcsolódó beavatkozások és rendszeres kontroll.

II. A hallási fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

1. A hallási fogyatékos (továbbiakban: hallássérült) tanuló

A hallássérülés gyűjtőfogalom. Hallássérült személyek a nagyothallók, a siketek és a cochleáris implantátumot (továbbiakban: CI) viselők. A cochleáris implantátum a belső fülbe ültetett hallásjavító eszköz. A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól eltérhet a nyelvi kommunikáció (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangzó beszéd stb.) fejlettsége, ennek következtében a megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat.

2. A hallássérült tanulók fejlesztésének alapelvei

A hallássérült gyermekek, tanulók speciális oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja hallássérültek speciális gyógypedagógiai intézménye, többségi általános iskola, vagy más, speciális szolgáltatást nyújtani tudó intézmény. Ebben az esetben a speciális, szakspecifikus ellátást a hallássérült gyermekek és tanulók megsegítésekor a hallássérültek pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus (szurdopedagógus) látja el. A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető:

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményektől (EGYMI);
- a pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől;
- a pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől;
- az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézményektől.

A hallássérült tanuló fejlesztési lehetőségeit személyiségjegyei, intellektusa mellett döntően befolyásolja a hallássérülés bekövetkeztenek, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, segédeszközzel való ellátásának, a fejlesztés megkezdésének ideje. A hallássérült gyermekek fejlesztése az általános pedagógiai tevékenységen kívül egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások, eljárások folyamatában valósul meg.

A rendszeresen végzett mérési, speciális pedagógiai vizsgálati, megfigyelési, tapasztalati eredmények figyelembevétele, valamint az audiológus szakorvossal történő folyamatos kapcsolat elengedhetetlen feltétele az eredményes gyógypedagógiai és egészségügyi rehabilitációs és rehabilitációs tevékenységnek. A szakszerű pedagógiai munka végzéséhez mindezen ismeretek, valamint elemi technikai tudnivalók (hallókészülék stb. kezelésében tájékozottság) szükségesek a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő-oktató pedagógus számára.

A hallássérült tanulók többségi iskolában történő együttnevelése

A nevelés-oktatás szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszer minden esetben a gyermek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A többségi iskolában történő együttnevelés a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntését igényli az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével.

Az együttnevelés nem lehet formális, a befogadó iskolának szükséges változtatásokat végrehajtani a valódi befogadás érdekében, így pl. a módszer- és eszközrendszerben (differenciálás, egyéni képességek figyelembevétele stb.), az óraszervezésben, a teljes tantestület szemléletváltozásában.

A gyógypedagógus partner a megoldásokban. Az iskola akkor válik valódi befogadóvá (inkluzív iskola), amennyiben a tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez.

A hallássérült gyermekek együttnevelése halló társaikkal többféle formában lehetséges:

- egyéni teljes integráció, amelyben a gyermek az oktatás teljes időtartamában a befogadó csoportban van;

- csoportos teljes integráció, amelyben a hallássérült csoport a befogadó iskola azonos osztályfokán tanul; esetenként a két pedagógus (többségi és gyógypedagógus) közösen vezeti az órákat;
- részleges integráció, amikor a tanuló a tanórák egy részén vesz részt a többi tanulóval együtt, a többi időt gyógypedagógussal, csoportban tölti.

Az integrált nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

- Az adott tantestület pozitív hozzáállása, bevonódása és toleranciája fontos tényező.
- Az adott iskola pedagógiai programjának, illetve tantervének elkészítésekor figyelembe kell venni a hallássérült gyermek speciális fejlesztési igényeit a tananyag, a követelmény, az értékelési mód és a speciális módszertan tekintetében.
- Külön gondot kell fordítani arra, hogy a tanuló minden segítséget megkapjon hallássérüléséből, gyengébb nyelvi kommunikációs kompetenciájából, fogalmi gondolkodásából eredő hátrányának és ezzel összefüggő esetleges tanulási nehézségének leküzdéséhez.
- A többségi pedagógusnak az értékelésnél figyelembe kell vennie a hallássérülés következményeként fellépő kommunikációs nehézségeket, a szókincs esetleges elmaradását, a szóbeli, írásbeli kifejezőkészség gyengébb voltát, az abban előforduló grammatikai hibákat és kiejtési problémákat.
- Ne legyen az értékelés része olyan követelmény, mely a tanuló sérüléséből következően nem teljesíthető halló társaival azonos szinten vagy módon (hosszú memoriter, hangsúlyos, ritmusos versmondás, tollbamondás stb.). Az értékelésnél az egyéni fejlesztési terv követelményeit figyelembe kell venni.

Az együttműködés során a befogadó pedagógusközösség vállalja, hogy:

- segíti a gyermek beilleszkedését a közösségbe;
- konzultációs, hospitálási és osztálytermi együttműködési lehetőséget biztosít a gyógypedagógus számára;
- a jogszabályokban foglaltak érvényesítése során mindent megtesz a hallássérült gyermek sikeres integrációja érdekében;
- megszervezi a törvényben meghatározottak szerint a szükséges egyéni korrekciós órákat.

Az együttműködés során a szurdopedagógus/utazótanár vállalja, hogy:

- tájékoztatás nyújtásával segíti a befogadó pedagógus-, gyermek- és szülői közösségek, valamint az intézmény többi pedagógusának felkészítését a hallássérült gyermek érkezése előtt, majd beilleszkedése során;
- konzultációval segíti a pedagógusok, az oktató/nevelő közösség munkáját a hallássérült gyermek sajátosságainak megértésében;
- hospitál a gyermek osztályában;
- segítséget nyújt a befogadó intézmény pedagógusainak tanórai munkájához;
- nyomon követi a gyermek fejlődését;
- egyéni fejlesztés során fejleszti a gyermek nyelvi és kommunikációs kompetenciáját;
- esetlegesen koordinálja a rehabilitációs munkában részt vevő szakemberek munkáját;
- rendszeresen kapcsolatot tart a szülővel.

Az eredményesség érdekében szükség van a szülők aktív közreműködésére, valamint a szülők és az iskola együttműködésére. Az integráltan tanuló hallássérült gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai habilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatot tesz, illetve a hallássérülés tényéből következik (pl. audiológiai gondozás). Ennek megszervezéséhez a szakértői javaslat, a fogyatékos típusa szerint illetékes gyógypedagógiai módszertani intézmények részéről történő folyamatos tanácsadás nyújt segítséget.

A Nemzeti alaptanterv (továbbiakban: Nat) alkalmazása a hallássérült (siket és nagyothalló) gyermekek nevelésében-oktatásában

A hallássérült tanulók nevelésében a Nat-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes tanulási területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvényei.

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása, pályaaorientáció
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- A fenntarthatóság, környezettudatosság

Az irányelvben meghatározottak szerint.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- Anyanyelvi kommunikáció
- Idegen nyelvi kommunikáció
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Az irányelvben meghatározottak szerint.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Az egyes tanulási területek hangsúlyos, speciális feladatai:

Magyar nyelv és irodalom

A hallássérült tanulók fejlesztésének kiemelt feladatai a Magyar nyelv és irodalom tanulási területtel összefüggésben:

- spontán beszédhasználat fejlesztése (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása;
- az önálló szövegértő olvasás fejlesztése az alsó tagozaton, hangsúlyosabban köznapi témájú szövegekre támaszkodva, majd később fokozatosan irodalmi művek bevonásával. Ez jelenti az olvasásra alapozó tanulás alapjainak lerakását;
- a beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;
- a nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének megtámogatása, mind a bemenetnél (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, a szólások és közmondások, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismerése, alkalmazása);
- e tanulási terület keretében a hallássérült gyermekek számára létrehozott speciális intézményekben önálló tantárgyként a magyar nyelv is megjelenhet.

Az ismeretek elsajátításában a tanulók mindinkább támaszkodjanak a hallás útján megszerezhető információkra. A hallássérült tanulók komplex nyelvi fejlesztésére van szükség, speciális feladatokkal, módszerekkel, a nyelvi kommunikáció mind teljesebb értékű elsajátításának céljából. A fejlesztés tartalmába – az alsóbb évfolyamokon hangsúlyosabban – integrálódhat a közvetlen környezet társadalmi és természetismereti anyaga. A Nat-ban és a kerettantervben rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni és helyettesíteni az irodalmi műveket.

A tanulási terület speciális fejlesztési részterületei valamennyi évfolyamon:

a) Egyéni társalgás

Ezeknek az óráknak a keretében zajlik az elsősorban köznapi témájú verbális kommunikáció, a nyelvi szerepváltás, a beszédértés (beszédhallás és szájról olvasás), és a gondolatok önálló, minél érthetőbb megfogalmazásának folyamatos fejlesztése. A fejlesztés az egyéni anyanyelvi nevelés keretei között történik, speciális módszerek alkalmazásával.

b) Hallás-, ritmus-, mozgásnevelés

Közvetlenül a hallássérülést és annak következményeit tantárgyi keretekben, egyénre tervezett fejlesztési programmal lehet kompenzálni, így válik lehetővé a hallásfigyelem fejlesztése. A speciális tevékenykedtetés a beszédhallás, a hangos beszéd további komponenseinek (beszédhang, beszédritmus, dallam, hangsúly) fejlesztését célozza meg. A dráma és tánc kiemelt szerepet kap a tanulók térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának kialakításában, ön- és társismeretük megteremtésében, problémamegoldó képességük, kommunikációjuk fejlesztésében. A fejlesztési program az egyéni adottságok figyelembevételével készül. Az elért teljesítmények az egyéni hallásvesztés és a személyes adottságok miatt nagy eltérést mutatnak, ezért közös követelményrendszer meghatározása nem indokolt.

Idegen nyelv

A hallássérült tanulók oktatásában az élő idegen nyelv tanítása az intézmény pedagógiai programja, helyi tanterve alapján szervezett keretekben, a nyelvi fejlettségi szint függvényében történik. Az oktatás folyamatában jelentős hangsúlyt kap az írásos forma.

A csoportokat a nyelvi fejlettségi szint szerint célszerű szervezni. Az értékelés alól felmentett tanulók számára szervezett foglalkozások elsődleges célja a képességfejlesztés, melynek egyik fő feladata az idegen nyelvi készségek fejlesztése, az idegen nyelv elemi szintű tanulására történő felkészítés. Kívánatos a korszerű idegennyelv-tanítás módszereinek alkalmazása, a köznapi helyzetekben történő kommunikációfejlesztés. Indokolt esetben lehetőséget kell biztosítani a jelnyelv választására vagy a magyar anyanyelvi kompetenciák fejlesztésére, az idegen nyelvi órák keretében, a többi tanuló által tanult nyelv helyett.

Matematika

A nyelvi kommunikációs szint, a fogalmi gondolkodás, a szövegértő olvasás, valamint a matematikai problémák felismeréséhez és megoldásához szükséges absztrakciós képesség szoros összefüggést mutat. Ebből következően a matematika eredményes oktatásának feltétele a fogalmi, gondolkodásbeli megalapozottság. Ehhez szükséges, hogy a nyelvi kommunikációs szint megfelelő alapokat biztosítson a gondolkodási műveletek elsajátításához. A hallássérülésből adódó szókincs- és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihat(hat)nak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztése a

tevékenykedtetés, a manipuláció, a speciális szemléltetés és a tananyagok – interaktív tábla és digitális tananyagok – lehetőség szerinti alkalmazásával valósul meg.

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése hangsúlyos szerepet kap. Egy-egy matematikai ismeret, fogalom rögzítését és előhívását konkrét élmények, konkrét tapasztalatok biztosítják a tanulók számára. A valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak megragadása mellett egyidejűleg az ezt leíró nyelvi kifejezésformák begyakorlása is szükséges.
- A matematikai tartalmakat a tanulók szókincsének, szövegértésének, nyelvi fejlettségének megfelelő szintű szöveges feladatokban kell reprezentálni.
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés, a tevékenykedtetés, a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedezettő tanulás-tanítás, a megértésen alapuló fejlesztés, azaz a tanuló aktív részvétele a folyamatban. A tartalomba ágyazott képességfejlesztés célja a készségek, kompetenciák (gondolkodási, kommunikációs, tanulási, együttműködési készségek stb.) fejlesztése.
- A matematikai jelrendszer – matematikai jelek, formulák – készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztés mellett elősegíti a nyelvi kompetencia fejlődését is.
- Az auditív csatorna részleges vagy teljes kiesése miatt a matematikai kompetencia kialakulásához az ép hallású tanulókhöz képest több időre, rendszeres gyakorlásra, többszöri ismétlésre kell számítani. Ehhez a tananyag mennyiségének csökkentésére, módosítására, elhagyására és/vagy változatos segédeszközök biztosítására lehet szükség.
- A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát képezi a történelmi időben és térben való tájékozódóképesség formálása, a kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kommunikáció, kreativitás, együttműködés, történelmi gondolkodás fejlesztése. A hallássérült tanuló így mélyebben képes megismerni a valóságot maga körül, segítséget kap a társadalomban való eligazodáshoz, beilleszkedéshez, továbbá a jövőről is felelősebben tud gondolkodni.

A tanulási terület sérülésspecifikus tartalma kiegészül a hallássérült személyek társadalmi beilleszkedését segítő szociális és jogi ismeretek oktatásával.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Erkölc és etika

A tanulási terület speciális fejlesztési tartalmát a különböző nézőpontok létezésének ismerete, a társas helyzetek szabályainak megértése és a hozzájuk való rugalmas alkalmazkodás jelenti. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek verbális kifejezésének tanítása. Támogatni kell a tanulóban a segítőkészséget, az empátiát, a toleranciát, az együttműködést, a szolidaritást, az asszertivitásra törekvő konfliktusmegoldást.

A szövegértési és figyelmi nehézségek miatt az összefüggések megértése, a tanulságok levonása külön figyelmet érdemel. A sajátos nevelési igény miatt a másság elfogadása, a pozitív diszkrimináció és a jogérvényesítés gyakorlati kérdései is megjelennek a tanulási terület témakörei között.

A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A beszédkommunikációjukban és megismerő tevékenységükben akadályozott hallássérült tanulókat lehetőség szerint gyakorlati tevékenykedtetéssel, multiszenzoros tapasztalatszerzéssel olyan alkalmazható ismeretek birtokába kell juttatni, melyek konvertálhatók a természeti környezet, a viszonylatok, összefüggések felismeréséhez. A természettudományos és más tantárgyak közötti kapcsolatokat projektmunkákkal, projektnapok/hetek rendezésével lehet erősíteni. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az önkifejezés, az információszerzés számtalan lehetősége teremthető meg e tanulási terület tartalmain keresztül. A kreativitás fejlesztése szempontjából megkülönböztetett jelentőséggel bír a vizuális kultúra fejlesztése, a különböző manuális technikák megismertetése és sokoldalú művelése. A személyiség fejlesztésében a dráma és a tánc adta lehetőségek kihasználása fontos az önkifejezés miatt. A tanulók teljesítménye e tanulási terület egyes részterületein eléri, sőt, meghaladhatja a halló társak produktumait. A vizuális kultúra a többi szaktárgy (pl. földrajz, fizika) tanításához nyújt segítséget, fejleszti a tanulók absztrakciós készségét. A művészet nyelvének értéke és használata egy újabb kommunikációs csatornát nyit meg a hallássérült gyermekek számára. A képi, térbeli gondolkodás, a kreativitás, a problémák felvetése és a megoldási utak keresése, az empátia, az elfogadás, az ízlés kialakulása mind újabb és újabb lehetőséget teremt a nyelvi fejlesztésre, az érzelmi élet gazdagítására és egyben a személyiség formálására.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A hallássérült tanulóknak az információszerzésben és kommunikációban meglévő akadályozottságuk következtében alapvető szükségük van a vizuális információszerzés, -feldolgozás és -átadás legkorszerűbb technikáinak ismeretére és ezek alkalmazására. Megkülönböztetett jelentősége van a digitális technológiának az írásos kommunikációban. Ezért a gyermekeket a lehető legkorábbi életkortól tanítani kell a számítógép helyes használatára, illetve az internet által kínált kommunikációs lehetőségek tudatos, kulturált elsajátítására, az információszerzés módjaira, a szerzett információ kritikus kezelésére. Az internet a hallássérült tanulók számára is az ismeretek hatalmas tárházát nyújtja. Az internethasználatot nehezíti azonban szűkebb szókinésük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük. Kiemelt feladat azon keresőprogramokkal való megismertetésük, melyek segítenek a lényegkiemelésben és az írott szöveg megértésében (digitális szótárak, képkereső programok stb.). Fontos felismertetni a tanulókkal azt a folyamatot, hogy az információk gyűjtése, majd az azokkal való továbbdolgozás miként vezet új digitális tartalmak kialakulásához, kialakításához. A hallássérült személyek számára az internet használata lehetőséget biztosít arra, hogy kapcsolatot építsenek ki halló emberekkel, illetve kapcsolatot tartsanak sorstársaikkal. Fontos megismertetni velük ennek nyelvi kultúráját, valamint a kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket is. Mivel a hallássérült tanulók erősen motiváltak a digitális eszközök használatában, ezt a motivációt ajánlott kihasználni más tanórákon is. A tárgyi tudás megszerzését a hallássérült tanulók sajátos nevelési igényének megfelelően széles körű szemléltetés segíti (szöveg, hang, kép, animáció, videó és interaktivitás), ami színesebbé, élményszerűvé teszi a tanulási folyamatot. A multimédia bevonása a tanítás folyamatába lehetővé teszi, hogy a nagyothalló gyermekhez többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosítva jusson el ugyanaz az információ. Az így megszerzett tudás számos művelődési területhez, iskolai és iskolán kívüli tevékenységhez

kapcsolódik. A vizuális kommunikáció is mind nagyobb teret nyer, azaz a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítás akkor valósulhat meg, ha megfelelően megszervezett. Ennek során lehetővé válik az egyes tanulókkal való differenciált foglalkozás vagy a nehezen tanuló gyerekek megsegítése, a hallássérült tanulók tanulási sikerélményhez juttatása. A Nat-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez szükséges differenciálni, redukálni, adaptálni, helyettesíteni az ismeretanyagot.

Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási terület speciális szerepe többirányú. A fejlesztésnek figyelembe kell vennie a tanulók adottságait, az átlagosnál gyakrabban előforduló mozgáskoordinációs zavarokat, a testi fejlődési rendellenességeket, a térbeli orientációs zavarokat. Ez a tehetséggondozás fontos területe is egyben, ahol a hallássérült tanulók jó adottságaikat fejlesztve a halló társakkal azonos teljesítményekre képesek. Feladata a fizikai munkavégzésre történő testi és pszichikai felkészítés, a motoros képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése, az egészséges életre nevelés, a mozgásigény kialakítása, a halló gyermekekkel való kapcsolatok kiépítése, versenyhelyzetek teremtése.

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A hallássérült tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai – módosításokkal – megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával. A hallássérült tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a bevezető szakasz hosszabb időszámban – teljesítésére egy, illetve két tanév javasolt – szerveződjön, de az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve alapján a későbbiekben is sor kerülhet egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására. Indokolt, hogy az alsó tagozatos szakasz előtt egy év alapozó időszak szerveződjön. Az alapozó szakasz időszámban – a korai gondozás és a (speciális) óvodai nevelés eredményeire támaszkodva – a nyelvi kommunikációs készségek kialakítása, fejlesztése dominál. Ekkor a szókincs fejlesztését, a köznapi nyelv elemeinek elsajátítását, a beszédérthetőség fejlesztését, a nyelvi különbségek kezelését, valamint a nyelvi-szociális érintkezési formák kialakítását végezzük. Emellett a gyakori társuló zavarok miatt kiemelt feladat a kultúrtechnikák elsajátításához szükséges részképességek fejlesztése, a tanulási zavar szűrése és prevenciója, a gyermek szükségleteinek megfelelő terápiák lehetőség szerinti alkalmazása.

A gyerekek kisiskolás korukra elsajátítják és megközelítően olyan szinten birtokolják az alapvető kultúrtechnikákat, hogy eszközként használhatják a további tanulmányaik során. Legkésőbb az alsó tagozatos szakasz végére a nagyothalló tanulók nyelvi kommunikációs fejlettsége optimális esetben megközelítheti vagy elérheti az azonos korú halló tanulók fejlettségének alsó szintjét. A felső tagozatos szakaszra már kialakultnak tekinthető az egyéni beszédállapot. Erre támaszkodva általában megvalósítható:

- a nyelvi rendszer további finomítása, a nyelvi-kommunikációs szint emelése, az olvasás-írás eszközszintű használata;
- a nyelvi érintkezés formáinak bővítése: szélesebb körű tájékozódás a köznapi nyelvhasználatban, árnyaltabb alkalmazás, a tanulási területek és témák tartalmának megfelelő fogalmak értő használata;
- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák pontos értelmezése, a kommunikációs szándéknak megfelelő nyelvi formák megválasztása.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladata:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése;
- a pályairányítás, a reális pályaválasztás előkészítése, a továbbtanulásra való felkészítés;
- az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása.

Az alsó tagozatos (1–4. osztály) szakasz végéig átfogó feladat a nyelvi rendszer kiépítése. Megvalósítása elsődlegesen a Magyar nyelv és irodalom tanulási terület fejlesztési feladata. Általános cél, hogy ez a szakasz megalapozza egy olyan direkt kommunikációs szint elérését, amely alkalmas valamennyi tanulási terület ismeretanyagának teljesebb körű elsajátítására (szókincs, nyelvalaki struktúrák stb. vonatkozásában). Alkalmazása, gyakorlása minden területen megvalósítandó fejlesztési feladat, beépíthető a szabadon választott és a rehabilitációs célú tanórák programjaiba. Az 1. osztály végén szükséges a nyelvi kommunikációs fejlettségi szint mérése, mert ekkorra már megjelennek azok a nyelvi készségek, amelyek lehetővé teszik az értékelést.

Jelentősen eltérő fejlődési ütemű tanulók esetében – a szakértői bizottság bevonásával – javaslatot kell tenni a fejlesztés további formájára, módjára, szükség esetén az iskolatípus változtatására. A nyelvi kommunikáció építésének feladatai az általános iskolai oktatás egész időtartama alatt döntően befolyásolják a tanulási területek tartalmainak feldolgozását.

A felső tagozatos (5–8. osztály) szakasz végére a nyelvi készségek olyan szintjére juttatható el a súlyos fokban hallássérült tanulók egy része, ami alkalmassá teszi őket az egyre önállóbb ismeretszerzésre, a szövegalkotó műveletek végzésére, a korszerű műveltség iskolai tartalmának birtoklására. Ennek megfelelően valamennyi tanulási területen megjelenik az anyanyelvi készségek intenzív fejlődése (a szóbeli és írásbeli közlés gyarapodása, a beszéd- és szövegértés készségei, az aktív és passzív szókincs növekedése, a passzív szókincs aktivizálási folyamatának gyorsulása). Vannak azonban olyan tanulók is, akiknél a fenti készségek csak alacsonyabb szinten jelennek meg, akiknél az egyre önállóbb ismeretszerzés csak alacsonyabb szinten tapasztalható.

A hallássérült tanulók egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozásai

A feladat jellegéből adódóan az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció döntően individuális jellegű, ezért egyéni vagy kiscsoportos keretben valósul meg.

- A hallás korlátozottsága és annak súlyos következményei döntő befolyással bírnak nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet, a személyiség fejlődésének egészére is. Ezt megelőzendő, alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű hallásnevelés (a meglévő hallásmaradvány aktivizálására alapozva), a technikai lehetőségek felhasználásával. Ehhez elengedhetetlen a vizuális és a hangzó nyelv elérhetővé tétele.
- Az egyéni anyanyelvi nevelés az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs célú órakeretben kerül megvalósításra. Az iskolai fejlesztés alapozó és alsó tagozatos szakaszában a hallássérült gyermek egyéni adottságaihoz, érdeklődéséhez igazodó központi témájú társalgások szolgálják a nyelv, a beszéd különböző területeinek fejlesztését. Középpontban az alapvető hangzó nyelvi készségek (a szájról olvasásra és a hallásmaradványra támaszkodó beszédértés, a gondolatok önálló kifejezése) erősítése áll. A társalgások keretében kerül sor a beszédérthetőség (tempó, ritmus, hangsúly, artikuláció) folyamatos fejlesztésére is. A felső tagozaton folytatódik a magyar nyelvi kompetencia kibontakoztatása a Magyar nyelv és irodalom tanulási területhez is igazodva.
- A beszéd, nyelv elsajátítási (diszfáziás) és egyéb tanulási zavar tüneteit mutató tanulók komplex korrekciója az iskoláztatás végéig szükséges, elsősorban az egyéni fejlesztés keretében.
- A hallás-ritmus-mozgás nevelés összehangolt fejlesztő tartalma közvetlenül szolgálja a hallássérülés és következményeinek korrekcióját.

- A hangzó nyelvi készségek fejlesztése a rehabilitációs órakereten kívül része valamennyi (nyelvi fejlesztést is megvalósító) tantárgynak.
- Az egészségügyi célú habilitáció a hallássérült tanulók esetében elsősorban a folyamatos otológiai és audiológiai ellátásra irányul. Feltétel: az audiológiai vizsgálatokhoz szükséges tárgyi és személyi feltételek iskolai keretek közötti maradéktalan biztosítása.
- A hallássérült tanulók fokozottabban támaszkodnak a látásukra, ezért annak védelme a fülészeti ellátással azonos fontosságú.
- Kiemelten fontos a mentálhigiénés gondozás, a pszichológiai ellátás, különösen a hallásukat a hangos beszéd kialakulása után elvesztett tanulók esetében – az eredményes iskolai oktatás szempontjából is.

A pszichológiai habilitáció, rehabilitáció elsődleges célja, hogy megelőzze, illetve csökkentse azokat a kedvezőtlen folyamatokat, amelyeket a hallássérülés és az azzal összefüggő eltérő nyelvfejlődés a személyiség fejlődésében okozhat.

A pszichológiai habilitációval, rehabilitációval összefüggő főbb feladatok:

- a társuló problémák (pl. tanulási zavar, hiperaktivitás, autizmus) korai felismerésének segítése, szakemberekhez irányítás, a megfelelő – minél korábbi – terápiához való hozzájutás támogatása;
- tehetséggondozás: a tehetség felismerésének és kibontakozásának segítése;
- a tanulók ön- és társismeretének fejlesztése;
- belső állapotok, érzelmek felismerésének, azonosításának, helyes kezelésének fejlesztése, az empátiás készség fejlesztése;
- a társas helyzetek értelmezésének segítése, a helyzetnek megfelelő kommunikáció, viselkedés kialakítása, többek között a segítségkérés, az önvédelem, önérvényesítés, konfliktuskezelés, alkalmazkodás készségeinek gyakorlása;
- a gyermek, fiatal támogatása a másság megélésében, a sérültség elfogadásának, elfogadtatásának segítése;
- a család támogatása a hallássérüléshez kapcsolódó krízishelyzetekben, a hallássérült gyermek nevelésében;
- a pályaorientáció, a pályaválasztás segítése a hallássérült specifikumok figyelembevételével pályatanácsadás formájában;
- az integráció előkészítése, a gyermek, szülő, befogadó intézmény támogatása, sikertelen integráció esetén a gyermek negatív élményeinek feldolgozása, az önbizalom erősítése;
- az etikai normák ismeretének hiányossága, a fokozott befolyásolhatóság, az áldozattá válás és a bűnelkövetés esetleges veszélyeztetettsége miatt preventív foglalkozások szervezése;
- mindezeknél túl szükség esetén pszichológiai ellátás – akut krízis, személyiségzavar, magatartászavar, beilleszkedési nehézségek, iskolai vagy családi konfliktusok, egyéb pszichés problémák (szorongás, pszichoszomatikus problémák stb.) előfordulása esetén;
- a tanulók intézményen kívüli pszichológiai ellátása – különösen súlyosabb kommunikációs akadályozottság és kollégiumi bentlakás esetén – lehetetlen, ezért indokolt az intézményen belüli pszichés megsegítésük;
- a nyelvi kommunikáció döntő befolyással bír nemcsak a fogalmi gondolkodás fejlődésére, hanem a lelki élet egészére, a személyiség alakulására is. Ezért alapvető pedagógiai fejlesztési cél a lehetőség szerinti legkorábbi időponttól kezdett szakszerű szurdologopédiai ellátás és igény szerint mindkét nyelvhez (vizuális és auditív) való hozzáférés biztosítása.

Az egyéni anyanyelvi nevelés keretében történik:

- a nyelvi kommunikáció megindításának támogatása;
- a beszédfejlődés természetes vonulatának bejárása, az érthető, megközelítően természetes ritmusú beszéd kimunkálása;
- a még hiányzó beszédhangok kialakítása, automatizálása, illetve a meglévő hibás hangok korrekciója;
- a szupraszegmentális elemek megfelelő használatának tudatosítása, a helyes beszédprozódia állandó gyakorlása;
- a grammatikai, pragmatikai hiányosságok korrekciója;
- a szókincs folyamatos bővítése, a szavak, kifejezések értelmezése, melyek hiányában a jó beszédprodukciónak elérése lehetetlen;
- a cochleáris implantáció-hallásjavító műtéten átesett gyermekek rehabilitációja, habilitációja, amelynek célja a speciális hallás- és beszédfejlesztés annak érdekében, hogy a környezet hangjainak felismerésétől a beszédhangok differenciálásán keresztül a beszédértés és az érthető beszéd birtokába jussanak. Mindezzel a minél korábbi integráció a cél;
- speciális intézményi oktatás esetén az integrált iskolai és iskolán kívüli életre történő felkészítés biztosítása;
- a képességprofilnak megfelelően kell kidolgozni és megvalósítani az egyéni fejlesztési tervet, melybe lényeges beépíteni a diszfáziás tünetek kezelésére specifikusan kidolgozott eljárás-ként bevált Affolter–Heldstab-féle módszert;
- fontos, hogy a halló társakkal végzett közös tevékenységek, közösen szerzett élmények során a hallássérült gyermekek felismerjék azokat a kapcsolódási pontokat, melyek segítségével egyenértékűnek tekinthetik magukat a halló tanulókkal. Ennek érdekében szükséges, hogy a speciális intézményi keretek között tanuló hallássérült gyermekek a kezdő évfolyamokban érintkezzenek a halló gyermekekkel, megkezdődjön a kapcsolattartás, és beépüljön a hallássérült gyermekek életébe. A későbbiekben, a középső évfolyamokon szükségessé válik a többségi iskolában nevelkedő gyermekekkel, gyermekcsoportokkal való növekvő gyakoriságú együttlét, együtt-tanulás, együtt-sportolás stb., az utolsó két évfolyamon pedig az életpálya tervezése, a pályaorientáció, a pályaválasztás és az ezzel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek, tevékenységek végzése.

Kiemelt feladat a tehetséggondozás, melynek keretében megvalósul az átlagnál jobb nyelvi képességekkel rendelkező tanulók anyanyelvi kompetenciáinak kiemelt fejlesztése a következő területeken:

- a szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével;
- a kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban;
- az egyéni közlési stratégiák kialakítása és használata;
- a kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata;
- a nyelvi problémaészlelés képességének folyamatos fejlesztése;
- a nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a partner nem verbális jelzéseinek értelmezése.
- a kiemelkedő matematikai-logikai gondolkodással bíró tanulók matematikai kompetenciáinak fejlesztése és szövegértési kompetenciájának olyan szintre emelése, amely képessé teszi őket a matematikai szöveges feladatok megértésére.

- az anyanyelvi és a kiemelkedő egyéb kompetenciák mind magasabb szintű és szélesebb körű birtoklásának elősegítése minden tanulási területen, amely képessé teszi tehetséges tanulóinkat a verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző információhordozók üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezzel az önálló tanulás képességének gyakorlására.

Differenciálás

A tanulók közti különbséget és az arra való megfelelő reagálást a gyógypedagógiai munkában alapvető fontosságúnak kell tekinteni.

A differenciálás irányulhat a tanulás tartalmára, amikor a különböző tanulók vagy tanulócsoportok különböző témákat dolgoznak fel, majd osztják meg egymással az ismereteket, vagy a tanulás módszereire és az alkalmazott eszközökre is.

Az alkalmazott módszertani alapelvek egyik legfontosabbika a differenciálás. Hallássérült tanulók esetén ez a következő területeken valósulhat meg:

- a tananyag, feladat választásában;
- az alkalmazott nyelvi szintben, az alkalmazott nyelvben (hangzó magyar nyelv, magyar jelnyelv);
- a tananyag feldolgozásának menetében;
- a feldolgozás módjában;
- a segítségnyújtás mértékében, minőségében;
- az értékelésben;
- az alkalmazott kommunikációs módokban;
- a tanulási tempóban.

III. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló

Az autizmus spektrumzavarok lényege a társas viselkedés, a kommunikációs és a rugalmas viselkedésszervezés minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési készségek területén tapasztalható gondolkodási képesség sajátos hiányossága, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmas viselkedésszervezés és -kivitelezés képességének minőségi sérülése, valamint az egyenetlen képességprofil.

Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. A nyelvhasználat színvonalától függetlenül az alapvető problémák közé tartozik, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, jelentőségének megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az alapvető gondolkodási és viselkedési képességek spontán elsajátításához szükséges képességek hiánya jellemzően egész életen át megmarad, de a speciális intenzív terápiás és pedagógiai ellátás segítségével jelentős fejlődés érhető el.

A hiányzó/sérült képességek okozta elsődleges és másodlagos viselkedési tünetek a jól kompenzált állapotokban csaknem eltűnhetnek vagy változhatnak, és az élet különböző szakaszaiban különböző formákban jelentkezhetnek.

Új helyzetben, váratlan események, körülmények hatására felerősödhetnek a típusos tünetek. A tünetek változatossága mellett a tanulók autizmusának lehetséges súlyossága széles skálán szóródik. Az időben megkezdett sérülésspecifikus fejlesztés nagymértékben hozzájárulhat az állapot pozitív kimenetéhez.

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók pedagógiai szempontú jellemzése

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók – a tanítás, illetve a tanítási módszerek és tervezés módosítása szempontjából – kiemelkedő jelentőségű tulajdonságai:

- a) A másik személy szándékának, érzéseinek, gondolatainak, szempontjainak (pl. az információátadás szándékának) meg nem értése, az önmagára vonatkoztatás hiánya.
- b) A szociális megerősítés jutalomértékének hiánya, vagy az ezzel kapcsolatos öröm későbbi, csak direkt tanítás útján való kialakulása, illetve a belső motiváltság gyengesége vagy hiánya. Sokszor nagyon kevés vagy szokatlan dolog okoz számukra örömet.
- c) A beszéd korlátozott megértése, még az életkornak megfelelő beszédprodukció mellett is, amit nehezítenek a beszéd érzelmi, társas aspektusaival kapcsolatos megértési nehézségek, mint pl. a hanghordozás.
- d) A beszéd vagy más kommunikációs eszköz spontán, funkcionális, rugalmas alkalmazásának eltérései, elmaradása.
- e) Egyenetlen képességprofil, pl. a szigetszerű ismeretek, képességek (pl. kiváló mechanikus emlékezet, matematikai vagy zenei képesség), jelentős elmaradás az önellátásban, szakadékszerű különbség a mechanikus és a személyes memória között.
- f) Hiányzó vagy korlátozott belátás, pl. a gyermek saját tudásával, az ismeret forrásával, módjával, a szubjektív jelentőséggel kapcsolatban.
- g) A változásokkal, újdonsággal kapcsolatos ellenállás, szorongás.
- h) A társas környezetben, felnőttekhez és gyermekekhez való szokatlan kapcsolódás, mely megnyilvánulhat a teljes visszahúzódástól, passzivitástól az erőteljes, túlzó ragaszkodásig, aktív, de bizarr kezdeményezésekig, vagy megnyilvánulhat az egysíkú, formális kapcsolatteremtésben.

Típusos erősségek, amelyekre építeni lehet a tanulás támogatása során

- a) Az egyénre szabott vizuális információ általában jól értelmezhető.
- b) Tanult rutinkhoz, szabályokhoz való alkalmazkodás.
- c) Jó mechanikus memória.
- d) Megfelelő környezetben, a gyermek érdeklődésének megfelelő témákban kiemelkedő koncentráció, kitartás, precizitás.
- e) Egyes, nem szociális tartalmú tantárgyi területeken – pl. szó szerinti tanulás, nem szöveges számtan, földrajz, zene – jó vagy akár kiemelkedő teljesítmény.

Típusos nehézségek és kognitív problémák, amelyekkel számolni kell a tanulás támogatása során

- a) Túlérzékenységre és/vagy fokozott ingerkeresésre utaló viselkedések (hallás, látás, szaglás, tapintás, ízlelés terén, vagy bármely érzékszervi modalitásban).
- b) A figyelem felkeltésével, irányíthatóságával, fenntarthatóságával és váltásával kapcsolatos gyakori nehézségek.
- c) Az utánzási képesség hiányosságai.
- d) Ingerfeldolgozási, vizuomotoros koordinációs problémák.
- e) Tér-idő értelmezés gyengesége, esetleg hiánya.

- f) Analízis (sorrendiség)-szintézis műveleteinek problémája.
- g) Ok-okozati összefüggések felismerésének problémája.
- h) A lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás deficitje.
- i) Az általánosítás, a tanultak új helyzetben való alkalmazásának sérülése.
- j) Felidézési problémák (pl. speciális szociális tartalmaknál és személyes élményeknél).
- k) Ismert tananyagban váratlan nehézség felmerülése szociális elem bevezetésével vagy új körülmények közötti alkalmazás során.
- l) A feladat céljának nem értése, a reális jövőre irányultság hiánya.
- m) A szimbolikus gondolkodás (pl. játék) fogyatékosága.
- n) Humor, irónia, metafora, képes beszéd félreértése, nem értése.
- o) A valóság téves értelmezése, felfogása.
- p) Realitás és fantázia összetévesztése.
- q) A szóbeli kérések, közlések félreértése, különösen a többértelmű, elvont kifejezések, többrészes utasítások esetén.
- r) Szó szerinti értelmezés.
- s) Képességek, ismeretek önálló, változatos alkalmazásának nehézsége.
- t) Gyermekközösségben áldozattá, illetve bűnbakká válás, egyes esetekben szociálisan a helyzetnek nem megfelelő viszonyulás a kortársakhoz.
- u) Szabadidőben passzivitás, kudarcokból eredő viselkedésproblémák megjelenése.
- v) Félelmek, főbiák, szorongás.

Speciális módszerek az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fejlesztésében

- a) A nevelés, fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, illetve a mért intelligenciaszint és a kommunikációs színvonal alapján történik, az egyenetlen képességprofil, valamint a tanulási képességek miatt egyénhez igazodó módon, a fejlődés erre alkalmas eszközzel való folyamatos követésével.
- b) A fejlesztésben, tanításban, a viselkedésproblémák megelőzésében és kezelésében alapvető a viselkedéses megközelítés és a kognitív viselkedésterápia módszereinek autizmusra adaptált alkalmazása. Iskoláskorban a többségi és a speciális oktatásban egyaránt hatékonyak a különböző viselkedéses stratégiák, mint pl. a láncolás, a modellnyújtás, a feladatanalízis módszere, a problémamegoldó stratégiák tanítása, promptolás, azaz megfelelő szintű segítő kulcsinger alkalmazása, szociális történetek, kortárs segítői programok és a videoalapú beavatkozási stratégiák.
- c) Szükség van az egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítására.
- d) A strukturált környezet alkalmazása bejósolhatóbbá, kiszámíthatóbbá, érthetőbbé és ezzel érzelmileg biztonságosabbá teszi a környező világot. A struktúra és a vizuális környezeti támpontok (pl. napirendek, vizuális időjelzők, folyamatokat megjelenítő vizuális algoritmusok) elősegítik az autizmussal élő gyermekek, tanulók autonómiáját és önállóságát, csökkentik a tanulók függőségét más személyektől, valamint lehetővé teszik a tevékenységrepertoár bővülését, a rugalmasabb alkalmazkodást, csökkentik a változásokkal szembeni ellenállást és szorongást.
- e) A szociális sérüléssel összefüggő tanítási nehézség miatt keresni kell az információ átadására a gyermek megértési szintjének megfelelő és szociális vonatkozásoktól leginkább független módszereket és médiumokat (pl. írott instrukciók, folyamatábra, számítógépes oktatás stb.).
- f) A tanítási helyzetek szociális vonatkozásainak elfogadása, illetve megértése fontos tanítási cél (pl. a csoportos, illetve „frontális” tanítási helyzetben való tanulás).

Tanulási környezet

A tanulási környezet szervezési feltételei

A tudatosan tervezett, és nem kényszermegoldásként alkalmazott integráció akkor indokolt, ha egyértelműen a gyermek javát szolgálja. Az integráció szükségességének és lehetőségének megítéléséhez az alábbi tényezők alapos mérlegelése szükséges, úgy, hogy a feltételek együttesen és perspektivikusan legyenek adottak:

Teljes, funkcionális integráció a következő feltételek megléte esetén javasolható: a tanuló részéről átlagos vagy átlag feletti intelligencia, enyhe fokú autisztikus fogyatékoság, jól kompenzált, minimális viselkedésproblémák.

A családtagok részéről egyértelmű szándék a szakemberekkel való szoros együttműködésre és a gyermek intenzív támogatására.

Az iskola részéről:

- a speciális módszertanban jártas pedagógus és asszisztens;
- jól előkészített, ütemezett egyéni fejlesztési terv;
- speciális eszközök, módszerek és környezet;
- együttműködés a családdal és/vagy a diákokotthonnal;
- a befogadó gyermekcsoport felkészítése a pozitív hozzáállásra, folyamatos támogatás;
- szakértői csoport, amely rendelkezésre áll a szülők felvilágosításában, a pedagógusoknak nyújtandó szakmai tanácsadásban, problémakezelésben, a fejlesztés irányának kijelölésében, követésében, a szakértői csoporttal való intenzív kapcsolattartás;
- az integrált gyermek legyen elégedett az iskolai élettel, fontos, hogy jól érezze magát.

A fenti feltételek mellett is szükséges az integráció fokozatos megkezdése, a szociális, kommunikációs és kognitív defícitek figyelembevétele, az egyénre szabott mérés, tervezés, fejlesztés, a tananyag szűrése (egy-egy tantárgykból, tananyagrészekből felmentés), továbbá a fogyatékoságot kompenzáló alternatív eszközök, módszerek igénybevétele egyéni szükségletek szerint (pl. kézírás helyett gép használata, szóbeli felelet helyett írásbeli beszámoló vagy fordítva).

A tanulási környezet fizikai feltételei

- Az autizmussal élő tanulók esetében a szenzoros ingerfeldolgozás sajátosságai miatt szükség lehet az egyén számára kevésbé megterhelő helyekre a tanteremben és egyéb iskolai helyszíneken (pl. állandó, saját hely a tanteremben, pihenőhely, paraván, fülvédő elérhetősége).
- Megfontolandó az étkezés és a szünet egyénre szabott megszervezése azokban az esetekben, amikor a társas és fizikai környezet túlterhelheti a tanulót.
- A tanulóknak strukturált környezetre és személyre szabott vizuális környezeti támpontokra van szükségük, beleértve a szünetek és a szabadidő megszervezésének támogatását.
- Szintén számítani kell az iskolán kívüli helyszíneken, programokon való részvétel nehezítettségére, így ezekre a helyzetekre is ki kell terjeszteni a specifikus módszerek és eszközök alkalmazását, valamint fel kell készíteni a tanulót a várható körülményekre, a viselkedéssel és teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokra.

A tanulási környezet társas feltételei

A tanulási környezet meghatározó eleme a pedagógusok kommunikációjának stílusa és tartalma:

- a) Az autizmussal élő tanulók gyakran szó szerint értik a beszédet, ezért fontos, hogy a pedagógus pontosan és konkrétan fogalmazza meg közlendőit.
- b) Kerülni kell a kétértelmű, szarkasztikus, ironikus megfogalmazásokat.
- c) A szokásosnál több időt szükséges hagyni a hallottak feldolgozására, mert az autizmus esetében a verbális információ feldolgozása gyakran lassabb a szokásosnál.
- d) Fontos, hogy az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók előzetes tájékoztatást kapjanak, ha változás következik be az órák sorrendjében, helyszínében, a tanár személyében, a tanulókkal szemben támasztott követelményekben, mert ez jelentősen csökkentheti a változások okozta stresszt, és elősegíti az alkalmazkodást és elfogadást.
- e) Fontos, hogy a pedagógus hangsúlyozza: természetesnek tekinti a gyermekek közötti eltéréseket viselkedésben, teljesítményben, és rámutasson az autizmussal élő tanulók erősségeire, pozitív tulajdonságaira.
- f) Az autizmussal élő tanulók szociális naivitásuk, szokatlan társas viselkedésük miatt fokozottan kitettek az iskolai bántalmazásnak. A bántalmazás megelőzésére különösen nagy figyelmet kell fordítani.
- g) Integrációban az autizmus spektrum pedagógiája szakirányos gyógypedagógus feladata az intézményi közösségek informálása és folyamatos támogatása, a kortárs segítők felkészítése és a kortársakkal való együttműködésben rejlő egyéb lehetőségek kiaknázása, a habilitációs, rehabilitációs fejlesztés biztosítása, a családdal való folyamatos kapcsolattartás megszervezése, kooperációban a gyermek pedagógusaival.

A kulcskompetenciák fejlesztése

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Alkalmazása az Irányelv alapján.

Az egyes tanulási területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tanulási területen a kommunikációs kompetencia valamennyi évfolyamon támogatást kap.

Egyes alsó tagozatos gyermekek nehezen tanulnak meg olvasni az autizmusban gyakori észlelési, érzékelési, figyelemmel és gondolkodási műveletekkel kapcsolatos problémák miatt. Az értő olvasás kialakulását nehezítheti az olvasottak szó szerinti értelmezése.

Sok gyermek számára érthetetlen és értelmetlen az önálló jelentéssel nem bíró betűk és szótagok olvasása és hangoztatása, számukra előnyt jelent a globális előprogramot tartalmazó olvasástanítási módszer alkalmazása. Az olvasás tanulása-tanítása során fontos a mindennapi élettel összefüggő, a tanuló személyes élményeihez kapcsolódó szövegeket alkalmazni.

Típusos nehézség a hallott és olvasott szövegek lassabb feldolgozása, a szövegértés gyengesége az adott életkori csoportban elvárthoz képest, különösen abban az esetben, ha a szöveg mások érzelmi és kognitív perspektívájának felvételét, gyors, rugalmas szempontváltást igényel, vagy elvont, szociális megértést tartalmazó fogalmakat tartalmaz.

Az írás okozhat technikai értelemben vett nehézséget, e mellett a nyelvi-kommunikációs problémák is tükröződnek az írott nyelv alkalmazásakor.

Sok autizmussal élő tanuló ír túlságosan lassan, jellemző lehet a grafomotoros ügyetlenség.

A tantárgyak, tananyagok elsajátításával kapcsolatos erősségek és nehézségek egyénekenként nagyon eltérők, ezért a módosításokat, illetve az elvárásokat minden esetben egyénre kell szabni. Szükség lehet egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre, illetve a kézírás helyett számítógép használatának engedélyezésére, folyóírás helyett a nyomtatott nagybetűvel való írás jóváhagyására.

Matematika

A matematika területén az autizmus spektrum változatossága miatt igen nagy egyéni eltérésekre számíthatunk. Egyes autizmussal élő tanulók kiemelkedő tehetséget mutathatnak, míg mások súlyos nehézségekkel küzdenek.

Típusos nehézségek a matematikatanulás területén: a tanultak mindennapi élethelyzetekben való rugalmas alkalmazása, a megszerzett ismeretek mozgósítása, kombinálása, kreatív alkalmazása új feladatoknál. A szöveges feladatok megoldása különösen nehéz lehet a jellegzetes szövegértési problémák miatt.

Kiemelt jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Egyéni mérlegelést követően szükség lehet az egyes tananyagrészek értékelése, minősítése alóli felmentésre. A geometria tananyagrészeknél a szerkesztési feladatok a grafomotoros gyengeség miatt extrém nehézséget jelenthetnek, ezért egyénekenként megfontolandó e téren az értékelés, minősítés alóli felmentés.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A történelem és állampolgári ismeretek tanulása során az erősségek közé tartozhat a tények, adatok precíz elsajátítása. Nehézséget okozhat ugyanakkor a társadalmi folyamatok összefüggéseinek, mozgatórugóinak önálló felfedezése, a lényegkiemelés, a történelmi személyiségek indítékainak intuitív megértése, többszempontú elemzése. Az idővel kapcsolatos fogalmak alkalmazása, a történelmi időszemlélet kialakulása szintén nehézséget okozhat. Az időbeliséget és más absztrakt, társas megértést kívánó fogalmak megértését segítő vizuális segédeszközök alkalmazása és a kapcsolódó elvárások egyénre szabott csökkentése szükséges.

Erkölc és etika

Az erkölcsstan tanulása az autizmusban a társas megértés minőségi sérülése miatt kifejezetten nehezített. Számolni kell a társas együttműködés szabályainak merev, rugalmatlan értelmezésével és a különböző nézőpontok megértésének nehézségével. Alapvető cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Az érintett tanulók esetében a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A természettudományos ismeretek elsajátítása a tanulók erősségei közé tartozhat, ugyanakkor többlettámogatást igényelhet az ismeretek gyakorlati alkalmazása. Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanulás-tanítás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell helyezni a hangsúlyt, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzon ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később használni fogja.

Idegen nyelv

Az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulóknál – hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz – hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e.

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak. Amennyiben az anyanyelvi kommunikáció területén markáns nehézségek jelentkeznek, felmerül a tantárgy vagy egyes tananyagrészek értékelése alóli felmentés szükségessége.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra

Egyes esetekben az autizmus spektrumán érintett tanulók kiemelkedő tehetséget mutatnak a művészetekben. A tehetség többek között megnyilvánulhat kiváló zenei hallásban, a zenei művek interpretálásában, a vizuális alkotás bármely formájában. Ezekben az esetekben nagyon fontos a tehetség kibontakozásának támogatása, illetve az adott területen meglévő érdeklődés és motiváció kiaknázása a társas kommunikáció fejlesztésében. Szintén nagy szerepe lehet a művészeti nevelésnek a szabadidő hasznos eltöltésében és a társas kapcsolódás lehetőségeinek bővítésében, az önkifejezésben.

A művészeti nevelés területén ugyanakkor számolnunk kell az autizmussal gyakran együtt járó típusos nehézségekkel is: azon gyermekek, fiatalok számára, akik túlérzékenyek a hallási modalitásban, kifejezetten stresszes lehet az ének-zene órákon való részvétel.

A grafomotoros ügyetlenség, a nyitott, kreativitást és önálló döntéseket igénylő feladatok megoldásának nehézsége, valamint az absztrakt szimbólumokkal kapcsolatos nehézségek akadályozhatják a részvételt a vizuális alkotásban. Szintén nehézséget okozhat egyeseknél az idegenkedés bizonyos anyagok, eszközök megérintésétől, az azokkal való manipuláció elutasítása.

A művészeti nevelés során is igen fontos az egyéni képességeknek és szükségleteknek megfelelő differenciálás, a részvételre való biztatás, a sikerélmény biztosítása.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A digitális kultúra tantárgy tartalmának elsajátítása a tanulók erőssége lehet. Többletfigyelmet és az elvárások egyénre szabott csökkentését a társakkal való közös feladatmegoldásban, illetve a tanultak rugalmas, mindennapi alkalmazásában igényelnek a tanulók. A digitális kompetenciák elsajátítása és alkalmazása több szempontból is kiemelt szerepet kap az autizmus területén: a tantárgyi tartalmak elsajátítása digitális tananyagok beépítésével támogatandó, kiküszöbölve ezzel a társas helyzetekben rejlő nehézségeket. Az egyénre szabott autizmusspecifikus támogatások IKT-eszközökön lehetnek hozzáférhetőek (pl. augmentatív-alternatív kommunikáció, a tevékenységszervezést és az adaptív viselkedést támogató vizuális algoritmusok). A társas és kommunikációs nehézségek leküzdésében szintén hasznosak a digitális technológia nyújtotta lehetőségek. A munkavállalás és az önálló életvitel megalapozása szempontjából szintén kiemelt szerepe van a tantárgy tanulásának. Ugyanakkor az autizmus spektrumzavarral küzdő tanulók fokozottan veszélyeztetettek lehetnek: tevékenységrepertoárjuk és kapcsolataik beszűkülhetnek a túlzott eszközhasználat következtében. Társas naivitásuk megnehezíti az életkornak megfelelő felelős, biztonságos internethasználat kialakulását.

A technika és tervezés a kreativitásra és problémamegoldó gondolkodásra épít, melyek az autizmusban a típusos gyengeségek területei. Ugyanakkor a tantárgy előnye, hogy a komplex gyakorlati problémák megoldását cselekvés általi tanulás útján tapasztalhatják meg a tanulók, ami igen előnyös az autizmus spektrumzavarral küzdők számára. A tantárgy tartalmának

elsajátítása és alkalmazása a felnőttkori önállóság szempontjából kiemelten fontos. Valamennyi évfolyamon és kerettantervi típusnál fontos, hogy a tanulók vizuális segítséget kapjanak a feladatok önálló, sikeres kivitelezése érdekében.

Testnevelés és egészségfejlesztés

A testnevelés és egészségfejlesztés kiemelt szerepet játszik az autizmus spektrumzavarral küzdő tanuló fejlődése szempontjából. A rendszeres mozgás segít a stressz csökkentésében, a nagy- és finommozgások, a mozgáskoordináció fejlődésében, a testi tudatosság fejlődésében, az egészségmegőrzésben. A sportban elért teljesítmények, eredmények pozitív hatással vannak a tanuló önértékelésére, önbecsülésére. Az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek mozgásfejlődése a tipikusan fejlődő kortársakéhoz képest jelentős elmaradást mutathat, ezért a teljesítménnyel kapcsolatos elvárásokat egyénre kell szabni. Jellemző az adott életkorban elvártnál gyengébb mozgáskoordinációs képesség. A testnevelésórákon való részvételt nehezíthetik a szenzoros ingerekre adott szokatlan válaszok (pl. tornateremben, uszodában a zajok, fények, szagok lehetnek az egyén számára extrém módon túlterhelők). A társas megértéssel kapcsolatos típusos nehézségek nehezíthetik a csapatsportokban való részvételt. A testnevelésórákon való sikeres részvétel biztosításában nagy szerepe van az egyénre szabott vizuális segítségnek (pl. vizuális időmérő, az aktivitások sorrendjét és mennyiségét jelző algoritmusok).

Az iskolai fejlesztés szakaszai

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Óvoda–iskola átmenet

Az átmenetek az autizmus spektrumzavarral küzdő gyermekek, tanulók számára különösen nehezek, számukra a változások, újdonságok megértése, elfogadása jelentős stresszt jelent. Az óvodából az iskolába való átmenet gondos előkészítést és a folyamatban részt vevő valamennyi szereplő szoros együttműködését kívánja meg. A folyamat tervezését-szervezését az autizmus spektrum pedagógiájában képzett gyógypedagógus végzi. A szülők bevonása és aktív részvétele nagyban elősegíti a zökkenőmentes átmenetet. Az óvodai és iskolai élet közötti eltéréseket, a várható újdonságokat, a napi rutin megváltozását a szülők is segítenek megérteni és elfogadni.

Hasznos egyénre szabott vizuális segítséget készíteni, mely tartalmazza azoknak a személyeknek, tevékenységeknek, elvárásoknak, tárgyakkal a listáját (fotókkal, rajzokkal illusztrálva), melyek nem változnak a tanulók életében, és azokat a személyeket, körülményeket, elvárásokat, melyek újak lesznek. A szülőknek fontos szerepük van a fogadó intézmény pontos informálásában a gyermek egyéni szükségleteiről.

Fontos, hogy az *óvoda* részletes tájékoztatást nyújtson az iskola számára a gyermekről a következő területeken:

- a) stressz megelőzésének és kezelésének stratégiái;
- b) szenzoros ingerekre adott reakció;
- c) szociális készségek, felnőttekkel és kortársakkal való együttműködés;
- d) érdeklődés és motiváció, tanulási stílus (beleértve az egyénre szabott jutalmazási rendszert);
- e) kommunikációértés és -használat (beleértve a használt AAK eszközt, ha van ilyen, és a használat módját);
- f) önkiszolgálás, önállóság (beleértve a szervezést-kivitelezést segítő vizuális stratégiákat, ha a gyermek használja azokat).

Az iskolának meg kell ismernie a gyermek egyéni szükségleteit, és fel kell készülnie a gyermek fogadására.

Amennyiben az intézmény még nem fogadott autizmus spektrumzavarral küzdő tanulót, szükséges a teljes iskolai közösség (fenntartó, kortársak, munkatársak, szülők) alapszervezéssel való ellátása.

A gyermek egyéni szükségletei szerint adaptálni kell a fizikai környezetet és személyre szabottan biztosítani kell az autizmus-specifikus eszközök alkalmazását (pl. szenzoros védelem, napirend, egyénre szabott jutalmazási rendszer, kommunikációs eszköz). A gyermeket fogadó tanítókat segíteni kell az autizmus-specifikus szempontok megismerésében, alkalmazásában: a kommunikáció és beszédstílus adaptálása, vizuális stratégiák alkalmazása, stressz megelőzés és -kezelés, a követelmények és feladatok egyéni differenciálása terén.

Az 1–4. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az 1–4. évfolyam, mint nevelési-oktatási szakasz, az iskolába lépő gyermek természetes kíváncsiságára és tanulás iránti vágyára épít, mely az autizmus spektrumán jellemzően sérült, ezért a célok és feladatok eléréséhez egyéni motivációs rendszer kialakítása szükséges. Egyes tanulóknál az automatizált alapkészségek eléréséhez tágabb időkeret biztosítása szükséges, pl. a sikeresen befejezett 1. évfolyam ismétlése.

Korai diagnózis esetén az autizmus-specifikus fejlesztés első szakasza egybeeshet a korai fejlesztés és az óvodai nevelés időszakával, de gyakran belenyúlik az alsó tagozat időszakába. Fő célja a habilitáció; a gyermek formális és informális felmérésének tapasztalataira alapozva egyénre szabott hosszú, közép- és rövid távú tervre épül.

Célja a gyermek/tanuló elemi beilleszkedési készségeinek, adaptív viselkedésének kialakítása. Ennek érdekében:

- a szociális/kommunikációs alapkészségek célzott fejlesztése;
- az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások lehetséges célirányos kompenzálása;
- az ismétlődő, sztereotip, helyzetnek nem megfelelő viselkedés kialakulásának megelőzése, illetve rendezése;
- a fogyatékoságspecifikus vizuális információhordozókkal segített környezet kialakítása, valamint az eszközök használatának elsajátítása, adaptív viselkedési formák, szokások kialakítása.

Fejlesztési területek:

a) Kommunikáció/szociális viselkedés

- Beszéd előtti, csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása (pozitív megerősítéssel).
- Beszéd vagy – beszéd kialakulásának hiányában – augmentatív és alternatív eszközzel történő kommunikáció alkalmazásának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív és alternatív kommunikációs eszközök (nem kizárva pl. az írott nyelvet) használatának tanítása napi rutinokban, a gyermek életének valamennyi színterén.

b) Fejlődési funkcióelmaradások, önkiszolgálás

- Alapvető készségek kialakítása (étkezés, szobatisztaság, tisztálkodás, öltözködés).

c) Kognitív fejlesztés

- Elemi ismeretek, fogalmak.
- Elemi logikai műveletek és összefüggések tanítása.
- Szociális kognitív készségek fejlesztése.

- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között (pl. játék-, használati és taneszközök célszerű használata).
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben stb.

d) Viselkedésproblémák kezelése

- Viselkedésproblémák megelőzése.
- Alternatív viselkedések kialakítása.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Átmenet az alsó és felső tagozat között

Az alsó tagozatból a felső tagozatba való átmenet típusos nehézségekkel jár az autizmussal élő tanulók számára. Egyszerre több területen is megelőzni, kezelni szükséges a változások okozta stresszt: új tanárok kommunikációs stílusához és elvárásaihoz kell alkalmazkodni, új tantárgyak lépnek be, növekszik az önállósággal, szervezési készségekkel kapcsolatos követelmény.

Felső tagozaton a tantárgyi tartalom elvontabb, egyre több, nehezebb, kevésbé lehetséges a tevékenységbe ágyazott, közvetlen tapasztalaton alapuló tanulás.

Az autizmus spektrumán jellegzetesen gyengébb értő olvasás, a kommunikációs és nyelvi nehézségek és a grafomotoros gyengeség valamennyi belépő tantárgynál nehézséget okozhat.

A változások okozta stressz kezelésének nehézsége mellett megjelenhet a másság felismerése, megélése, a kortársakhoz való kapcsolódás nehézségének fokozódása.

Az átmenet támogatásának stratégiái:

- a) Az új tanárok felkészítése a tanuló fogadására.
- b) Kortárssegítő program működtetése.
- c) A tanuló felkészítése a változásokra a család bevonásával.
- d) Saját tanulási ütem és stílus jóváhagyása.
- e) Számítógép használatának engedélyezése kézírás helyett.
- f) Hosszabb időkeret biztosítása a feladatok megoldására.
- g) A tanulási feladatok strukturálása, pl. egyszerre egy probléma prezentálása.
- h) A képességeket meghaladó feladatok kerülése, sikerélmény biztosítása.

Az 5–8. évfolyam kiemelt céljai és nevelési-oktatási feladatai

Az adott nevelési-oktatási szakasz célja az elsajátított ismeretek bővítése és a változatos aktivitásokban való minél önállóbb részvétel iskolai, otthoni és egyéb iskolán kívüli környezetben.

Fejlesztési területek:

Az előző szakasz területei bővülnek az alábbiakkal:

- képességek szinten tartása az önállóság fejlesztésével;
- egészségmegőrzés, szexuális nevelés;
- a szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése, különös tekintettel a kortársakkal való kapcsolatteremtésre;
- énkép, önismeret fejlesztése;
- érzelmek megértésével és kifejezésével kapcsolatos tudás fejlesztése;
- spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése;
- kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra;
- a mindennapi élettel kapcsolatos ismeretek bővítése;

- önellátás körének bővítése;
- munkára nevelés megalapozása.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A személyre szabott tanulás biztosítása, a tanuló fejlődését támogató multidiszciplináris team elérhetősége (szükség esetén gyermekpszichiáter, pszichológus, szociális szakember bevonása), az autizmusszemponitú akadálymentesítés, az adaptált tananyag, a differenciált tanulásszervezési módok alkalmazása egyaránt szükséges az iskolai kudarc megelőzése és a tanuló fejlődésének biztosítása szempontjából.

Erősségek, tehetség gondozás

Az autizmus területén a tehetség gondozás gyakran ugyanolyan fontos feladat, mint a fogyatékosságból fakadó nehézségek kompenzálása. Az autizmussal élő tanulók egyes esetekben olyan képességeket mutathatnak, melyek valóban kiemelkedők. Gyakrabban azonban csak az általános fejlődési elmaradáshoz képest jobbak a képességek valamely területen. A fejlesztési elvekben foglaltaknak megfelelően nem törekedhetünk a kiemelkedő képességek egyoldalú fejlesztésére, hiszen ezzel önmagában nem segítenénk elő a felnőttkori adaptációt.

A pedagógusok általános feladata e téren sokrétű: meg kell próbálniuk a jó/kiemelkedő képességeket a későbbi sikeres adaptáció szolgálatába állítani, a speciális érdeklődést a gyermek, fiatal motiválására használni. Segíteniük kell abban is, hogy a családok megértsék az autizmus következményeként kialakult fejlődés menet sajátosságait. Így érhető el, hogy a családok reális célokat tűzzenek ki a gyermek jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos feladat a kiemelkedő képességek felismerése és gondozása. A tehetség gondozás folyamatában nagyon fontos meglátni a különlegest, a speciális adottságot a tehetséges gyermekben, bármilyen területen nyilvánul is az meg. Az egyénileg szervezett tehetség gondozással a kiemelkedő képességek fejleszthetők, és a felnőttkori munka, valamint az örömteli szabadidős tevékenységek alapjául szolgálhatnak.

Fejlesztendő területek

- *Szociális kommunikáció*
- *Önállóság és autonómia*
- *Adaptív viselkedés támogatása*

A leggyakrabban alkalmazott stratégiák:

- Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák tanítása.
- A problémás viselkedés megelőzése.
- A kívánatos viselkedések pozitív megerősítése.
- Új készség fejlesztése, megfelelő alternatív viselkedés tanítása.
- Hatékony kommunikációs stratégiák kialakítása.
- Kognitív-viselkedéses stratégiák (pl. képes, ill. írott forgatókönyvek a megfelelő viselkedés szervezéséhez).

Értékelés, célok, tanulási eredmény

A tanulási eredmény értékelésénél elsősorban a tanuló önmagához mért fejlődését kell figyelembe venni, valamint azt, hogy a megszerzett tudást képes-e önállóan, rugalmasan, élethelyzetekben alkalmazni.

A mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál alapvetően módosul. A mérések elsősorban diagnosztikus jellegűek. Tájékoztatnak a gyermek állapotáról, mérik a fejlesztés, nevelés-oktatás eredményességét, meghatározzák annak további irányát.

Az érdemjegyekkel történő visszajelzés mellett javasolt egyénre szabott, szöveges fejlesztő értékelést alkalmazni.

A tanulók elért teljesítménye ritkán tudatos törekvés eredménye. A teljesítmény sokszor a természetes érének, a jól szervezett környezetnek, a tudatosan és lépésről lépésre megtervezett pedagógiai beavatkozásnak, a jól működő motivációs bázisnak köszönhető. Autizmus-specifikus probléma, hogy az értékelés-minősítés közösségi megegyezésen alapul, elvont szociális elvárásokat tartalmazó formája a tanulók számára nem feltétlenül motiváló és információértékű. A konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában.

Mivel az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérülnek, amelyeket a magatartás és szorgalom értékelése és minősítése során figyelembe kell venni, javasolt, hogy autizmus diagnózis esetén a tanulók kapjanak felmentést a minősítés alól.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció és rehabilitáció céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatók meg. Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges. Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek;
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.);
- figyelem, emlékezet, utánzás, problémamegoldó gondolkodás, énkép, önismeret;
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása;
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók;
- önkiszolgálás, önellátás;
- saját speciális segédeszközök mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata;
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása;
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása;
- iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása;
- a halmozottan fogyatékos tanulók speciális ellátása.

Együttműködés a családdal és más partnerekkel

A szülők, családtagok számára kiemelkedően fontos, hogy folyamatosan információkat kapjanak a tanuló fejlődéséről, teljesítményéről. Kívánatos, hogy a szakemberek kiemeljék a pozitív eredményeket az esetleg eltérő viselkedések és teljesítmények mellett, és segítsenek a reális jövőkép kialakításában. Az összehangolt nevelési célok, a következetes elvárások, a tanuló viselkedésének és teljesítményének közös értékelése nagymértékben hozzájárul a felnőttkorra való sikeres felkészüléshez.

IV. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai nevelése-oktatása

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók gyógypedagógiai értelemben a tanulásban akadályozott gyermekek körébe tartoznak, akik az idegrendszer biológiai és/vagy genetikai okokra

visszavezethető gyengébb funkcióképessége, illetve a tartósan kedvezőtlen környezeti hatások miatt a neurológiai érés lelassulása folytán tartós, átfogó tanulási problémákat mutatnak.

Az enyhe értelmi fogyatékoság sok esetben először iskolai tanulási helyzetekben jelentkezik, összefüggésben az alapképességek eltérő, lelassult fejlődésével. Így a tanulási sajátosságok szinte valamennyi tantárgyban generalizáltak, átfogóan és tartósan jelentkeznek.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a minél korábban megkezdett, hosszantartó, rendszeres és intenzív gyógypedagógiai fejlesztés és terápia, a tanulási képesség szintjéhez igazodó tanulási módszerek folyamatos alkalmazása, a tanulási motiváció megfelelő fejlesztése, valamint a stigmatizációs hatások (eredménytelenség a tanulásban, kisebbségi érzés kialakulása, csúfolódás stb.) megelőzése/kompenzálása a fő feladat. A tanulási képesség fejlesztéséhez a pedagógiai, gyógypedagógiai eszközök alkalmazása mellett szükséges a környezeti, szociális feltételek javítása is.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek/tanulók képességszintje a megközelítően azonos életkorú tanulócsoportokban sem homogén.

Az enyhe értelmi fogyatékosághoz sok esetben társul más fogyatékosági típus is:

- hallássérülés,
- látássérülés,
- mozgáskorlátozottság,
- autizmus spektrumzavar.

Mindezek befolyásolják az ellátási szükségletet, a taníthatóságot és a gyermek jövőjére vonatkozó előrejelzéseket.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek oktatását-nevelését-fejlesztését elláthatja gyógypedagógiai intézmény, iskolai osztály és/vagy a többi tanulóval részben vagy egészben együtt, azonos iskolai osztályban együttnevelést biztosító befogadó iskola.

A tanulói szükségletek ismeretében szakmai támogatás igényelhető (amennyiben nincs az intézménynek saját státuszban lévő gyógypedagógusa):

- az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben (EGYMI) működő utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatoktól;
- pedagógiai szakszolgáltatást nyújtó intézményektől; valamint
- pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézményektől.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelési folyamatát meghatározó irányelvek és szempontok:

- tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányon vagy (korábban) oligofrénpedagógia szakon végzett gyógypedagógus vesz részt a nevelési-oktatási és/vagy fejlesztési folyamatban, valamint szükségszerűen más szakirányon végzett gyógypedagógus és/vagy egyéb szakember (pszichológus, orvos, szociálpedagógus stb.);
- a tanórák mellett az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kötelezően részt vesznek az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozáson, amelynek célja a pszichikus funkciók fejlesztése a tanulók egyéni szükségleteinek megfelelően;

- a gyógypedagógus a partnerekkel együtt (tanuló, pedagógus, szülők stb.) egyéni fejlesztési tervet állít össze, amely konkrét, mérhető és rövid idő alatt elérhető célokra bontja le a távlati fejlesztési célokat;
- elengedhetetlen az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása, az elért eredmények összehasonlítása a kiinduló állapottal, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos és mérhető információk gyűjtése, ezek alapján az egyéni fejlesztési terv módosítása;
- a tanuló általános fejlettségi állapotának, tanulási képességeinek leginkább megfelelő tanulási tempó és absztrakciós szint biztosítása, amely tanulási területenként/tantárgyanként eltérő lehet;
- a fogalmak lassú érlelése, a sokrétű és intenzív tapasztalatszerzés, az elvonatkoztatás lépéseinek szemléltetésén alapuló folyamat a fogalmak fokozatos „bővítését” teszi lehetővé;
- a megtanultak számbavétele, rendezése és kérdések/problémák segítségével a még nem ismert válaszok keresése. A saját élmények, korábbi tapasztalatok/tudás összekapcsolása a megtanulandó fogalmakkal, cselekvésekkel;
- a gondolkodás rigiditása miatt a kérdések egyszerűsítése, a feladatelemek kis lépésekre bontása vagy analógiák alkalmazása hozzájárul a tanulóban már meglévő tudáselemek megerősítéséhez, a továbblépéshez;
- fontos a különböző képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolása, a tanuló érdeklődésének és motiváltságának elősegítése (pl. feladatok választhatósága, több megoldási lehetőség keresése, az önálló tanuláshoz szükséges technikák elemeinek fokozatos elsajátítása, a metakognitív folyamatok állandó megerősítése, az egyéni tanulási utak feltárása);
- fontos a tanulásra rendelkezésre álló idő változatos strukturálása, az időtartamok rugalmas változtatása, a legkedvezőbb csoportméret kiválasztása;
- az elsajátítás folyamatában alkalmazott eszköztár (pl. számológép, szótár, IKT-eszköz, gondolatétkép stb.) alkalmazásának tanítása, majd felhasználásának lehetősége a tanuló számára a pedagógiai folyamat minden szakaszában;
- megfelelő tanulási környezet kialakítása (térrelrendezés, berendezés, változtathatóság stb.).

A tanuló fejlődését támogató feltételek:

- megfelelő osztálylétszám;
- az aktív tanulás biztosítása;
- a szükségleteknek megfelelő tanulásszervezési mód kiválasztása;
- a személyre szabott tanulás lehetősége;
- differenciálás alkalmazása;
- együttnevelés során a kéttanáros modell alkalmazása és/vagy a pedagógus-gyógypedagógus szoros együttműködése, rendszeres konzultációja;
- fejlesztő értékelés (tanulást támogató értékelés) alkalmazása.

A cél az enyhe értelmi fogyatékos tanulók kompetenciafejlesztése a következő területeken: kommunikációs képességek, kognitív képességek, orientációs képességek, kreatív képességek, motoros képességek és szociális képességek.

Nevelési-oktatási szakaszok és kiemelt pedagógiai feladatok

Az alapfokú képzés első szakaszának (alsó tagozat: 1–4. évfolyam) feladatai

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az 1–4. évfolyamon a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichés funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly. A tanulók között meglévő eltérések differenciált eljárások, tartalmak és oktatásszervezési megoldások alkalmazását teszik szükségessé.

A képességfejlesztésben hangsúlyos szerepük van a közvetlen érzéketi tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek. A tanuló fejlesztésének hosszú folyamatában az aktuális igényeknek megfelelően kell módosítani a pedagógiai folyamatot.

Az iskolába lépéskor a tanulók átlagosan 5-10 percet képesek koncentrálni, ezért a tanóra felépítésénél erre figyelemmel kell lenni. Várhatóan a 4. évfolyam végére sem tudnak egy teljes tanórát koncentráltan végigdolgozni.

A tanulók iskolakészültsége eltérő, ezért a tanulási feladatok jellege, összetettsége és a megvalósításhoz szükséges idő különbözik. Az alsó tagozat 1. évfolyamán javasolt – a Nemzeti alaptanterv által biztosított lehetőséggel élve – egy évfolyam tananyagának elsajátítására egy tanévnél hosszabb időtartamot tervezni.

Az alapfokú képzés második szakaszának (felső tagozat: 5–8. évfolyam) feladatai

Kiemelt feladat az alsó tagozat módszertanának további alkalmazása, hogy lehetővé váljon az alkalmazható tudás megszerzése. Fontos, hogy a tanulás iránti motiváció az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében – megfelelő tanulási környezetben – hosszabb ideig megmarad, mint a többségi tanulóknál, így erre még felső tagozatban is lehet építeni.

A felső tagozaton a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra épül. Hangsúlyosabbá válik továbbá az önálló tanulási tevékenység. A tanulás-tanítás folyamatában előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően differenciált módon jelen van a manipulációs és a képi szint is. Ezek a gondolkodásbeli szintkülönbségek egyéni fejlettségtől függően az értékelési területek és szintek (kognitív, affektív, pszichomotoros) megválasztását is befolyásolhatják.

A Nat alkalmazása az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

Tanulási és nevelési célok

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében a nevelési és tanulási célok megegyeznek a Nat-ban leírtakkal, de azok mélysége, kialakíthatóságuk időigénye, módja az egyéni sajátosságokhoz igazodóan módosul.

- **Testi és lelki egészségre nevelés**
Az egészséges és tudatos életmód kialakítása, a káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése kiemelt feladat. Az erőnlétnek és a fizikai állóképességnek – mint a munkavégzés alapvető feltételének – kiemelt szerepe van a tanulók társadalmi beilleszkedésében. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a szabad mozgás, a sport és a rekreáció lehetőségeire. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára érdemes támogatást nyújtani a kortárskapcsolatok kialakításában. A konfliktusok megoldásához a pedagógus modellálása és a konfliktuskezelési technikák tanítása/begyakoroltatása is szükséges. A célok elérése érdekében fontos a tanulók családjával keresni az együttműködési lehetőségeket.
- **Önismeret és a társas kultúra fejlesztése**
A megfelelő önértékelés, a tanuló saját személyiségének megismerése nagy jelentőséggel bír, mivel a társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges a reális énkép, a megfelelő önismeret. Ehhez a mindennapokban fontos a folyamatos visszajelzés, a belső kontroll erősítése, az önbizalom fejlesztése.

- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
A kooperatív csoportmunka segíti megtapasztalni az alkalmazott szabályokat, később pedig hozzájárul a munkavállalás során szükséges együttműködési készségek fejlődéséhez. Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló a szükséges támogatással fokozatosan képessé válik a felelősségteljes döntések meghozatalára.
- Médiatudatosságra nevelés
A tanulók az egyéni sajátosságaiknak megfelelően legyenek képesek a társadalmi érintkezést szolgáló információk megtalálására, értelmezésére, közvetítésére és alkotására. Ismerjék fel a hiteles, megbízható és fontos információkat. A pedagógus választékos kommunikációval segíti ezt a folyamatot, valamint fejleszti digitális kompetenciáit, és rendszeresen használ digitális eszközöket a nevelés-oktatás folyamatában, amelyeket a tanulók pszichológiai jellemzőinek megfelelően válogat és gyűjt össze.
- A tanulás tanítása, pályaaorientáció
Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelését ellátó intézmények biztosítják azokat az információkat és tapasztalatokat, amelyek a tanulók egyéni sajátosságainak megfelelően támogatják az életpálya-tervezést és a pályaaorientációt. Fontos az egyénre szabott motiválás, az egyéni tanulási módok biztosítása, az élményt adó tanulási szokások kialakítása. Az életkori sajátosságokhoz illeszkedve törekedni kell a tanulók saját tudásáról való reális ismeretek kialakítására, valamint a növekvő felelősségvállalásra a saját tanulásukért. Az egész életen át tartó tanulásra való felkészítés fontos a társadalmi integráció és a munkaerőpiacra történő sikeres belépés szempontjából.
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
Az emberiség és hazánk múltjának és jelenének megjelenítésén, megértetésén keresztül képessé kell tenni a tanulókat a társadalom megismerésére, a társadalomban elfoglalható helyük reális felismerésére, a társadalmi színtereken való eligazodásra. Ki kell hogy alakuljon a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fontos felkészíteni a felnőttlét és a tágabb környezet közügyeinek megismerésére, az állampolgári jogok és kötelezettségek érvényesítésére. Az iskolai szinten belül ajánlott lehetőséget adni a demokratikus jogok gyakorlására (diákönkormányzat).
- A fenntarthatóság, környezettudatosság
Elengedhetetlenül szükséges a személyes megtapasztalás, a környezeti ártalmak és az emberi élet szükségleteinek összefüggéseire való rávilágítás, a helyes szokásrend kialakítása. Ehhez fontos a környezet adott szempontok alapján történő megfigyelése, a következtetések közös levonása, az egyéni felelősség tudatosítása. A szorosan vett természeti környezet ápolása, gondozása mindennapi feladatként kell hogy jelentkezzen.

Kiemelt kompetenciaterületek

Alapkompetenciák

- A tanulás kompetenciái
- A kommunikációs kompetenciák (anyanyelvi és idegen nyelvi)
- A digitális kompetenciák
- A matematikai, gondolkodási kompetenciák
- A személyes és társas kapcsolati kompetenciák
- A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái
- Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák

Tanulási területek

Magyar nyelv és irodalom: magyar nyelv, irodalom

Az anyanyelvi kompetencia fejlődése a tanulás célja és egyben minden ismeretszerzés eszköze is; az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésében kitüntetett helye van. Célja és feladata a szókinccsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás- és írástanulás feltételeinek megteremtése, az alapképességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában. Az irodalmi ismeretek célja, hogy a tanulókat a műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a világról, az emberi természetről, az emberi létről, az érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. A Magyar nyelv és irodalom tanulási területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A beszédfeldolgozó folyamatok erősítése.
- b) Figyelem, a gondolkodás, az emlékezet, az analízáló és szintetizáló képesség fejlesztése.
- c) A téri és síkbeli tájékozódás fejlesztése, a relációs szókinccs bővítése.
- d) A grafomotoros készségek fejlesztése.
- e) Az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése:
  - vizuális észlelés – jelfelismerés,
  - akusztikus észlelés – hangok differenciálása,
  - a beszédmotoros észlelés fejlesztése.
- f) Az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.
- g) A rutinszerű olvasási képesség fejlesztése.
- h) A szövegösszefüggések megláttatása, a szövegértés fejlesztése.
- i) Az írás műveleteinek gyakorlása: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás fokozatai, törekvés az eszközszintű használatra.
- j) Szövegalkotás szóban, majd írásban.
- k) A helyesírási szokások megerősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- alkalmazza a tanult nyelvi fordulatokat tanulási helyzetben és a spontán beszédben egyaránt;
- képes a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartásra és viselkedésre;
- képes véleménynyilvánításra és mások véleményének meghallgatására;
- fokozódó önállósággal alkalmazza a szövegtartalmat és a beszélő szándékát tükröző kommunikációs eszközöket;
- receptív (passzív) és expresszív (aktív) szókinccse bővül;
- egyéni sajátosságaihoz mérten törekszik a rendezett és olvasható írásképre;
- érdeklődésének megfelelően, hagyományos és digitális szövegek által bővíti ismereteit;
- felismer helyesírási problémahelyzeteket, képes hibakeresésre és hibajavításra.

Matematika: matematika

Ezen a területen a kognitív képességek fejlesztési lehetőségei vannak a középpontban.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A tanulás eszközeinek célszerű használata.
- b) A kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos erősítése.
- c) A finommotorika, a térlátás, a téri és idői tájékozódás, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.

- d) Az ismeretek mozgósítása bemutatott analóg helyzetekben, alkalmazás a próbálgatások szintjén.
- e) Cselekvésben jelentkező problémák segítséggel, majd segítség nélkül való felismerése, megbeszélése, megoldása próbálkozással. Az eredmény ellenőrzése.
- f) Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, mennyiségek megfigyelése, a látottak értelmezése és a tapasztalatok összefoglalása.
- g) A mennyiségállandóság, a mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének kialakítása.
- h) A matematika tanulásához szükséges fogalmak fokozatos megismerése.
- i) A közös cselekvéshez, munkához szükséges tulajdonságok, képességek felépítése, szokások kialakítása.
- j) A tantárgy iránti tanulási kedv folyamatos szinten tartása. Az önfejlesztés igényének támogatása, értékelése. Az önismeret, az önszabályozás képességének fejlesztése.
- k) Mindennapos probléma megoldásának elképzelése, sejtés megfogalmazása. A képzel és a tényleges megoldás összevetése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- tájékozódik a térben és időben, valamint a világ mennyiségi viszonyaiban saját élményből kiindulva;
- felhasználja a megszerzett tudást, az elvont fogalmakat, szabályokat, összefüggéseket stb. kezdetben ismert, majd ismeretlen szituációkban;
- használja a problémamegoldó képességét először próbálkozás útján, majd racionális szinten;
- képes kérdéseket megfogalmazni, állításokat bizonyítani, valamint véleményt alkotni;
- ismeri a matematikai fogalmakat, a mennyiségi viszonyokat, valamint a mennyiségállandóság fogalmát a kiválogatás, összehasonlítás, csoportosítás gondolkodási műveleteinek segítségével;
- változatos feladatokban használja számolási készségét;
- emlékszik a szóbeli számoláson túl a műveleti sémákra (analógiákra), így képes műveleteket írásban elvégezni;
- megtervezi a cselekvési sorrendet; megoldást keres: kiválasztja a lehetséges megoldásokat, a feladatot megoldja a készen kapott sémák szerint, algoritmusok segítségével, később alternatív gondolkodás mentén. A sémák alkalmazásának nehézsége esetén felismeri a lehetséges műveletet, és eszközhasználat (pl. számológép) váltja ki;
- összehasonlítja a feltételezést és a valóságot az eredmény helyességének megítélésében;
- megnevezi a gyakorlatban megfigyelt tulajdonságokat, kiemeli a lényeges jegyeket;
- elemzi és összehasonlítja a látottakat, felfedezi a különbségeket;
- képes mennyiségeket elképzelni, cselekvéshez, történéshez fűződő megfogalmazással;
- tanult ismereteit digitális eszközön is alkalmazza;
- képes segítséget kérni és elfogadni, valamint együttműködni.

Történelem és állampolgári ismeretek: történelem, állampolgári ismeretek

A tartalmak elsajátításakor figyelembe kell venni a tanulók gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, ezért előnyben kell részesíteni a sajátélményű tevékenységeket. A személyes élmény segíti annak a belátását is, hogy a jelen eseményei nagymértékben a múlt eseményeinek eredményei, és mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is, azaz a történelemnek, a társadalom eseményeinek mi magunk is részesei vagyunk. A fejlesztés kiemelt területként kezeli a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelést, a szociális érzékenységet, az értékvédő magatartás kialakítását, a környezetért érzett felelősséget.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Az időészlelés fejlesztése saját élményen keresztül, majd az évtizedek, évszázadok, évezredek, az emberöltő megértése.
- b) Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése. Az egyén és a társadalom kapcsolata, egyén, család, közösség, a világ nemzetei.
- c) Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése. Az információ forrásainak megkülönböztetése: bizonyosan hiteles, nem bizonyosan hiteles, hiteltelen.
- d) A tér és idő kapcsolatainak bemutatása, ezek felfedeztetése.
- e) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- f) A képzelet, a kreativitás alakítása, fejlesztése.
- g) Tapasztalatszerzés a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.
- h) A megtartó emlékezet, az akaratlagos figyelem fejlesztése.
- i) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- j) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.
- k) Az érdeklődés felkeltése és fenntartása a világ, a társadalom eseményei iránt.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- érzékeli a különbséget a múlt és a jelen között, képes beazonosítani eseményeket saját élményből;
- elemzi a történelmi események okait és következményeit fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett;
- ismeri a közös európai civilizációs és magyar nemzeti kulturális kódrendszer (szimbólumok, történelmi személyek, történetek, fogalmak, alkotások) legalapvetőbb elemeit;
- felismeri a saját szerepét, a saját feladatát, valamint a saját felelősségét;
- felismeri a szabadság, a felelősség és az emberi helytállás jelentőségét;
- tájékozódik a munkalehetőségek és a munkavállalás terén;
- az információk szerzéséhez és rendszerezéséhez infokommunikációs eszközöket használ.

Erkölc és etika

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál különös jelentőséggel bír az önellfogadás, a másság elfogadása, a fogyatékos emberek iránti együttérző, segítő magatartás kialakítása. Fontos a szociális érzékenység, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és -megoldás képességének kialakítása.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kommunikációs képességek fejlesztése.
- b) Az önálló tanulás képességének fejlesztése. Kritikai gondolkodás fejlesztése.
- c) Az együttműködésen alapuló tanulás fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- elfogadó attitűdöt tanúsít a hátrányos helyzetű és a különleges bánásmódot igénylő tanulók iránt;
- ismeri a különböző közösségekben való létezés formáit és lehetőségeit;

- ismeri az erkölcs, a vallás helyét és szerepét az egyén és a társadalom szempontjából;
- ismeretekkel rendelkezik a családi költségvetéstől az államháztartásig.

Természettudomány és földrajz: környezetismeret, természettudomány, biológia, kémia, fizika és földrajz

A tanulók ismeretelsajátításában a természeti-környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kap a szemléletformálás, a természethez való pozitív viszonyulás megteremtése, az egyén és a társadalom számára fontos konstruktív – a természet védelmében, valamint a saját és mások egészségének megőrzésében tudatos – magatartás- és viselkedésformák elsajátítása.

A tanulók a mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit. Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása, az általános és a speciális képességek fejlesztése a specifikumokra figyelve történik.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) A kíváncsiság és az érdeklődés felkeltése.
- b) Kérdésfeltevés, kérdések megfogalmazásának tanítása.
- c) A kommunikációs képességek és készségek fejlesztése, a tantárgyspecifikus fogalmak használata.
- d) A saját testkép, testséma kialakítása, majd pedig a térérzet alakítása, megerősítése, a viszonyszavak pontos használata.
- e) A rész-egész viszony a valóságban, a térképi ábrázolásban. A valóság és a térkép összefüggéseinek felismerése.
- f) Biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben. Tájékozódás biztonsága a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.
- g) Tájékozódási feladatok, téri viszonyok felismerése, megértése; valamely tárgy, objektum tényleges és viszonylagos helye, helyzete.
- h) Az idő múlásának érzékelése, felfogása, az idő és tér változásának észlelése, értelmezése. Az idő észlelésének fejlesztése. Időrend, periódus a természetben, a folyamatokban.
- i) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések, problémák felismerése, megoldások keresése.
- j) A rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése.
- k) A tanulási technikák (megfigyelés, vizsgálódás, lejegyzés, feladatmegoldás, értelmezés, irányított ismeretszerzés) kialakítása, megerősítése.
- l) Tanulási technikák megerősítése: térképek, információhordozók használata, önálló ismeretszerzés egyszerű szövegből, a tankönyv, a feladatlap, a munkalap használata.
- m) Kísérletek, saját tapasztalatok, a természettudományos ismeretek és a hétköznapi élet tapasztalatai közti összefüggések felismerése, erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megkülönböztet anyagokat és halmazállapotokat a hétköznapi élet példáinak segítségével;
- megállapítja, majd összehasonlítja az élőlények érzékelhető jegyeit;
- megfigyeli a természet egyes ciklusait, összegyűjti az ezzel kapcsolatos tapasztalatait és ismereteit;
- irányítással, egyszerű példákkal felfedezi az állandóságot és a változást;
- jól tájékozódik a közvetlen környezetében, a szűkebb lakóterében, lakóhelyén;
- jól tájékozódik a földrajzi térben és időben;

- jól tájékozódik a földrajzi-környezeti kérdésekben, folyamatokban;
- tájékozott a hazai földrajzi-környezeti folyamatokban;
- ismeri a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeit;
- tájékozott a regionális és globális földrajzi-környezeti kérdésekben;
- jól tájékozódik a térben térkép, illetve digitális alkalmazások segítségével;
- felismeri a használati tárgyak anyagait, az anyagfogalmat biztosan használja;
- ismeri saját szervezete működését, felépítését – megfigyelések, vizsgálódások, konkrét tapasztalatok segítségével;
- ismeretekkel rendelkezik a gyakoribb betegségek megelőzéséről, a környezet és az egészség közötti kapcsolat felismeréséről, az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok hatásairól;
- jól használja a háztartás, a környezet ismert és használt egyszerű gépeit, a fizikai ismereteit alkalmazza a működtetés során;
- felismeri a kémiai ismeretekhez kapcsolódó környezeti problémákat;
- ismeri a háztartási szerek használatával, tárolásával kapcsolatos elővigyázatossági szabályokat;
- segítségével alkalmazza földrajzi tudását a mindennapi életben a környezettudatos döntések meghozatalában, felelősséget érez döntései következményeiért.

Idegen nyelv: élő idegen nyelv

Az élő idegen nyelv tanításának, tanulásának céljait a tanulók szükségletei határozzák meg.

A szülők igényei, a tanulók fejlettsége alapján az iskola hozhat döntést a 7. évfolyam előtt megkezdett idegennyelv-tanulás kérdésében. Az idegen nyelv tanításának alapvető célja a kellő motiváció és késztetés kialakulásának támogatása. Ennek érdekében, valamint a későbbi nyelvtanulás megalapozása miatt a tanulót sikerélményekhez kell juttatni.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- megismerkedik a nyelvtanulással, nyelvtudással, és pozitív viszonyulása alakul ki ezekhez;
- bekapcsolódik a szóbeliséget, interakciót igénylő alapvető, korának megfelelő játékos, élményalapú nyelvi tevékenységekbe;
- érdeklődik az idegen nyelvi információhordozók, a számítógép nyelve iránt;
- felismeri és használja a legegyszerűbb kérés kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- megérti és értelmezi az adott témakörökben feldolgozott, begyakorolt szavakat.

Művészetek: ének-zene, vizuális kultúra, dráma és színház

Az iskolai nevelés-oktatás rehabilitációs célú feladatainak megvalósításában kiemelt szerepe van a gyakorlati tevékenységeknek, mert általuk az ismeretek élményszerűvé válnak, segítik a mélyebb megértést, fejlesztik a kreativitást. A tevékenységek, az alkotások széles körű kínálata lehetőséget teremt az egyéni adottságok kibontakoztatására, a sikerélmény biztosítására, a pozitív személyiségfejlesztésre, valamint a szabadidő hasznos eltöltésére és az érzelmi feszültség csökkentésére is.

A tanulási terület kiemelt habilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Önismeret, önértékelés, társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, a kapcsolatteremtő és együttműködési képesség fejlesztése.
- b) Képzlet, kifejezőkészség, kreativitás fejlesztése.
- c) Harmonikus mozgás kialakítása, fejlesztése.
- d) A figyelemkoncentráció, a tartós figyelem és az emlékezet fejlesztése.
- e) Az esztétikai érzékenység készségeinek alapozása, fejlesztése.
- f) A térlátás fejlesztése, pontos képzetek kialakítása a valós térről, időről, az anyag, forma, funkció, szerkezet, szín, fény és mozgás viszonyairól.
- g) A kommunikációs képességek fejlesztése szóban, ábrázolásban, befogadásban.
- h) A finommotorika, a kreativitás, az eszközhasználati készség fejlesztése.
- i) Az ismeretszerzési, a tanulási képességek fejlesztése.
- j) Az érzékszervi tapasztalatszerzés fejlesztése, az érzelmi nevelés, érzékszervi kultúra gazdagítása, a belső kontroll, a pozitív énkép erősítése, a szegregált élethelyzet oldása.
- k) Az önkifejezés elősegítése, a szorongás oldása.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes téri helyzetek leírására szóban, megjelenítésére szabadkézi rajzzal;
- egyszerű közlő ábrákat értelmez;
- képes a kezdeményező, alkotó magatartásra;
- változatos technikákat alkalmaz az önkifejezésben és az alkotásban;
- képes az egyéni ízlését, stílusát érvényesíteni egy-egy saját tárgy készítése során;
- értelmezi a művészi alkotásokban megismert konfliktusokat, és ez segíti a toleráns, másokkal szemben empátikus személyiség kialakítását;
- egyszerű dalokat énekel emlékezetből, énekhangját árnyaltan használja;
- ismeri a tempó, hangerő, hangszín, hangmagasság és ritmus fogalmát;
- zeneértő és zeneérző képessége, zenei koncentrációja és érzékenysége fejlődik;
- alapszinten alkalmaz digitális zenei eszközöket, hangfelvétel készítéséhez, szerkesztéséhez és tárolásához.

Technológia: technika és tervezés, digitális kultúra

A tanulási terület középpontjába a munkához, az életvitelhez kapcsolódó praktikus ismeretszerzést és képességfejlesztést állítja. A tanulók megismerik a környezet szervezett átalakítását, megtanulják használni a korszerű eszközöket, megértik a kapcsolódó erkölcsi és etikai kérdéseket.

A digitális kompetenciák elsajátítása az esélyegyenlőség megteremtése, az életvitel kialakítása céljából is kiemelkedő jelentőségű. A tanulóknak képessé kell válniuk a digitális kompetenciák alkalmazására a tudás aktív bővítésében, az ismeretszerzésben és a hatékony kommunikációban. A tanulási terület tanítása-tanítása során kialakított kompetenciák messze túlmutatnak e tanulási terület keretein, mivel beágyazódnak más tantárgyak tanulásába is.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Érzékszervi megismerések.
- b) Térbeli, időbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- c) Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés műveleteinek gyakorlása.
- d) Szabályfelismerés, tervező, rendszerező, döntési képesség fejlesztése.
- e) Csoportosítások, következtetések.
- f) Algoritmikus és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- g) A gyors, pontos, koordinált mozgásos reagálóképesség fejlesztése.
- h) A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet fejlesztése.

- i) Felismerő, rendszerező képesség, szerialitás fejlesztése.
- j) Analízis, szintézis.
- k) A gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése: azonosságok, különbségek, csoportosítások, szabálykeresések, analógiák felismerése, összefüggések megoldása, ok-okozat felfedezése.
- l) A problémafelismerő, tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása.
- m) A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás, a környezetellátás technikáinak elsajátítása, alkalmazása.
- n) Motorikus képességek fejlesztése, szabályozott akarati mozgások, mozdulatok továbbfejlesztése. A kar-kéz sebességének és ütemének alakítása.
- o) A munkához való helyes viszonyulás, az érzelem, akarat, kitartás céltudatos fejlesztése.
- p) A reális énkép, önismeret kialakítása, távlati lehetőségek felismerése, az önfejlesztő magatartás elfogadtatása.
- q) Szociális képességek fejlesztése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- felhasználja az infokommunikációs eszközöket a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel, később önállóan is;
- kezdetben segítséggel, majd önállóan információkat keres az interneten, később használja kapcsolatok építéséhez, problémák megoldásához;
- megkülönbözteti a számára releváns információt a lényegtelen, illetve hamis információktól;
- tisztában van a személyes adat fogalmával, törekszik megőrzésére;
- egy adott feladat kapcsán önállóan hoz létre szöveges vagy multimédiás dokumentumokat;
- önállóan használja az informatikai eszközök operációs rendszereinek felhasználói felületét, az operációs rendszer mappáit, fájljait és a felhőszolgáltatásokat;
- digitális eszközökkel önállóan rögzít és tárol képet, hangot és videót;
- a hulladékokat szelektíven gyűjti, környezetét rendben tartja;
- ismeri a gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályait;
- munkavégzéskor szabálykövető, kooperatív magatartást követ;
- munkája során odafigyel a takarékos anyag-, idő- és energiafelhasználásra;
- elvégzi a rábízott családi és iskolai feladatokat;
- odafigyel az egészséges étkezés szempontjaira, egyszerűbb ételeket, italokat elkészít;
- a lehetséges továbbtanulási útvonalakkal kapcsolatban segítséggel összehangolja a valóságot és a vágyakat.

Testnevelés és egészségfejlesztés: testnevelés

A tanulási területhez kapcsolódó nevelés, fejlesztés célrendszere az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek körében igen sokrétű. Általános célként a testi fejlődés segítése, a praktikus mozgások fejlesztése jelölhető meg. A tanulóknál atipikus mozgásfejlődési folyamat tapasztalható, ezért a fejlesztés célja az ebből származó nehézségek kialakulásának megelőzése, csökkentése is. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók későbbi társadalmi beválása, a munka világába való beilleszkedése szempontjából különösen fontos a megfelelő fizikai állapot; a mozgások elsajátításának előkészítése a munkatevékenységek megtanulásában is szerepet játszhat.

A tanulási terület kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs feladatai:

- a) Erősítse a mozgásigényt, a kezdeményezőkézséget, bátorítson mozgásos feladatokat, gyakorlatok elvégzésére.
- b) Tanítson mozgásos játékokban való együttműködésre, szabálytartásra, a játék örömére.
- c) Fejlessze a mozgásos alaptermékak elsajátításának képességét, a kitartást, az állóképességet.
- d) Kiemelt feladat az általános kondicionálás, a test hajlékonyságának, a végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, egyensúlyozó képesség alakítása, a tanuló biológiai állapotának, terhelhetőségének függvényében.
- e) A saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítása (függőleges és vízszintes zónák), a téri viszonylatok pontos felismerése, viszonyiszavak megértése, használata, a téri biztonság erősítése.
- f) A szép testtartás, a harmonikus mozgás fejlesztése.
- g) A tartós figyelem, a fegyelmzett feladat-végrehajtás fejlesztése, a felelős magatartás beláttatása.
- h) Önismereti képesség fejlesztése, önállóság, a versenyszellem erősítése.

Tanulási eredmények

Az enyhe értelmi fogyatékos tanuló:

- képes önállóan elvégezni koordinációs gyakorlatokat, amelyek a kinezetikus differenciáló képességet (ezen képességterület az izmokból, inakból, ízületekből származik, és a finoman szabályozott mozgások működésében nyilvánul meg), a térbeli tájékozódó képességet és az egyensúlyozó képességet fejlesztik;
- képes önállóan elvégezni kondicionálást biztosító gyakorlatokat, amelyek növelik az erőt, az állóképességet és a gyorsaságot;
- megosztott figyelme automatizálódik;
- helyzetfelismerő képessége fejlődik;
- képes helyesen kivitelezni tartásjavító és korrekciós gyakorlatokat, prevenció és rehabilitációs feladatokat sporteszközök alkalmazásával is;
- a testmozgás, a testnevelés és a sport eszközei által megfelelő önismeretre tesz szert, fejlődnek az érzelmi-akarati készségei és képességei;
- toleráns a fogyatékos személyek iránt, tiszteletben tartja a szexuális kultúra alapelveit, elfogadja az egészségügyi szűrések és a környezetvédelem fontosságát.

Differenciálás – egyéni tanulási utak – erősségek – fejlesztendő területek

A differenciálás kiindulópontja, hogy nincs két egyforma enyhe értelmi fogyatékos tanuló. Az iskolában együtt tanított tanulók különböznek egymástól, ugyanakkor mindenkinek joga van a képességeihez mért legmagasabb szintű, minőségi oktatáshoz. A differenciálás lényege a tanulók egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztés és/vagy az önvezérelt fejlődés körülményeinek biztosítása a nevelés gyakorlatában. A differenciálás célja annak biztosítása, hogy a tanulók abban a tempóban fejlődhessenek, amely számukra a legoptimálisabb, illetve önmagukhoz képest érik el a lehető legnagyobb fejlődést, teljesítve a követelmények megfelelő szintjét.

A hatékony differenciálás megtervezéséhez szükséges a tanulókat megismerni a következő tekintetben:

- a továbbhaladáshoz szükséges előzetes, megalapozó tudás;
- az aktivizálhatóság;
- az önálló, egyéni munkavégzés terén való fejlettség;
- az együttműködési képesség;
- a társas helyzet jellemzői.

Fontos, hogy a tudatos differenciált tanulásszervezés használata pozitívan hat az önértékelésre, valamint a társakkal való viszonyra is.

Értékelés (tanulási eredmény)

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók iskolai teljesítményeit döntően szöveges fejlesztő értékeléssel (tanulást támogató értékeléssel) végezzük, amely a Nat által kijelölt célok elérését is támogatja. Célja a tanulói szükségletek meghatározása, valamint a nevelési-oktatási folyamatnak azokhoz történő igazítása. A szöveges értékelés lehetőséget ad az egyéni képességek és eredmények szerinti differenciálásra, illetve javaslatokat tartalmaz, hogy a gyermek mire fordítson nagyobb figyelmet a tanulási folyamatban. A szöveges értékelés történhet szóban vagy írásban, ezt kiegészíthetik egyéb értékelési formák (szimbólumok, tárgyak, pontozás stb.). A fejlesztő értékelés pedagógiai célja, hogy a gyermek folyamatos támogatást kapjon. Éppen ezért a gyermek számára is jól érthető megfogalmazásnak nagy szerepe van.

A leíró, szöveges értékelés feltételei a következők:

- az értékelés a konkrét teljesítményre vagy viselkedésre vonatkozik, sohasem címkéz;
- tartalmában komplex, mind pozitív, mind negatív elemek megjelennek;
- a fejlődés előző fokához kell kapcsolódnia, és a perspektíva következő fokát jelöli meg;
- emellett a továbblépésre vonatkozóan konkrét javaslatokat fogalmaz meg a szülők és a tanulók számára differenciáltan és érthető módon.

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekről, fiatalról általában a családban és az iskolában is kevésbé feltételezik az önszabályozás képességét, így önértékelésükben a külső visszacsatolások jelenthetik a legmeghatározóbb megerősítést.

A fejlesztő értékelés és az értékelési folyamat részeként a tanulók számára nyújtott visszajelzés rendszeressége, a visszajelzés kultúrája, szakmai minősége az iskolai tanulási környezet alakulását, a tanulás motivációját és a tanulási célok elérésének sikerességét alapvetően meghatározó tényezők.

Nagyobb időközönként sor kerül minősítő, szummatív értékelésre is, amelynek célja annak megállapítása, hogy a tanulók tudásának, ezen belül a stabil ismeretek kialakításának és a készségek elsajátításának szintje eléri-e a tanulási eredményekben foglalt kritériumokat. Az értékelés ez esetben tudáspróbák alapján történik, és százalékosan vagy ötfokú skálán lehet kifejezni. Kiemelten fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál, hogy a szummatív értékelés formatív, fejlesztő elemeket is magában foglaljon, lehetőséget biztosítva a tanulók számára egy következő tanulási periódusban a javításra és a további fejlődésre. A diagnosztikus és szummatív értékelésnek ugyanakkor létjogosultsága van a továbbtanulás, pályaválasztás reális megítélésének elősegítésében, a szülők és tanulók döntésének támogatásában is.

Az ötfokú érdemjegy (osztályzat) skála alkalmazása – a gyermekek egyéni fejlődése szempontjából – nehézségeket vet fel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődési tempója ugyanis nagy egyéni eltéréseket mutat. A tapasztalatok azt támasztják alá, hogy az egy-egy tanév végéhez kapcsolódó követelményszintek alapján történő minősítő értékelés döntően az ismeretjellegű tudás megállapításakor lehetséges. A bonyolult pszichikus struktúrájú képességek kialakulása kevésbé időzíthető a tanévek egyes szakaszaihoz (pl. félév vége, tanév vége); egy-egy képesség fejlődésében a változás megállapítása (esetleges mérése) esetenként csak több év elteltével lehetséges.

A tanulók teljesítményét a számukra előírt követelményekhez kell viszonyítani. Az árnyalt, reális értékelés érdekében nem csupán a tanulás-tanítás folyamatában, hanem az értékelés során is szükséges a változatos, differenciált körülmények megteremtése. Fontos, hogy a tanuló a mérési-

értékelési helyzetben élhessen a jogaival (pl. eszközhasználat, több idő stb.), továbbá arányosan jelenjenek meg a követelményekben a kompetenciák, az ismeretek, a készségek és az attitűdök is. Törekedni kell a tanulói tevékenységek és produktumok változatosságára.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók fejlődésének, tanulási eredményeinek, viselkedésének dokumentálására az egyes iskolák különböző megoldásokat alkalmaznak. Ezek segítségével nyomon lehet követni a tantárgyi teljesítmények mellett a gyermek általános fejlődésének folyamatát.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás során a probléma jellegéhez legadekvátabb eljárások, módszerek és technikák használatával alakítják a gyermek képességeinek fejlődését, egyidejűleg biztosítva az ahhoz szükséges feltételeket.

A fejlesztési célok közé tartozik az akadályozott fejlődésből eredő hátrányok csökkentése, hogy a tanuló ismeretszerzési-tanulási folyamatban való részvétele aktív és eredményes legyen, és a lehető legkevesebb nehézséget tapasztalja a folyamat során.

A foglalkozás célja a hiányzó, sérült pszichikus funkciók kialakítása, magasabb szintre emelése, az esetleges rosszul szerveződött struktúrák megváltoztatása, de a kiemelkedő képességek fejlesztése szintén a fejlesztő munka hangsúlyos tartalmi eleme.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozás segít a tananyag és a fejlesztési követelmények differenciálásában, a képességeket fejlesztő eljárások és feladatok összehangolásában, az egyéni tanulási technika kialakításában, a haladási tempó és a motiváció egyéni biztosításában, a fejlődés és a fejlődést tükröző értékelés megállapításában.

A foglalkozás eredményességét növeli, ha minél rendszeresebben – terápia során akár naponta – egyénre szabottan valósul meg, a fejlődés üteméhez illeszkedik, illetve a habilitáció teljes ideje alatt folyamatos a szakember támogatása.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások dokumentálása az egyéni fejlesztési terv (EFT) alapján történik, amelyet a gyógypedagógus készít el, együttműködve a partnerekkel.

Az EFT a szakértői véleményre, illetve a gyógypedagógus által készített pedagógiai diagnózisra alapulva készül.

Az egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs és rehabilitációs foglalkozások megvalósulása lehet osztálytermen belül és kívül is, egyéni vagy kiscsoportos formában. Mindehhez szükséges az együttnevelést megvalósító iskola pedagógusai és a tanulás támogatását megvalósító fejlesztő pedagógusok, gyógypedagógusok és a pedagógiai munkát segítő más szakemberek közötti együttműködés. Ez az együttműködés a pedagógusok kötelező tanórával le nem kötött órakerete terhére tervezhető, s a konzultációkkal alátámasztott pedagógiai tevékenységként valósulhat meg.

V. A halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelése-oktatása

A halmozottan fogyatékos tanuló

A halmozottan fogyatékos tanulók esetében a leggyakrabban a súlyos kommunikációs zavar, a különböző súlyosságú mozgásszervi fogyatékoság (mozgáskorlátozottság) és a különböző súlyosságú értelmi fogyatékoság (intellektuális képességzavar) igen változatos kombinációit találjuk. Ezek mellett előfordulhat látási fogyatékoság (látássérülés), hallási fogyatékoság (hallássérülés), figyelemzavar, magatartás-szabályozási zavar, autizmus spektrumzavar, továbbá egyéb társuló rendellenességek (pl. epilepszia).

A tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és a természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében komplex fejlesztő nevelésre-oktatásra van szükségük.

Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy megvalósulhasson a szemléletes-cselekvéses tanulás „megfigyelés-próba-szerencse-utánzás” útján. A tanulási szituációt és tartalmakat több oldalról megerősítő, szemléltető – nem verbális, metakommunikációs és verbális – jelzésekkel kell kiegészíteni. A tevékenységek rögzítése és emlékezetbe idézése hatékonyabb, gyorsabb, ha az adott helyzetet és tartalmat – a tanuló számára a tevékenységet érthetőbbé, megragadhatóbbá, felfoghatóbbá tevő – komplex kommunikációs stratégiákkal erősítik meg. Az egyénileg kialakított gesztus- vagy hangjelzésektől kezdve a különböző kép-, jel-, szimbólumrendszereken keresztül a verbális kommunikáció bármely formája használható.

Egy-egy tevékenység elsajátítása során a tanuló apró részleteken akadhat el, ami lehetetlenné teheti az egész tevékenység végrehajtását. A tevékenységeket kis lépésekre kell bontani, de nem célszerű az egyes mozzanatok izolált gyakoroltatása, mert a szituációhoz és a tárgyhoz való kötődés miatt azt a tanuló nem fogja tudni célzottan és tudatosan beépíteni a mindennapos tevékenységekbe.

A pedagógusnak csak és kizárólag annyi segítséget kell nyújtania, amennyi feltétlenül szükséges. Első a verbális segítségadás, szükség szerint nonverbális jelzésekkel – gesztusok stb. – kiegészítve. Ezt követi a bemutatás és az utánzásra ösztönzés.

A személyes segítségadás mellett – szükség esetén – döntő jelentősége van a rehabilitációs segéd- és segítő eszközöknek, melyek kiválasztása személyre szabottan, a cselekvési kompetenciát és a tevékenység jellegét szem előtt tartva történik.

A segítségnyújtás mértékét fokozatosan kell csökkenteni. A cél, hogy a tanuló a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

Kiemelt jelentősége van a megfelelő tanulási motiváció kialakításának, melynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat és a tanuló alapos ismerete (erősségei, gyengeségei, hiányosságai, meglévő képességei).

A halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei az Irányelv alapján

- A kommunikáció és az interakció elve
- A normalizáció és a participáció elve
- A komplexitás, a személyiség-központúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve
- A kooperáció és a tudatosság elve

- A differenciálás és az individualizáció elve

A halmozottan fogyatékos tanulók kiemelt tanulási és nevelési-oktatási feladatai és területei

A halmozottan fogyatékos tanulók tanulásának és nevelésének kiemelt feladata, hogy

- a tanulók a szükségleteiknek és képességstruktúrájuknak megfelelő nevelésben, oktatásban és fejlesztésben részesüljenek;
- a fejlesztés a megfelelő és szükséges tartalommal történjék, segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését és a megfelelően kialakított támogató környezetben a tanuló képességeitől függően a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az elvárások az egyéni teljesítőképességnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a fejlesztő nevelés-oktatás keretében, a közösségi nevelés mellett kiemelt hangsúlyt kapjon az egyéni fejlesztés, törekedve azonban a kortárskapcsolatok kihasználására a szocializációs folyamatban;
- a fejlesztő terápiák programjai váljanak a rehabilitációs pedagógiai program tartalmi elemeivé.

A fejlesztő nevelés-oktatás területei:

- Kommunikáció (alapkompenciák, a tanulás és a gondolkodás kompetenciái, kommunikációs és digitális kompetenciák, személyes és társas kompetenciák, társadalmi részvétel kompetenciái)
- Mozgásnevelés (alapkompenciák, kommunikációs kompetenciák, személyes és társas kompetenciák)
- Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele. A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése (alapkompenciák, a tanulás és gondolkodás kompetenciái)
- Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés. Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése (alapkompenciák, kreatív alkotás és önkifejezés kompetenciái, munkavállalás kompetenciái)
- Érzelmi és szociális nevelés, az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása (alapkompenciák, társadalmi részvétel és felelősségvállalás kompetenciái, személyes és társas kompetenciák)
- Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, a megfelelő támogató környezetben az egyéni képességszint figyelembevételével a lehető legmagasabb szintű önállóság és önellátás képességének elsajátítása (beleértve a részvétel különböző szintjeit), az emberiszükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése (alapkompenciák, kommunikációs kompetenciák, személyes és társas kompetenciák, a tanulás kompetenciái).

A Nemzeti alaptanterv alkalmazása a halmozottan fogyatékos tanulók nevelése-oktatása során

Ennek során az alábbiakat nevelési területek fogalmazódnak meg az Irányelvben

- Testi és lelki egészségre nevelés
- Önismeret és a társas kultúra fejlesztése, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, erkölcsi nevelés, családi életre nevelés
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Kulcskompetenciák értelmezése: a mozgás és a kommunikációs kompetenciák kulcsfontosságú szerepe

A fejlesztő nevelés-oktatás területeire vonatkozó ajánlások

- *Kommunikáció – a másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése*

A s halmozottan fogyatékos tanulók az iskolai oktatás kezdetén alig rendelkeznek kommunikációs eszközökkel, gyakran elszigeteltek saját környezetüktől is, és rendkívül nagy nehézséget jelent számukra önmaguk kifejezése. Ezért a fejlesztés elsődleges célja a tanulók és környezetük közötti kapcsolat kialakítása, a kommunikációs lehetőségek alapfeltételeinek feltárása és megteremtése, az önálló kommunikációs repertoár fokozatos kiépítése, amely által képesek lesznek kifejezni szükségleteiket és igényeiket, kapcsolatba léphetnek más emberekkel, és hatást gyakorolhatnak környezetükre.

- *Mozgásnevelés – A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése*

A halmozottan fogyatékos tanulók többsége – túlnyomó részben a központi idegrendszeri (agyi) károsodás domináns jelenlétéből fakadóan – súlyos fokban mozgáskorlátozott. E területen a nevelés, oktatás, fejlesztés célja a tanuló testsémája kialakulásának elősegítése, a mozgásszervrendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás megelőzése és a mindennapos tevékenységek, valamint a tanulás, játék- és munkatevékenységek motoros feltételeinek kialakítása.

Ebből eredően a fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

- *Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokbavétele – A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése*

A halmozottan fogyatékos tanulók dologi világhoz való viszonya a fejlesztő nevelés-oktatás kezdetén sok esetben szinte csak a táplálékfelvétellel, a testápolással és az öltöztetéssel kapcsolatos passzív élményekben merül ki. Kezdetben ez jelenti a világot, melyben otthon érzik magukat, amelyet észlelni képesek és uralni tudnak. Az ebből eredő kényszerű befelé figyelésük megakadályozza őket abban, hogy felfedezzék a világot.

- *Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységekre nevelés – Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése*

A halmozottan fogyatékos tanulók számára a műalkotások hozzáférhetővé tétele és azok önálló létrehozása, illetve az ehhez kapcsolódó feladatok a fejlesztő nevelés-oktatás integráns részét képezik. A zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások megtapasztalása és önálló létrehozása lehetővé teszi a tanulók számára a befogadás, a megértés komplex emocionális és kognitív formáinak megtapasztalását, valamint a kreatív alkotás, létrehozás lehetőségét nyújtja számukra. Fontos, hogy a tanulók megtapasztalják, hogy maguk is képesek pozitív módon adni valamit a világnak.

Ebből eredően a fejlesztő nevelés-oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

- *Érzelmi és szociális nevelés – Az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása*

A személyes érzelmek kifejezése és a másik ember érzelmeinek megértése, a másokkal való együttműködés kialakulásának segítése az iskolai oktatás alapvető – a kommunikáció

fejlesztésével szoros összhangban álló – feladatai közé tartozik. A halmozottan fogyatékos tanulók számára a szűkebb és tágabb közösségi életben való részvétel az egyik legnehezebben teljesíthető feladatot jelenti. A tanulóknak kezdetben lehetővé kell tenni, hogy önmagukat egyedi, autonóm lényként tapasztalják meg, és ilyenként képesek legyenek belépni egy közösségbe, és részt venni annak életében.

- Fejlesztő gondozás – Önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberiség-szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése

A halmozottan fogyatékos tanulók testi szükségleteinek kielégítése, valamint az e területeken való önállóság megvalósításának elősegítése alapvető pedagógiai jelentőséggel bír, és nagymértékben hozzájárul a tanuló kommunikációjának, kognitív képességeinek – különösen az érzékelés és észlelés funkcióinak – fejlődéséhez. Az önkiszolgálás és az egészséges életmódra nevelés magában foglalja az alapvető biológiai szükségletek kielégítésének – a kommunikáció fejlődése szempontjából elemi jelentőséggel bíró – kezdeti lépéseit, a mindennapos tevékenységek tanítását és gyakorlását, valamint az emberi szükségletek életkoronként változó jellegének elismerését és megélésének segítségét, illetve azok kulturális vonatkozásainak elsajátítását.

Az iskolai fejlesztés szakaszai

A halmozottan fogyatékos tanulók sajátos nevelési és terápiás szükségleteiből, igényeiből adódóan nem lehet a nevelést és oktatást sem a tananyag struktúrája, sem tér- és időbeli elrendezése szempontjából egységesen kialakított szerkezetbe rendezni. A differenciált tervezőmunka ezért a nevelés-oktatás fontos elemét képezi. A pedagógiai munka szakaszolása a gyógypedagógiai tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálását, valamint koncentrikus bővítését jelenti, mindenkor szem előtt tartva a tanuló adottságait, képességeit, érdeklődését.

Differenciálás, egyéni tanulási utak, erősségek, fejlesztendő területek, rehabilitáció és rehabilitáció

A differenciált tervezés legfontosabb lépése a tanulók alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése (lásd még Állapotmegismerés).

Az *egyéni* (individuális) *nevelési-oktatási-fejlesztési terv* a tanuló komplex állapotfelmérésének eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll.

Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban van a csoport számára kidolgozott éves tervvel és az adott tanévre készített heti ütemtervvel, csupán a módszerek, eszközök tekintetében jelennek meg az eltérések.

Az éves terv a nevelés-oktatás céljait és tartalmait szem előtt tartva készül, a csoport tevékenységeit tartalmazza. Az éves terv tartalmazza az ünnepeket és az iskola által – de lehetőség szerint a szülők bevonásával – szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).

A rehabilitációs pedagógiai program és az éves (helyi döntés alapján féléves, negyedéves szakasztervekre bontható) tervek alapján készül a *heti ütemterv és az órarend*.

Kialakítását meghatározza a csoport napirendje, amelyben egyes tevékenységek – pl. reggeli köszöntés, étkezések, a testápolás tevékenységei, pihenőidők – rendszeresen ismétlődnek. Mindez szükséges ahhoz, hogy a tanulók tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig

tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után. Az étkezések és a testi higiénia tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött különböző tartalmi egységek feldolgozására.

A halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztése, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a *csoportközösségben, kiscsoportban, illetve egyénileg megvalósuló fejlesztés*. A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „reggeli körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotótevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését is növeli.

A kiscsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt.

Biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénileg elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák.

A tanuló egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámából milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban csoportos foglalkoztatásban. Az egyéni fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget nyújtsunk a tanulóknak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, hidrotéripia, gyógylovgálás, bazális stimuláció, foglalkoztató terápia/ergoterápia stb.). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége függ még a tanulók sajátos nevelési igényétől, a helyi körülményektől, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakemberektől. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján – a szülők véleményének ismeretében – az intézmény szakemberei közösen határoznak.

Értékelés (tanulási célok, tanulási eredmény)

A fejlesztő nevelés-oktatásban egyénileg történik a képességek, szükségletek és igények felmérése, a fejlesztési folyamat megtervezése, megvalósítása és értékelése. A pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját a halmozottan fogyatékos tanuló és az ő egyéni előrehaladása adja. A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén értékelést készít a tanuló haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja.

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

- A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. A tanuló legfeljebb három tantárgyból tehet javítóvizsgát augusztus hónapban. Amennyiben négy vagy több tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, évet ismételni köteles.

- Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben a megismétlésre kerülő évfolyamról nem kap bizonyítványt a tanuló.
- Ha a tanuló nem teljesítette az évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket, tanulmányait az évfolyam megismétlésével folytathatja.
- Ha a tanuló a következő tanév kezdetéig nem tett eleget a tanulmányi követelményeknek, mert az előírt vizsga letételére a nevelőtestülettől halasztást kapott, az engedélyezett határidő lejártáig tanulmányait felsőbb évfolyamon folytathatja.
- Az évfolyam megismétlése nem tagadható meg abban az iskolában, amellyel a tanuló tanuló jogviszonyban áll.
- A tanuló kérésére az iskola igazgatója köteles segítséget nyújtani ahhoz, hogy a tanuló a megkezdett tanulmányait másik iskolában folytathassa.
- A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- Ha a tanulóknak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát, egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és emiatt a tanuló teljesítménye tanítási év közben nem volt érdemjeggyel értékelhető, a tanítási év végén nem minősíthető, kivéve, ha a nevelőtestület engedélyezi, hogy osztályozóvizsgát tegyen.
- A nevelőtestület az osztályozóvizsga letételét akkor tagadhatja meg, ha a tanuló igazolatlan mulasztásainak száma meghaladja a húsz tanórai foglalkozást, és az iskola eleget tett a szülő felé az értesítési kötelezettségének.
- Ha a tanuló mulasztásainak száma már az első félév végére meghaladja a meghatározott mértéket, és emiatt teljesítménye érdemjeggyel nem volt minősíthető, félévkor osztályozóvizsgát kell tennie.
- Ha a tanuló teljesítménye a tanítási év végén nem minősíthető, tanulmányait évfolyam ismétléssel folytathatja.
- Osztályozó vizsga letétele után folytathatja tanulmányait a magántanuló és az a tanuló, akinek engedélyezték, az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
- A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola semmilyen indokkal nem tagadhatja meg.

Magasabb szintű iskolába lépés, pályaorientáció

Tanulóink minden iskolatípusban továbbtanulhatnak. A magasabb (közép-) szintű iskolába lépéshez a megfelelő bizonyítványon kívül az intézmény más értékelő dokumentumot nem állít ki, más feltételt nem támaszt, segítséget nyújt az iskolaválasztásban. A pályaorientációs tevékenység elsősorban az osztályfőnöki órák keretében folyik. Ezen kívül az iskola lehetőséget nyújt a középiskolákban történő látogatásokra, és gondoskodik arról, hogy a továbbtanulásról szóló tájékoztató füzetek kellő számban a tanulók rendelkezésére álljanak.

Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

- A tanulók teljesítményét, elért eredményét a tantárgyak követelményrendszerének megfelelően ellenőrizzük. A számonkérés módja alkalmazkodik a tanulók életkori sajátosságaihoz.
- Számon kérni csak olyan ismeretet szabad, amelyet megtanítottunk, illetve amelyhez a tanuló tanára vezetésével (irányításával) hozzájutott.
- A számonkérésnek mindig a tanuló tudására (és nem tudásának hiányosságaira) kell irányulnia. A hiányosságok feltárásának célja a további ismeretszerzés, illetve a hiányosságok pótlása.
- Lehetőséget kell adni a tanulónak a számonkérés során feltárt hiányosságok pótlására, hibák javítására.
- A tanuló teljesítményét mindenkor az elvárás- képesség- teljesítmény egységében kell értékelni.
- Az értékelés és minősítés során arra kell törekedni, hogy az érdemjegy vagy szóveges minősítés mindenkor a tanuló teljesítményét tükrözze (és ne az osztályban kialakult tudásbeli rangsorban elfoglalt helyét.)
- A tanulói teljesítmény értékelésekor a pozitív motiváció, a képességeknek a megerősítés útján történő fejlesztése az irányadó elv.
- Az értékelés nem tartalmazhat társakkal való összehasonlítást, nem rangsorolhatja a diákokat.
- Az értékelés mindenkor segítő szándékú; a gyerek fejlődését segítse, nem lehet megalázó vagy büntető jellegű. Minden értékelésben a pozitívumokból kiindulva, azokra alapozva kell megfogalmazni a további fejlődés útját.
- Az értékelést úgy kell megfogalmazni, hogy annak tartalmát, üzenetét a gyerek is megértse.
- Az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Az iskolai dolgozatok szabályai:

Az iskola minden tanulójának joga, hogy

- a dolgozatait megtekintse;
- egy napon kettőnél több témazáró dolgozatot ne írassanak vele tanárai
- a témazáró időpontját egy héttel előre tudja;
- megtekintse a kijavított dolgozatot 2 héten belül,
- hiányzó tanulók esetében felkészülési idő biztosítása után lehet a témazárót, felmérőt megíratni.
- bejelentés nélkül íratott dolgozatban csak az előző órai tananyag kérhető számon.
- a felmérés témaköre meghatározott,
- a dolgozatokat a lehető legrövidebb időn, maximum két héten belül ki kell javítani, és értékeléssel együtt a tanulónak átadni.

A szülő tájékoztatása: A szülő joga, hogy a fogadóórán, szülői értekezleten gyermeke dolgozatait megtekinthesse.

Osztályzással, érdemjeggyel a következő tanulói teljesítmények értékelhetők:

A. szóbeli ellenőrzés formái:

(egy-két óra vagy adott témakör anyagából)

- órai munka
- a tanári kérdésekre adott válasz
- kiselőadás

- egyéni felelet
- fogalmazás szóban
- idegen nyelvi párbeszéd
- a szabályok reprodukálása
- szóismeret (idegen nyelv)
- felolvasás

Kiemelten fontos a tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése, ezért gyakran alkalmazzuk a **szóbeli ellenőrzési formát**.

Ennek érdekében minden tanuló legalább egyszer felel szóban egy-egy témakörön belül, de legalább félévente egyszer. Az *ének-zene, vizuális kultúra, informatika, valamint technika, életvitel és gyakorlat* tantárgyak esetében ez valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva történjen. A *testnevelés és sport* tantárgy követelményeinek elsajátítását csak gyakorlati tevékenység révén ellenőrzik.

B. írásbeli ellenőrzés formái: egy-két óra anyagából
adott témakör anyagából
félév anyagából
egész éves anyagból

C. Egyéb

- gyűjtőmunka
- tanulmányi és sportversenyeken, pályázatokon nyújtott teljesítmény
- munkadarabok (technika)
- képzőművészeti munkák (rajz)
- sportági mozgásanyag bemutatása, teljesítménypróbák
- számítógépes produktum
- tanulói kísérletek végzése
- táncos mozgásanyag bemutatása
- egyéni felzárkóztató foglalkozásokon való aktív munkálkodás
- tehetséggondozó foglalkozáson végzett munka
- olvasónapló

A tanári szabadság a témaközi tudás ellenőrzésében szabadon érvényesülhet. Nagy hangsúlyt fektetünk a differenciálásra, a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakban nyújtott teljesítményéhez történő igazodásra. A tanórán kívüli új tanulásszervezési módokon (témahét, projekt) való részvétel során nyújtott teljesítményt is figyelembe vesszük.

Írásbeli munkájukat a tankönyvek, füzetek, feladatlapok, a tanító által összeállított feladatsorok alapján végzik a tanulók.

Írásbeli beszámoltatás súlya tanulóink tudásának értékelésében:

- másolás, tollbamondás, emlékezetből írás súlya döntő alsó tagozaton a tanulók továbbhaladásának értékelésében
- **írásbeli feleletet** az 1-3. évfolyamon, mint a beszámoltatás módját ritkábban alkalmazzuk, 4-8. évfolyamon az írásbeli feleltetés dominál, de ügyelni kell arra, hogy a beszámoltatás szóbeli formája is megtörténjen.
- **tudáspróba** (hosszabb tantárgyi témák megértésénél alkalmazzuk – értékelése motiváló, hiányosságokra rávilágító), súlya megerősítés a jóknak, ösztönző a lemaradóknak
- **témazáró** (a tanult tananyag elsajátításának értékelése), súlya döntő a tanulók tudásának értékelésében, a naplóban piros színnel jelöljük

- **felmérések** (egy-egy időszak összegzését mutatják), súlya döntő a tanulók tudásának értékelésében

A tanév során az alábbi meghatározott tantárgyakból **felmérést** javasolunk íratni:

alsó tagozaton:

magyar, matematika:

- év elején;
- félévkor;
- tanév végén;

felső tagozaton:

magyar, matematika:

- év elején
- év végén

Az iskolában alkalmazott sajátos pedagógiai módszerek

Kompetenciaalapú oktatás: a kompetenciaterületeket és a nevelési feladatokat a nevelési program részletesen tartalmazza.

Projektoktatás

„A projekt olyan oktatásszervezési eljárás, amely az oktatás menetét gyakorlati problémák megoldása köré csoportosítja”.

A projektmódszer fő értéke a munkafolyamat: a gondolkodási folyamat, a gyakorlati tevékenységek megvalósítása során szerzett tapasztalatok, élmények szellemi és érzelmi hatása.

Projektpedagógia

A gyermekek számára megszűnik a világ komplexitása, ahogy bekerülnek az iskolába. A természet tantárgyakra oszlik, amelyek csak nagyon ritkán találkoznak egymással. Ez jellemzi a hagyományos pedagógiai módszereket. Azonban a projektmódszer kicsit más. Ismeretanyaga talán kevesebb a hagyományos iskola információtömegénél, de a megszerzett ismeretek egységesebbek, jobban hasznosíthatóak és átfogóbb világgépet adnak.

A projektpedagógia olyan tanulásszervezés, melynek középpontjában valamilyen elvégzendő tevékenység áll, a hangsúly nem magára a tanulásra, hanem az ismeretszerzés folyamatára kerül.

A tanuló egy alkotófolyamat részeként és eredményeként sajátítja el a tudnivalókat. Nem passzív hallgató és befogadó, hanem aktív résztvevő. A projekt során lehetősége van képességeinek kipróbálására és alakítására. A hierarchikus munkamegosztás helyébe az együttműködés fontossága lép. Ez az irányzat nagyfokú szabadságot ad a gyermeknek, gondolva itt a célok kiválasztására, a feladat végrehajtási módjainak kiválasztására és a produktum értékelésére is. Nagyfokú tanulói szabadság jellemzi, és lehetőséget ad az ismeretek integrálására, kapcsolatok alakítására és az iskolán kívüli világ megismerésére. Teret biztosít a sikereknek, a tanulási stressz helyébe a magabiztosság és az önbizalom lép. Ez a módszer a tanulást indirekt módon biztosítja. A megismerés fő forrása a gyermek tapasztalata és érdeklődése. Vagy másként fogalmazva a megismerés forrása a csoportos és az egyéni tapasztalás. A munka során szükséges elméleti ismereteket maguk a diákok tárják fel, és osztják meg egymással. Fejleszti a kreativitást, hiszen a projekt feldolgozása már önmagában egy kreatív feladat, hiszen a megvalósítás módját és részleteit a diákok dolgozzák ki. Segíti az önálló ismeretszerzési képesség és az egész életen át tanulás igényének kialakulását.

A projekt közelebb hozza az iskolában nehezen megvalósítható esélyegyenlőség lehetőségét is. A különböző kulturális és anyagi háttérrel rendelkező gyerekek más és más tapasztalattal járulnak hozzá a közös projekthez, és így olyan ismereteket szereznek, amelyeket semmilyen tankönyv nem tud eredményesebben közvetíteni számukra. A projektoktatás során a tanítási-tanulási tevékenység eszköztára lényegesen gazdagabb az iskolai eszköztárnál.

A projektoktatás eredménye mindig egy produktum, egy projekt. A projekt sajátossága: kettős funkciójú: egyrészt tanulási egység, középpontjában a valós életben felmerülő, az emberek többségét érintő kihívás, probléma áll, amelynek megoldása felelős, együttműködésre képes magatartást kíván; másrészt a tanuló tanulás során létrejött produktum, projekt magában hordozza az elsajátított tanulás további alkalmazását, gazdagítását, újabb produktumok alkotását. A tanár feladata a projektmódszerben megváltozik. Nem az irányítás a fő feladata, hanem az együttműködés elősegítése és az egyes munkafolyamatok koordinálása. A diákokat egyenrangú partnereként kezeli, de ő az első az egyenlők között.

A projektmódszerrel fejleszthető kompetenciák:

- Szervezett, alkalmazható szaktárgyi ismeretek bővülése
- Szocializáció, másokkal való együttműködés, konfliktuskezelés megtanulása.
- Divergens gondolkodásmód fejlődése.
- Tervezési eljárások jobb megismerése, munkaszervezés, időbeosztás.
- Esztétikai érzék fejlődése.
- Lámpaláz leküzdése.
- Nyitottság a világ dolgai iránt.
- Különböző ismeretforrások megkeresése, a kapott információk kezelése, adott szempont szerinti válogatása és kritikus felhasználása (internet, könyvtár, folyóiratok, tévé, rádió stb.), kritikai gondolkodás, értő olvasás fejlődése.
- Előzetes tudás elemeinek felszínre hozása, mozgósítása.
- Tanulási technikák fejlődése, élethosszig tartó tanulás elősegítése.
- Az ismeretek különböző helyzetekben való használata, a transzfer segítése, és annak tudatosítása, hogy sok tudásunk nem csak abban a helyzetben lehet hasznos, amilyenben megtanultuk.

Alkalmazható tudás létrejöttének elősegítése:

- Problémaérzékenység
- Kreativitás fejlődése.
- Kommunikációs kompetencia fejlődése.
- Vitakultúra elsajátítása, mások véleményének meghallgatása, tiszteletben tartása.
- Saját maga szerepének, lehetőségeinek és határainak felismerése, tudatosítása, reális énkép kialakítása.
- Felelősségvállalás saját maga és társai iránt.

Iskolánk projektjeit az éves munkatervben határozzuk meg, minden tanév elején.

Elképzeléseink:

- projekt-órákon a tananyaghoz szorosan kapcsolódó témakörökben, amikor a tanulás kézzel fogható produktumokhoz és konkrét eredményekhez vezet (pl. „Fű Benő” készítése, idegen nyelvi órán készített projektfeladatok: poszterek készítése pl. védett fajokról, élelmiszer piramisról, stb.)
- iskolánk névadójára emlékezve a Víz Világnapja köré építve a környezetvédelem jegyében (projekt-hét)

- a fenntartó Hetednapi Adventista Egyház alapelveire építve az egészséges életmód, testi-lelki egészség, környezettudatosság jegyében (projekt-napok/hetek)
- iskolakert gondozása tanórai, illetve egyéb foglalkozások keretei között

Témahét

A tananyag komplex elsajátításának egyik lehetséges formája az ún. témahét, amikor az adott tárgykört a diákok három-öt tanítási napon, iskolai és iskolán kívüli helyszíneken, rugalmas időkeretek között változatos tevékenységtípusok és sokszínű módszertani eszközök segítségével dolgozzák fel.

Szervezésének területei:

- környezetvédelem, természetismeret
- évfordulók
- ünnepek

Tanulásszervezési eljárások

Első osztálytól kezdve fokozatosan tanítjuk meg tanulóinkat ezekre a tanulásszervezési eljárások, technikákra alkalmazására. A páros munkából kiindulva jutnak el a csoportmunkáig, mindig az adott osztályhoz és a gyerekek életkori sajátosságaihoz, illetve a tananyaghoz igazodva. Az osztály fejlettségi szintjét, tudását, előzetes ismereteiket és az egyéni képességeket figyelembe véve, élve a differenciálás lehetőségével, szervezik órájukat. Az új ismeretek szerzése mellett, elsősorban a gyakorló, összefoglaló, rendszerező órákon dolgoznak ily módon.

Kooperatív tanulásszervezés

A kooperatív tanulás együttműködést jelent a tanulásban, melynek legfontosabb jellemzői:

Egyenlő esélyt biztosít a lassabban haladóknak is a munkában való részvételhez

Egymás elfogadására, segítségére nevel.

Fejleszti a különböző képességeket: empátia, tolerancia, figyelem, felelősségvállalás, egymás segítése, együttműködés, kommunikáció

Mindenki számára biztosítja a tanuláshoz való kedvet, a sikerélményt, az eredményességet.

Tanórai differenciálás

A tanulók egyéni képességeit és haladási, fejlődési ütemét figyelembe véve a pedagógus él ezzel a lehetőséggel.

Drámapedagógia

Alkalmazása a szociális kompetenciák fejlesztésével összefüggésben alkalmazható.

IKT alapú módszerek

Interaktív tábla és egyéb számítástechnikai eszközök alkalmazása a tanórán.

Csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

A működési elv a következő:

- a törvényben meghatározott minimum-maximum létszámot figyelembe véve szervezzük évfolyamonként az indítható osztályok számát. Évfolyamonként 1 osztállyal működik iskolánk. A jelenlegi tanulói és pedagógus létszám nem indokolja, hogy tantárgyak esetében csoportbontásra kerüljön sor, de amennyiben a későbbiekben szükség lesz rá a hatékony és eredményes oktatás érdekében, akkor idegen nyelv és matematika tantárgyból kívánjuk azt megvalósítani.

A hagyományostól eltérő tanulászervezési formák

- A helyi tanterv elkészítésénél figyelembe vettük a NAT követelményeihez szorosan illeszkedő, a tananyaghoz kapcsolódó, kulcskompetenciákat fejlesztő egyéb oktatási formákat:
  - hit-és erkölcsstan felekezetek szerinti bontásban
  - szülői igényre és finanszírozással erdei iskolai programok (önköltséges)
  - szaktáborok, nyári táborok (önköltséges), projektek, témahét

Iskolánk a csoportbontások és egyéb foglalkozások szervezésekor a következő elveket tartja fontosnak:

- egy csoportba lehetőség szerint a közel azonos képességű és tanulási szemléletű diákok kerüljenek, megteremtve a folyamatos tanítási és tanulási lehetőségeket a csoport minden tanulója számára,
- törekszünk arra, hogy a tanuló minél többféle foglalkozáson vehessen részt
- szakmai szempontok
- a tantárgyból elért eredmény
- tanuló szellemi képességei
- szülői igény

Egyéb foglalkozások lehetőségei:

- tehetség kibontakoztatását segítő tevékenységek:
- iskolai szakkörök,
- felkészítések tanulmányi versenyekre, vetélkedőkre,
- iskolai énekkar,
- sportfoglalkozások, sportkör,
- érdeklődési kör, önképzőkörök a tanulók igényeinek megfelelően,
- házi versenyek, iskolák közötti versenyek,
- korrepetálások
- napközi, tanulószoba
- a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása,
- a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók, továbbá az első – negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítésére szolgáló, differenciált fejlesztés (egy-három fő)
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók számára szervezett fejlesztő pedagógiai ellátás
- Az elsőtől negyedik évfolyamig az eredményes felkészítés érdekében lehetővé kell tenni legalább heti két alkalommal az egyéni foglalkozáson való részvételt, ha arra szükség van az eredményes felkészülés érdekében. E rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a tanköteles tanuló tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt második vagy további alkalommal ismétli ugyanazt az évfolyamot.
- A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség vagy a sajátos nevelési igény miatt a szakértői bizottság véleménye alapján, vagy súlyos betegség miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytatók egyéni felkészítésére az iskolának tanulóként az osztályok heti időkeretén felül átlag heti tíz óra áll rendelkezésre. A sajátos nevelési igény miatt egyéni munkarend keretében tanulmányokat folytató tanulók esetében az e bekezdésben meghatározott időkereten belül kell biztosítani az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat. Az időkeret az egyes hetek, és tanulók között átcsoportosítható.
- Énekkari tevékenység

- Tanulmányi kirándulások, túrák, táborok
- DÖK tevékenység

A 16 óráig tartó bent tartózkodás alóli mentesítés szabályai

A tanórai és egyéb foglalkozások 16 óráig történő megszervezésének előírásai az általános iskolák számára kötelezettségként jelentkezik valamennyi évfolyam esetében, de a törvény lehetőséget ad arra, hogy a szülő kérelmére az iskolaigazgató saját hatásköre alapján felmentést adhasson, ha a helyi szabályoknak, feltételeknek megfelelő a szülői kérelem indoklása.

A szülő kérheti gyermeke iskolában való délutáni benttartózkodás alóli felmentését, ha:

- a gyermek a tanulmányi előmenetelét segítő családi háttérrel rendelkezik,
- a szülő nem dolgozik, ezért gyermeke otthoni délutáni felügyelete és felkészítése biztosított,
- gyermeke egészségügyileg veszélyeztetett, s a délutáni közösségben való tartózkodás számára aránytalanul megterhelő, vagy nem étkezhet az iskolában, vagy otthoni ellátást igényel,
- gyermekének más, rendszeres délutáni elfoglaltsága van (pl.: különórákra jár),
- gyermeke beilleszkedési, norma – és szabálykövetési problémákkal küzd, emiatt a délutáni foglalkozások megterhelőek lennének számára,
- a szülő munkaidő beosztása szükségessé teszi a tanuló délutáni otthoni tartózkodását, illetve a délutáni egyéb foglalkozásokról hamarabb történő eltávozását (pl.: a szülők nem tudnak a gyermekért jönni 16 óra után).

A kérelem beadása a formanyomtatvány kitöltésével, aláírásával történik. A kérelem elbírálása után a szülő döntést tartalmazó határozatot kap.

Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elve, programok, tevékenységek

I. AZ ISKOLA EGÉSZSÉGNEVELÉSI ELVEI

Az egészségnevelés célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon felmérni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. El kell érni, hogy alkalmazzák a tanultakat, tegyenek saját egészségük érdekében.

Az egészségvédelem kiemelt témakörei:

- az életkorral járó biológiai-, pszicho-, higiénés-, életmódbeli tevékenységek és tennivalók;
- a társkapcsolatok egészségi, etikai kérdései;
- az egészségre káros szokások (helytelen táplálkozás, inaktív életmód);
- az antihumánus szenvedélyek, drogprevenció;
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek, a személyiség fejlesztése;
- az egészségérték tudatosítása.

Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok:

Iskolai étkeztetés

Hazánkban kiemelkedően magas a szív- és érrendszeri, valamint a daganatos betegségek halálozási száma. Ennek nagyfokú javulása volna elérhető a helyes táplálkozással. Az átlagos magyar étkezési szokások miatt sok a túlsúlyos és – sajnos – ezzel szemben egyre több az alultáplált fiatal. Az iskolai étkezés milyensége és mennyisége ezért kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon. A kulturált étkezés lehetőségének biztosítása nevelőmunkánkat segíti.

Mindennapos testmozgás

Statisztikai adatokkal igazolható, hogy a középiskolás gyermekek felénél diagnosztizálható valamilyen tartási rendellenesség, gerincferdülés, statikai lábbetegség. Ezek az általános iskolában kezdődő és a középiskolában fokozódó elváltozások rendszeres testmozgással, célirányos gimnasztikával megelőzhetőek lennének. Az elváltozások gyakorisága nem igazolja a testnevelési órák hatékonyságát. Nem az a fontos, hogy minél nagyobb erő kifejtésre serkentsük a fiatalokat, hanem azzal tudunk segíteni, ha megadjuk a lehetőséget a mindennapi testmozgásra. A napközi otthoni és tanulószobai szolgáltatásunkat igénybe vevő tanulók a délutáni programjuk részeként tornatermi vagy udvari játékos sportfoglalkozáson vesznek részt minden nap.

Az antihumánus szenvedélyek, drogprevenció

Legfőbb célunk tanulóinkat olyan ismeretekkel, pszichésen megalapozott, belső értékévé vált normakultúrával felruházni, amelynek segítségével egyértelműen elhárítják a személyiségük integritását veszélyeztető szerek használatát, valamint a társadalmi normákhoz igazodó, életkoruknak, érdeklődésüknek megfelelő szabadidős elfoglaltságok nyújtása.

A drogprevenció összetett személyiségfejlesztő munka, ezért abban a nevelőtestület minden tagjának részt kell vennie, és kiemelten fontos az osztályfőnökök szerepe. Pedagógusainknak tisztában kell lenniük a legális, illegális drogok fogyasztása mögött meghúzódó okokkal. Közre kell működniük a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében. Tudniuk kell, mi a teendőjük, kompetenciájuk, ha szembesülnek a kábítószeres problémájával.

A szülő, a család a legfontosabb társ a tanulók érdekében végzett megelőző munkában, megfelelő előkészítés és információátadás után részvételükkel tudják támogatni az iskola prevenció programjait.

A pubertás kortól kezdve nagyon fontos a kortárs csoport befolyása, amit a drog-prevenációs munkában is fel tudunk használni (DÖK, kortárssegítők)

A drogprevenció lehetséges szinterei:

A. Iskolai programok

Tanórai foglalkozások keretében:

- szaktárgyi órák témafeldolgozása (minden tantárgynak van konkrét csatlakozási pontja az egészségfejlesztéshez és így a drogprevencióhoz);
- osztályfőnöki órákon konkrét témakörök feldolgozása, ismeretátadás és interaktív gyakorlatok, esetelemzések.

Tanórán kívüli foglalkozások nyújtotta lehetőségek:

- a napközis foglalkozások a személyiségfejlesztő játékoknak, gyakorlatoknak kiváló színtere;
- délutáni szabadidős foglalkozások (sportprogramok, számítógépterem-használat, vetélkedők, versenyek, játékos programok, témával kapcsolatos filmvetítések);
- szülői értekezletek (osztály-, évfolyam- vagy iskolaszintű, esetleg külső előadó - orvos, pszichológus, rendőr, exdrogos - meghívása);

- értekezletek, esetmegbeszélések, tréningek (elsősorban a pedagógusok számára, de a DÖK, illetve a szülők képviselőit is meghívjuk, amikor a program, illetve a téma engedi).

B. Iskolán kívüli rendezvények

- drogprevenciós rendezvények;
- továbbképzések,
- kirándulások, túrák, sportprogramok, erdei iskola, táborok.

A drogprevenció lehetséges programformái

- Klubok: Igény esetén egészségügyi segítséggel klubot lehet létrehozni tanárok, diákok vagy szülők számára.
- Gyülekezeti élet: Ennek keretében akár az ifjúsági, akár később a felnőtt gyülekezeti tevékenységbe kapcsolódik be a tanuló, a közösség ereje, a lelki iránymutatás védetté teszi, teheti őt a kísértésekkel szemben. Az ez iránt érdeklődők számára a csatlakozást az iskola segíti.
- Filmvetítés: A szerfogyasztással kapcsolatos filmek bemutatása céljából vetítést szükséges szervezni. A filmek kiválasztásánál fejlődés-lélektani szempontokat is érvényesíteni kell.
- Szakkörök, kortársképzés: Egészségügyi szervek, gyermekjóléti szolgálatok, drogkonzultációs központok munkatársai által vezetett szervezett programok a motivált tanulók „gyűjtőhelyei” és a szemléletformálás műhelyei lehetnek.
- Kiscsoportos beszélgetések: Egy osztálynak vagy kisebb csoportoknak tartott beszélgetéses témafeldolgozások lehetnek megelőző jellegűek, esetleg konkrét problémát feldolgozóak. A beszélgetésre nagyon fel kell készülnie a pedagógusnak. Odaforduló, érzékeny és mégis távolságot engedő attitűddel kell a foglalkozást vezetni. Mindenképpen kerülni kell a moralizálást, a felelősségkutatást, az elijesztést és a megszegyenyítést.
- Dramatikus játékok: Osztályfőnöki órán, drámafoglalkozásokon, esetleg irodalom órán jól alkalmazható a felkészült – szakképzett - tanár számára a szituációs vezetés módszere.
- Sportprogramok, túrák, kirándulások: A szabadidő megfelelő eltöltésének képessége már önmagában is prevenciós eszköz. Az iskola ilyen jellegű, sokszínű szabadidős tevékenységi formái minden tekintetben lehetőséget biztosítanak a drogprevencióra.
- Könyvtár sarok: A könyvtárban, a kis olvasótermekben a tanulók számára létre lehet hozni egy olyan „olvasósarkot”, amely a fenti témát feldolgozó könyveket tartalmazza. A tanári kézikönyveket, szakanyagokat külön kell elhelyezni a prevenciós tevékenység sikeres és eredményes előkészítése céljából.
- Tematikus előadások: A tanuló, a tanárok korrekt ismeretanyagának kialakításához nélkülözhetetlenek a tematikus előadások, melyek megtartására célszerű külső szakembereket felkérni.
- Internethasználat: Az informatikai világháló és a hazai sulinet-rendszer információs lehetőség valamennyi iskolahasználó számára, egyben a kapcsolattartást és programszervezést segítő színtér is.
- Diákönkormányzati programok: Minden szakmailag támogatható, a gyerekek részéről érkező ötlet kivitelezéséhez segítséget nyújtunk. Támogatjuk tanulóink valamennyi olyan kezdeményezését, amely a prevenció céljait szolgálja.

II. AZ ISKOLA KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEI

Alapelve:

A teremtett világnak, mint létező értéknek a tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.

Célja:

- A környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel formálása, annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát.
- Tanítványaink környezeti erkölcsének, társadalmi-természeti felelősségének megalapozása, alakuló értéktudatának, együttműködési képességének, életviteli szokásainak, a személyes és a közös felelősségtudat alapjainak formálása.
- Épüljön a hagyományok védelmére.
- Hozzájáruljon a Föld egészséges (természetes ökológiai) folyamatainak visszaállításához, kialakítsa a környezettel való harmóniára törekvést.
- Segítse a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzését.
- Érzékennyé tegye a tanulókat a környezet állapota iránt.
- Bekapcsolja az intézményt a közvetlen környezet értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.
- Képesse tegye a tanulókat arra, hogy személyes tapasztalataik alapján együtt tudjanak működni a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

A környezeti nevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata. Célunk kialakítani a környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartást, egyéni és közösségi szinten egyaránt, mely váljon a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvvé.

Konkrét célok:

Megemlékezés a Zöld napokról:

- szept. 16. Az ózonréteg védelmének napja
- szept. 20. A takarítás világnapja
- okt. 4. Állatok napja
- febr. 2. A vizes élőhelyek világnapja
- márc.22. A víz világnapja
- ápr. 22. A Föld napja
- máj. 10. A madarak és fák napja
- jún. 5. Környezetvédelmi világnap

Ezek közül kiemelten:

- A Víz világnapja alkalmából témahét szervezése.
- A takarítás világnapjára szemétygyűjtési akció szervezése a falu és az iskola környékének rendbetételére.
- Rendszeres szemétygyűjtő akciók szervezése, az iskolának és környezetének gyerekek közreműködésével való rendben tartása.
- Szelektív hulladékgyűjtés megszervezése
- Az iskolában környezetbarát tisztítószer használata.
- A környezeti nevelési tartalmak beépítése az egyes tantárgyakba.
- Évenként „téma napok” tartása felmerülő, aktuális témákról.
- Az épület zöldítése, a folyosón több virág elhelyezése, gondozásuk osztályonkénti megszervezése.

- Az iskolaudvar területének felosztása az osztályok között, a felosztott területek egész évben való gondozása és tisztán tartása.
- Iskolakert gondozása (ültetés, veteményezés, növénygondozás, stb.)

A környezeti nevelés szinterei:

a, Minden tanulót egyformán érintő elemek:

Példamutató környezet:

- Tantermek, folyosók, udvar, iskolakert: élő sarok kialakítása,
- Anyag és energiatakarékos, környezetbarát intézményműködtetés,
- A pedagógusok, a dolgozók példamutatása,
- Kerékpáros és gyalogos közlekedés ösztönzése,
- Szelektív hulladékgyűjtés,
- Faliújság

Kötelező foglalkozási és tanórai keretben végzett környezeti nevelés:

- Tantárgyakba, osztályfőnöki órákba beépített környezeti nevelés, az eltérő tanítási foglalkozásokon (iskolakert, erdei iskola, múzeumi, állatkerti órák, iskolai projektek).

b, A tanulókat különböző mértékben érintő, tanórán kívüli elemek:

- Szakkörök, táborok,
- Környezetvédelmi akciók,
- Előadások, kiállítások,
- Rendszeres természetjáró túrák, séta a Kraszna parton, az erdőben,
- Tanulmányi kirándulások,
- Madarak és fák napjának, Föld napja, Víz világnapja megtartása,
- A környezetvédelem jeles napjainak megünneplése,
- Látogatások múzeumba, állatkertbe, botanikus kertbe, nemzeti parkba, szennyvíztisztítóba, hulladékégetőbe,
- madáretetés
- hulladékgyűjtés
- iskolazöldítés, iskolakert gondozása
- DÖK nap.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek:

➤ **Tanórai keretek:**

Az egyes tantárgyak kiemelt környezeti nevelési lehetőségei:

Biológia-egészségtan/Biológia

A tanulók:

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, ill. mérséklési lehetőségeit.
- ismerjék és szeressék a természeti, ill. épített környezetet.
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket.

- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat.
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére.
- lássák be, hogy környezetük állapota saját egészségükre is hatással van, igényeljék az egészséges életkörülményeket.
- legyenek tájékozottak arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetük egészséges fejlődéséhez.
- tartózkodjanak az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától.

Földrajz

A tanulók:

- ismerjék meg és őrizzék a természeti és ember alkotta táj szépségeit.
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit.
- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről.
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni.
- tudják magyarázni ismereteinek mennyisége és mélysége szerint a természeti jelenségeket és folyamatokat, ismerjék fel a környezetükben előforduló veszélyhelyzeteket.
- legyenek képesek felhasználni, alkalmazni a mindennapi élet problémáinak megoldásában a tanultakat.
- ismeretei ébresszék rá, hogy felelősek a természet védelméért, és ezért becsülik meg környezetük értékeit.

Fizika

A tanulók:

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára.
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit.
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra.

Kémia

A tanulók:

- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére.
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre.
- tudják, mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetüket, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Matematika

A tanulók:

- szerezzenek gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni.
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait.
- legyenek képesek reális becslésekre.

- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére, és feldolgozására.

Technika, életvitel és gyakorlat/Technika és tervezés

A tanulók:

- ismerjék meg a természetes és mesterséges anyagokat
- törekedjenek a természetes anyagok használatára a mesterséges anyagokkal szemben
- ismerjék meg a megújuló energiaforrásokat
- ismerkedjenek meg a környezetkímélő technológiákkal
- ismerjék meg a biztonságos közlekedés rájuk vonatkozó szabályait
- tudják, hogyan kerülhetik el a leggyakoribb baleseti helyzeteket
- alkalmazzák a közlekedéssel kapcsolatos helyes magatartási szokásokat, és elvárt udvariassági szabályokat
- legyenek tisztában lakóhelyük veszélyes, kerülendő részeivel

Informatika/Digitális kultúra

A tanulók:

- Sajátítsák el a CD-romok és az Internet használatát különböző témakörökben.

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók:

- törekedjenek az anyanyelv védelmére.
- ismerjenek meg közvetlen természetes és ember alkotta környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat.
- sajátítsák el a média értelmezésének-elemzésének technikáit.
- legyenek tájékozottak arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteiket, felkészültségeiknek megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével is fejleszthetik, de sok téves nézettel is találkozhatnak.
- tudjanak beszámolni saját tapasztalataikból, álló-és mozgóképekről, történetekből, leírásokból, különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteikről.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek/Történelem; állampolgári ismeretek

A tanulók:

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet.
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra.
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete.
- ismerkedjenek meg szűkebb környezetük kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival.
- gyakorolják azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthonuk, a lakóhelyük, a szülőföldjük, a hazájuk megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek.

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban
- fedezzék fel a „zenei környezetszennyezést”, és tudjanak ellene védekezni

Hit-és erkölcsstan

A tanulók

- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk
- értsék meg, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül értéket képviselnek
- érezzenek személyes elkötelezettséget a környezeti kérdésekkel kapcsolatban

Vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit
- ismerjék meg a természetes anyagok használatát
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi népi építészeti elemeket

Testnevelés és sport/Testnevelés

A tanulók

- értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök és a tornaszerek

Idegen nyelv

A tanulók

- tanuljanak a környezetszennyezés következményeiről, veszélyeztetett fajokról

➤ Tanórán kívüli lehetőségek:

Erdei iskola

„Az erdei iskola olyan többnapos, szorgalmi időben megvalósuló, a szervező intézmény székhelyétől különböző helyszíni, környezethez illeszkedő nevelési-tanulásszervezési egység, melynek során a tanulás folyamatát – a tanulói képességek fejlesztését és a tananyag elsajátítását – a tanulók aktív, együttműködő, cselekvő (kooperatív – interaktív) megismerő tevékenységére építik, az ismeretszerzés folyamatában elsősorban a tanulási technikákra helyezik a hangsúlyt. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez. Kiemelkedő nevelési feladata a környezettel harmonikus, egészséges életvezetési képességek fejlesztése és a közösségi tevékenységekhez kötődő szocializáció.” (Lehoczky János)

Jeles napok

Minden évben megemlékezünk a Föld Napjáról, és a Madarak és Fák Napjáról iskolai ünnepség és vetélkedő keretében. **Kiemelt rendezvényünk a Víz Világnapja a Péchy-hét keretében.**

Szakkör

Az érdeklődő diákok igény szerint délutáni környezetvédelmi és kertészeti szakköri foglalkozásokon vehetnek részt, ahol részletesen megismerkedhetnek a környezet elemeivel, a környezetvédelmi problémákkal.

Tanulmányi kirándulás

A tanulmányi kirándulás lehetőséget ad közelebbi, távolabbi tájak, nevezetességek megismerésére. A tanulók kaphatnak különböző ismeretszerzési feladatokat, felkészülhetnek kiselőadással, végezhetnek gyűjtőmunkát, stb.

Kézműves foglalkozások

Iskolánkban a karácsonyi és húsvéti ünnephez kapcsolódóan minden évben *karácsonyi forgatag* és *húsvéti készülődés* zajlik, ahol a gyerekek különböző technikával karácsonyfadíszeket, ajándékokat készítenek, hagyományos technikákkal tojást festenek, díszítenek. Ezáltal megismerkednek különböző népi mesterségek hagyományaival, a természetes anyagok sokféle felhasználási módjával.

Módszerek

A környezeti nevelésünket szolgáló módszerek:

A környezeti nevelés szempontjából is jelentősége van az élményalapú, tevékenységalapú módszerek minél sokoldalúbb alkalmazásának.

- Játékok (szituációs, drámajáték, memóriafejlesztő),
- Projektek (savas eső mérése),
- Riport (kérdőíves felmérés),
- Terepgyakorlati módszerek (terepgyakorlatok, térképkészítés, célzott megfigyelések, mérések, táborok, iskolakert, „iskolazöldítés”),
- Aktív, kreatív munka (természetvédelmi munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, rend- és tisztasági verseny, pályázatok, versenyek, kiállítás rendezése, újságkészítése, kutatómunka),
- Művészetek (vizuális művészetek a környezeti nevelésben, irodalmi alkotások zeneművészet, népművészet, esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése).

Továbbá:

- önálló megfigyelések, mérések végzése
- következtetések levonása
- összehasonlítás
- előrejelzés készítése
- projektek készítése
- könyvtári gyűjtőmunka
- tablók, plakátok készítése
- beszámolók, kiselőadások környezeti problémákról, saját tapasztalatokról,
- megoldási módokról
- szelektív hulladékgyűjtés
- növények gondozása
- rend- és tisztasági verseny

Tananyagok

- Tankönyvek, határozókönyvek, természetismereti könyvek, hírlevelek, folyóiratok, természetfilmek, dokumentumfilmek, CD-ROM-ok
- Térképek, tájékoztató eszközök (iránytű, tájoló)
- Fizikai, kémiai mérésekhez, biológiai vizsgálatokhoz szükséges eszközök, anyagok (lombik, mérőhenger, PH- mérő papírcsíkok, mérleg, nagyító, mikroszkóp)
- Kézműves foglalkozásokhoz, gyakorlati természetvédelemhez szükséges anyagok és eszközök

Az iskolaépület és működtetése

- Az iskola épülete, berendezési tárgyai fontos szerepet játszanak a környezettudatos szemléletmód kialakításában, ezért természetbarát anyagokra kell törekedni.
- Az iskola épületének zöldítése, minél több növény elhelyezése, gondozása a cél.
- Ügyelni kell a tantermek, helyiségek megfelelő megvilágítására, hőmérsékletére, és mindezekkel kapcsolatban a takarékosagra.
- Rendszeresen ellenőrizni kell, hogy a villanyok az üres helyiségekben le legyenek kapcsolva, a csapok el legyenek zárva, és elérni, hogy minden gyerek érezze ebben saját felelősségét.

Az iskolai életvitel

- A nevelés elsősorban személyes példamutatás által történik, ezért lényeges a pedagógusoknak és az iskola összes dolgozójának környezettudatos magatartása, pl. az energia- és víztakarékosság betartása, a környezet tisztaságának megőrzése.
- Szünetekben szellőztessenek a tantermekben, a gyerekek minél többet tartózkodjanak szabad levegőn.
- Lehetőség szerint a takarítás környezetbarát tisztítószerekkel történjen.

A környezeti nevelésében résztvevők:

- Belső (iskolai) résztvevők: osztályfőnökök, szaktanárok
- Külső résztvevők: szülők, fenntartó, helyi szervek, vállalkozók, helyi lakosok, szakemberek: környezetvédők, erdészek, meteorológusok, művészek, intézmények

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések alapvető célja, hogy biztosítsa az intézményen belül a szegregációmentességet és az egyenlő bánásmód elvének teljes körű érvényesülését. Ezen belül alapvető, hogy az intézmény biztosítsa, a szolgáltatásaihoz való egyenlő hozzáférést, de helyezzen hangsúlyt az esélyteremtésre, a hátrányos helyzetű gyerekek hátrányainak kompenzálására.

Mindezek biztosítása érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani

- a beiratkozásnál, felvételinél
- tanításban, ismeretközvetítésben
- a gyerekek egyéni fejlesztésében
- az értékelés gyakorlatában
- a tanulói előmenetelben
- a fegyelmezés, büntetés gyakorlatában
- a tananyag kiválasztásában, alkalmazásában és fejlesztésében
- a továbbtanulásban, pályaorientációban
- a humán erőforrás-fejlesztésben, pedagógusok szakmai továbbképzésében
- a partnerség-építésben és kapcsolattartásban a szülőkkel, segítőkkel, a szakmai és társadalmi környezettel.

A tanulóknak képességeiknek megfelelően biztosítjuk tehetséggondozáson, felzárkóztató foglalkozáson való részvételüket.

Az intézmény biztosítja a település közoktatási esélyegyenlőségi programjában a rá vonatkozó intézkedések megvalósítását. Az intézmény különös figyelemmel kíséri a településen élő halmozottan hátrányos helyzetű tanulók helyzetét, folyamatosan kapcsolatot tart, együttműködik a szociális és gyermekjóléti ellátások tekintetében illetékességgel és hatáskörrel bíró intézményekkel, szervezetekkel, részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésében.

Az intézmény lehetőséget biztosít a szülők, illetve a gondviselők részére az iskolai esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos panasztételre. Az intézmény minden szülői, gondviselői panaszt kivizsgál. Tájékoztatja a fenntartót az esélyegyenlőség megsértésével kapcsolatos minden panasztételről, a panasztételi eljárás lefolytatásába és a vizsgálat eredményének megállapításába a fenntartó képviselőjét és a panasztevő felet bevonja. A panasztételi eljárás lefolytatásáért és az eljárás eredményéből következő döntések végrehajtásáért az intézmény vezetője felel.

Az intézmény befogadó légkört biztosít a tanulók és dolgozók számára. Az intézmény biztosítja és évente megvizsgálja, hogy minden, a működésére, pedagógiai munkájára vonatkozó iránymutatásba, stratégiai dokumentumba (kiemelten a pedagógiai programba) beépüljenek és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó kötelezettségek és célkitűzések.

Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elvei és korlátai

Házi feladat szabályai

A tanulók nemzeti köznevelési törvényből, és az intézmény házirendjéből is fakadó kötelessége a tanulás. A tananyag tanórai feldolgozása mellett a tanulók számára fontos az otthoni tanulás, gyakorlás, felkészülés. A pedagógusok a tanulók tananyag elsajátításának érdekében szóbeli és írásbeli házi feladatot adhatnak, melynek során figyelembe kell venniük a gyermekek életkori sajátosságait.

Hétvégén sem adható több házi feladat, mint a hét többi napján. Csak olyan házi feladat adható, amelynek előkészítése a tanórán már megtörtént.

Hosszabb iskolai szünetekre kötelező házi feladat nem adható.

A tanulókat motiváló, szorgalmi házi feladat a pedagógus szándékától, pedagógiai céljától függően, tetszőlegesen adható.

A házi feladatokat a tanár és a tanító saját módszereivel ellenőrzi. A házi feladat elkészítését a napközi otthonban a napközis nevelő ellenőrzi.

Az otthoni (napközis, tanulószobai) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei

Cél:

Az önálló tanulás és ismeretszerzés módszereinek elsajátíttatása, az állandó önművelés igényének és készségeinek megalapozása. A tanulás gazdaságos, képességekhez mértén eredményes, kedvvel végzett tevékenység kialakítása.

Feladat:

- A személyiség optimális fejlesztése.
- Az ismeretek megértését előkészítő, rögzítő, megszilárdító, gyakorló tevékenység végzése
- A tanulási szokások, tevékenységek fejlesztése.

- Tanulási technikák elsajátítása.
- Tanulási módszerek kiválasztása.

Az iskolai házi feladat adásával nevelési szándékunk:

- A házi feladat adásával erősíteni kívánjuk az órákon megtanultakat.
- Fejlesztani akarjuk az adott témában a tanulók készségeit, képességeit.
- Az új anyagot, ismereteket kívánjuk a feladattal előkészíteni.
- A házi feladat mennyisége csak olyan nagyságú lehet, hogy a tanár a következő órán ellenőrizni tudja

A feladatadás gyakorisága:

- Minden egyes tanítási órához kapcsolódóan adható.

Az otthoni írásbeli házi feladat kiadásának korlátai

Iskolánkban a házi feladatok meghatározásával kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

- a házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás (készség- és képességfejlesztés), valamint a tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása.
- az első-negyedik évfolyamon a tanulók hétvégére (szombatra, vasárnapra), valamint a tanítási szünetek idejére nem kapnak sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot.
- az ötödik-nyolcadik évfolyamon a tanulók a tanítási szünetek idejére – a szokásos (egyik óráról a másikra esedékes) feladatokon túl – nem kapnak sem szóbeli, sem írásbeli házi feladatot
- A tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.
- Az otthoni/tanulószobai/napközis tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) maximum 30 percet vehet igénybe egy tantárgyból.
- A napi felkészülés otthoni, napközis, tanulószobai ideje nem lehet több alsó tagozaton 60, felső tagozaton 120 percnél.

A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

Közlekedési nevelés

Felgyorsult életünk és a közlekedési kultúra romlásának köszönhetően egyre gyakrabban hallhatunk közlekedési balesetokról. A közlekedési szabályok ismerete és az egyén viselkedési kultúrája az alapja a biztonságos közlekedésnek. A helyes és biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása az életbiztonságunkat növeli. Kicsi gyermekkortól a családok alakíthatják ki leginkább az erre való igényt, de az iskolának is komoly a felelőssége ebben.

Az iskolában a közlekedési nevelés két alapvető színtere:

Elméleti oktatás

- Alsó tagozaton a környezet órák tananyagában jelenik meg.

Gyakorlati alkalmazás

- Iskolán kívüli programok, kirándulások alkalmával tudatosítjuk és alkalmazzuk a helyes közlekedés szabályait.

Társadalmi bűnmegelőzés, áldozattá válás elkerülése

A téma az osztályfőnöki órákon kerülhet feldolgozásra. Cél, hogy tanulóink megismerjék és megtanulják elkerülni azokat a helyzeteket, amelyben károsultakká, áldozatokká válhatnak (aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, felkészülés a felnőtt lét szerepeire).

Legfontosabb nevelési feladataink, amelyet mindennapi nevelő munkánk során végeznünk kell:

- Erkölcsi nevelés erősítése
- Alapvető törvényi ismeretek nyújtása
- Alapvető állampolgári jogok ismertetése

Ez a téma nem kötődik konkrét tantárgyhoz, a mindennapi eseményekhez alkalmazkodva, a társadalmi és iskolai történéseket felhasználni kell diákjaink szemléletét alakítanunk.

Erőszakmentes konfliktuskezelő technikák elsajátítása

A konfliktus életünk része. A konfliktusok során kialakuló viták szükséges részei mindennapjainknak. Diákjainkban a mindennapi együttlét során ki kell alakítanunk a konfliktusok kezelésének erőszakmentes technikáit.

Legfontosabb feladatunk, hogy gyermekeinket is megtanítsuk a vitás helyzetek kezelésére.

Konfliktuskezelési technikák gyakorlati alkalmazásának szinterei:

- A tanórai technikák (páros munka, csoportos és együttműködő, kooperatív tanítási technikák) alkalmazásával kell a gyermekeket hozzászoktatni a társas viszony, az abból adódó konfliktusok helyes megoldására.
- Szünetekben, szabadidőben kialakuló konfliktusok esetén az ügyeletes pedagógus feladata a problémamegoldás segítése.
- Magatartási, beilleszkedési gondokkal küzdő gyermekeinknél kiemelten foglalkoznak ezzel a témával fejlesztő pedagógusaink.

A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZKEDÉSEK

A pedagógiai program érvényességi ideje:

- Az iskola 2020. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját az átdolgozott pedagógia program alapján.
- Ezen pedagógiai program érvényességi ideje addig tart, amíg a törvényi változások az átdolgozást szükségessé nem teszik.

A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

- A pedagógiai programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja, és ha szükséges, módosítja.
- A nevelőtestület minden tanév végén írásban értékeli a pedagógia programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.
- Különös tekintettel kell lenni az esélyegyenlőség, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos célok és feladatok megvalósulására, a kompetenciák fejlesztésének a megvalósulására.

A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- az iskola fenntartója
- az iskola igazgatója
- a nevelőtestület bármely tagja
- a nevelők szakmai munkaközössége
- az iskola fenntartója.

A pedagógiai program módosítása a nevelőtestület véleményezése után a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető. A pedagógiai program egy példánya az irodában van elhelyezve, ahol a szülők azt szabadon megtekinthetik.

A pedagógiai program az iskola honlapján is megtekinthető. (www.tiborszallas-iskola.hu)

A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél is megtekinthető:

- az iskola nevelői szobájában;
- az iskola igazgatójánál;
- az iskola igazgatóhelyettesénél
- fenntartónál.

ZÁRADÉK

A Pedagógiai program elfogadása és jóváhagyása

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület a 2020. június 30- án tartott értekezletén megvitatta és elfogadta.
Tiborszállás, 2020. június 30.

.....
igazgató

A pedagógiai program módosítását a fenntartó Hetednap Adventista Egyház 2020. augusztus 27-én jóváhagyta.
Pécel, 2020. augusztus 27.

.....
fenntartó képviselője

MELLÉKLETEK

1. melléklet: A tanulmányi vizsgák szabályai

2. melléklet: Tantárgyi kerettantervek, helyi tantervek

1. melléklet

TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül a tanulmányi vizsgák szabályait.

A tanulmányok alatti vizsgák (a továbbiakban: vizsga) a következők:

- javítóvizsga
- osztályozó vizsga
- különbözeti vizsga
- pótló vizsga

A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos intézményi eljárásrend:

- A vizsga időpontjait (osztályozó vizsga esetén a jelentkezési határidőt is) az intézményvezető jelöli ki, melyet a helyben szokásos módon, valamint az intézmény honlapján közzétesz.
- A vizsga időpontjáról (év, hónap, nap, óra, perc) és helyszínéről a vizsgázó, illetőleg a kiskorú tanuló esetén a szülő (gondviselő) minimum a vizsga kezdete előtt 10 nappal értesítést kap.
- Az osztályozó vizsga kérelemre történő letételét az intézményvezető engedélyezi. Az osztályozó vizsgára való jelentkezés az iskola titkárságán elérhető formanyomtatványon történik, az intézményvezető által meghatározottak és kihirdetettek szerint. A jelentkezési lapot a tanuló, valamint kiskorú tanuló esetében a gondviselő is aláírja. Az osztályozó vizsga napján a tanuló mentesül a tanórák látogatásának kötelezettsége alól.

A vizsgákkal kapcsolatos jogszabályi előírások, szabályok:

- Minden vizsga írásbeli vagy szóbeli, vagy gyakorlati vizsgarészből állhat az iskola Pedagógiai programja alapján.
- A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.
- Tanulmányok alatti vizsgát a független vizsgabizottság előtt, vagy abban a nevelési-oktatási intézményben lehet tenni, amellyel a tanuló jogviszonyban áll.
- Tanulmányok alatti vizsgát legalább háromtagú vizsgabizottság előtt kell tenni. Amennyiben a nevelési-oktatási intézményben foglalkoztatottak végzettsége, szakképzettsége alapján erre lehetőség van, a vizsgabizottságba legalább két olyan pedagógust kell jelölni, aki jogosult az adott tantárgy tanítására.
- A tanulmányok alatti vizsga - ha azt az iskolában szervezik - vizsgabizottságának elnökét és tagjait az igazgató, a független vizsgabizottság elnökét és tagjait a területileg illetékes megyeközponti járási hivatal bízza meg.
- Szülő kérése alapján az osztályozó vizsga időpontja az iskola által kijelölt időponttól eltérhet.
- A tanulmányok alatti vizsga vizsgabizottságának elnöke felel a vizsga szakszerű és jogszerű megtartásáért, ennek keretében;
  - meggyőződik arról, a vizsgázó jogosult-e a vizsga megkezdésére, és teljesítette-e a vizsga letételéhez előírt feltételeket, továbbá szükség esetén kezdeményezi a

- szabálytalanul vizsgázni szándékozók kizárását,
- vezeti a szóbeli vizsgákat és a vizsgabizottság értekezleteit,
- átvizsgálja a vizsgával kapcsolatos iratokat, a szabályzatban foglaltak szerint aláírja a vizsga iratait,
- a vizsgabizottság értekezletein véleményeltérés esetén szavazást rendel el.
- A vizsgabizottsági elnök feladatainak ellátásába a vizsgabizottság tagjait bevonhatja. A kérdező tanár csak az lehet, aki a vizsga tárgya szerinti tantárgyat az Nkt. 3. melléklete szerint taníthatja.
- A vizsgabizottság munkáját és magát a vizsgát az iskola igazgatója készíti elő. Az igazgató felel a vizsga jogszerű előkészítéséért és zavartalan lebonyolítása feltételeinek megteremtéséért. Az igazgató e feladata ellátása során
  - dönt minden olyan, a vizsga előkészítésével és lebonyolításával összefüggő ügyben, amelyet a helyben meghatározott szabályok nem utalnak más jogkörébe,
  - írásban kiadja az előírt megbízásokat, szükség esetén gondoskodik a helyettesítésről,
  - ellenőrzi a vizsgáztatás rendjének megtartását,
  - minden szükséges intézkedést megtesz annak érdekében, hogy a vizsgát szabályosan, pontosan meg lehessen kezdeni és be lehessen fejezni.
- A vizsga reggel nyolc óra előtt nem kezdhető el, és legfeljebb tizenhét óráig tarthat.
- A tanulmányok alatti vizsgán a mentesítésre jogosult tanulónál a vizsga során lehetővé kell tenni mindazon mentességek, kedvezmények érvényesítését, amelyet a tanuló megfelelő vizsgálat, szakértői vélemény alapján kapott.
- A tanulmányok alatti vizsgán elért eredmény csak akkor támadható meg, ha az intézmény nem a Pedagógiai programban meghatározott követelményeket kéri számon, vagy a vizsgáztatás során olyan eljárási hiba történt, amely vélhetőleg a tanuló teljesítményét hátrányosan befolyásolta.
- Minden vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában a jogszabályban meghatározott ideig kell őrizni. A jegyzőkönyv vezetéséért és hitelességéért a vizsgabizottság elnöke felel. A jegyzőkönyvben minden vizsgázót külön jegyzőkönyv nyomtatványon kell jegyezni. A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja. Az írásbeli dolgozatot a szaktanár piros tollal javítja, a hibák megjelölésével értékeli és aláírásával látja el. A vizsga eredményét a törzslapra és a bizonyítványba a jogszabályban meghatározott záradékokkal be kell vezetni. A vizsgaeredmény kihirdetése a vizsga napján történik.

Írásbeli vizsga

- Az írásbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni a gyakorlati vizsgára, amennyiben a vizsgafeladat megoldását valamilyen rögzített módon, a vizsga befejezését követően a vizsgáztató pedagógus által értékelhetően kell elkészíteni (különösen a rajz, számítástechnikai program formájában).
- Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között a vizsgázó kérésére legalább tíz, legfeljebb harminc perc pihenőidőt kell biztosítani. A pótló vizsga – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – harmadik vizsgaként is megszervezhető.
- A vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló tantárgyanként maximum hatvan perc.
- Az írásbeli vizsgán a vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató pedagógus úgy köteles kialakítani, hogy a vizsgázók egymást ne zavarhassák, és ne segíthessék. A tanteremben minden padban csak egy diák ülhet.

- A vizsga kezdetekor a vizsgabizottság elnöke a vizsgáztató pedagógus jelenlétében megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket. A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez segítség nem adható.
- Az írásbeli vizsgán kizárólag a vizsgaszervező intézmény bélyegzőjével ellátott lapon, feladatlapokon, tétellapokon (a továbbiakban együtt: feladatlap) lehet dolgozni.
- A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni.
- A feladatlap előírhatja számológép, számítógép használatát, amelyet az intézménynek kell biztosítani.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, az iskola helyi tanterve alapján a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik, azokat a vizsgázók egymás között nem cserélhetik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik átvett feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap dátumát, a tantárgy megnevezését.
- Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon lehet készíteni.
- Ha az írásbeli vizsgát bármilyen rendkívüli esemény megszakítja, az emiatt kiesett idővel a vizsgázó számára rendelkezésre álló időt meg kell növelni.
- Ha a vizsgáztató pedagógus az írásbeli vizsgán szabálytalanságot észlel, elveszi a vizsgázó feladatlapját, ráírja, hogy milyen szabálytalanságot észlelt, továbbá az elvétel pontos idejét, aláírja és visszaadja a vizsgázónak, aki folytathatja az írásbeli vizsgát.
- A vizsgáztató pedagógus a szabálytalanság tényét és a megtett intézkedést írásban jelenti az iskola igazgatójának, aki az írásbeli vizsga befejezését követően haladéktalanul kivizsgálja a szabálytalanság elkövetésével kapcsolatos bejelentést.
- Az iskola igazgatója a megállapításait részletes jegyzőkönyvbe foglalja, amelynek tartalmaznia kell a vizsgázó és a vizsgáztató pedagógus nyilatkozatát, az esemény leírását, továbbá minden olyan tény, adatot, információt, amely lehetővé teszi a szabálytalanság elkövetésének kivizsgálását.
- A jegyzőkönyvet a vizsgáztató pedagógus, az iskola igazgatója és a vizsgázó írja alá. A vizsgázó különvéleményét a jegyzőkönyvre rávezetheti.
- Az iskola igazgatója az írásbeli vizsga folyamán készített jegyzőkönyveket és a feladatlapokat – az üres és a piszkosokat tartalmazó feladatlapokkal együtt a kidolgozási idő lejártával átveszi a vizsgáztató pedagógusoktól.
- A jegyzőkönyveket aláírásával – az időpont feltüntetésével – lezárja, és a vizsgairatokhoz mellékel.
- Az írásbeli vizsga feladatlapjait a vizsga napján a vizsgáztató pedagógus kijavítja, a hibákat, tévedéseket a vizsgázó által használt tintától jól megkülönböztethető színű tintával megjelöli, röviden értékeli a vizsgakérdésekre adott megoldásokat.
- Ha a vizsgáztató pedagógus a feladatlapok javítása során arra a feltételezésre jut, hogy a vizsgázó meg nem engedett segédeszközt használt, segítséget vett igénybe, megállapítását rávezeti a feladatlapra, és értesíti az iskola igazgatóját.

Ha a vizsgázó a vizsga során szabálytalanságot követett el, az iskola igazgatójából és két másik – a vizsgabizottság munkájában részt nem vevő – pedagógusból álló háromtagú bizottság a cselekmény súlyosságának mérlegeli, és dönt:

- a vizsgakérdésre adott megoldást részben vagy egészben érvénytelennek nyilvánítja, és az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával értékeli a vizsgán nyújtott teljesítményt,
- az adott tantárgyból – ha az nem javítóvizsga – a vizsgázót javítóvizsgára utasítja, vagy
- amennyiben a vizsga javítóvizsgaként került megszervezésre, a vizsgát vagy eredménytelennek nyilvánítja, vagy az *a)* pontban foglaltak szerint értékeli a vizsgázó teljesítményét.

A szabálytalansággal összefüggésben hozott döntést és annak indokait határozatba kell foglalni.

Szóbeli vizsga

- Egy vizsgázónak egy napra legfeljebb három tantárgyból szervezhető szóbeli vizsga. A vizsgateremben egyidejűleg legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.
- A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdí a vizsgát, amelybe beosztották.
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó tantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközt, ha az szükséges.
- Az egyes tantárgyak szóbeli vizsgáihoz szükséges segédeszközökről a vizsgáztató tanár gondoskodik.
- Minden vizsgázónak tantárgyanként legalább harminc perc felkészülési időt kell biztosítani a szóbeli feleletet megelőzően.
- A felkészülési idő alatt a vizsgázó jegyzetet készíthet, de gondolatait szabad előadásban kell elmondania.
- Egy-egy tantárgyból egy vizsgázó esetében a feleltetés időtartama tizenöt percnél nem lehet több.
- A vizsgázók a vizsgateremben egymással nem beszélgethetnek, egymást nem segíthetik. A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.
- A vizsgázó segítség nélkül, önállóan felel, de ha önálló feleletét önhibájából nem tudja folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vét, a vizsgabizottság tagjaitól segítséget kaphat.
- A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte, vagy a tétel kifejtése során önálló feleletét önhibájából nem tudta folytatni vagy a vizsgatétel kifejtése során súlyos tárgyi, logikai hibát vétett.
- A vizsgázó a tétel kifejtése során akkor szakítható félbe, ha súlyos tárgyi, logikai hibát vétett, vagy a rendelkezésre álló idő eltelt.
- Ha a vizsgázó a húzott tétel anyagában teljes tájékozatlanságot árul el, azaz feleletének értékelése nem éri el az elégséges szintet, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele.
- Ez esetben a szóbeli minősítést a póttételre adott felelet alapján kell kialakítani úgy, hogy az elért pontszámot meg kell felezni és egész pontra fel kell kerekíteni, majd az osztályzatot ennek alapján kell kiszámítani.
- Ha a vizsgázó a feleletet befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgabizottság elnöke rávezeti a javasolt értékelést a vizsgajegyzőkönyvre.

Osztályozó vizsga

Az intézmény osztályozó vizsgáit legkésőbb a félévi és év végi jegyek lezárását megelőző két hétben kell megszervezni.

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésben meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- a tanuló a félévi, illetőleg év végi osztályzatának megállapítása érdekében független

vizsgabizottság előtt tesz vizsgát.

A szabályosan megtartott osztályozó vizsgát megismételni, eredményén javítani nem lehet. Ha a szabályosan megtartott osztályozó vizsgán a magántanuló minősítése elégtelen, a tanulónak a tanévet ismételnie kell.

Osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell.

Különbözeti vizsga

A különbözeti vizsgák időpontját az igazgató határozza meg.

Iskolaváltoztatás, iskolán belüli magasabb szintű tanulmányok folytatása vagy külföldi tanulmányok magyarországi folytatása feltételeként írhatja elő az intézmény a különbözeti vizsga letételét.

Abból a tantárgyból vagy tantárgyrészből kell különbözeti vizsgát tennie a tanulónak, amelyet az intézmény a megkezdni tervezett évfolyamtól alacsonyabb évfolyamon tanított, s amely tantárgy, tananyag ismerete feltétele a sikeres továbbhaladásnak, a magasabb évfolyamra lépésnek.

A különbözeti vizsga tantárgyainak, tartalmának meghatározása során mindig egyedileg kell az intézmény vezetőjének határozatot hoznia a jelentkező tanuló ügyében.

Javító vizsga

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén - legfeljebb három tantárgyból - elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet. A tanulót a vizsga eredményéről azonnal tájékoztatni kell.

Pótló vizsga

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné.

A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására.

Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. Időpontját egyéni elbírálás alapján az igazgató jelöli ki.

Független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsga

A független vizsgabizottság előtt letehető tanulmányok alatti vizsgát a megyeszékhely szerinti járási hivatal szervezi.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a félév vagy a tanítási év utolsó napját megelőző harmincadik napig, a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (7) bekezdésében

meghatározott esetben az engedély megadását követő öt napon belül jelentheti be, ha osztályzatának megállapítása céljából független vizsgabizottság előtt kíván számot adni tudásáról. A bejelentésben meg kell jelölni, hogy milyen tantárgyból kíván vizsgát tenni. Az iskola igazgatója a bejelentést nyolc napon belül továbbítja a kormányhivatalnak, amelyik az első félév, valamint a tanítási év utolsó hetében szervezi meg a vizsgát.

A tanuló - kiskorú tanuló esetén a szülője - a bizonyítvány átvételét követő tizenöt napon belül kérheti, hogy amennyiben bármely tantárgyból javítóvizsgára utasították, akkor azt független vizsgabizottság előtt tehesse le. Az iskola a kérelmet nyolc napon belül továbbítja a járási hivatalnak.

A járási hivatal által szervezett független vizsgabizottságnak nem lehet tagja az a pedagógus, akinek a vizsgázó hozzátartozója, továbbá aki abban az iskolában tanít, amellyel a vizsgázó tanulói jogviszonyban áll.

Sajátos nevelési igényű tanulók vizsgaszabályzata

A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó szakértői bizottsági szakvéleménnyel megalapozott kérésére, az igazgató engedélye alapján:

➤ írásbeli vizsga esetén:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tehet.

➤ szóbeli vizsga esetén:

- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó számára harminc perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teheti le.

Ha a vizsgázónak engedélyezve lett, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia, és az engedélynek megfelelő tételeket kell kifejtenie.

- A felkészüléshez és a tétel kifejtéséhez rendelkezésre álló időt tételenként kell számítani. A vizsgázó kérésére a második tétel kihúzása előtt legfeljebb tíz perc pihenőidőt kell adni, amely alatt a vizsgázó a vizsgahelyiséget elhagyhatja.
- Ha a vizsgázó a szóbeli vizsgát írásban teszi le, a vizsgatétel kihúzása után külön helyiségben, vizsgáztató tanár felügyelete mellett készíti el dolgozatát.
- A dolgozat elkészítésére harminc percet kell biztosítani. A dolgozatot a vizsgázó vagy a vizsgázó kérésére a vizsgáztató tanár felolvassa.
- Ha a szóbeli vizsgán a vizsgázó szabálytalanságot követ el, vagy a vizsga rendjét zavarja, a vizsgabizottság elnöke figyelmezteti a vizsgázót, hogy a szóbeli vizsgát befejezheti ugyan, de ha szabálytalanság elkövetését, a vizsga rendjének megzavarását a vizsgabizottság megállapítja, az elért eredményt megsemmisítheti.
- A figyelmeztetést a vizsga jegyzőkönyvében fel kell tüntetni.
- A szóbeli vizsgán és a gyakorlati vizsgán elkövetett szabálytalanság esetében az igazgató az írásbeli vizsga erre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazza.

- A gyakorlati vizsgarész szabályait akkor kell alkalmazni, ha a tantárgy helyi tantervben meghatározott követelményei eltérő rendelkezést nem állapítanak meg.
- A gyakorlati vizsgafeladatokat – legkésőbb a vizsgát megelőző két hónappal – az iskola igazgatója hagyja jóvá.
- A gyakorlati vizsgarészt akkor lehet megkezdeni, ha a vizsgabizottság elnöke meggyőződött a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétéről.
- A gyakorlati vizsgarész megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsgarész rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsgarész helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.
- A gyakorlati vizsgafeladatok végrehajtásához a vizsgázónak az adott tantárgynál helyben meghatározott idő áll a rendelkezésére. Ebben az időben a vizsgafeladatok ismertetésének ideje nem számít bele.
- A gyakorlati vizsgarész végrehajtásához rendelkezésre álló idő feladatok szerinti megosztására vonatkozóan a vizsgafeladatok leírása tartalmazhat rendelkezéseket.
- Nem számítható be a vizsgafeladatok végrehajtására rendelkezésre álló időbe a vizsgázónak fel nem róható okból kieső idő.
- A gyakorlati vizsgarészt – a vizsgafeladatok számától függetlenül – egy érdemjeggyel kell értékelni.
- Az értékelésben fel kell tüntetni a vizsgázó nevét, születési helyét és idejét, a vizsgamunka tárgyát, a végzett munka értékelését és a javasolt osztályzatot.
- Az értékelést a tantárgyat tanító szaktanár írja alá.
- A vizsgázó gyakorlati vizsgarészre kapott érdemjegyét a vizsgamunkára, a vizsga helyszínén készített önálló gyakorlati alkotásra vagy a vizsga helyszínén bemutatott gyakorlatra kapott osztályzatok alapján kell meghatározni.

A vizsgák értékelése

Az írásbeli vizsgák értékelése az alábbi egységes osztályozás szerint történik:

- **0 - 29 %** → **elégtelen**
- **30 - 50%** → **elégséges**
- **51 – 69 %** → **közepes**
- **70 – 85 %** → **jó**
- **86 - 100%** → **jeles**

A szóbeli és írásbeli vizsga értékelése egyetlen érdemjeggyel történik, amelyet a kérdező tanár javaslatára a vizsgabizottság állapít meg.

Abban az esetben, ha egy vizsga több vizsgarészből áll, a végső eredmény a vizsgarészekre adott osztályzatok átlagából kell számítani úgy, hogy az írásbeli és a gyakorlati vizsgarész duplán számít.

Jogorvoslati lehetőség

Az intézményben lefolytatott vizsgákkal kapcsolatos jogorvoslati lehetőség a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendeletben, valamint a nemzeti köznevelési törvény vizsgákra vonatkozó részeiben található.

2. melléklet